דניאל ועזרא

והתקופה

מאת

נחמן העלליה.

JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

2 20

ספרית עממית בטורונטו
יידישע
פובליק ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

ספרית עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY TORONTO

דניאל ועזרא

עם

תרגום עברי לפרשיות הארמיות

ועתה בהוצאה השניה

נוספו גם תרגום אנגלית ויהודית (אידיש)

עם פירושים וביאורים הנקובים בשמות

רחמים בדין, ועזרת ישראל

— מאת —

נחמן בן ישראל העללער

נויארק

תרע"ג.

Copyright by the Author 1905.

דרוק פון א. ח. ראזענבערג 131 הענרי סטריט נויארק.

נאכדרוקפערבאטען.

הסכמות

קול מבשר ומבשר הקול קול הרב החכם השלם כו' מו"ה **נחמן העללער** והודיס ידי לים יודע ונודע הוא במעשיו לומר דברים טובים בעתם ומה טובים המה ועתם הדברים נכתבים הם בספר בלשון הקודם להוציא ספרי דניאל ועזרא עם **תרגום** ענרי לפרשיות התורות ומהפטות כל לים אשר ידבנו לבו יקח עזרם לתוך ידיו בעלותו ותהי משכורתו שלמה דברי הכי' ניום כ"ם לייר תרס"ם כם נייוילרק.

ה-צ חיים ן' ר' אברהם פרירא מינדיז י"צ.

ב"ה

המוכ"ז הרב הותיק והשלם וכו' מו"ה **נחמן** כ"י בהרב הנ' מו"ה ישראל **העללער** זצ"ל אשר כבר בעדונו רך בשנים זכה לשם טוב ע"י ספרו הנפלא המקרא "רב נחמן בן יעקב" רמזהו חכמים משכילים גדולי הורה ונאוני ארץ ושבחוהו. ועתה בהיותו לפים הוסיף שנית ידו להוציא ספר **דניאל ועזרא** עם **תרגום** ענרי לפרשיות התורות עם פירש **רחמים בדין**. ובדין הוא שירחמו עליו נדיבי עם לעזרו ולסמכו לבלע מחשבתו ויצליח בדרכיה ויעניקוהו מחילם אשר ברכם ה'. וגם לנכי לקבלנו בשמחה לחדי ירקה לוד. ולדלי' בעה"ח כם נוילרק יום ד' כ' לספירה תרס"ם לפ"ק.

הלל הכהן המכונה ד"ר קליין.

הסכמות

ידידנו הרב החכם והנעלם כו' מוה"ר **נחמן** בהגאון מוה"ר ישראל **העללער** כבר יצא שמו להתהלל כמחבר וסופר. וגדולי חכמי ישראל רמו פעלו והכירוהו לטוב. עתה הנה מדפיס הינתקתו לספר דניאל ועזרא בלשון הקודש ברורה ומדויקה עם הערות מחוכמות. הנני נם אנכי להודות לו על עמלו לטובת החכמה ולבקש ממכירי מוקירי חכמה להגיה ספרו לביתם ולהעניק לו בכבוד הראוי לו ולכבוד בית אבותיו.

דברי הכוה"ח ניים ד' נוס לפתר תרס"ה הוס"ק פילאדעלפיא.

דוב אריה באמ"ו הנאון מו"ה אברהם הכהן זלה"ה **לעווינטהאל**.

פילאדעלפיא לדר תרס"ה.

להרב החכם הנעלם הנותרה והמדע פאר ומזר ישראל בחכמתו:

ס"ה רבי **נחמן** בן ישראל **העללער** ימ"ו.

זה עתה כליתי לקרוא בספרך המתרגם העברי לס' דניאל עם פירושך עליו בשם "רחמים בדין" ואוכל להגידיך כי התענגתי מאד על עבודתך עבודה תמה ונפלאה. וכי אחזין לחי בחמונה שלמה כי בספרך זה יועיל הרבה להפצת דעת הספר דניאל בין המון עמנו. זה כמה שורש היה חסרון תרגום כזה לעברית. וחושב אני כי לוח נכתב הספר דניאל בשקורו בעברית כי אז רבתה הבקיאות בו בין בני עמנו הרבה יותר מאשר כעת. כי בשביל הסבנון הארמי הקשה והעורך למור רב להבינו נאנעו רבים בימינו מהבינו בו. ועתה לתה בורך ד' בחת למלאות את החסרון הזה. ותרגמת את הספר הזה לעברית נאה וביבלית עד כי קשה להכיר כי מבנון זה הוא יליד השלה העשרים ולא נכתב בימי שבי ישראל או מיכה המורשתי. מברך אני אותך בכל לבי על כרי עבודתך זה נעם בעשועים. ותקותי חזקה כי לא תזרע על נחית סלע. וכי בני עמנו ידעו להוקיר את מפעלך זה כרוח ערכו. המברך ומכבדך כרוס מיעלתך.

מרדכי זאב רייזין חופ"ק הנ"ל.

מיינונגען פון נעלעהרטע.

פיעלע פון אונז וואס האבען נעלערענט אין חדר, וועלען זיך דערמאנען וויא זייא פלענען איבערחאפען דעם ספר דניאל און אויך דעם ספר עזרא אזוי וויא זייא וואלטען נאר ניט נעווען א טהייל פון דעם תנ"ך, דאס איז וויייל דיא ספרים זיינען נעשריבען אין ארמית, ארער תרגום לשון, און ניט אין העברעאיש. מלמרים פלענען מבטל זיין דעם שעהנעם ספר דניאל, אזוי וויא עס וואלט נעווען עפעס א וואכערינע זאך, און זיי פלענען זיך ניט וועלען גענעו די מיהע בעקאנט צו מאכען זייערע תלמידים מיט דעם אינהאלט פון דיא 2 ספרים. מען קען זאנען או דאס יודענטהום האט פיעל פערלארען וואס דיא 2 ספרים זענען פערנאכלעסינט נעווארען. וויייל ביידע האנדלען פון א וויכטינען איבערנאנג פעריאדע אין אידישען לעבען און זיי זענען פול מיט וואדימע פאטריאטיזם, נעוי־בען און האפנונג. דער שרייבער פון דיעזע ציילען האט נעהאט א פאטער וואס איז נעווען א חסיד, און ער, עליו השלום, האט נעוואלט או זיין זוהן זאל יא לערנען דניאל אח עזרא, כדי ער זאל דערנאך לייכטער פערשטעהן דעם זוהר, אבער אועלכע פעלע זיינען אויסנאהמען, די נרויסע מאיריטעט פון אידישע חדר אינגלאך האבען דעם ספר דניאל ניט אנגעקוקט אין דיא אויגען.

אידישע לעהרער און אידישע עלטערין וועלען פיעל דאנקבאר זיין צו רעוו. דר. נחמן העלפער, וועלכער האט ניט לאנג אבגעדרוקט דיא ספרים דניאל או עזרא אין 1 באנד מיט א העברעאישע איבערזעטצונג. דער תרגום עברי איז זעהר לייכט און אנציהענד, דער סטיל ביבליש, און דער צו איז דער תדגום בענלייטעט מיט א פירוש וואס הייסט רחמים ברין.

דער תרגום אליין איז מעהר וויא א א פירוש אלס איין איבערזעטצונג, דער איבערזעטצער האט זיך ניט נעהאלטען בייא אין בוכשטעבליבער איבער־זעטצונג, נור ער האט איבערנענעבין דעם אינהאלט פון יעדען פסוק אין א לייכ־טען און א פערשטענדליכען לשון קודש.

תשר"ק אין דיא יידישעס מאגעבלאטס, מיפוואך פ' נשא, ד' סיון תרס"ה.

צו דיא אלע נוטצליכע ספרים וואס זיינען אין דער לעצטער צייט נעשריבען נעווארען, קענען אויך צו נערעכענט ווערין דיא העברעאישע איבערזעטצונג פון דניאל און עזרא פון רעוו. דר. נחמן בן ישראל העלפער. רעוו. העלפער איז א איר א מושכם, און אויסער זיינע בריטע ידיעות און בקיאות אין אידישע למודים דערדט ער אוך שרייבט א שהענעם ענגליש אוך איז נוט בעקאנט אין דער ענגלי־שער ליטעראריישער וועלט.

דיא 2 ספרים דניאל און עזרא, כאטש זייא זיינען אין דעם כלל פון כתבי הקדש, זיינען זייא נעשריבען אין אנ'אנדער שפראך, כמעט דיא נאנצע 2 ספרים זיינען נעשריבען אין ארמית, א שפראך וואס איז פרעמד צו אונז. א קינד וואס לעהרנט תנ"ך, וועז ער קומט צו דניאל עפענט זיך פיר איהם א נייע וועלט, ער בענענענט ניט די שפראך פון דיא נביאים און יעדעם ווארט איז דארט פאר איהם פרעמד, און עד קען נאר קיין לוסט האבען עס צו לערנען, אפילו עלטערע מענשען מיט די הילף פון דיא מפרשים, דארפען זיך אויך נענוג מאטערן צו פערשטיין די בעדייטונג פון די וועדטער און אונבעקאנטע זאטצען אין ענע 2 ספרים, ווייל ניט אלע זיינען פילאלאנען אוז ניט אלע האבען א ידיעה אין רער אלטער כאלדעאישער שפראך.

דיא נויטהוועניגקייט צו האבען אן איבערזעטצונג פון דיא נענאנטע ספרים אין א ריינעם העברעאיש, האבען מיר שוין נעפיהלט פון לאנג, אבער ביז יעצט האט זיך ניט נעפונדען אזעלכער, וואס זאל אויף זיך נעמען אזא שווערע אונטערנעהמונג, ביז רעוו. העללער איז נעקומען אן האט אונז מזכה נעווען מיט דאס אויף וועלכעם מיר האבען לאנג נעווארט.

רעוו. העללער'ס איבערזעטצונג ליגט יעצט פאר אונז, מיר האבען דאס אויפמערקזאם נעלייענט פון טאוויל צו טאוויל, און מיר זיינען בענייסטערט און העכסט איבערראשט פון דער שהנער שפראך וואס דער מחבר בענוצט, און דיא פינקטליכע איבערזעטצונג, כמעט דורך אויס אין די ביידע ספרים, מיט דער אויסנאהמע פון אייניגע קליינע פעהלערין, איבער וועלכע מיר בעשולדיגען ניט דעם מחבר, מען דארף וויסען אז „שניאות מי יבין", ובפרט אין אזא שווערע ארבייט, איז אונמענליך אז עס זאל זיך ניט מאבען אירנענד וועלכע פעהלער, ולפום חורפא שבשתא.

אללענפאלס זיינען דיא נענאנטע חבורים מייסטער וועדק, מיר זיינען דעם מחבר שולדיג א נרויסען יישר כח פאר זיין ארבייט מלאכת הקדש, און זיינע ספרים דארפען זיין א ציערונג אין יעדע אידישע הויז.

מיר ווינשען דעם מחבר גליק, און פון טיעפען הארצען גיבען מיר איהם אונזער ברכה, לך בכחך זה והושעת את ישראל בחבוריך המועילים, לפקח עיני אחינו יושבי אמעריקא לראות הדר כבוד שפתנו הקדושה, להוציא תעלומות לאור ולהבינם דבר בכתבי קדשנו.

ד"ם הערמאלין אין טעגליכען הערלה, דאנערשטאג, י"ב סיון תרס"ה.

דניאל.

דניאל א

א א בִּשְׁנַת

שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל
יְרוּשָׁלַם וַיָּצַר עָלֶיהָ: ב וַיִּתֵּן אֲדֹנָי בְּיָדוֹ אֶת יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּמִקְצָת
כְּלֵי בֵּית־הָאֱלֹהִים וַיְבִיאֵם אֶרֶץ־שִׁנְעָר בֵּית אֱלֹהָיו וְאֶת־הַכֵּלִים הֵבִיא
בֵּית אוֹצַר אֱלֹהָיו: ג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַשְׁפְּנַז רַב סָרִיסָיו לְהָבִיא מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וּמִן־הַפַּרְתְּמִים: ד יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כָּל־
מאום וְטוֹבֵי מַרְאֶה וּמַשְׂכִּילִים בְּכָל־חָכְמָה וְיֹדְעֵי דַעַת וּמְבִינֵי מַדָּע
וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדָם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים:

רחטים בדין

א א בשנת שנת למלכות יהויקים. נכלות הסנה הסליחות ונהחל הסנה הרביעית
סוף הסנה הרקסונה למלוך מ״ב על נגל :וי נר עליה. נר על עיר
הקדש והחזיק מנגר : ב ויניקס. יהויקים והכלים סונקו נית קלהיו נתהלס
ואחרי כן נלקחו הכלים משם והונלו לנית המונה: ג הכרתמים. כוטריקון כרי
תעים : ד מאום. ותיר ק׳ על פי המסורה : וקצר כח נהם לשעוד. על רגליהם

DANIEL

CHAP. I.

1 In the third year of the reign of Jehoiakim king of Judah came Nebuchadnezzar king of Babylon unto Jertsalem, and besieged it.

2 And the Lord gave Jehoiakim kidg of Judah into his hand, with part of the vessels of the house of God: which he carried into the land of Shinar to the house of his god; and he brought the vessels into the treasure-house of his god.

3 And the king spake unto Ashpenaz the master of his eunuchs' that he should bring *certain* of the children of Israel, and of the king's seed, and of the princes.

4 Children in whom *was* no blemish, but well favoured, and skilful in all wisdom, and cunning in knowledge, and understanding science, and such as *had* ability in them to stand in the king's palace, and whom they might teach the learning and the tongue of the Chaldeans.

דניאל

קאפיטעל א

1 אין דעם דריטען יאהר פון דער רעגירונג פון יהויקים מלך פון יהודה, איז נבוכדנאצר מלך פון בבל נעקומען נאך ירושלים, אונד עד האט זיא בעלאגערט.

2 אונד נאט האט אין זיינע הענד איבערגענעבען דעם יהויקים מלך פון יהודה, אונד איין טייל פון דיא כלים פון נאט'ס הויז, אונד ער האט זייא נעבראכט צו דעם לאנד שנער, אין דעם הויז פון זיין נאט, אונד דיא כלים האט ער אריין גיבראכט אין דעם אוצר הויז פון זיין נאט.

3 אונד דער מלך האט נעזאגט צו אשפנז, דעם אויבערשטען פון זיינע דינער, אז ער זאל אריינברענגען פון דיא קינדער ישראל, אונד פון דיא קעניגליכע קינדער אונד פון דיא עדעלע־לייט.

4 אזאלכע קינדער אין וועלכע עס איז נית דא קיין שום מום, אונד וואס זענען שעהן פון נעשטאלט, אונד קלוג אין אלערלייא חכמות, אונד וואס האבען קענטנים אונד פערשטעהן דיא צייטען, אונד וואס זענען אים שטאנד צו שטעהן אין דעם קעניגליכען פאלאסט, אז מען זאל זייא קענען אויסלערנען דיא ביכער אונד דאס לשון פון דיא כשדים.

דניאל א

ה וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפַּת־בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיֵּין מִשְׁתָּיו וְלַגַּדְּלָם
שָׁנִים שָׁלוֹשׁ וּמִקְצָתָם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ ו וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה
דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה׃ ז וַיָּשֶׂם לָהֶם שַׂר הַסָּרִיסִים שֵׁמוֹת וַיָּשֶׂם
לְדָנִיֵּאל בִּלְטְשַׁאצַּר וְלַחֲנַנְיָה שַׁדְרַךְ וּלְמִישָׁאֵל מֵישַׁךְ וְלַעֲזַרְיָה עֲבֵד
נְגוֹ׃ ח וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל־לִבּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאַל בְּפַת־בַּג הַמֶּלֶךְ וּבְיֵין
מִשְׁתָּיו וַיְבַקֵּשׁ מִשַּׂר הַסָּרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאָל׃ ט וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים אֶת־
דָּנִיֵּאל לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לִפְנֵי שַׂר הַסָּרִיסִים׃ י וַיֹּאמֶר שַׂר הַסָּרִיסִים
לְדָנִיֵּאל יָרֵא אֲנִי אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִנָּה אֶת־מַאֲכַלְכֶם וְאֶת־
מִשְׁתֵּיכֶם אֲשֶׁר לָמָּה יִרְאֶה אֶת־פְּנֵיכֶם זַעֲפִים מִן־הַיְלָדִים אֲשֶׁר כְּגִילְכֶם
וְחַיַּבְתֶּם אֶת־רֹאשִׁי לַמֶּלֶךְ׃ יא וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶל־הַמֶּלְצַר אֲשֶׁר מִנָּה שַׂר
הַסָּרִיסִים עַל דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה׃ יב נַסֶּה נָּא אֶת־עֲבָדֶיךָ יָמִים

רחמים בדין

על המשמר בעת הצורך ולהתחזק לבלי לגעת לשחוק ולשינה ולעטוש׃ ח מכת בג.
ומשור הלחם׃ שנים שלש ומקצתם. סרס המקרא׃ ומקצת שלש שנים׃ ו ויהי
בהם מבני יהודה דניאל. הוא התחיל מכלם׃ על כן תלה בו הכתוב ולא לחר
ויהיו׃ ז וישם לדניאל בלטשאצר. דניאל היה לחוש וקניד ונחמד למלך׃ על כן
קרא לו בשם בן המלך בלשאצר׃ והטי׃ נוסף לרמוז על תשעה ירחי לידה שהר
מנעו משת המלך לילד הזה׃ שדרך. השם הזה נכתב בשין וכן מישך׃ ירמוז
לכשעון השם לשר כשלכו בו בחזקת היד׃ עבד נגו. כמו נוגה׃ עבד לאור׃ רמז
לומר עבד השם׃ מטעם הלמור למעלה׃ ח יתגאל בכתבן. כמו לחם מגואל׃
ט ורחמים לבני שר. כמו יתן לכם רחמים לבני השוכן׃ י זעפים. רעים
וידועי חולי׃ כגילכם. כמוכם בדמות בקומה ובשנים׃ וחיבתם. ישת המלך רשעי
מעלי׃ בשמור לי חוטא וכופש על הלחם והיין אשר מנעתי מכם׃ ונדהתי אשת

5 And the king appointed them a daily provision of the king's meat and of the wine which he drank: so nourishing them three years, that at the end threof they might stand before the king.

6 Now, among these were of the children of Judah, Daniel, Hanania, Mishael and Azaria.

7 Unto whom the prince of the eunuchs gave names: for he gave unto Daniel *the name* of Belteshazzar; and to Hanania, of Shadrach; and to Mishael, of Meshach; and to Azariah, of Abednego.

8 But Daniel purposed in his heart that he would not defile himself with the portion of the King's meat, nor with the wine which he drank: therfore, he requested of the prince of the eunuchs that he might not defile him.

9 Now God had brought Daniel into favour and tendler love with the prince of the eunuchs.

10 And the prince of the eunuchs said unto Daniel, I fear my Lord the king, who hath appointed your meat and your drink: for why should he see your faces worse liking than the children which *are* of your sort? then shall ye make *me* endanger my head to the king.

11 Then said Daniel to Melzar, whom the prince of the eunuchs had set over Daniel, Hananiah, Mishael and Azariah.

12 Prove thy servants, I beseech thee, ten days; and let them give us pulse to eat, and water to drink.

13 Then let our countenances be looked upon before thee, and the countenance of the children that eat of the portion of the

5 אונד דער מלך האט פאר זיי אנ־
נעגרייט פאר איטליכען טאג פון דער
קענינליכען שפייז, און פון דעם ווין פון
זיינע אייגענע נעטרענק, אונד אז מען זאל
זייא אזוי ערציהען דרייא יאהר, אונד אן
דעם ענד זאלען זייא פארנעשטעלט ווערען
פאר דעם מלך.

6 אונד עס זענען צווישען זייא
נעווען פון דיא קינדער פון יהודה, דניאל
חנניה, מישאל אונד עזריה.

7 אונד דער אויבערשטער פון דיא
בעדינטע האט זייא צונעגעבען נעמען, צו
דניאל האט ער (א נאמען נעגעבען
בלטשאצר, אונד צו חנניה שדרך, אונד צו
מישאל משך, אונד צו עזריה עבד נגו.

8 אונד דניאל האט זיך פארגענומען
אין זיין הארץ אז ער זאל זיך ניט פער־
אומרייניגען מיט דעם מלך'ס שפייז און
מיט דעם ווין פון זיין (דעם קענינס)
נעטרענק, אונד ער האט נעבעטען פון
דעם אויבערשטען פון דיא בעדינער אז
ער זאל איהם ניט לאזען פעראומרייניגען.

9 און נאט האט דניאל'ן נענעבען חן
אונד דערבארמונג פאר דעם אויבערשטען
פון־דיא בעדינער.

10 אונד דער אויבערשטער פון דיא
בעדינער האט נעזאגט צו דניאל, איך
האב מורא פאר מיין האר דעם מלך,
וואס פאר מיין האר דעם מלך,
אייער עסען אונד טרינקען, וואורום ווען
ער ווען אנזעהן אז אייערע פענעמער
זעהען שלעכטער אוים וויא דיא אנדערע
יונגע לייט, אזוי ווען איהר מיין קאפ אין
נעפאהר מאכען פאר דעם מלך.

11 אבער דניאל האט נעזאגט צו
דעם קאכמייסטער וואס איז נעווען
אננעשטעלט פון דעם אויבערשטען פון
די בעדינער איבער דניאל, חנניה, מישאל אונד עזריה.

12 פרוף דאך דיינע קנעכט פאר צעהן טעג, אונד לאז צו אונס נעגעבען ווערען
פון ערבסען דאט מיר זאלען עסען אונד מיר ווען נאר טרינקען וואסער.

13 אונד דערנאך לאז אונזער נעשטאלט פאר דיר נעזעהן ווערען, אונד
דיא נעשטאלט פון דיא יונגע לייט וואס עסען פון דעם מלך'ס שפייז, אונד אזוי

עֲשָׂרָה וְיִתְּנוּ־לָנוּ מִן־הַזֵּרְעִים וְנֹאכְלָה וּמַיִם וְנִשְׁתֶּה׃ יג וְיֵרָאוּ לְפָנֶיךָ
מַרְאֵינוּ וּמַרְאֵה הַיְלָדִים הָאֹכְלִים אֶת פַּת־בַּג הַמֶּלֶךְ וְכַאֲשֶׁר תִּרְאֶה
תַּעֲשֶׂה עִם־עֲבָדֶיךָ׃ יד וַיִּשְׁמַע לָהֶם לַדָּבָר הַזֶּה וַיְנַסֵּם יָמִים עֲשָׂרָה׃
טו וּמִקְצַת יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאָה מַרְאֵיהֶם טוֹב וּבְרִיאֵי בָשָׂר מִן־כָּל הַיְלָדִים
הָאֹכְלִים אֶת פַּת־בַּג הַמֶּלֶךְ׃ טז וַיְהִי הַמְלַצֵּר נֹשֵׂא אֶת־פַּת־בָּגָם וְיֵין
מִשְׁתֵּיהֶם וְנֹתֵן לָהֶם זֵרְעוֹנִים׃ יז וְהַיְלָדִים הָאֵלֶּה אַרְבַּעְתָּם נָתַן לָהֶם
הָאֱלֹהִים מַדָּע וְהַשְׂכֵּל בְּכָל סֵפֶר וְחָכְמָה וְדָנִיֵּאל הֵבִין בְּכָל־חָזוֹן
וַחֲלֹמוֹת׃ יח וּלְמִקְצַת הַיָּמִים אֲשֶׁר־אָמַר הַמֶּלֶךְ לַהֲבִיאָם וַיְבִיאֵם שַׂר
הַסָּרִיסִים לִפְנֵי נְבוּכַדְנֶצַּר׃ יט וַיְדַבֵּר אִתָּם הַמֶּלֶךְ וְלֹא נִמְצָא מִכֻּלָּם
כְּדָנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ כ וְכֹל דְּבַר חָכְמַת
בִּינָה אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ מֵהֶם הַמֶּלֶךְ וַיִּמְצָאֵם עֶשֶׂר יָדוֹת עַל כָּל־הַחַרְטֻמִּים
הָאַשָּׁפִים אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּתוֹ׃ כא וַיְהִי דָּנִיֵּאל עַד־שְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ
הַמֶּלֶךְ׃ ב א וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת נְבוּכַדְנֶצַּר חָלַם נְבוּכַדְנֶצַּר
חֲלֹמוֹת וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ וּשְׁנָתוֹ נִהְיְתָה עָלָיו׃ ב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא
לַחַרְטֻמִּים וְלָאַשָּׁפִים וְלַמְכַשְּׁפִים וְלַכַּשְׂדִּים לְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ חֲלֹמוֹתָיו
וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ ג וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וַתִּפָּעֶם
רוּחִי לָדַעַת אֶת־הַחֲלוֹם׃ ד וַיְדַבְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית

רחמים ברין

תקצד לי לחטאם ולקוצם : טז זרעונים. כמו זרעים הלמור למעלה והכון מוסף :
א ושנתו נהיתה. לא יוכל ליסון, הסך הכתוב ושנתו ערבה : ב ולכשדים. נרד
עם הדרת מלך, ומלבד אשר שלח לקרוא לחכמיו ויועציו ומכשיליו הכן גם נדוע
לגיו כל המון לקחת חלקם בצרתו : ד הכשדים. המלך דמה בלבבו כי החכים

king's meat: and as thou seest, deal with thy servants.

14 So he consented to them in this matter, and proved them ten days.

15 And at the end of ten days their countenances appeared fairer and fatter in flesh than all the children which did eat the portion of the king's meat.

16 Thus Melzar took away the portion of their meat, and the wine that they should drink; and gave dem pulse.

17 As for these four children, God gave them knowledge and skill in all learning and wisdom: and Dadiel had understanding in all visions and dreams.

18 Now at the end of the days that the king had said he should bring them in, then the prince of the eunuchs brought them in before Nebuchadnezzar.

19 And the king communed with them: and among them all was found none like Daniel, Hananiah, Mishael and Azariah: therefore, stood they before the king.

20 And in all matters of wisdom *and* understanding, that the king inquired of them, he found them ten times better than all the magicians *and* astrologers that *were* in all his realm.

21 And Daniel continued *even* unto the first year of king Cyrus.

2 1 And in the second year of the reign of Nebuchadnezzar, Nebuchadnezzar dreamed dreams, wherewith his spirit was troubled, and his sleep brake from him.

2 Then the king commanded to call the magicians, and the astrologers, and the sorcerers and Chaldeans, for to shew the king his dreams. So they came and stood before the king.

3 And the king said unto them, I

וויא דוא וועסט זעהן אזוי זאלסט דוא טהאן מיט דיינע קנעכט.

14 אונד ער האט צו זיא נעהארכט וועגען דער דאזיגער זאך, אונד ער האט זיא נעפרופט צעהן טאג.

15 אונד אן דעם ענד פון דיא צעהן טעג האט זייער נעשטאלט בעסער אויסגעזעהן, אונד זעהר פלייש אין פעטער נעוועזען פון אלע דיא אנדערע יונגע לייט וואס האבען נעגעסען פון דעם מלך'ס שפייז.

16 אזוי האט דער קאכמייסטער אוועקגענאמען זייער שפייז אונד דעם ווין פון זייער נעטראנק, אונד ער האט צוא זיא נאר גענעבען זאמען־קערנער (ארבעסען).

17 אונד נאט האט צו דיא דאזיגע פיער יונגע לייט נעגעבען ווייסנשאפט אונד שכל, אונד קונהייט אין אלער־לייא ביכער, אונד דניאל האט פער־שטאנען אלערלייא נביאות אונד חלומות.

18 אונד אן דעם ענד פון דיא טעג וואס דער מלך האט נעזאגט אז מען זאל זיא פאר איהם פארבריינגען, האט זיא דער אוביערשטער פון דיא בעדינער פארנעבראכט פאר נבוכדנצר.

19 אונד ווען דער מלך האט מיט זיא נערעט, זענען פון אללע (יונגע לייט) ניט נעפונען נעווארען אזוי ווייא דניאל, חנניה, מישאל אונד עזריה, אונד זיא זענען נעשטאנען פאר דעם מלך.

20 אונד איטליכע זאך פון חכמה אונד פערשטאנד וואס דער מלך האט פון זיא פערלאנגט, האט ער נעפונען בייא זייא צעהן מאל מעהר ווי בייא אלע (חרטומים) שריפט־נעלעהרטע וואס זע־נען נעוועזען אין זיין נאנץ קעניגרייך.

21 אונד דניאל איז דארט נעוועזען ביז צו דעם ערשטען יאהר פון כורש המלך

ב 1 אונד אין דעם צווייטען יאהר פון דער רעגירונג פון נבוכדנצר, האט נבוכדנצר נע׳חלומת, אונד זיין נעמיט האט אין איהם נעקאפט, אונד ער האט ניט נעקענט שלאפען. 2 אונד דער מכך האט נעזאגט אז מען זאל רופען דיא חרטומים, בעשווערערס אונד כישוף מאכערס, אונד דיא כשדים, כדי זיי זאלען צו דעם מלך זאגען זיינע חלומות; אזוי זענען זיי אננעקומען אונד זיא האבען זיך נעשטעלט פאר דעם מלך. 3 אונד דער מלך האט צו זיא נעזאגט, איך האב נעחלומת א חלום, אונד מיין נעמיט איז דערשראקען כדי צו

מַלְכָּא לְעָלְמִין חַיִּי אֱמַר חֶלְמָא
לְעַבְדָּיךְ׃ וּפִשְׁרָא נְחַוֵא׃ ה עָנֵה
מַלְכָּא וְאָמַר לִכְשְׂדָיֵא׃ מִלְּתָה
מִנִּי אַזְדָּא הֵן לָא תְהוֹדְעֻנַנִי
חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ סָדְמִין תִּתְעַבְדוּן
וּבָתֵיכוֹן נְוָלִי יִתְּשָׂמוּן׃ ו וְהֵן חֶלְמָא
וּפִשְׁרֵהּ תְּהַחְוֹן מַתְּנָן וּגְבוְבָה וִיקָר
שַׂגִּיא תְּקַבְּלוּן מִן־קֳדָמַי לְהֵן חֶלְמָא
וּפִשְׁרֵהּ הַחֲוֹנִי׃ ז עָנוֹ תִנְיָנוּת
וְאָמְרִין מַלְכָּא חֶלְמָא יֵאמַר
לְעַבְדְּוֹהִי וּפִשְׁרֵהּ נְהַחֲוֵה׃ ח עָנֵה
מַלְכָּא וְאָמַר מִן־יַצִּיב יְדַע אֲנָא דִּי
עִדָּנָא אַנְתּוּן זָבְנִין כָּל־קֳבֵל דִּי
חֲזִיתוּן דִּי־אַזְדָּא מִנִּי מִלְּתָא׃ ט דִּי
הֵן־חֶלְמָא לָא תְהוֹדְעֻנַנִי חֲדָה־
הִיא דַתְכוֹן וּמִלָּה כִדְבָה וּשְׁחִיתָה
הִזְמַנְתּוּן לְמֵאמַר קֳדָמַי עַד דִּי
עִדָּנָא יִשְׁתַּנֵּא לָהֵן חֶלְמָא אֱמְרוּ
לִי וְאִנְדַּע דִּי פִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֻנַנִי׃ עָנוֹ

יתיר י׳ וכשראי ק׳

מַלְכָּא קֳדָם כַּשְׂדָּיֵא וְאָמְרִין
דִּי מַלְכָּא רַב וְשַׁלִּיט הַמְּלִכָּא
כָּל־דִּי שְׁאֵל לָא עֲבַד פִּתְגָמָא
דִּי מַלְכָּא דִּי כֵן כָּל־מַלְכִּין רַבְרְבִין
וְשַׁלִּיטִין מִלָּה כִדְנָה לָא שְׁאֵל
לְכָל־חַרְטֹם וְאָשַׁף וְכַשְׂדָּי וְגָזְרִין׃
יא וּמִלְּתָא דִּי מַלְכָּא שָׁאֵל יַקִּירָה
הִיא וְאָחֳרִן לָא אִיתַי דִּי יְחַוֵּיהָ
קֳדָם מַלְכָּא בַּר מִן־אֱלָהִין דִּי
מְדוֹרֵהוֹן עִם־בִּסְרָא לָא אִתְּהִי׃
יב כָּל־קֳבֵל דְּנָה גְּבַר מַלְכָּא
וְתְקִיף וְסַגִּי לְהוֹבָדָה לְכָל
חַכִּימֵי בָבֶל׃ יג וְדָתָא נְפַק
וְחַכִּימַיָּא מִתְקַטְּלִין וּבָעוּ
דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי לְהִתְקְטָלָה׃
יד בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֲתִיב עֵטָא
וּטְעֵם לְאַרְיוֹךְ רַב־טַבָּחַיָּא
דִּי מַלְכָּא דִּי נְפַק לְקַטָּלָה
לְחַכִּימֵי בָבֶל׃ טו עָנֵה וְאָמַר
לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא דִּי מַלְכָּא
עַל־מָה דָתָא הִחְצִפַת מִן־קֳדָם
מַלְכָּא בֵּאדַיִן אַרְיוֹךְ הוֹדַע
מִלְּתָא לְדָנִיֵּאל׃ טז דָּנִיֵּאל עַל
עַל וּבְעָא מִן־מַלְכָּא דִּי זִמְנִין
יִתֶּן־לֵהּ וּפִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהַחֲוֵא׃
יז בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל לְבֵיתֵהּ אֲזַל
וְלַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה
חַבְרוֹהִי מִלְּתָא הוֹדַע׃ יח וְרַחֲמִין
בְּעָא מִן־קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא עַל
רָזָא דְנָה דִּי לָא יְהֹבְדוּן דָּנִיֵּאל
וְחַבְרוֹהִי עִם־שְׁאָר חַכִּימֵי בָבֶל׃
יט בֵּאדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִּי־לֵילְיָא
רָזָא גְלֵי בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל בָּרִךְ
לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ כ עָנֵה דָנִיֵּאל
וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא
מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא
וּגְבוּרְתָּא דִּי לֵהּ־הִיא׃ כא וְהוּא
מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא מְהַעְדֵּא
מַלְכִין וּמְקִים מַלְכִין יָהֵב חָכְמְתָא
לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה׃
כב הוּא גָּלֵא עֲמִיקָתָא וּמִסְתָּרָתָא
יָדַע מָה בַּחֲשׁוֹכָא וּנְהִירָא עִמֵּהּ
שְׁרֵא׃ כג לָכְוָתָךְ אֱלָהּ אֲבָהָתַי
מְהוֹדֶא וְשַׁבַּח אֲנָה דִּי חָכְמְתָא
וּגְבוּרְתָּא יְהַבְתְּ לִי וּכְעַן הוֹדַעְתַּנִי
דִּי בְעֵינָךְ מִלַּת מַלְכָּא הוֹדַעְתָּנָא׃
כד עַל־דְּנָה דָּנִיֵּאל דִּי עַל אַרְיוֹךְ
דִּי מַלְכָּא מַנְּהּ לְהוֹבָדָה לְחַכִּימֵי
בָבֶל אֲזַל וְכֵן לֵהּ אֲמַר לְחַכִּימֵי
בָבֶל אַל־תְּהוֹבֵד הַעֲלֵנִי קֳדָם
מַלְכָּא וּפִשְׁרָא לְמַלְכָּא אֲחַוֵא׃
כה בֵּאדַיִן אַרְיוֹךְ בְּבֵהִלָּה הַעֱלָה
קֳדָם מַלְכָּא כֵּן לֵהּ אֲמַר דָּנִיֵּאל
דִּי גְבַר מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד
דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃ כו עָנֵה
מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ
בֵּלְטְשַׁאצַּר הַחֲסִין דִּי חֶלְמָא דִּי
חֲזֵית הֲמִלְּתֵהּ וּפִשְׁרֵהּ לִי לְהוֹדָעָה׃
כז עָנֵה דָנִיֵּאל קֳדָם מַלְכָּא וְאָמַר
רָזָא דִּי מַלְכָּא שְׁאֵל לָא חַכִּימִין
אָשְׁפִין חַרְטֻמִּין גָּזְרִין יָכְלִין
לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃ כח בְּרַם אִיתַי
אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גָּלֵא רָזִין וְהוֹדַע
לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא
בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא חֶלְמָךְ וְחֶזְוֵי
רֵאשָׁךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ דְּנָה הוּא׃
כט אַנְתְּ מַלְכָּא רַעְיוֹנָךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ
סְלִקוּ מָה דִּי לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה
וְגָלֵא רָזַיָּא הוֹדְעָךְ מָה דִּי לֶהֱוֵא׃
ל וַאֲנָה לָא בְחָכְמָה דִּי אִיתַי בִּי
מִן־כָּל־חַיִּין רָזָא דְנָה גְּלֵי לִי
אֶלָּא בְּגִלַּל דְּפִשְׁרָא לְמַלְכָּא
יְהוֹדְעוּן וְרַעְיוֹנֵי לִבָּךְ תִּנְדָּע׃
לא אַנְתְּ מַלְכָּא חֲזֵית וְהָא צְלֶם
חַד צְלֵם רַב דָּא צַלְמָא רַב
וְיַקִּיר שַׂגִּיא דָּקֵם לָקֳבָלָךְ
וְחֵזְוֵהּ דָּחִיל׃ לב דָּא צַלְמָא
רֵאשֵׁהּ דִּי דְהַב טָב חֲדוֹהִי וְדְרָעוֹהִי
דִּי כְסַף מְעָהּ וְיַרְכָתֵהּ דִּי נְחָשׁ׃
לג שָׁקוֹהִי דִּי פַרְזֶל רַגְלוֹהִי מִן־פַּרְזֶל
וּמִן־חֲסַף׃ לד חֲזֵה הֲוֵית עַד דִּי
הִתְגְּזָרַת אֶבֶן דִּי לָא בִידַיִן וּמְחָת
לְצַלְמָא עַל־פַּרְזְלָא וְחַסְפָּא
דִּי בְרַגְלוֹהִי דִּי פָרְזֶל וְחַסְפָּא
וְדַקַּת יָתְהוֹן׃ לה בֵּאדַיִן דָּקוּ כַּחֲדָה
פַּרְזְלָא חַסְפָּא נְחָשָׁא כְּסַפָּא
וְדְהָבָא וַהֲווֹ כְּעוּר מִן־אִדְרֵי
קַיְטָא וּנְטָלַתְהוֹן רוּחָא וְלָא־
אִשְׁתְּכַח לְהוֹן אֲתַר וְאַבְנָא דִּי
מְחָת לְצַלְמָא הֲוָת לְטוּר רַב
וּמְלָת כָּל־אַרְעָא׃ לו דְּנָה חֶלְמָא
וּפִשְׁרֵהּ נֵאמַר קֳדָם מַלְכָּא׃
לז אַנְתְּ מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא דִּי
אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּתָא חֱסֶן וְתוּקְפָּא
וִיקָרָא יְהַבָךְ׃ לח וּבְכָל־דִּי דָיְרִין
בְּנֵי אֲנָשָׁא חַיַּת בָּרָא וְעוֹף
שְׁמַיָּא יְהַב בִּידָךְ וְשַׁלִּטָךְ בְּכֻלְּהוֹן
אַנְתְּ רֵאשָׁה דִּי דְהַבָּא׃ לט וּבָתְרָךְ
תְּקוּם מַלְכוּ אָחֳרִי זְעִירָה מִנָּךְ
וּמַלְכוּ תְלִתָּי אָחֳרִי דִּי נְחָשָׁא
דִּי תִשְׁלַט בְּכָל־אַרְעָא׃ מ וּמַלְכוּ
רְבִיעָי תְּהֵי תַקִּיפָה כְּפַרְזְלָא
כָּל־קֳבֵל דִּי פַרְזְלָא דָּקָה וְכָתֵת
כֹּל וְכַפַּרְזְלָא דִּי מְחָתָה כָּל־אִלֵּין
דָּקָה וְתָבַר׃ מא וְדִי חָזַיְתָ רַגְלַיָּא
וְאֶצְבְּעָתָא מִנְהוֹן חֲסַף דִּי־פֶחָר
וּמִנְהוֹן פַּרְזֶל דִּי מַלְכוּתָא פִּלְגָה
תְּהֵי וּמִן־נִצְבַת פַּרְזְלָא דִּי חָזַיְתָ
עִרְבַּבְתָּא עִם־טִינָא חַסְפָּא׃ מב וְאֶצְבְּעָת
רַגְלַיָּא מִנְהוֹן פַּרְזֶל וּמִנְהוֹן
חֲסַף כֵּן מַלְכוּתָא מִנְהָא תְקִיפָה
וּמִנְהָא תְּבִירָה׃ מג כָּל־קֳבֵל דִּי
חָזַיְתָ פַּרְזְלָא עִרְבַּבְתָּא עִם־טִינָא
חַסְפָּא עִרְבְּבִין הִנְּמוֹ לִזְרַע אֲנָשָׁא
וְלָא יִדְבְּקָן דְּנִין דְּנִין כְּדִי לָא
מִתְעָרַב פַּרְזְלָא עִם־חַסְפָּא׃
מד וּבְיוֹמֵי מַלְכַיָּא אִלֵּךְ יְקִים
אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּ דִּי לְעָלַם
לָא תִתְחַבַּל וּמַלְכוּתָהּ לְעַם אָחֳרָן
לָא תִתְשְׁבֵק וְתִשֵּׁיצ וְתָסֵךְ
יָת כָּל־מַלְכְוָתָא אִלֵּךְ וְהִיא
תְקוּם לְעָלַם׃ מה כָּל־קֳבֵל דִּי
חָזַיְתָ דִּי מִן־טוּרָא אִתְגְּזָרַת
אֶבֶן דִּי לָא בִידַיִן וְדָקַת פַּרְזְלָא
נְחָשָׁא חַסְפָּא כְּסַפָּא וְדְהָבָא
אֱלָהּ רַב הוֹדַע לְמַלְכָּא מָה דִּי
לֶהֱוֵא בָּתַר דְּנָה וְצַדִּיק חֶלְמָא
וְיַצִּיב פִּשְׁרֵהּ׃ מו בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר
מַלְכָּא נְפַל עַל־אַנְפּוֹהִי וְלָדָנִיֵּאל
סְגִד וּמִנְחָה וְנִיחוֹחִין אֲמַר
דִּי לְנִסָּכוּ לֵהּ׃ מז עָנֵה מַלְכָּא
לְדָנִיֵּאל וְאָמַר מִן־קְשׁוֹט דִּי
אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ אֱלָהִין וּמָרֵא
מַלְכִין וְגָלֵא רָזִין דִּי יְכֹלְתָּ
לְמִגְלֵא רָזָא דְנָה׃ מח בֵּאדַיִן
מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל רַבְרְבִין רַבִּין
יְהַב־לֵהּ וְדָרוֹן שַׂגִּיא סַגִּי
יְהַב־לֵהּ וְשַׁלִּטֵהּ עַל כָּל־מְדִינַת
בָּבֶל וְרַב סַגָּנִין עַל כָּל־חַכִּימֵי
בָבֶל׃ מט וְדָנִיֵּאל בְּעָא מִן־מַלְכָּא
וְהַקִּים יָת שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד־נְגוֹ
עַל עֲבִידַת מְדִינַת בָּבֶל וְדָנִיֵּאל
בִּתְרַע מַלְכָּא׃

רחמים בדין

מכל הקדש וכל עבדיו כעס ככהן כאיש בעיניו לכלס יקרא בשם הסמוכי כשדים: לרעות. בלשון ארס: ד דמיס לכס. בלשון סגי נסורי דמכס ישכך ואתם תמותו: ה תוקפס. עליכס אתס מגילים עלי ואיס מכמתכס: לשון רמיס. הגולה כאחד שולי אחרי אשר סגיד לשם כי לא יוכל לזכור את אשר בלשו יבשנו מבשנות רשע כשל לשונו בכאב ויאמר כי לא יקרוך רמיס גילו:

have dreamed a dream, and my spirit was troubled to know the dream.

4 Then spake the Chaldeans to the king in Syriac, O king, live for ever: tell thy servants the dream, and we will shew the interpretation.

5 The king answered and said to the Chaldeans, The thing is gone from me: if ye will not make known unto me the dream, with the interpretation thereof, ye shall be cut in pieces, and your houses shall be made a dunghill.

6 But if ye shew the dream, and the interpretation thereof, ye shall receive of me gifts and rewards and great honour: therefore, shew me the dream, and the interpretation thereof.

7 They answered again and said, Let the king tell his servants the dream, and we will shew the interpretation of it.

8 The king answered and said, I know of certainty that ye would gain the time, because ye see the thing is gone from me.

9 But if ye will not make known unto me the dream, *there is but* one decree for you: for ye have prepared lying and corrupt words to speak before me, till the time be changed: therefore tell me the dream, and I shall know that ye can shew me the interpretation thereof.

10 The Chaldeans answered

וויסען דעם חלום.

4 אזוי האבען דיא כשדים נערעט צו דעם מלך אויף לשון ארמית: מלך לעב אויף אייבינו זאג דאך דעם חלום צו דיינע קנעכט אונד מיר וועלען דיא כעדייטונג דערפון ערקלערען.

5 אונד דער מלך האט נעענטפערט אונד ער האט נעזאגט צו דיא כשדים, דיא זאך איז פון מיר אוועק, זעהט, וועו איהר וועט מיר ניט צו וויסען טהון דעם חלום, אונד דיא בעדייטונג דערפון, אזוי וועט איהר אין שטיקער צוהאקט ווערען, אונד אייער הייזער וועלען געמאכט ווערען צו מיסטהויפען.

6 אבער וועו איהר וועט מיר זאגען דיא בעדייטונג פון דעם חלום אזוי וועט איהר פון מיר קריגען מתנות אונד בעווילינונג אונד גרויסען כבוד, דארום זאלט איהר מיר וויסען מאכען דעם הלום אונד זיין בעדייטונג.

7 אזוי האבען זיי צום אנדערן מאל נעענפערט אונד זיי האבען נעזאגט, לאז דער מלך זאגען צו זיינע קנעכט דעם חלום אונד מיר וועלען דיא בעדייטונג דערפון זאגען.

8 דער מכך האט נעענטפערט אונד נעזאגט, איך וויים באמת אז איהר ווילט נעווינען דיא צייט, ווייל איהר זעהט אז דיא זאך איז פון מיר אוועק נעגאנגען.

9 אבער אז איהר וועט מיר ניט וויסען מאכען דעם חלום, אזוי איז נור איין משפט פאר אייך, וואריס איהר האט אוים גיטראכט א ליגען אונד א פערדארבענע זאך, פאר מיר צו זאגען, ביז דיא צייט וועט זיך ענדערן, דאריבער זאגט מיר דעם חלום, אז איך זאל וויסען דאס איהר קענט מיר ווייזען דיא בעדייטונג דערפון.

10 אזוי האבען דיא כשדים נעענטפערט פאר דעם מלך, אונד זייא האבען נעזאגט,

הַמַּשְׁפִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אֵין
אָדָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַגִּיד דָּבַר הַמֶּלֶךְ
וַאֲשֶׁר לֹא הָיָה מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמוֹשֵׁל
אֲשֶׁר שָׁאַל דָּבָר כָּזֹאת מִכָּל חַרְטֹמִים
וּמְכַשֵּׁף וְכַשְׂדִּי: יא וְתַחְזוֹן דִּבַר הַמֶּלֶךְ
אֵינֵנוּ נָפָרִין וְאֵין מַנִּיד אוֹתוֹ לַמַּלְכָּא
זוֹלָתִי אֱלָהִים דִּי עִמָּא אֶת שְׁלוֹם הַמֶּלֶךְ:
יב בְּיַקְצָף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בֶּעֱרָה
בוֹ וַיֹּאמֶר לְהַאֲבִיד אֶת כָּל חַכְמֵי
בָבֶל: יג וְהַדָּת נְתָנָה לְהוֹצִיא
הַחֲכָמִים לַהֲרֹג וַיְבַקְשׁוּ לְשָׁלוֹחַ גַּם
יַד בְּדָנִיֵּאל וַחֲבֵרָיו: יד בַּיָּשֶׁם דָּנִיֵּאל
אֶל לִבּוֹ אֶת מִשְׁפַּט אַרְיוֹךְ שַׂר
הַטַּבָּחִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ הַמֶּלֶךְ לַאֲבֵד
אֶת חַכְמֵי בָבֶל: טו וַיַּעַן וַיֹּאמֶר
לְאַרְיוֹךְ הַמּוֹשֵׁל לַמֶּלֶךְ חָלִיכָה לְךָ
מֶעֱשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה וַיֵּרַאהוּ אַרְיוֹךְ
אֶת פִּתְשֶׁגֶן כְּתָב הַדָּת: טז וַיַּעַל
דָּנִיֵּאל וַיְבַקֵּשׁ אֶת הַמֶּלֶךְ לַמּוֹעֵד

בִּשְׁרֵיֵא׳ קֳדָם־מַלְכָּא וְאָמְרִין לָא׳
אִיתַי אֱנָשׁ עַל־יַבֶּשְׁתָּא דִּי מִלַּת
מַלְכָּא יוּכַל לְהַחֲוָיָה כָּל־קֳבֵל דִּי
כָּל־מֶלֶךְ רַב וְשַׁלִּיט מִלָּה כְּרַנָּה
לָא שְׁאֵל לְכָל־חַרְטֹם וְאָשָׁף
וְכַשְׂדָּי: יא וּמִלְּתָא דִּי־מַלְכָּה שָׁאֵל
יַקִּירָה וְאָחֳרָן לָא אִיתַי דִּי יְחַוֵּנַּהּ
קֳדָם מַלְכָּא לָהֳן אֱלָהִין דִּי מְדָרְהוֹן
עִם בִּשְׂרָא לָא אִיתוֹהִי: יב כָּל־
קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא בְּנַס וּקְצַף שַׂגִּיא
וַאֲמַר לְהוֹבָדָה לְכָל חַכִּימֵי בָבֶל:
יג וְדָתָא גְּפִקַת וְחַכִּימַיָּא מִתְקַטְּלִין
וּבְעוֹ דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי לְהִתְקַטָּלָה:
יד בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֲתִיב עֵטָא וּטְעֵם
לְאַרְיוֹךְ רַב־טַבָּחַיָּא דִּי מַלְכָּא דִּי
נְפַק לְקַטָּלָה לְחַכִּימֵי בָבֶל:
טו עָנָה וְאָמַר לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא
דִּי מַלְכָּא עַל־מָה דָתָא מְהַחְצָפָה
מִן־קֳדָם מַלְכָּא אֱדַיִן מִלְּתָא הוֹדַע
אַרְיוֹךְ לְדָנִיֵּאל: טז וְדָנִיֵּאל עָל וּבְעָא
מִן מַלְכָּא דִּי זְמָן יִתֶּן לֵהּ

כשראי ק׳

רחמים בדין

טז הכתרון. דגר הלמד מעניכו כי לא יוכל להגיד הפתרון בטרם דעתו לית סחלוס ועוזיס הסנים:

before the king, and said, There is not a man upon the earth that can shew the king's matter; therefore *there is* no king, lord, nor ruler, *that* asked such things at any magician, or astrologer, or Chaldean.

11 And *it is* a rare thing that the king requireth, and there is none other that can shew it before the king, except the gods, whose dwelling is not with flesh.

12 For this cause the king was angry and very furious, and commanded to destroy all the wise *men* of Babylon.

13 And the decree went forth that the wise *men* should be slain; and they sought Daniel and his fellows to be slain.

14 Then Daniel answered with counsel and wisdom to Arioch the captain of tne king's guard, which was gone forth to slay the wise *men* of Babylon:

15 He answered and said to Arioch the king's captain, Why *is* the decree *so* hasty from the king? Then Arioch made the thing known to Daniel.

16 Then Daniel went in, and desired of the king that he would give

עם אין ניט פערהאנדען א מענש אויף דער ערד (וועלט) וואס זאל קענען דעם מלך'ס זאך וויזען, דאריבער האט נאך קיין מלך אדער האר, אדער געוועלטיגער אזא זאך פערלאנגט פון קיין שום כישוף מאבער אדער שריפטגעלעהרטען אדער פון א כשדי.

11 ווארים דיא זאך וואס דער מלך פערלאנגט איז זייער טייער (שווער), אונד עס איז קיינער ניט דא וואס קען עס אנזאגען פאר דעם מלך נייערט דיא נעטער אליין וואס וואהנען ניט מיט (מענשען) פלייש.

12 וועגען דעם איז דער מלך אין א זעהר גרויסען כעס נעווארען, אונד ער האט בעפוילען אז מען זאל אלע חכמים פון בבל אומברענגען.

13 אונד דאס גזעזץ איז ארויסגענאנגען אז דיא קלוגע לייט זאלען אומגעבראכט ווערען, אונד מען האט נעזוכט דעם דניאל אונד זיינע חברים (אויך) צו הרג'ן.

14 דעגסטמאל האט דניאל נעענטפערט צו אריוך, דעם אויבערשטען פון דעם מלך'ס כייבוואך וואס איז ארויסגענאנגען צו הרג'ן דיא קלוגע לייט פון בבל, מיט א קלוגע עצה.

15 דהיינו, ער האט נעענטפערט אונד נעזאגט צו אריוך דעם מכך'ס הויפטמאן, פארוואס איז דעם מלך'ס גזעזץ אזוי אויליג? דאמאלס האט אריוך דיא זאך צו דניאל צו וויסען נעטוהן.

16 אזוי איז דניאל אריינגענאנגען, אונד ער האט פון דעם מלך נעבעטען אז מען

וּפִשְׁרָא לְהַחֲוָיָא לְמַלְכָּא׃ יז אֱדַיִן
דָּנִיֵּאל לְבֵיתֵהּ אֲזַל וְלַחֲנַנְיָה
מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה חַבְרוֹהִי מִלְּתָא
הוֹדַע׃ יח וְרַחֲמִין לְמִבְעָא מִן־
קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא עַל־רָזָא דְנָה דִּי
לָא יְהוֹבְדוּן דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי עִם
שְׁאָר חַכִּימֵי בָבֶל׃ יט אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל
בְּחֶזְוָא דִי־לֵילְיָא רָזָא גְלִי אֱדַיִן
דָּנִיֵּאל בָּרֵךְ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ כ עָנָה
דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא
מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא
דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי־לֵהּ הִיא׃
כא וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא
מְהַעְדֵּה מַלְכִין וּמְהָקִים מַלְכִין
יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא
לְיָדְעֵי בִינָה׃ כב הוּא גָלֵא עֲמִיקָתָא
וּמַסְתְּרָתָא יָדַע מָה בַּחְשׁוֹכָא
וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא׃ כג לָךְ ׀ אֱלָהּ
אֲבָהָתִי מְהוֹדֵא וּמְשַׁבַּח אֲנָה דִּי
חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא יְהַבְתְּ לִי וּכְעַן
הוֹדַעְתַּנִי דִּי בְעֵינָא מִנָּךְ דִּי־מַלְּת
מַלְכָּא הוֹדַעְתָּנָא׃ כד עַל־כֵּן בָּל־קֳבֵל
דְּנָה דָּנִיֵּאל עַל־אַרְיוֹךְ דִּי מַנִּי
מַלְכָּא לְהוֹבָדָא לְחַכִּימֵי בָבֶל אֲזַל וְ
כֵן אֲמַר־לֵהּ לְחַכִּימֵי בָבֶל אַל־

לְהַגִּיד הַפִּתָּרוֹן לַמֶּלֶךְ׃ טז וַיָּשָׂב
דָּנִיֵּאל אֶל בֵּיתוֹ וְיַגֵּד לַחֲנַנְיָה
מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה חֲבֵרָיו׃ יז לְמַעַן
אֲשֶׁר יְתַפְּלְלוּ לִפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
לְהוֹצִיא הָעֲלוּמָה לְאוֹר וּלְבִלְתִּי
הָמִית אֶת־דָּנִיֵּאל וְאֶת־חֲבֵרָיו וְאֶת
יֶתֶר חַכְמֵי בָבֶל׃ יח וּבַהֲלוֹם חֱזָיוֹן
לַיְלָה גִּלָּה לְדָנִיֵּאל אֶת הַסּוֹד וַיְבָרֶךְ
לֵאלֹהֵי הַשָּׁמָיִם׃ יט עָנָה דָּנִיֵּאל
וַיֹּאמֶר יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מִן הָעוֹלָם
וְעַד הָעוֹלָם אֲשֶׁר לוֹ הַחָכְמָה וְהַגְּבוּרָה׃
כ וּמְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַעֲדִים וּמוֹרִיד
מְלָכִים וּמוֹשִׁיבָם לַכֵּפֵא נוֹתֵן חָכְמָה
לַחֲכָמִים וּמַדָּע לְיוֹדְעֵי בִינָה׃
כא מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת וְנִסְתָּרוֹת חָשַׁךְ לֹא
יֵחָשֵׁיךְ מַמֵּנּוּ וּבְמָעוֹנוֹ אוֹר יוֹפִיעַ׃
כג לָךְ אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי מוֹדֶה אֲנִי
וּמְהַלֵּל עַל הַחָכְמָה וְהַעֹז אֲשֶׁר
נָתַתָּ לִי וַאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ לִתְפִלָּתִי
הוֹדַעְתַּנִי דָּבָר הַמֶּלֶךְ׃ כד וַיֹּלֶךְ
דָּנִיֵּאל בָּעֵת הַהִיא לְרָאוֹת אֶת
אַרְיוֹךְ הַנִּמְנֶה מֵמֵעַם הַמֶּלֶךְ לְהַכּוֹת
אֶת חַכְמֵי בָבֶל וַיֹּאמֶר לְמַלְאָךְ
הַמַּשְׁחִית הֲגֵךְ יָדֵיךְ עַד אֲשֶׁר

him time, and that he would shew the king the interpretation.

17 Then Daniel went to his house and made the thing known to Hananiah, Mishael, and Azariah, his companions.

18 That they would desire mercies of the God of heaven concerning this secret; that Daniel and his fellows should not perish with the rest of the wise *men* of Babylon.

19 Then was the secret revealed unto Daniel in a night vision. Then Daniel blessed the God of heaven.

20 Daniel answered and said, Blessed be the name of God for ever and ever: for wisdom and might are his.

21 And he changeth the times and the seasons; he removeth kings, and setteth up kings; he giveth wisdom unto the wise, and knowledge to them that know understandidg,

22 He revealeth the deep and secret things: he knoweth what *is* in the darkness, and the light dwelleth with him.

23 I thank thee, and praise thee, O thou God of my fathers, who hast given me wisdom and might. and hast made known unto me now what we desired of thee: for thou hast *now* made known unto us the king's matter.

24 Therefore, Daniel went in unto Arioch, whom the king had ordained to destroy the wise *men*

זאל איהם נעבען צייט, אונד ער וועט דעם מלך אנזאגען דיא בעדייטונג.

17 דענסטמאל איז דניאל אריינגענאנגען אין זיין הויז אונד ער האט דיא זאך נעלאזט וויסען צו זיינע חברים, צו חנניה, מישאל אונד עזריה.

18 אז זייא זאלען בעטען דערבארמונג פון דעם נאט פון הימעל פון וועגען דעם דאזיגען סוד, כדי דניאל אונד זיינע חברים זאלען ניט אומקומען מיט דיא איבריגע חכמים פון בבל.

19 דענסטמאל איז צו דניאל ענטפלעקט נעווארען דער סוד אין א געזיכט אין דער נאכט, דענסטמאל האט דניאל געבענשט דעם נאט פון הימעל.

20 אונד דניאל האט געענטפערט אונד געזאגט, נעבענשט זאל זיין דער נאמען פון נאט פון אייביגקייט צו אייביגקייט, וואהרים חכמה אונד שטארקהייט געהערט צו איהם.

21 וואהרים ער פערענדערט צייטען אונד זמנים, ער שאפט אפ מלכים, אונד שטעלט אויף מלכים, ער נעט חכמה צו דיא חכמים, אונד וויסענשאפט צו דיא וואס האבען פערשטאנד.

22 ער ענטפלעקט טיפע אונד פערבארגענע זאכען, ער ווייס וואס עם איז אין דער פינסטערנים אונד דיא ליכטיגקייט וואהנט מיט איהם.

23 איך דאנק אונד לויב דיך, נאט פון מיינע עלטערען, וויל דוא האסט מיר געגעבען חכמה אונד שטארקהייט אונד דוא האסט מיר אצונד געלאזט וויסען וואס מיר האבען פון דיר געבעטען, וואהרים דוא|האסט אונז אצונד געלאזט וויסען דעם מלך'ס זאך.

24 וועגען דעם דאזיגען איז דניאל אריינגענאנגען צו אריוך, וועמען דער מלך האט בעפוילען אויס צו הרגענן דיא חכמים פון בבל, ער איז צו איהם נענאנגען אונד ער האט אזוי געזאגט, דוא

הֲבִיאוּנִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּפִתְרוֹן
הַחֲלוֹם אַגִּיד לַמֶּלֶךְ׃ כה בֵּיאדַיִן אַרְיוֹךְ
הֵבִיא אֶת דָּנִיֵּאל בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
לוֹ יֶשְׁנוֹ אִישׁ מִשְּׁבִי יְהוּדָה הַיּוֹדֵעַ
פִּתְרֵי הַמֶּלֶךְ׃ כו בֵּיעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
לְדָנִיֵּאל אֲשֶׁר שְׁמוֹ בֵּלְטְשַׁאצַּר
הֲתוּכַל לְהוֹדִיעַ אוֹתִי הַחֲלוֹם אֲשֶׁר
רָאִיתִי וְגַם פִּתְרוֹנוֹ תַּגִּיד לִי׃
כז בֵּיעַן דָּנִיֵּאל אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
הַסּוֹד וְדָבַר סְתָר אֲשֶׁר שָׁאַל הַמֶּלֶךְ
לֹא יָכְלָה לַחֲכָמִים אַשָּׁפִים חַרְטֻמִּים
וְיַדְעוֹנִים וְלֹא יְדֵעוּ שֵׁמִין מְנַחוּ׃
כח אֲבָן יֶשׁ אֱלָהִים בַּשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לוֹ
נְתָפְנוּ עֲלִילוֹת וַיּוֹדַע לְנְבוּכַדְנֶצַּר
הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים זֶה חוּא הַחֲלוֹם וְזֶה הוּא
הַחֲזָיוֹן אֲשֶׁר רָאִיתָ בְּנִפּוֹל תַּרְהֵמָה
עָלֶיךָ׃ כט אַתָּה הַמֶּלֶךְ עֲשְׁתּוֹנוֹתָיךְ
הִתְעַשְׁתּוּ בְּשִׁנָתֶךְ עַל—דְּבַר
הַמּוֹצָאוֹת וְהָאוֹתִיוֹת אֲשֶׁר תָּבוֹאנָה וְחָאָתִינָה וְצוֹפֶה נִסְתָּרוֹת חֲרָאֵךְ אֵת

תְּהוֹבַד הַעֲלֵנִי קֶדֶם מַלְכָּא וּפִשְׁרָא
לְמַלְכָּא אֲחַוֵּא׃ כח אֱדַיִן אַרְיוֹךְ
בְּהִתְבְּהָלָה הַנְעֵל לְדָנִיֵּאל קֶדֶם
מַלְכָּא וְכֵן אֲמַר־לֵהּ דִּי־הַשְׁבַּחַת
גֻּבַר מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד
דִּי פִּשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃ כי עָנֵה
מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ
בֵּלְטְשַׁאצַּר הַאִיכָדְ כְּהֵל
לְהוֹדָעֲתַנִי חֶלְמָא דִּי־חֲזֵית
וּפִשְׁרֵהּ׃ כי עָנָה דָנִיֵּאל קֶדֶם
מַלְכָּא וְאָמַר רָזָא דִּי־מַלְכָּא שְׁאֵל
לָא חַכִּימִין אָשְׁפִין חַרְטֻמִּין גָּזְרִין
יָכְלִין לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃ כח בְּרַם
אִיתַי אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גָּלֵא רָזִין וְהוֹדַע
לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא
בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא חֶלְמָךְ וְחָזֵי רֵאשָׁךְ
עַל מִשְׁכְּבָךְ דְּנָה הוּא׃ כט אַנְתָּה
מַלְכָּא רַעְיוֹנָךְ עַל מִשְׁכְּבָךְ סְלִקוּ
מָה דִּי לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה וְגָלֵא

רחמים בדין

בו שמו בלטשאצר. רחמי המלך ונקוויו נכמרו בדקות כי גס דניאל יהי מונח להורג ויכנס טעמו לטובה׃

of Babylon: he went and said thus unto him; Destroy not the wise *men* of Babylon: bring me in before the king, and I will shew unto the king the interpretation.

25 Then Arioch brought in Daniel before the king in haste, and said thus unto him, I have found a man of the captives of Judah, that will make known unto the king the interpretation.

26 The king answered and said to Daniel, whose name *was* Belteshazzar, Art thou able to make known unto me the dream which I have seen, and the interpretation thereof?

27 Daniel answered in the presence of the king, and said, The secret which the king hath demanded cannot the wise *men,* the astrologers. the magicians, the soothsayers, shew unto the king.

28 But. there is a God in heaven that revealeth secrets, and maketh known to the king Nebuchadnezzar what shall be in the latter days. Thy dream, and the visions of thy head upon thy bed, are these.

29 As for thee, O king, thy thoughts came *into thy mind* upon thy bed, what should come to pas he-

זאלסט ניט פערטילגען דיא קלוגע לייט פון בבל, ברענג מיך אריין פאר דעם מלך, אונד איך וועל דעם מלך וויזען דיא בעדייטונג.

25 דענסטמאל האט אריוך נעשווינד אריינגעבראכט דעם דניאל פאר דעם מלך, אונד ער האט צו איהם אזוי נעזאגט, איך האב נעפונען א מאן פון דיא נעפאנגענע קינדער פון יהודה, וואס ווייל דעם מלך צו וויסען טהון דיא בעדייטונג.

26 דער מלך האט נעענטפערט, אונד נעזאגט צו דניאל, וואס זיין נאמען איז נעווענזען בלטשאצר, ביזט דוא אים שטאנד מיך וויסען צו מאכען דעם חלום וואס איך האב נעזעהען, אונד דיא בעדייטונג דערפון?

27 אזוי האט דניאל נעענטפערט פאר דעם מלך אונד ער האט נעזאגט, דער סוד וואס דער מלך פרענגט, קענען ניט דיא חכמים אונד בישוף־מאכערס, אונד דיא חרטומים צו דעם מלך אנזאגען.

28 אבער עס איז דא א נאט אים הימעל וואס קען ענטפלעקען סודות, אונד

ער קען וויזען צו דעם מלך נבוכדנצר וואס עס זאל זיין אין דיא לעצטע טעג, דיין חלום אונד דאס נעזיכט פון דיין קאפ (וואס דוא האסט נעזעהען) אויף דיין נעלענער איז דאס:

29 דוא, מלך, דיינע נעדאנקען זענען אויפנעמאנגען אויף דיין בעט וויא נען

רְעָיָא הוֹרְעָךְ מָה דִּי לָהֲוָא׃ וַאֲנָה
לָא בְחָכְמְתָא דִּי־אִיתִי בִּי מִן־כָּל־
חַיָּיא רָזָא דְנָה גְּלִי לִי לְהֵן עַל־
דִּבְרַת דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדְעוּן
וְרְעְיוֹנֵי לִבְבָךְ תִּנְדָּע׃ לֹא אַנְתָּה
מַלְכָּא חָזֵה הֲוֵיתָ וַאלוּ צֶלֶם חַד
שַׂגִּיא צַלְמָא דְכֵן רַב וְזִיוֵהּ יַתִּיר
קָאֵם לָקֳבְלָךְ וְרֵוהּ דְחִיל׃ לֹב הוּא
צַלְמָא רֵאשֵׁהּ דִּי דְהַב טָב חֲדוֹהִי
וּדְרָעוֹהִי דִּי כְסַף מְעוֹהִי וַירְכָתֵהּ
דִּי נְחָשׁ׃ לֹג שָׁקוֹהִי דִּי פַרְזֶל רַגְלוֹהִי
מִנְהוֹן דִּי פַרְזֶל וּמִנְהוֹן דִּי חֶסֶף׃
לֹד חָזֵה הֲוֵיתָ עַד דִּי הִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן
דִּי־לָא בִידַיִן וּמָחַת לְצַלְמָא עַל־
רַגְלוֹהִי דִּי פַרְזֶלָא וְחַסְפָּא וְתַדַּקֶת
הִמּוֹן׃ לֹה בֵּאדַיִן דָּקוּ כַחֲדָרֵי
פַרְזְלָא חַסְפָּא נְחָשָׁא כִּסְפָּא
וְדַהֲבָא וַהֲווֹ כְּעוּר מִן־אִדְּרֵי־קַיִט
וּנְשָׂאַת הִמּוֹ רוּחָא וְכָל־אֲתַר לָא־

כָּל אִלֵּה׃ לו וְלֹא מֵחָכְמָתִי דִּי אִתְּבְנֵיתִי
יָדַעְתִּי זֹאת וְלֹא טוֹב אָנֹכִי מִכָּל
הָאָדָם אַדְּ לְמַעַן הוֹדְיַעַךְ אֶת הַפִּתְרוֹן
וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר בִּלְבָבֶךָ׃ לז אַתָּה
חַמְּלַךְ רְאֵה הֲיֵיתָ וְהִנֵּה תַמוּנָה
אַחַת גְּדוֹלָה וּמַרְאֶהָ בָּהִיר
בַּשְׁחָקִים עוֹמֶדֶת לְנֶגְדֶּךָ וּנוֹרָאָה
מְאֹד׃ לח רֹאשׁ הַתַּמוּנָה זָהָב טָהוֹר
שָׁדַיִם וּזְרוֹעֹתֶיהָ כֶּסֶף בִּטְנָהּ וְיֶרְכָּהּ
נְחֹשֶׁת׃ לט שׁוֹקֶיהָ בַרְזֶל רַגְלֶיהָ
בַּרְזֶל וָחֶרֶשׂ נֵם יָחַד׃ מ רְאֵה הֲיֵיתָ
אֶבֶן מַכָּה בְּרַגְלֵי הַתַּמוּנָה בַּרְזֶל
וְחֶרֶשׂ הָלְמָה וּמָחֲצָה מִכְּלִי אֲשֶׁר
חָלוּ בָהּ יָדַיִם׃ מא וַתִּטְחַן הַבַּרְזֶל
הַנְּחֹשֶׁת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב עַד אֲשֶׁר דָּקוּ
וַיִּהְיוּ לָעָפָר וּכְמֹוץ יְסוֹעֵר מִגֹּרֶן
נָשָׂא הָרוּחַ אֹתָם אֶל נָתִיב לֹא יָדְעוּ

רחמים ברין

ל למען. מוסב אל המקרא הקודם. לאמר סרליות לדעת את כל זאת. ומאמר דברי הכתוב לזון עניכם לאמר : לד חלו כה ידיס. מוסבים אל האבן אשר יגעתם מעשיה זר מעשיה בעלמא ובכנודם בלתי ידיס עפקניות ·

reafter: and he that revealeth secrets maketh known to thee what shall come to pass.

30 But as for me, this secret is not revealed to me for *any* wisdom that I have more than any living, but for *their* sakes that shall make known the interpretation to the king, and that thou mightest know the thoughts of thy heart.

31 Thou, O king, sawest, and behold a great image. This great image, whose brightness *was* excellent, stood before thee; and the form thereof *was* terrible.

32 This image's head *was* of fine gold, his breast and his arms of silver, his belly and his thighs of brass.

33 His legs of iron, his feet part of iron and part of clay.

34 Thou sawest till that a stone was cut out without hands, which smote the image upon his feet *that were* of iron and clay, and brake them to pieces.

35 Then was the iron, the clay, the brass, the silver, and the gold, broken to pieces together, and became like the chaff of the summer threshing-floors; and the wind car-

דעם וואס עס וועט דערנאך זיין, אונד דער וואס ענטפלעקט דיא סורות לאזט דיר צו וויסען טהן וואס עס וועט זיין.

30 אבער וואס אן מיר אנבעלאנגט, דיזער סוד איז ניט צו מיר ענטפלעקט נעווארען דורך דיא חכמה וואס איז אין מיר מעהר וויא אין אלע לעבעדיגע, נייערט פון וועגען אז מען זאל צו דעם מלך מאכען וויסען דיא בעדייטונג, אונד אז דוא זאלסט וויסען דיא נעדאנקען פון דיין הארץ.

31 דוא מלך, האסט נעזעהען, א זעהר גרויסעס בילד, דאס דאזיגע בילד וואס האט זעהר נעגלאנצט איז נעשטאנעפאר דיר, אונד זיין נעשטאלט איז נעזוועזען זעהר פארכטערליך.

32 דעם בילד'ס קאפ איז נעזוועזען פון פיינעם גולד, זיין ברוסט אונד זיינע ארעמ'ס פון זילבער, זיין בויך אונד זיינע לענדען פון קופער.

33 זיינע קניען (שענקעלן) פון אייזען, זיינע פיס זענען נעזוועזען א טייל פון אייזען אונד א טייל פון לייס.

34 אזוי האסט דוא עס נעזעהען ביז א שטיין איז אויסגעהאקט נעווארען אהן הענד, אונד עס האט נעשלאגען דאס בילד אויף זיינע פיס וואס זענען נעזוועזען פון אייזען אונד לייס, אונד עס האט זייא צו שטיקלעך צובראכען.

35 אזוי איז דענסטמאל צובראכען נעווארען דאס אייזען, דער לייס, דאס קופער, דאס זילבער אונד דאס גאלד, אונד עס איז נעזוועזען אזוי וויא שטרוי (פלעווע) פון א זומער דרעש־שייער, אונד דער ווינד האט עס אוועקגעטראגען אזוי

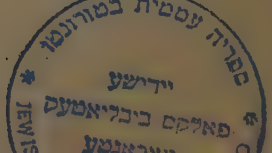

עִם וְהָאֶבֶן הַמַּכָּה אֶת הַתְּמוּנָה הִשְׁתְּכַח לְהוֹן וַאֲבַנָא ו דִי מְחָת
הָיְתָה לְהַר גְּדוֹל וַתְּמַלֵּא כָּל הָאָרֶץ : לְצַלְמָא הָנֵת לְטוּר רַב וּמְלָאת
לי אֱלָהּ הוּא הַחֲלוֹם וּפִתְרוֹנוֹ נַאֲמַיָּע כָּל אַרְעָא : לי דְּנָה חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ
לַמַּלְכָּא : לי אַנְתְּה הַמְּלִיכָא מָלְכָּא דִּי מַלְכַיָּא גְּאמַר יְהָבָךְ מַלְכְּוָא
אֱלָהֵי הַשָּׁמַיִם נָתַן לָךְ מְלוּכָה מַרְכָּא שְׁמַיָּא בְּיָדָךְ נְתִיב לָךְ מִלְכוּתָה
וּמֶמְשָׁלָה כְּבוֹד וְתֹקֶף : לי אַתְּה הוּא וְשָׁלְטָנָא וְתַקְּפָא וִיקָרָא
מוֹשֵׁל עוֹלָם כָּל בְּנֵי אָדָם חַיְתוֹ אֲרַע יְהַב־לָךְ : לי וּבְכָל־דִּי דָארִין בְּנֵי
וְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּיָדֶךָ נָתַנוּ אַתָּה הוּא אֲנָשָׁא חֵיוַת בָּרָא וְעוֹף שְׁמַיָּא
הָרֹאשׁ הַזָּהָב : לי וּמַמְלָכָה אָחֳרִית יְהַב בִּידָךְ וְהַשְׁלְטָךְ בְּכָלְהוֹן אַנְתְּה
קְטַנָּה מִמְּךָ תָּקוּם אַחֲרֵיךְ וְעוֹד הוּא רֵאשָׁה דִּי דַהֲבָא : לי וּכְתָרָךְ
שְׁלִישִׁיָּה מַמְלָכָת נְחשֶׁת תִּמְשֹׁל תְּקוֹם מַלְכוּ אָחֳרִי מִנָּךְ
בְּכָל הָאָרֶץ : ם וּמַמְלָכָה רְבִיעָית וּמַלְכוּ אָחֳרִי דִּי נְחָשָׁא
אֲדַנִּים קָשִׁים כַּבַּרְזֶל תָּדוּשׁ כָּרִים דִּי תִשְׁלַט בְּכָלאַרְעָא : ם וּמַלְכוּ־
וְתָדֵק וּגְבָעוֹת כַּמּוֹץ תָּשִׂים : רְבִיעָאָה תֶּהֱוֵא תַּקִּיפָה כְּפַרְזְלָא
מא וַאֲשֶׁר רָאִיתָ רַגְלֵי בַרְזֶל וְאֶצְבְּעוֹת כָּל־קֳבֵל דִּי פַרְזְלָא מְהַדֵּק וְחָשֵׁל
חֶרֶשׂ כִּי אָז תֶּחֱלַק הַמַּמְלָכָה לִשְׁתַּיִם כֹּל־קְבֵל דִּי חֲזַיְתָא רַגְלָא
זֹה לָעֲמַת זֹה בַרְזֶל וְחַרְשֵׂי אַדְמָה : וְאֶצְבְּעָת רַגְלַיָּא דִּי־פָחַר
מב וְאֶצְבְּעוֹת הָרַגְלַיִם מִבַּרְזֶל וּמִנְהוֹן חֲסַף דִּי־פַחַר וּמִנְהוֹן פַּרְזֶל מַלְכוּ פְלִיגָה תֶּהֱוֵה
כָּל־קֳבֵל דִּי חֲזַיְתָה פַּרְזְלָא מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא : מב וְאֶצְבְּעָת רַגְלַיָּא וּמִן־נְצִבְתָּא דִּי־פַרְזְלָא לֶהֱוֵא־בָהּ

רחמים בדין

כז מלך המלכים. לין מקרא יוצא מידי פשוטו ודניאל הלך כנוד למלכות כמשמ רגינו ופלליסו סנהדרין :

ried them away, that no place was found for them: and the stone that smote the image became a great mountain, and filled the whole earth.

36 This *is* the dream; and we will tell the interpretation thereof before the king.

37 Thou, O king, *art* a king of kings: for the God of heaven hath giveu thee a kingdom, power and strength, and glory.

38 And wheresoever the children of men dwell, the beasts of the field and the fowls of the heaven hath he given into thine hand, and hath made thee ruler over them all. Thou *art* this head of gold.

39 And after thee shall arise another kingdom inferior to thee, and another third kingdom of brass, which shall bear rule over all the earth.

40 And the fourth kingdom shall be strong as iron; forasmuch as iron breaketh in pieces and subdueth all *things:* and as iron that breaketh all these, shall it break in pieces and bruise.

41 And whereas thou sawest the feet and toes, part of potters' clay, and part of iron, the kingdom shall be divided; but there shall be in it of the strength of the iron, forasmuch as thou sawest the iron mixed with miry clay.

42 And *as* the toes of the feet

דאס קיין ארט איז פאר זיי ניט געפונען געווארען, אונד דער שטיין וואס האט דאס בילד געשלאגען איז געווארען צו א גרויסען באריג אונד האט דערפילט דיא גאנצע וועלט.

36 דאס איז דער חלום, אונד דיא בעדייטונג דערפון וועלען מיר פאר דעם מלך ערקלערען.

37 דוא מלך, ביזט א מלך איבער מלכים, אונד דער גאט פון הימעל האט דיר געגעבען א קענינרייך, מאכט, אונד שטארקהייט אונד כבוד.

38 אונד אלערטוועגען וואו דיא מענשען־קינדער וואהנען, דיא חיות פון דעם פעלד, אונד דיא פייגעל פון הימעל, דאס האט ער ניגעבען אין דיין האנד, אונד ער האט דיך געמאכט פאר א געוועלטיגער איבער זיי אלע; דוא ביזט דער קאפ פון גאלד.

39 אונד נאך דיר וועט אויפשטיין אין אנדער מלכוה, נידעריגער פון דיר, אונד נאך אין דריטער מלכות פון קופער, וואס וועט געוועלטיגען איבער דער גאנצער ערד (וועלט).

40 אונד דאס פיערטע מלכות וועט זיין אזוי שטארק וויא אייזען, וואריס אזוי וויא אייזען צושלאגט אין שטיקער אונד מאכט אלעס שוואך, אונד אזוי וויא אייזען צו בראכט אלעס, אזוי וועט זיא אלעס צובראכען אונד צושטויסען.

41 אונד דאס וואס דוא האסט געזעהען דיא פים אונד דיא פיננער (פון זיי) א טייל פון ליים אונד א טייל פון אייזען, (דאס בעווייזט) אז דאס מלכות וועט צו טהיילט ווערען, אבער עס וועט דארין זיין דיא שטארקהייט פון אייזען, אונד אזוי וויא דוא האסט געזעהען אז דאס אייזען אין געווען מיט ליים.

42 אונד אזוי וויא דיא פינגער פון דיא פים זענען געווען א טייל פון אייזען אונד

דניאל ב

מִנְּהוֹן פִּרְזֶל וּמִנְּהוֹן חֲסַף מִן־קָצָת
מַלְכוּתָא תֶּהֱוֵא תַקִּיפָה וּמִנָּהּ
תֶּהֱוֵא תְבִירָה׃ מג וְדִי חֲזַיְתָ פִּרְזְלָא
מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא מִתְעָרְבִין
לֶהֱוֹן בִּזְרַע אֲנָשָׁא וְלָא יִתְחַוְּן דְּבִקִין
דָּנָה עִם־דָּנָה הֵא־כְדִי פִרְזְלָא לָא
מִתְעָרַב עִם־חַסְפָּא׃ מד וּבְיוֹמֵיהוֹן
דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן יָקִים אֱלָהּ שְׁמַיָּא
מַלְכוּ דִּי לְעָלְמִין לָא תִתְחַבַּל
וּמַלְכוּתָהּ לְעַם אָחֳרָן לָא תִשְׁתְּבֵק
תַּדֵּק וְתָסֵף כָּל אִלֵּין מַלְכְוָתָא
וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמָיָא׃ מה כָּל קֳבֵל
דִּי־חָזַיְתָ דִּי מִטּוּרָא אִתְגְּזָרַת אֶבֶן
דִּי לָא בִידִין וְדַהֲקַת פִּרְזְלָא נְחָשָׁא
חַסְפָּא כַּסְפָּא וְדַהֲבָא אֱלָהּ רַב
הוֹדַע לְמַלְכָּא מָה דִּי לֶהֱוֵי אַחֲרֵי
דְנָה וְיַצִּיב חֶלְמָא וּמְהֵימַן פִּשְׁרֵהּ׃
מו בֵּאדַיִן מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר גְּפַל
עַל אַנְפּוֹהִי וּלְדָנִיֵּאל סְגֵד וּמִנְחָה
וְנִיחֹחִין אֲמַר לְנַסָּכָה לֵהּ׃ מז עָנֵה

וּמַחֲרֵשׁ מַחֲצִיתָהּ תִּתְחַזֵּק וְיִתְרַהּ
תִּשְׁבַּר כְּשִׁבְרַ נִבֶּל יוֹצָרִים׃ מג וַאֲשֶׁר
רָאִיתָ אֶת הַפַּרְזֶל מִתְחָרֵב אֶת
הַחֲרֵשׁ כִּי בְּנֵי תַעֲרוּבוֹת יִהְיוּ אַנְשֵׁי
הַמַּמְלָכָה הַהִיא אַךְ לֹא יֵדָבְקוּ אִישׁ
בְּאָחִיו כַּאֲשֶׁר לֹא יִשְׁוֶה הַפַּרְזֶל אֶל
חַרְשֵׁי אֲדָמָה׃ מד וּבִימֵי הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה יָקִים אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם מַמְלָכָה
אֲשֶׁר לֹא תִמּוֹט לְעוֹלָם וְלֹא תָם וּשׁ
לְדוֹר דּוֹר וּמְדָשָׁתָהּ וּבֶן נָרְכָּה
תְּהֵינָה כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ רַק
הִיא תָקוּם לָעַד וַתַּעֲמוֹד לָנֶצַח׃
מה אַחֲרֵי רָאוֹתְךָ אֶת הָאֶבֶן הַחֲפוּכָה
מִמּוֹ רָנַע שׁוֹבֶרֶת לָרָסִים אֶת־
הַפַּרְזֶל הַנְּחֹשֶׁת הַחֶרֶשׁ הַכֶּסֶף
וְהַזָּהָב וָאֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא הוֹדִיעַ אֶת
הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים וְנֶאֱמַת הַחֲלוֹם וּפִתְרוֹנוֹ נָכוֹן׃
מו וַיִּפֹּל נְבוּכַדְנֶצַּר הַמֶּלֶךְ עַל פָּנָיו
וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָנִיֵּאל וַיְצַו לְהַקְרִיב לוֹ
מִנְחָה וְנִסָכִים׃ מז וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ

רחמים בדין

מב ומקניתם. כצר נכתב ביקרין הקודש וכפל הענין בזה על ידך הסמוך
לחלום פעמים׃

were part of iron, and part of clay, *so* the kingdom shall be partly strong, and partly broken.

43 And whereas thou sawest iron mixed with miry clay, they shall mingle themselves with the seed of men: but they shall not cleave one to another, even as iron is not mixed with clay.

44 And in the days of these kings shal the God of heaven set up a kingdom, which shall never be destroyed: and the kingdom shall not be left to other people, *but* it shall break in pieces and consume all these kingdoms, and it shall stand for ever.

45 Forasmuch as thou sawest that the stone was cut out of the mountain without hands, and that it brake in pieces the iron, the brass, the clay, the silver, and the gold; the great God hath made known to the king what shall come to pass hereafter: and the dream *is* certain, and the interpretation thereof sure.

46 Then the king Nebuchadnezzar fell upon his face, and worshipped Daniel, and commanded that they should offer an oblation and sweet odours unto him.

47 The king answered unto Daniel, and said, Of a truth *it is,*

א טייל פון ליים, אזוי וועט דאס מלכות זיין א טייל שטארק אונד א טייל וועט צובראכען ווערען.

43 אונד דאס וואס דוא האסט געזעהען דאס אייזען אויסגעמישט מיט דעם ליים, (דאס בעדייט) אז (האטשע) זייא וועלען זיך פערמישען מיט דיא מענשען־זאמען, דאך וועלען זייא זיך ניט בעהעפטען אייניגער צו דעם אנדערן, גראד אזוי וויא אייזען קען זיך ניט פערמישען מיט דעם ליים.

44 אונד אין דיא טעג פון דיא דאזיגע מלכים וועט דער גאט פון הימעל אויפשטעלען א מלכות וואס וועט קיינמאל ניט פערדארבען ווערען, אונד דאס מלכות וועט ניט איבערגעלאזט ווערען צו איין אנדערן פאלק, נייערט עס וועט אין שטיקלעך צוברעכען אונד פערלענדען אלע דיא דאזיגע קעניגרייכען, אבער עס (דאס פינפטע מלכות) וועט בעשטיין בלייבען אויף אייביג.

45 אונד דאס וואס דוא האסט געזעהען אז א שטיין איז אויסגעשניטען גאווארען פון דעם בארג אהן העגד, אונד דאס עס האט צובראכען אין שטיקער דאס אייזען, דאס קופער, דעם ליים, דאס זילבער אונד דאס גאלד; (דאס בעדייט) דער גרויסער גאט האט דעם מלך געלאזט וויסען וואס עס וועט נאכדעם זיין, אונד דער חלום איז אמת אונד זיינע בעדייטונג איז זיכער.

46 דענסמטאל איז דער מלך נבוכדנאצר געפאלען אויף זיין פנים, אונד ער האט זיך נעבוקט צו דניאל, אונד ער האט בעפוילען אז מען זאל צו איהם מקריב זיין א קרבן מנחה כדי עס זאל צו איהם זיין (א נחת רוח) א זיסער געשמאק.

47 אונד דער מלך האט געענטפערט צו דניאל אונד ער האט געזאגט, עס איז

ניאמר לדניאל אלהיכם הוא אלהים מלכא לדניאל ואמר מן־קשט די
אמת אלהי אלהים ואדוני אדונין ומרא אלהכון הוא אלה אלהין
מנלה נסתרות כי גליתָ את סודי׃ מי־ובדיל המלך את דניאל וישׂימהו מלכא ורגיאל
למושל בכל מדינות בבל וישם את רבי ומתנן רברבן שגיאן יהב־לה
כסאו מעל כל השרים ומעל כל והשלטה על כל־מדינת בבל
אשר אתו ויתן לו מתאת ביד ורב־סגנין על כל־חכימי בבל׃
המלך׃ מפ ויבקש דניאל את המלך מפ ורגיאל בעא מן־מלכא ומני
ינשם את חנניה מישאל ועזריה על עבידתא די מדינת בבל
להראשי פקדות בבל ודניאל בשער לשדרך מישך ועבד נגו ודניאל
המלך׃ ג ונעש המלך נבוכדנצר בתרע מלכא׃ ג א נבוכדנצר
פסל זהב שתין אמה קומתו ושש מלכא עבד צלם די־דהב רומה
אמות רחבו יקימהו בבקעת דור אמין שתין פתיה אמיז שת אקימה
אשר בבבל המדינה׃ ב וישלח בבקעת דורא במדינת בבל׃
המלך גבו כדגצר לקר־א ב ונבוכדנצר מלכא שלח למכנשו
לאחשדרפנים סגניא ופחותא לאחשדרפנים סגניא ופחותא
השופטים הגזברים האמרכלים אדרגזריא גדברייא דתברייא
הסוכנים וכל מושלי המדינות תתפתיא וכל שלטוני מדינתא
לבוא לחנכת הפסל אשר הקים למתא לחנכת צלמא די הקים
נבוכדנצר׃ ג ויקהלו אל המלך נבוכדנצר מלכא׃ ג באדין

רחמים בדין

מי לאלהים. לרבע כעמיס בעקרא סזה ובספר זה סמודס בלמתו לרבע כעמיס
זכה למלוכה של לרבעה דורות בנוכדנצר, לויל מרודך, בלשאצר, ודתי׃
א בבקעת דור. סיא הבקעה לסר בה מנא יחזקאל מנוסי, כיצד עלים ויקיס
לת עגולותיס סיבסות.

that your God *is* a God of gods, and a Lord of kings, and a revealer of secrets, seeing thou couldest reveal this secret.

48 Then the king made Daniel a great man, and gave him many great gifts, and made him ruler over the whole province of Babylon, and chief of the governors over all the wise *men* of Babylon.

49 Then Daniel requested of the king, and he set Shadrach, Meshach, and Abed-nego, over the affairs of the province of Babylon: but Daniel *sat* in the gate of the king.

3 1 Nebuchadnezzar the king made an image of gold, whose height *was* threescore cubits, *and* the breadth thereof six cubits: he set it up in the plain of Dura ,in the province of Babylon.

2 Then Nebuchadnezzar the king sent to gather together the princes, the governors, aud the captains, the judges, the treasures, the counsellors, the sheriffs, and all the rulers of the provinces, to come to the dedication of the image which Nebuchadnezzar the king had set up.

3 Then the princes, the governors, and captains, the judges, the

באמת, אז אייער גאט איז דער גאט אי־
בער אלע נעטער, אונד א האר איבער
דיא מלכים, אונד וואס ענטפלעקט סודות,
דאס דוא האסט נעקענט ענטפלעקען דעם
דאזיגען סוד.

48 דעננסמאל האט דער מלך דעם
דניאל גרויס נעמאכט, אונד ער האט
איהם נענעבען פילע אונד גרויסע מתנות,
אונד ער האט איהם נעמאכט א נעוועל־
טיגער איבער דער גאנצער מדינה פון
בבל, אונד ער האט איהם אננעשטעלט
אלס דעם אויבערשטען האר איבער אלע
חכמים פון בבל.

49 אונד דניאל האט נעבעטען דעם
מלך אז ער זאל אנשטעלען דעם שדרך
מישך אונד עבד נגו איבער דער ארבייט
פון דער מדינה פון בבל, אבער דניאל
איז נעווועזען אין דעם מלך'ס טויער
(פאלאסט).

ג 1 דער מלך נבוכדנצר האט נע־
מאכט א נאלדענעם בילד, זיין הויך איז
נעווועזען זעכציג אייאען, אונד זיין בריים
זעקס אייאען, אונד ער האט עס אויפנע־
שטעלט אין דעם פלוין דורא אין דער
מדינה פון בבל.

2 אונד דער מלך נבוכדנצר האט
אהינגעשיקט צו פערואמלען דיא פיר־

שטען, אונד דיא גובערנאטארס, אונד דיא אויבערשטע, דיא שופטים, אונד דיא
אוצר האלטערס, דיא עצה נעבערס, דיא נעזעץ אויסאיבערס, אונד אלע נעוועל־
טיגערס פון דיא מדינות אז זייא זאלען קומען צו מחנך זיין דעם בילד וואס דער
מלך נבוכדנצר האט אויפנעשטעלט.

3 דעננסמאל האבען זיך פערואמעלט דיא פירשטען, דיא גובערנאטארס, דיא

דניאל ג

מְתַבְּנְשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סְגָנַיָּא
וּפַחֲוָתָא אֲדַרְגָּזְרָיָא גְּבָרָיָא
דָּתָבְרָיָא תִּפְתָּיֵא וְכֹל שַׁלְטוֹנֵי
מְדִינָתָא לַחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי הֲקִים
נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא וְקָאמִין
לָקֳבֵל צַלְמָא דִּי הֲקִים
נְבוּכַדְנֶצַּר׃ ג וְכָרוֹזָא קָרֵא בְחַיִל
לְכוֹן אָמְרִין עַמְמַיָּא אֻמְיָא
וְלִשָׁנַיָּא׃ ד בְּעִדָּנָא דִּי־תִשְׁמְעוּן
קָל ׀ קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס
סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין סוּמְפֹנְיָה וְכֹל
זְנֵי זְמָרָא תִּפְלוֹן וְתִסְגְּדוּן לְצֶלֶם
דַּהֲבָא דִּי הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃
ה וּמַן דִּי־לָא יִפֹּל וְיִסְגֻּד בַּהּ־שְׁעָתָא
תְּרֵמָא לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא׃
ו כָּל קֳבֵל דְּנָה בְּהּ זִמְנָא כְּדִי
שָׁמְעִין כָּל־עַמְמַיָּא קָל קַרְנָא
מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס שַׁבְּכָא
פְּסַנְטֵרִין וְכֹל זְנֵי זְמָרָא נָפְלִין כָּל־
עַמְמַיָּא אֻמְיָא וְלִשָׁנַיָּא סָגְדִין
לְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר
מַלְכָּא׃ ז ׀ קָל־קֳבֵל דְּנָה בְּהּ־

נְבוּכַדְנֶצַּר כָּל אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סְגָנַיָּא
וְפַחֲוָתָא גְּבָרָיָא תִּפְתָּיֵא וְכֹל שַׁלְטוֹנֵי
דָּתָבְרָיָא הַגְּזָבְרִים
מְדִינָתָא לַחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי הֲקִים
נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא וְקָאמִין
לָקֳבֵל צַלְמָא דִּי הֲקִים
נְבוּכַדְנֶצַּר׃ ג וְכָרוֹזָא קָרֵא בְחַיִל
לְכוֹן אָמְרִין עַמְמַיָּא אֻמְיָא
וְלִשָׁנַיָּא׃ ד בְּעִדָּנָא דִּי־תִשְׁמְעוּן
קָל ׀ קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס
סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין סוּמְפֹנְיָה וְכֹל
זְנֵי זְמָרָא תִּפְלוֹן וְתִסְגְּדוּן לְצֶלֶם
דַּהֲבָא דִּי הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃
ה וּמַן דִּי־לָא יִפֹּל וְיִסְגֻּד בַּהּ־שְׁעָתָא
תְּרֵמָא לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא׃
ו כָּל קֳבֵל דְּנָה בְּהּ זִמְנָא כְּדִי
שָׁמְעִין כָּל־עַמְמַיָּא קָל קַרְנָא
מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס שַׁבְּכָא
פְּסַנְטֵרִין וְכֹל זְנֵי זְמָרָא נָפְלִין כָּל־
עַמְמַיָּא אֻמְיָא וְלִשָׁנַיָּא סָגְדִין
לְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר
מַלְכָּא׃ ז ׀ קָל־קֳבֵל דְּנָה בְּהּ־

רחמים בדין

יח כשד כמו לית כשד ולית חזו. לגי הכשדים ומולידם

treasurers, the counsellors, the sheriffs, and all the rulers of the provinces, were gathered together unto the dedication of the image that Nebuchadnezzar the king had set up; and they stood before the image that Nebuchadnezzar had set up.

4 Then an herald cried aloud, To you it is commanded, O people, nations, and languages.

5 *That* at what time ye hear the sound of the cornet, flute, harp, sackbut, psaltery, dulcimer, and all kinds of music, ye fell down and worship the golden image that Nebuchadnezzar the king hath set up.

6 And whoso falleth not down and worshippeth shall the same hour be cast into the midst of a burning fiery furnace.

7 Therefore. at that time, when all the people heard the sound of the cornet, flute, harp, sackbut, psaltery, and all kinds of music, all the people, the nations, and the languages, fell down *and* worshipped the golden image that Nebuchadnezzar the king hat set up.

8 Wherefore at that time certain

אויבערשטע, דיא שופטים, דיא אוצר האלטערם, דיא עצה געבערס, דיא נעזעץ אויסאיבערם, אונד אלע נעוועלטיגערס פון דיא מדינות צו דעם מחנך זיין פון דעם בילד וואס דער מלך נבוכדנצר האט אויפנעשטעלט; אונד זייא זענען נעשטאנען פאר דעם בילד וואס נבוכדנצר האט אויפנעשטעלט.

4 אונד איין אויסרופער האט אויסגערופען מיט א נרויסען כח, צו אייך איז עס אננעזאגט, איהר פעלקער אונד אומות אונד פון אלערלייא לשונות.

5 דאס אין וועלכער צייט איהר וועט הערען דאס קול פון דעם הארן, פלייט, דיא הארף, דעם סאמבוקע, פסנתרין, אונד צימבעלן, אונד אלערלייא כלי זמר, אזוי זאלט איהר אנידערפאלען, אונד אייך בוקען פאר דעם נאלדענעם בילד וואס דער מלך נבוכדנצר האט אויפנעשטעלט.

6 אונד ווער עס וועט ניט אנידערפאלען אונד זיך ניט בוקען, דער וועט באלד אריינגעווארפען ווערען אין דעם ברענענדיגען פייער אויפען.

7 דארום, אין וועלכער צייט דאס אלע פעלקער האבען נעהערט דאס קול פון דעם הארן, דיא פלייט, דיא הארף, דעם סאמבוקע, פסנתרין אונד צימבעלן, אונד אלערלייא כלי זמר, אזוי האבען אלע פעלקער אונד אומות אונד פון אלערלייא לשונות זיך נעבוקט פאר דעם נאלדענעם בילד וואס דער מלך נבוכדנצר האט אויפנעשטעלט.

8 דאריבער האבען זיך נעווייסע לייט פון דיא כשדים נענאהנט (צו דעם מלך),

בַּיהוּדִים׃ פ וַעֲנוֹ וְאָמְרוּ לַמַּלְכָּא
נְבוּכַדְנֶצַּר יְחִי לְעָלַם׃
י אַתָּה מַלְכָּא שַׂוִּיתָ עַל כָּל אֱנָשׁ
דִּי־כָל קָל קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא סַבְּכָא
פְּסַנְתֵּרִין וְסוּפֹנְיָה וְכָל זְנֵי זְמָרָא
יִפֹּל וְיִסְגֹּד לְצֶלֶם דַּהֲבָא׃ יא וּמַן
דִּי־לָא יִפֹּל וְיִסְגֹּד יִתְרְמֵא לְגוֹא־
אַתּוּן גֻּבְרִין יְהוּדָיֵא דִּי מִנִּית יַתְהוֹן עַל עֲבִידַת
מְדִינַת בָּבֶל שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֶד נְגוֹ
גַּבְרָיָא אִלֵּךְ לָא שָׂמוּ עֲלַיִךְ מַלְכָּא
טְעֵם לֵאלָהָיִךְ לָא פָלְחִין וּלְצֶלֶם
דַּהֲבָא דִּי הֲקִימְתָּא לָא סָגְדִין׃
יג בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר בְּרַנַז וַחֲמָא
אֲמַר לְהַיְתָיָה יְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֶד נְגוֹ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הֵתָיוּ
קֳדָם מַלְכָּא׃ יד עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר
וְאָמַר לְהוֹן הַצְדָּא שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֶד נְגוֹ לֵאלָהִי לָא אִיתֵיכוֹן
פָּלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקִימֶת
לָא סָגְדִין׃ טו כְּעַן הַן אִיתֵיכוֹן
עָתִידִין דִּי בְעִדָּנָא דִּי תִשְׁמְעוּן קָל
קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין

זְמָנָא רְרִיבוּ גֻּבְרִין בַּשְׁרָאיִן וַאֲכָלוּ
קַרְצֵיהוֹן דִּי יְהוּדָיֵא׃ טז עָנוֹ וְאָמְרִין
לְנְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא מַלְכָּא לְעָלְמִין
חֱיִי׃ יז אַנְתָּה מַלְכָּא שְׂמְתָּ טְעֵם
דִּי־כָל אֱנָשׁ דִּי יִשְׁמַע קָל קַרְנָא
מַשְׁרוֹקִיתָא סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין וְסוּפֹנְיָה
יִפֹּל וְיִסְגֹּד לְצֶלֶם דַּהֲבָא׃ יח וְאִן
דִּי־לָא יִסְגֹּד תִּתְרְמֵא לְגוֹא אַתּוּן
גֻּבְרִין יְהוּדָיֵא דִּי מִנִּית יַתְהוֹן עַל עֲבִידַת
מְדִינַת בָּבֶל שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֶד נְגוֹ
גַּבְרָיָא אִלֵּךְ לָא שָׂמוּ עֲלַיִךְ מַלְכָּא
טְעֵם לֵאלָהָיִךְ לָא פָלְחִין וּלְצֶלֶם
דַּהֲבָא דִּי הֲקִימְתָּא לָא סָגְדִין׃
יט בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר בְּרַנַז וַחֲמָא
אֲמַר לְהַיְתָיָה יְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֶד נְגוֹ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הֵתָיוּ
קֳדָם מַלְכָּא׃ כ עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר
וְאָמַר לְהוֹן הַצְדָּא שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֶד נְגוֹ לֵאלָהִי לָא אִיתֵיכוֹן
פָּלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקִימֶת
לָא סָגְדִין׃ כא כְּעַן הַן אִיתֵיכוֹן
עָתִידִין דִּי בְעִדָּנָא דִּי תִשְׁמְעוּן קָל
קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין

tain Chaldeans came near, and accused the Jews.

9 They spake and said to the king Nebuchadnezzar, O king, live for ever.

10 Thou, O king hast made a decree, that every man that shall hear the sound of the cornet, flute, harp, sackbut, psaltery, and dulcimer, and all kinds of music, shall fall down and worship the golden image.

11 And whoso falleth not down and worshippeth, *ihai* he should be cast into the midst of a burning fiery furnace.

12 There are certain Jews whom thou hast set over the affairs of the province of Babylon, Shadrach, Meshach, and Abed-nego; these men, O king, have not regarded thee: they serve not thy gods, nor worship the golden image which thou hast sep up.

13 Then Nebuchadnezzar in *his* rage and fury commanded to bring Shadrach, Meshach and Abed-nego. Then they brought these men before the king.

14 Nebuchadnezzar spake and said unto them, *Is it* true, O Shadrach, Meshach, and Abed-nego, do not ye serve my gods, nor worship the golden image which I have set up?

15 Now if ye be ready that at what time ye hear the sound of the cornet, flute, harp, sackbut, psaltery, and dulcimer, and all kinds of music, ye fall down and

אונד זיי האבען דיא יודען אננעקלאגט.

9 זיי האבען נעשריען אונד נעזאגט צו דעם מלך נבוכדנצר, מלך, דוא זאלסט אויף אייביג לעבען.

10 דוא, מלך, האסט נעמאכט א נע־זעץ, דאם איטליכער מאן וואס וועט הערען דאס קול פון דעם הארן, דיא פליט, דיא הארף, דעם סאמבוקע, פסנתרין, אונד צימבעלן, אונד אלערלייא כלי זמר אזוי זאל ער אנידערפאלען אונד זיך בוקען פאר דעם גאלדענעם בילד.

11 אונד דער וואס וועט ניט אנידער־פאלען אונד זיך בוקען, דער זאל אריינגעוואארפען ווערען אין דעם ברענע־דיגען פייער אויפען.

12 עס זענען דא פערהאנדען יודישע מענער, וואס דוא האסט זייא אננע־שטעלט איבער דיא ארבייט פון דיא מדינות פון בבל, דהיינו שדרך, מישך אונד עבד נגו, דיא דאזיגע מענער אכטען דיך ניט, מלך, זייא דינען ניט דיינע נעטער, אונד זייא טהון זיך אויך ניט בוקען פאר דעם גאלדענעם בילד וואס דוא האסט אויפגעשטעלט.

13 דעמסטמאל האט נבוכדנצר אין דעם צארן אונד גרימצארן בעפוילען אז מען זאל ברענגען דעם שדרך, מישך אונד עבד נגו, אזוי האט מען דיא דאזיגע מענער געברענגט פאר דעם מלך.

14 אזוי האט נבוכנצר צו זיי גענאגט, איז דאס אמת, שדרך, מישך אונד עבד נגו, טהוט אייער ניט דינען מיינע נעטער, אונד טהוט איהר אייך ניט בוקען פאר דעם גאלדענעם בילד וואס איך האב אופגעשטעלט?

15 אצונד אבער זאלט איהר זיין אננעברייט, דאס אין וועלכער צייט איהר וועט הערען דאס קול פון דעם הארן, דיא פלייט, דיא הארף, דעם סאמבוקע, פסנתרין, אונד צימבעלן אונד אלערלייא כלי זמר אנידער צו פאלען אונד אייך

JEWISH PUBLIC LIBRARY

וְסוּמְפּוֹנְיָה וְכָל זְנֵי זְמָרָא תִּפְּלוּן
וְתִסְגְּדוּן לְצַלְמָא דִּי־עֲבַדֶת וְהֵן
לָא תִסְגְּדוּן בַּהּ־שַׁעֲתָא תִּתְרְמוּן
לְגוֹא־אַתוּן נוּרָא יָקְדְתָּא וּמַן הוּא
אֱלָהָא דִּי יְשֵׁזִבְנָכוֹן מִן־יָדַי׃ יי עָנוּ
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ וַאֲמָרִין
לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר לָא־חַשְׁחִין
אֲנַחְנָא עַל־דְּנָה פִּתְגָם לַהֲתֵבוּתָךְ׃
יי הֵן אִיתַי אֱלָהֲנָא דִּי אֲנַחְנָא
פָּלְחִין יָכִיל לְשֵׁזָבוּתָנָא מִן־אַתּוּן
נוּרָא יָקְדְתָּא וּמִן־יְדָךְ מַלְכָּא
יְשֵׁזִּיב׃ יי וְהֵן לָא יְדִיעַ לֶהֱוֵא־כָךְ
מַלְכָּא דִּי לֵאלָהָיִךְ לָא־אִיתָנָא
פָּלְחִין וּלְצַלְמָא דַּהֲבָא דִּי הֲקִימְתָּא
לָא נִסְגֻּד׃ יי בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר
הִתְמְלִי חֵמָא וּצְלֶם אַנְפּוֹהִי
אֶשְׁתַּנִּי עַל־שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד
נְגוֹ עֲנֵה וַאֲמַר לְמֵזָא לְאַתּוּנָא
חַד־שַׁבְעָה עַל דִּי חֲזָה לְמֵזֵהּ׃
כ וּלְגִבְּרִין גִּבְרֵי־חַיִל דִּי בְחַיְלֵהּ
אֲמַר לְכַפָּתָא לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֵד נְגוֹ לְמַרְמֵא לְגוֹ אַתּוּן נוּרָא
יָקְדְתָּא׃ כא בֵּאדַיִן גִּבְרַיָּא אִלֵּךְ

צַלְצְלֵי תְרוֹעָה וְאִם לֹא תִשְׁתַּחֲווּ
כִּבְשָׁעָה הַהִיא יֻבְּיר מְקוֹמְכֶם כִּי מִי
הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַצִּיל אֶתְכֶם
מִיָּדִי׃ יי וַיַּעֲנוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה וַיֹּאמְרוּ לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר
מוֹרָאֲךָ לֹא יַעֲלֶה עָלֵינוּ וּמִפְּעֻרוֹת
חָכְמָתְךָ נִמְצָא מַעֲנֶה׃ יי אָכֵן יֵשׁ
אֱלֹהִים אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים גַּם
מֵאֵשׁ לוֹהֵט יְצִילֵנוּ גַּם מִיָּדְךָ הַמֶּלֶךְ
יַהֲלִצֵנוּ׃ יי וְיַרְעָתָ הַיּוֹם אַתָּה הַמֶּלֶךְ
כִּי לֵאלָהֶיךָ אֵין אֲנַחְנוּ פֹּרְעִים
וְלַפֶּסֶל הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲקִימוֹתָ לֹא
נִשְׁתַּחֲוֶה׃ יי וַיִּמָּלֵא נְבוּכַדְנֶצַּר חֵמָה
וְתֹאַר פָּנָיו יִשְׁנֶּה עַל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה וַיֵּצוּ לְהוֹסִיף עַל מוֹקֵדָה
שִׁבְעָתַיִם׃ כ וַיֹּאמֶר אֶל גִּבּוֹרֵי
חַיִל לֶאְסוֹר אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה וּלְהַשְׁלִיכָם אֶל תּוֹךְ כִּבְשָׁן
הָאֵשׁ אָז הַמּוּקָד׃ כא וַיִּקָּחוּ אֶת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּכָתְנוֹתָם

רחמים בדין

יב חנניה מישאל ועזריה. ודניאל לא הזכיר מלומם כי יתר שאת לו ויתר עז מלת המלך סיעבור למעלה: יח לא כשתחוה. למדו מלאכיהם השר מקן להשתחות לפלהי כמרוד מלך בגל הרשעון. המלך נכנסו שתי ונעל נכי עוא:

worship the image which I have made; *well:* but if ye worship not, ye shall be cast the same hour into the midst of a burning fiery furnace; and who *is* that God that shall deliver you out of my hands?

16 Shadrach, Meshach, and Abed-nego, answered and said to the king, O Nebuchadnezzar, we *are* not careful to answer thee in this matter.

17 If it be *so,* our God whom we serve is able to deliver us from the burning fiery furnace, and he will deliver *us* out of thine hand, O king,

18 But if not, be it known unto thee, O king, that we will not serve thy gods, nor worship the golden image which thou hast set up.

19 Then was Nebuchadnezzar full of fury, and the form of his visage was changed against Shadrach, Meshach, and Abed-nego: *therefore* he spake, and commanded that they should heat the furnace one seven times more than it was wont to be heated.

20 And he commanded the most mighty men that *were* in his army to bind Shadrach, Meshach, and Abed-nego, *and* to cast *them* into the burning fiery furnace.

21 Then these men were bound in their coats, their hosen, and their

צו בוקען פאר דעם בילד וואס איך האב
געמאכט; אבער וועו איהר וועט אייך ניט
בוקען, אזוי זאלט איהר אין דערזעלבינער
צייט אריינגעווארפען ווערען אין דעם
פייער־אויפען; אונד ווער איז דער גאט
וואס קען אייך מציל זיין פון מיינע הענד.

16 אזוי האבען שדרך, מישך אונד עבד
נגו נעענטפערט אונד נעזאגט צו דעם
מלך, א! נבוכדנצר, מיר זענען נארניט
בעזארגט דיר צו ענטפערן וועגען דער
דאזינער זאך.

17 זעה, אונזער גאט וואס מיר דינען
איהם איז פערהאנדען, אונד ער קען אונז
מציל זיין אפילו אוים דעם ברענענדינען
פייער־אויפען, אונד פון דיינע הענד,
א! מלך, וועט ער אונז מציל זיין.

18 אונד וען ניט, אזוי זאלסט דוא
וויסען, מלך, דאס מיר וועלען ניט דינען
דיינע נעטער, אונד מיר וועלען זיך ניט
בוקען צו דעם גאלדענעם בילד וואס דוא
האסט אויפגעשטעלט.

19 דענסטמאל איז נבוכדנצר פול נע־
ווארען מיט נרימצארען, אונד דיא נע־
שטאלט פון זיין פנים האט זיך פערענ־
ענדערט קעגען שדרך, מישך אונד עבד
נגו, אזוי האט ער נעשריגען אונד בע־
פוילען, אז מען זאל אנהייצען דעם אויפען
זיבען מאל מעהר וויא מען האט עם
געווועהנליך נעהייצט.

20 אונד צו דיא שטארקסטע לייט פון
זיין חיל האט ער נעבאטען אז זייא זאלען בינדען שדרך, מישך אונד עבד נגו,
אונד מען זאל זייא אריינווארפען אין דעם ברענענדינען פייער־אויפען.

21 דענסטמאל זענען דיא דאזינע מענער נעבונדען נעווארען אין זייערע רעק,

עֲלֵיהֶם וַיַּסְרוּם וַיַּשְׁלִיכוּם עַל
הַמּוֹקֵד אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן׃ כג כִּי
הָנָה דְבַר הַמֶּלֶךְ נָחוּץ וּמַפְּנֵי זַעְמוֹ
מִי יַעֲמֹד וְאֵשׁ יָצְאָה מֵאֵת הַכִּבְשָׁן
וַתֹּאכַל אֶת הַגַּבְרִים אֲשֶׁר קָשָׁרוּ
אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לְהַשְׁלִיכָם
אֶל תּוֹךְ הַשָּׁרָפָה׃ כד וּשְׁלֹשֶׁת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה נָפְלוּ אֶל תּוֹךְ כִּבְשָׁן הָאֵשׁ
עַל מוּקָדָה וַיְרִיהֶם אֲסוּרוֹת׃
כה וַיֶּחֱרַד נְבוּכַדְנֶצַּר הַמֶּלֶךְ וַיָּקָם
כִּבְהָלָה וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל פָּרִיסָיו
הֲלֹא שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים אִסַּרְתֶּם
וַתַּשְׁלִיכוּ אֶל תּוֹךְ הָאֵשׁ וַיַּעֲנוּ
וַיֹּאמְרוּ לַמֶּלֶךְ כֵּן הוּא הַמֶּלֶךְ׃
כו וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הִנֵּה אֲנִי רֹאֶה
אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הוֹלְכִים לְמִתְעַדְנוֹת
בְּתוֹךְ הָאֵשׁ וּמוּם אֵין בָּם וְתֹאַר
בַּר דְּיִעִי כִּבְנֵי בֶן אֱלָהִין׃
כז וַיִּקְרַב נְבוּכַדְנֶצַּר אֶל פֶּתַח

כְּפָתוּ בְּסַרְבְּלֵיהוֹן פִּטְישֵׁיהוֹן
וְכַרְבְּלָתְהוֹן וּלְבוּשֵׁיהוֹן וּרְמִיו
לְגוֹא־אַתוּן נוּרָא יָקְרְתָּא׃ כג כֹּל
קֳבֵל דְּנָה מִן־דִּי מִלַּת מַלְכָּא
מְחַצְּפָה וְאַתּוּנָא אֲזֵה יַתִּירָה׃
אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לְהַשְׁלָכָם
גְּבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי הַסְקוּ לְשַׁדְרַךְ
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ קְטֶל הַמּוֹ
שְׁבִיבָא דִּי נוּרָא׃ כד וְגַבְרַיָּא אִלֵּךְ
תְּלָתֵהוֹן שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ
נָפְלוּ אַתּוּן נוּרָא יָקְרְתָּא מִבַּפְתֵּן׃
כה אֱדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא תְּהַ
וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה עָנֵה וְאָמַר
לַהֲדַבְרוֹהִי הֲלָא גַבְרִין תְּלָתָה
רְמֵינָא לְגוֹא נוּרָא מְכַפְּתִין עָנִין
וְאָמְרִין לְמַלְכָּא יַצִּיבָא מַלְכָּא׃
כו עָנֵה וְאָמַר הָא אֲנָא חָזֵה גַּבְרִין
אַרְבְּעָה שְׁרִין מַהְלְכִין בְּגוֹא נוּרָא
וַחֲבַל לָא אִיתַי בְּהוֹן וְרֵוֵה דִּי
רְבִיעָיָא דָּמֵה לְבַר אֱלָהִין׃ כז בְּאֱדַיִן

רחמים בדין
כה בן אלהים. כנוי למלאך כמו וירצו בני האלהים.

hats, and their *other* garments, and were cast into the midst of the burning fiery furnace.

22 Therefore because the king's commandment was urgent, and the furnace exceeding hot, the flame of the fire slew those men that took up Shadrach, Meshach. and Abed-nego.

23 And these three men, Shadrach, Meshach, and Abed-nego, fell down bound into the midst of the burning fiery furnace.

24 Then Nebuchadnezzar the king was astonishd, and rose up in haste, *and* spake, and said unto his counsellors, Did not we cast three men bound into the midst of the fire! They answered and said unto the king, True, O king.

25 He answered and said, Lo, I see four men loose, walking in the midst of the fire, and they have no hurt: and the form of the fourth is like an angel.

26 Then Nebuchadnezzar came near to the mouth of the burning

זייערע הויזן אונד זייערע היטעכן, אונד זייערע אנדערע קלייידער, אונד מען האט זיא אריינגעווארפען אין דעם ברענענדי־גען פייער־אויפען.

22 ווייל דעם מלך׳ס בעפעהל איז אזוי שטרענג געווען, אונד דער אויפען איז אזוי שטארק געהייצט געווען, דארום האבען דיא פלאמען דער־שלאגען דיא מענער וואס האבען שדרך, מישך אונד עבד נגו, אין דעם אויפען אריינגעוואר־פען.

23 אבער דיא דאזינע דרייא מענער, שדרך, מישך אונד עבד נגו, זענען גע־בונדענערהייט אריינגעפאלען אין דעם ברענענדינען פייער־אויפען.

24 אזוי האט זיך דער מלך נבוכדנצר זעהר פערוואונדערט, אונד ער איז נע־שווינד אויפגעשטאנען אונד ער האט נעזאגט צו זיינע אנפיהרערס, האבען מיר ניט דרייא מענער געבונדענערהייט אריין־געווארפען אין־דער מיטען פון דעם פייער? אונד זייא האבען געענטפערט אונד צו דעם מלך נעזאגט, עם איז אמת, מלך!

25 אזוי האט ער נעענטפערט אונד נע־זאגט, איך זעה דאך פיער מענער פרייא ארומגיין אין דער מיטען פון דעם פייער, אונד עס טהוט זייא גאר ניט וויא, אונד דיא געשטאלט פון דעם פיערטען איז גלייך אזוי וויא א מלאך.

26 אזוי האט זיך נבוכדנצר נענעהנט צו דער טיער פון דעם פייער־אויפען, אונד ער האט געשריגען אונד נעזאגט, שדרך, מישך אונד עבד נגו! איהר

יַהַדְּמָא עָנֵה וְאָמַר שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֵד נְגוֹ עַבְרוֹהִי דִּי אֱלָהָא עִלָּיָא
פָּקוּ וְאֶתוֹ בְּאַדִּין נְפִקִין שַׁדְרַךְ
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ מִן־גּוֹא נוּרָא׃
כּ וּמִתְכְּנִשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סְגָנַיָּא
וּפַחֲוָתָא וְהַדְּבְרֵי מַלְכָּא תַּוִּין
לְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי לָא־שְׁלַט נוּרָא
בְּגֶשְׁמְהוֹן וּשְׂעַר רֵאשְׁהוֹן לָא
הִתְתָּרַךְ וְסַרְבָּלֵיהוֹן לָא שְׁנוֹ וֵרִיחַ
נוּר לָא עֲדָת בְּהוֹן׃ כּא אֱדַיִן
נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן
דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ דִּי
שְׁלַח מַלְאֲכֵהּ וְשֵׁזִיב לְעַבְרוֹהִי דִּי
הָתְרְחִיצוּ עֲלוֹהִי וּמִלַּת מַלְכָּא
שַׁנִּיו וְיַהֲבוּ גֶשְׁמֵיהוֹן דִּי לָא יִפְלְחוּן
וְלָא־יִסְגְּדוּן כָּל אֱלָהּ כָּהֵן
לֶאֱלָהֲהוֹן׃ כּב וּמִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל־
עַם אֻמָּה וְלִשָּׁן דִּי־יֵאמַר שָׁלָהּ
עַל אֱלָהֲהוֹן דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד
נְגוֹ הַדְמִין יִתְעֲבֵד וּבַיְתֵהּ נְוָלִי
יִשְׁתַּוֵּה כָּל־קֳבֵל דִּי לָא אִיתַי אֱלָהּ
אָחֳרָן דִּי־יְכִל לְהַצָּלָה כִּרְנָה׃
כג בְּאַדִּין מָנְיָא הַצְלַח לְשַׁדְרַךְ
הַכְּבְשָׁן אֶל הַמּוֹקֵד וְגִיעָן וַיאָטֵר
חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה עַבְדֵי אֵל
עֶלְיוֹן קוּמוּ צְאוּ וְנִיצָאוּ חֲנַנְיָה
מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃
כד וְיִקְהֲלוּ הָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים הַסְּגָנִים
וַהַפַּחוֹת וְהַרִיסֵי הַמֶּלֶךְ לְרָאוֹת אֶת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר גְּוִיוֹתֵיהֶם לֹא
אְכְלוּ שְׂעַר רָאשֵׁיהֶם לֹא שְׂרַף
כְּתָנוֹתֵיהֶם לֹא שָׁנוּ וְאֵשׁ לֹא בָּעֲרָה
בָּם׃ כה עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר וַיאמֶר
בְּרִיךְ אֱלָהֵי חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה
אֲשֶׁר שְׁלַח אֶת מַלְאָכוֹ וְהִצִּיל אֶת
עַבְדָיו הַבּוֹטְחִים בּוֹ לַמְרוֹת דְּבַר
הַמֶּלֶךְ נְיָתְנוּ אֶת גְּוִיוֹתֵיהֶם כְּפֻ ר
דִּיזִין נַפְשָׁם אֲשֶׁר לֹא יִכְרְעוּ וְלֹא
יִשְׁתַּחֲווּ לֵאלָהִים אֲחֵרִים בִּלְתִּי לֵיָ
לְבַדּוֹ׃ כו וַאֲנִי אֲצוֹ אֲשֶׁר כָּל אִישׁ
מִכָּל עַם גּוֹי וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר יְקוֹב שֵׁם
אֱלָהֵי חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה דָמוּ
יִדֶּרֶשׁ וּבֵיתוֹ אֵכֶה לָרַסִּיסִים וֵאלָהִים
אֲחֵרִים לֹא יְהִיָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְשׁוּעָה
כָּזֹאת׃ כז אֲחַר הַדָּבָרִים־הָאֵלֶּה גַּדֵּל
הַמֶּלֶךְ אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה

fiery furnace, *and* spake, and said: Shadrach, Meshach, and Abed-nego, ye servants of the most high God, come forth, and come *hither*. Then Shadrach, Meshach, and Abednego, came forth of the midst of the fire.

27 And the princes, governors, and captains, and the king's counsellors, being gathered together, saw these men, upon whose bodies the fire had no power, nor was an hair of their head singed, neither were their coats changed, nor the smell of fire had passed on them.

28 *Then* Nebuchadnezzar spake, and said, Blessed *be* the God of Shadrach, Meshach, and Abed-nego, who hath sent his angel, and delivered his servants that trusted in him, and have changed the king's word, and yielded their bodies, that they might not serve nor worship any god, except their own God.

29 Therefore, I make a decree, That every people, nation, and language, which speak any thing amiss against the God of Shadrach, Meshach, and Abed-nego, shall be cut in pieces, and their houses shall be made a dunghill: because there is no other god that can deliver after this sort.

30 Then the king promoted Shadrach, Meshach, and Abed-

קנעכט פון דעם העכסטען נאט, נייט ארויס, אונד קומט אהער; אזוי זענען שדרך, מישך, אונד עבד נגו ארויסגענאנגען פון מיטען דעם פייער.

27 אונד ווען דיא פירשטען, גובערנאטארס, אונד דיא הארען, אונד דיא אויבערשטע, אונד דיא פיהרערס פון דעם מלך האבען זיך פערזאמעלט, אזוי האבען זייא ניזעהען דיא דאזיגע מענער, אז דאס פייער האט קיין שליטה ניט געהאט איבער זייערע לייבער, אונד דאס אפילו דיא הער פון זייעדע קעפ זענען ניט פערזענגט (פערסמאלעט) געווארען, אונד זייערע רעק האבען זיך ניט פערענדערט, אונד עס איז ניט אמאל געווען א ריח פון פייער איבער זייא.

28 דענסטמאל האט נבוכדנצר געענטפערט, אונד געזאגט, געבענטשט איז דער נאט פון שדרך, מישך אונד עבד נגו, וואס האט געשיקט זיין מלאך אונד האט מציל געווען זיינע קנעכט וואס האבען אין איהם פערטרויעט, אונד וואס האבען פערענדערט דעם מלך'ס וואָרט, אונד האבען איבערגעענטפערט זייערע לייבער, אז זייא זאלען ניט דינען אונד זיך ניט בוקען צו קיין שום נאט, נייערט צו זייער נאט.

29 דאריבער מאך איך א נעבאט, דאס איטליכעם פאלק אונד איטליכע אומה אונד לשון, וואס ווען איינע אומרעכטע זאך זאגען קעגען דעם נאט פון שדרך, מישך אונד עבד נגו, דער זאל אויף שטיקלעך צוהאקט ווערען, אונד זיירע הייזער זאלען נעמאכט ווערען צו א מיסט־הויפען, ווארין עס איז ניט פערהאנדען קיין אנדער נאט וואס קען אזוי מציל זיין ווי דער דאזיגער.

30 דענסטמאל האט דער מלך בענליקט (אנגעשטעלט) דעם שדרך, מישך,

וּנְשַׁמְּתָם בְּכָל מְדִינוֹת בָּבֶל׃ לא הַמֶּלֶךְ מִישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ בְּמַרְתַּת בָּבֶל׃
נְבוּכַדְנֶצַּר אֶל כָּל הָעַמִּים הַגּוֹיִם לא נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא לְכָל עַמְמַיָּא
וְהַלְּשׁוֹנוֹת אֲשֶׁר בְּכָל הָאָרֶץ נוֹטָה אֻמַּיָּא וְלִשָּׁנַיָּא דִּי דָאְרִין בְּכָל
בַּגְּהָה שָׁלוֹם׃ לב שְׂפָרָה נַהֲלַתְכִי אַרְעָא שַׁלְמְכוֹן יִשְׂגֵּא׃ לב אָתָיָא
לְסַפֵּר אֶת הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר וְתִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמִּי אֱלָהָא
עָשָׂה עִמִּי אֵל עֶלְיוֹן׃ לג אוֹתוֹתָיו עִלָּיָא שִׁפַּר קֳדָמַי לְהַחֲוָיָה׃
אֵין תַּקָּר וּמוֹפְתָיו אֵין מִסְפָּר מַלְכוּתוֹ לג אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין וְתִמְהוֹהִי
מַלְכוּת כָּל הָעוֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתּוֹ כְּמָה תַקִּיפִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת
בְּכָל דּוֹר וָדוֹר׃ עָלַם וְשָׁלְטָנֵהּ עִם דָּר וְדָר׃

ד א אֲנִי נְבוּכַדְנֶצַּר הָיִיתִי שָׁקֵט ד א אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁלֵהּ הֲוֵית
בְּבֵיתִי וְשַׂאֲנָן בְּהֵיכָלִי׃ ב חֲלוֹם בְּבֵיתִי וְרַעֲנָן בְּהֵיכְלִי׃ ב חֶלֶם
חָלַמְתִּי וַיְבַהֲלֻנִי וְהַרְהוֹרִין עַל חֲזֵית וִידַחֲלָנִי וְהַרְהוֹרִין עַל
מִשְׁכָּבִי וְחֶזְוֵי רֹאשִׁי יְבַהֲלֻנִי׃ מִשְׁכְּבִי וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלָנִי׃
ג וּמִנִּי שִׂים טְעַם לְהַבָּעֲלָה קֳדָמַי ג לְקָבְיָא לְפָנַי אֶת כָּל חַכִּימֵי בָּבֶל
לְהַנִּיד לִי פִּתְרוֹן הַחֲלוֹם׃ ד וַיֵּבְאוּ דִּי פִּשַׁר חֶלְמָא לְהוֹדָעֻנַנִי׃ ד בֵּאדַיִן עִלַּיִן חַרְטֻמַּיָּא
הַחַרְטֻמִּים הָאַשָּׁפִים הַכַּשְׂדִּים אָשָׁפַיָּא כַּשְׂדָּאֵי וְגָזְרַיָּא וְחַלְמָא
וְהַגְּזָרִים וַאֲסַפֵּר לָהֶם אֶת הַחֲלוֹם וְאֵין מַנִּיד לִי פִּתְרוֹנוֹ׃ ה אַחַר כֵּן אֲמַר אֲנָה קֳדָמֵיהוֹן וּפִשְׁרֵהּ לָא
בָּא דָנִיֵּאל אֲשֶׁר שְׁמוֹ בֶּלְטְשַׁאצַּר מְהוֹדְעִין לִי׃ ה וְעַד אֲחָרִין עַל
כְּשֵׁם אֱלָהַי וַאֲשֶׁר נָחָה עָלָיו רוּחַ קֳדָמַי דָּנִיֵּאל דִּי־שְׁמֵהּ בֶּלְטְשַׁאצַּר
אֵל קָדוֹשׁ וַאֲסַפֵּר לוֹ הַחֲלוֹם׃ כְּשֵׁם אֱלָהִי וְדִי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין

רחמים בדין

ג חכמי בבל. לפי קרקע לדניאל רשומה. היינו דאמרי חיכמי ניורא עד עשרה דרי לא תבזי קרתיה נחכים. ד כשם אלהי. ממונת סבל הכתוב ערש נבוכדנצר להמין בשוע

nego, in the province of Babylon.

31 Nebubhadnezzar the king, unto all people, nations, and languages, that dwell in all the earth; Peace be multiplied unto you.

32 I thought in good to shew the signs and wonders that the high God hath wrought toward me.

33 How great *are* his signs! and how mighty *are* his wonders! his kingdom *is* an everlasting kingdom, and his dominion *is* from generation to generation.

4 1 I Nebuchadnezzar was at rest in mine house, and flourishing in my palace:

2 I saw a dream which made me afraid, and the thoughts upon my bed and the visions of my head troubled me.

3 Therefore made I a decree to bring in all the wise *men* of Babylon before me, that they might make known unto me the interpretation of the dream.

4 Then came in the magicians, the astrologers, the Chaldeans, and the sooth-sayers: and I told the dream before them; but they did not make known unto me the interpretation thereof.

5 But at the last Daniel came in before me, whose name *was* Belteshazzar, according to the name of my god, and in whom *is* the spirit of the holy gods: and before him I told the dream, *saying*.

אונד עבד נגו איבער דיא מדינה פון בבל.

31 נבוכדנצר, דער מלך, צו אלע פעלקער, אומות אונד לשונות וואס וואהנען אויף דער גאנצער ערד; שלום זאל צו אייך פערמעהרט ווערען!

32 איך האלט עס פאר גוט אונד שיין בעקאנט צו מאכען דיא צייכען אונד וואונדער וואס דער העכסטער גאט האט מיט מיר געטהון.

33 וויא גרוים זענען זיינע צייכען! אונד וויא גרוים זענען זיינע וואונדער! זיין קעניגרייך איז אין אייביגעם קעניגרייך, אונד זיינע געוואלטינקייט געדויערט פון דור צו דור.

ד 1 איך נבוכדנצר בין געווען בישכוה אין מיין הויז, אונד פריש (נעזונד) אין מיין פאלאסט.

2 איך האב געזעהען א חלום וואס האט מיך דערשראקען, אונד דיא גע-דאנקען אויף מיין געלעגער אונד דיא זעהונג פון מיין קאפ האבען מיך זעהר דערשראקען.

3 דאריבער האב איך ארויסגענעבען א געבאט אז מען זאל פאר מיר ברענ-גען אלע קלוגע לייט פון בבל כדי זייא זאלען מיר צו וויסען טהון דיא בעדייטונג פון דעם חלום.

4 דענסטמאל זענען נעקומען דיא חרטומים, בעשווערערס אונד דיא כישוף-מאכערס אונד דיא כשדים, אונד דיא וואהרזאגערס, אונד איך האב פאר זייא געזאגט דעם חלום, אבער זיי האבען מיר ניט ניקענט זאגען דיא בעדייטונג דערפון.

5 אבער צו לעצט איז דניאל פאר מיר אריינגעקומען, וואס הייסט בלטשאצר, נאך דעם נאמען פון מיין גאט, אונד אין וועמען עס איז דער רוח פון דעם הייליגען

בֵּהּ וְחֶלְמָא קְדָמוֹהִי אַמְרַת׃
י בֵּלְטְשַׁאצַר רַב חַרְטֻמַּיָּא דִּי אֲנָה
יָדַעְתִּ דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בְּךָ
וְכָל רָז לָא־אָנֵס לָךְ חֱזֵוי חֶלְמִי דִּי־
חֲזֵית וּפִשְׁרֵהּ אֱמָר׃ יא וְחֱזֵוי רֵאשִׁי
עַל מִשְׁכְּבִי חָזֵה הֲוֵית וַאֲלוּ אִילָן
בְּגוֹא אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא׃ יב רְבָא
אִילָנָא וּתְקֵף וְרוּמֵהּ יְמַטָּא לִשְׁמַיָּא
וַחֲזוֹתֵהּ לִסְוֹף כָּל אַרְעָא׃ יג עֲפִיהּ
שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא וּמָזוֹן לְכֹלְּ
בֵּהּ תְּחוֹתוֹהִי תַּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא
וּבַעֲנְפוֹהִי יְדָרְנָן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא וּמִנֵּהּ
יְתִזֵּן כָּל־בִּשְׂרָא׃ יד חָזֵה הֲוֵית
בְּחֱזֵוי רֵאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי וַאֲלוּ עִיר
וַקַּדִּישׁ מִן שְׁמַיָּא נָחֵת׃ טו קָרֵא
בְּחַיִל וְכֵן אֲמַר גִּדּוּ אִילָנָא וְקַצּוּ
עֲנְפוֹהִי אַתְּרוּ עֲפִיהּ וּבַדְּרוּ אִנְבֵּהּ
תְּנֵד חֵיוָתָא מִן תַּחְתּוֹהִי וְצִפְּרַיָּא
מִן־עֲנְפוֹהִי׃ טז בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי
בְּאַרְעָא שְׁבָקוּ וּבְאֶסּוּר דִּי פַרְזֶל
וּנְחָשׁ בְּדִתְאָה דִּי בָרָא וּבְטַל
שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע וְעִם חֵיוְתָא חַקְקֵיהּ
בַּעֲשַׂב אַרְעָא׃ יז לִבְבֵהּ מִן

י בֵּלְטְשַׁאצַר רַב חַרְטֻמִּים אֲשֶׁר
יָדַעְתִּי כִּי רוּחַ קָדְשִׁין בָּךְ
וְכָל סָתוּם לֹא יָעִמּוּךָ אֲגִידָה
לְךָ חֲלוֹם אֲשֶׁר חָפָתָרְנוּ׃ יא וְעִינַי
תַּרְאֵינָה עַל מִשְׁכָּבִי בַּלַּיְלָה הִנֵּה עֵץ
עָצָא מֵאָרֶץ גָּבֹהַּ מְאֹד׃ יב וַיִּגְדַּל הָעֵץ
וַיֶּחֱזַק וְרֹאשׁוֹ הִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וּמַרְאֵהוּ
בְּכָל קְצֵה הָאָרֶץ׃ יג עָלָיהוּ לִתְרוּפָה
וּפְרִיוֹ בְּעִתּוֹ וּבָרָכָה בּוֹ בְצֵלּוֹ יִשְׁכְּנוּ
כָּל חַיַּתּוֹ שָׁדַי צִפּוֹר מָצָאָה בַּיִת
בַּעֲנָפָיו וּדְרוֹר קֵן לָהּ וְלֶחֶם לְכָל
בָּשָׂר יִתֵּן׃ יד וָאֵרָא בְּחֲלוֹם חָזְיוֹן
לַיְלָה וְהִנֵּה מַלְאַךְ מַשְׁחִית יָרַד מִן
הַשָּׁמַיִם׃ טו וַיִּקְרָא בְּקוֹל וַיֹּאמֶר
כַּרְתוּ הָעֵץ שִׁחֲתוּ עֲנָפָיו יְבֵל הֲעֲלָה
וְיָבֵשׁ פְּרִיוֹ מְעוֹף הַשָּׁמַיִם עֲד
בְּהֵמָה יִדְרוֹן יַחֲלֻצוּן׃ טז וּשְׁאָר
שָׁרְשׁוֹ תִּהְיֶה כְּלִיטָה בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת
מִנָּעָלָיו מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם
וְעִם חַיַּתּוֹ שָׂדַי יֹאבַל עֵשֶׂב׃ יז לְבַב
אֱנוֹשׁ יָסוּר מִמֶּנּוּ וְלֵב בְּהֵמָה יִקַּח
מְקוּמוֹ שֶׁבַע שָׁנִים כְּשָׁנֵי שָׂכִיר׃

רחמים בדין
פתעס כי גם הסס הוא עיקר להיות לעזר לדניאל.

6 O Belteshazzar, master of the magicians, because I know that the spirit of the holy gods *is* in thee, and no secret troubleth thee, tell me the visions of my dream that I have seen, and the interpretation thereof.

7 Thus *were* the visions of mine head in my bed; I saw, and behold a tree in the midst of the earth, and the height thereof *was* great.

8 The tree grew and was strong, and the height thereof reached unto heaven, and the sight thereof to the end of all the earth.

9 The leaves thereof *were* fair, and the fruit thereof much, and in it *was* meat for all: the beasts of the field had shadow under it, and the fowls of the heaven dwelt in the boughs thereof, and all flesh was fed of it.

10 I saw in the visions of my head upon my bed, and behold. a watcher and an holy one came down from heaven.

11 He cried aloud, and said thus, Hew down the tree, and cut off his branches, shake off his leaves, and scatter his fruit: let the beasts get away from under it, and the fowls from his branches.

12 Nevertheless, leave the stump of his roots in the earth, even with a band of iron and brass, in the tender grass of the field; and let it be wet with the dew of heaven, and *let* his portion *be* with the beasts in the grass of the earth.

13 Let his heart be changed from man's and let a beast's heart be given unto him; and let seven times pass over him.

נאט, אונד פאר איהם האב איך דערציילט דעם חלום אזוי צו זאגען.

6 בלטשאצר, דוא אויבערשטער פון דיא חרטומים! ווייל איך ווייס אז דער רוח הקודש פון דעם הייליגען נאט איז אין דיר, אונד קיין סוד איז ניט פון דיר פערבארגען, אזוי זאג מיר דאס נעזיכט פון מיין חלום אונד דיא בעדייטונג דערפון.

7 אזוי איז נעווען דאס נעזיכט פון מיין קאפ אויף מיין בעט, איך האב געזעהן אז איין בוים איז נעווען אין מיטען פון דער ערד, אונד דיא הויך דערפון איז זעהר גרוים נעווען.

8 דער בוים האט נעוואקסען אונד איז שטארק נעווארען, אונד דיא הויך דערפון האט נעגרייכט ביז צום הימעל, אונד מען האט איהם געזעהן ביז אן דעם ענד פון דער נאנצער ערד.

9 זיינע בלעטער זענען שיין נעווען, אונד זיינע פירות פול, אונד גענוג פאר אלע פאר שפייז, הינטער איהם איז געווען א שאטען פאר דיא חיות פון דעם פעלד, אונד דיא פייגעל פון הימעל האבען נעוואהנט אין זיינע צווייגען, אונד פון איהם זענען אלע בעשעפענים געשפייזט נעווארען.

10 אונד איך האב ווייטער נעזעהען אין דעם נעזיכט פון מיין קאפ אויף מיין בעט, אונד זעה א הייליגער וועכטער איז אראפגעקומען פון דעם הימעל.

11 ער האט אויסגערופען מיט כח, אונד אזוי האט ער גיזאגט: שנייט אפ דעם בוים, אונד האקט אפ זיינע צווייגען, שאקעלט אפ דיא בלעטער, אונד צושפרייעט זיינע פירות, לאזען דיא חיות פון אונטער איהם פערטריבען ווערען, אונד דיא פייגעל פון זיינע צווייגען.

12 אבער לאזט איבער דעם עקר פון זיינע וואורצלען אין דער ערד, אונד בינט איהם מיט אַ קייט פון אייזען אונד קופער, אין דעם גראז פון דעם פעלד; אונד לאז ער בענעצט ווערען מיט דעם טויא פון דעם הימעל, אונד זיין חלק עסען זאל זיין מיט דיא חיות פון דעם פעלד אין דעם גראז פון דער ערד.

13 זיין מענשליכעם האַרץ זאל פערענדערט ווערען, אונד א האַרץ פון א חיה זאל צו איהם גענעבען ווערען, אונד זיבען (יאהר) צייטען זאלען איבער איהם אריבערגיין.

י מְטַעֲם מַלְאָכִים וּמְפוּד קַדִּישִׁים
וְהַחֵי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ לְבַעֲת אֲשֶׁר מוֹשֵׁל
עֶלְיוֹן בְּמַלְכוּת אֱנָשׁ וְלִמַן דִּי יְצִבֵּא
לַהּ וְשִׁפְלָא עַבְדִין יְחֻלְפוּן עֲלוֹהִי׃
יא בְּגֻבְרַת עִירִין פְּתִגְמָא וּמֵאמַר
קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָּא עַד־דְּבָרַת דִּי
יְנְדְּעוּן חַיָּא דִּי שַׁלִּיט עֲלָיָא
בְּמַלְכוּת אֱנָשָׁא וְלִמַן דִּי יְצִבֵּא
יְתְּנִנַּהּ וּשְׁפַל אֲנָשִׁים יְקִים עֲלַהּ׃
יב דְּנָה חַלְמָא חֱזֵית אֲנָה מַלְכָּא
נְבוּכַדְנֶצַּר וְאַנְתְּה בֶּלְטְשַׁאצַּר
פְּשַׁר אֱמַר כָּל־קֳבֵל דִּי כָּל חַכִּימֵי
מַלְכוּתִי לָא יָכְלִין פְּשָׁרָא
לְהוֹדָעוּתַנִי וְאַנְתְּ כְּהַל דִּי רוּחַ
אֱלָהִין־קַדִּישִׁין בָּךְ׃ יג אֱדַיִן דָּנִיֵּאל
דִּי שְׁמֵהּ בֶּלְטְשַׁאצַּר אִשְׁתּוֹמַם
כְּשָׁעָה חֲדָא וְרַעְיוֹנוֹהִי יְבַהֲלֻנַּהּ
עָנַר מַלְכָּא וְאָמַר בֶּלְטְשַׁאצַּר
חֶלְמָא וּפִשְׁרָא אַל יַבְהָלָךְ עָנָה
בֶּלְטְשַׁאצַּר וְאָמַר מָרִי חֶלְמָא
לְשָׂנְאָךְ וּפִשְׁרֵהּ לְעָרָךְ׃ יד אִילָנָא
דִּי חָזֵיתָ דִּי רְבָא וּתְקֵף וְרוּמֵהּ
יְמָטַאלִשְׁמַיָּאוַחְזוּתֵהּ לְכָל אַרְעָא׃
טו וְעָפְיֵהּ שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא וּמָזוֹן לְכֹלָּא־בֵהּ תְּחוֹתוֹהִי תְּדוּר חֵיוַת

14 This matter *is* by the decree of the watchers, and the demand by the word of the holy ones: to the intent that the living may know that the Most High ruleth in the kingdom of men, and giveth in to whomsoever he will, and satteth up over it the basest of men.

15 This dream I king Nebuchadnezzar have seen. Now thou, O Beltashazzar, declare the interpretation thereof, forasmuch as all the wise *men* of my kingdom are not able to make known unto me the interpretation: but thou *art* able; for the spirit of the holy gods *is* in thee.

16 Then Daniel, whose name *was* Belteshazzar, was astonished for one hour, and his thoughts troubled him. The king spake, and said, Belteshazzar, let not the dream, or the interpretation thereof, trouble thee. Belteshazzar answered, and said, My lord, the dream *be* to them that hate thee, and the interpretation thereof to thine enemies.

17 The tree that thou sawest, which grew, and was strong, whose height reached unto the heaven, and the sight thereof to all the earth.

18 Whose leaves *were* fair, and the fruit thereof much, and in it *was* meat for all; under which the beasts of the field dwelt, and upon

14 מיט דער דאזיגער גזרה איז דיא זאך ארויסגענאנגען דורך דיא וואבענדע (מלאכים), אונד אויף דעם בעפעהל פון דיא הייליגע איז דאס פערלאנגען דערפון, כדי דאס דיא לעבעדיגע זאלען וויסען אז דער אויבערשטער־נעווועלטיגט איז דעם מלכות פון דיא מענשען, אונד אז ער גיט עס צו וועמען ער וויל, אונד ער קען אויפשטעלען דעם נידרינסטען פון דיא מענשען.

15 דעם דאזיגען חלום האב איך, מלך נבוכדנצר, געזעהען, אונד דוא בלטשאצר, זאג דיא בעדייטונג דערפון, ווארין קיין אייניגער פון דיא חכמים אין מיין מלכות זענען ניט אים שטאנד מיר אנ־צוואגען דיא בעדייטונג, אבער דוא קענסט עס יוא, ווארין דער רוח הקודש פון דיא הייליגע נעטער איז אין דיר.

16 דענסטמאל איז דניאל, וואס זיין נאמען איז בלטשאצר, פערוואונדערט (שטיל) געווועזען איין שעה, אונד זיינע נעדאנקען האבען איהם דערשראקען, אזוי האט דער מלך נעענטפערט אונד נעזאגט, בלטשאצר! לאז דיך ניט דער חלום אונד דיא בעדייטונג דערפון דערשרעקען, אזוי האט בלטשאצר נעענטפערט אונד נע־זאגט, מיין האר, לאז דער חלום זיין צו דיינע שונאים, אונד דיא בעדייטונג דער־פון צו דיינע פיינד.

17 דער בוים וואס דוא האסט נעזע־העז, וואס האט נעוואקסען, אונד איז שטארק נעווועזען, אונד וואס זיינע הויך האט נענרייכט צום הימעל אונד וואס איז נעזעהען נעווארען אויף דער גאנצער ערד.

18 אונד וואס זיינע בלעטער זענען שוין נעווועזען, אונד דיא פירות דערפון זעהר פיעל, אונד עס איז אין איהם נעווועזען שפייז פאר אלע; אונד דאס דיא חיות פון דעם פעלד האבען אונטער איהם גערוהט, אונד דיא פייגעל פון דעם הימעל

בְּרָא וּבְעִנְפּוֹהִי יִשְׁכְּנִן צִפְּרֵי
שְׁמַיָּא׃ לי אַנְתְּ הוּא מַלְכָּא דִּ
רַבְית וְתַקְפְתְּ וְרִבוּתָךְ רְבַת וּמְטָת
לִשְׁמַיָּא וְשָׁלְטָנָךְ לְסוֹף אַרְעָא׃
כ וְדִי חֲזָה מַלְכָּא עִיר וְקַדִּישׁ נָחֵת
מִן שְׁמַיָּא וְאָמַר גִּדּוּ אִילָנָא
וְחַבְּלוּהִי בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי
בְּאַרְעָא שְׁבָקוּ וּבְאֶסּוּר דִּי פַרְזֶל
וּנְחָשׁ בְּדִתְאָה דִּי בָרָא וּבְטַל
שְׁמַיָּא יִצְטְבַע וְעִם חֵיוַת בָּרָא
חֲלָקֵהּ עַד דִּי שִׁבְעָה עִדָּנִין יַחֲלִפוּן
עֲלוֹהִי׃ כא דְּנָה פִשְׁרָא מַלְכָּא
וְגְזַרַת עֶלְיָא הִיא דִּי מְטַת עַל־
מָרִי מַלְכָּא׃ כב וְלָךְ טָרְדִין מִן־
אֱנָשָׁא וְעִם־חֵיוַת בָּרָא לֶהֱוֵה
מְדֹרָךְ וְעִשְׂבָּא כְתוֹרִין לָךְ יַטְעֲמוּן
וּמִטַּל שְׁמַיָּא לָךְ מְצַבְּעִין וְשִׁבְעָה
עִדָּנִין יַחֲלְפוּן עָלָךְ עַד דִּי תְנַדַּע
דִּי שַׁלִּיט עֶלְיָא בְּמַלְכוּת אֱנָשָׁא
וְלִמַן דִּי יְצִבֵּא יְתִנַּנַּהּ׃ כג וְדִי אָמְרוּ
לְמִשְׁבַּק עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי דִּי אִילָנָא

רחמים בדין

כב שבע שנים. מדה כנגד מדה. הוא החריב לה בית המקדש בשבע שנים. על כן נגזר עליו שבע שנים׃

שָׁבֵן׃ לי אַתָּה הוּא מַלְכָּא אֲשֶׁר
גְּבַהּ אִלָנִין גְּבָהָךְ וְתָקְפָךְ וְתָקֵף הַנְּפֵהּ
כְּאִלוֹנִין שִׁיאָךְ לַשְׁמַיִם הַגִּיעַ
וּמֶמְשַׁלְתָּךְ לִקְצוֹת אָרֶץ׃ כ וַאֲשֶׁר
רָאִיתָ הַמֶּלֶךְ מַלְאָךְ מִשְׁחִית יֵרֵד
מִן שְׁמַיָּא וְאָמַר גִּדּוּ אִילָנָא
וְחַבְּלוּהִי בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי
לְהֵיוֹת פְּלֵיטָה מִנְעָלֵי בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת
מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם וְכִשּׂוֹר
יאכַל עִשֶּׂב עַד אַחֲרֵי עֲבוֹר שֶׁבַע
שָׁנִים׃ כא זֶה הוּא פִּתְרוֹנוֹ הַמֶּלֶךְ
וּפְקוּדַת עֶלְיוֹן הִיא בָּאָה עַל אֲדוֹנִי
הַמֶּלֶךְ׃ כב מַחְבְּרֵת בְּנֵי אָדָם יְנַרְשׁוּךָ
לָנוּר עִם חַיַּת שָׂדִי וְכִשּׂוֹר תְּאַכַּל
עֵשֶׂב וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מִשְׁתֶּךָ שֶׁבַע
שָׁנִים תַּעֲבוֹרְנָה עָלֶיךָ וְרָאִיתָ
וְנוֹבַחְתָּ כִּי מוֹשֵׁל עֶלְיוֹן עַל מַמְלֶכֶת
וְיוֹשְׁבֵיהּ וּמְלוֹכָה יִתֵּן לַאֲשֶׁר חָפֵץ
בִּיקָרוֹ׃ כג וַאֲשֶׁר אָמַר לְשׁוּם שְׁאֵרִית
לְשָׁרֶשׁ בָּאָרֶץ כִּי תָאָמַם עֵץ הַשָּׂדֶה
וּלְמַלְכוּתְךָ תָּשׁוּב אַחֲרֵי אֲשֶׁר

whose branches the fowls of the heaven had their habitation.

19 It *is* thou, O king, that art grown and become strong: for thy greatness is grown, and reacheth unto heaven, and thy dominion to the end of the earth.

20 And whereas the king saw a watcher and an holy one coming down from heaven, and saying, Hew the tree down, and destroy it; yet leave the stump of the roots thereof in the earth, even with a band of iron and brass, in the tender grass of the field; and let it be wet with the dew of heaven, and *let* his portion *be* with the beasts of the field, till seven times pass over him.

21 This *is* the interpretation, O king, and this *is* the decree of the Most High, which is come upon my lord the king.

22 That they shall drive thee from men, and thy dwelling shall be with the beasts of the field, and they shall make thee to eat grass as oxen, and they shall wet thee with the dew of heaven, and seven times shall pass over thee, till thou know that the Most High ruleth in the kingdom of men, and giveth it to whomsoever he will.

23 And whereas they commanded to leave the stump of the tree roots; thy kingdom shall be sure

האבען נעוואחנט אויף זיינע צווייגען.

19 דאס ביזט דוא, מלך! וואס דוא ביזט גרוים אונד שטארק געוואָרען, וואָרין דיינע גרויסקייט איז נעוואקסען אונד גרייכט ביז צו דעם הימעל, אונד דיינע געוועלטיגקייט ביז צום ענד פון דער ערד.

20 אונד דאס וואס דער מלך האט געזעהען א וואכער אונד א הייליגער (מלאך) ארונטער קומען פון דעם הימעל, אונד האט נעזאגט, שנייט אפ דעם בוים אונד פערדארבט איהם, אבער לאזט איבער דעם עיקר פון זיינע וואָרצעלן איז דער ערד, בינט איהם מיט א קייט פון אייזען אונד קופער אין דעם גראז פון דעם פעלד, אונד לאז ער בענעצט ווערען מיט דעם טויא פון דעם הימעל, אונד זיין חלק עסען זאל זיין מיט דיא חיות פון דעם פעלד, ביז זיבען (יאהר) צייטען וועלען איבער איהם אריבערגיין.

21 דאס איז דיא בעדייטונג, מלך! אונד דאס איז דיא גזירה פון דעם אויבערשטען, וואס איז געקומען איבער מיין האר דעם מלך.

22 מען וועט דיך פערטרייבען פון דיא מענשען, אונד דיינע וואהנונג וועט זיין מיט דיא חיות פון דעם פעלד, אונד מען וועט דיר מאכען עסען גראז אזוי וויא אקסען, אונד מען וועט דיך בענעצען מיט דעם טויא פון דעם הימעל, אונד זיבען (יאהר) צייטען וועלען איבער דיר אריבערגיין, ביז דוא וועסט וויסען וואס דער אויבערשטער געוועלטינט אין דעם קעניגרייך פון דיא מענשען, אונד אז ער גיט עס צו וועמען ער וויל.

23 אונד דאס וואס מען האט בעפוילען אז מען זאל איבערלאזען דעם עיקר פון דיא וואָרצעלן פון דעם בוים, (דאס בעדייט) דיין מלכות זאל צו דיר בעשטיין

הֲרָאִיתָ֫ לְבַעְתָ֫ כִּי גְּבוֹהַ֫ מֶ֫שֶׁל גְּבוֹהַ֫
שׁוֹלֵ֫ט׃ כה וְעִדָּ֫ה יְמַ֫בְ נָא דְּבָרִי
בְּעֵינֵי מַלְכָּ֫ךְ וְחֶעֱבַרְתָּ֫ בְּצִדָקָ֫ה
מֶעֱלֶ֫יךָ עוֹנֶ֫ךְ וְחֶסֶד לֶעֱנִיִּים מַטָּאתָ֫ךְ
אוּ אֶ֫ן שַׁלְוֹם וֶאֱמֶת יְהֵ֫יֶה בְּיָמֶ֫יךְ׃
כו כָּל זֹאת בָּ֫אָה ־עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּ֫א׃
נְבוּכַדְנֶצַּר ׃ כי לְיָרְחִין תְּרֵי עְשַׂר־עַל הֵיכַל מַלְכוּתָ֫א
עָשָׂר חֲדֵ֫שׁ בְּלָכְתּוֹ בְּהֵיכַל מַלְכוּתָ֫ה
אֲשֶׁר בְּבָבֶל׃ כט עָנָה מַלְכָּ֫א וְאָמַר
הֲלָא זֹאת הִיא בָּבֶל רַבְּתָ֫א דִּי אֲנָא בְּנֵיתָ֫הּ לְבֵית מַלְכוּ
בְּתֻקֶף חֲסְנִי וְלִיקַר הַדְרִי׃ לא עוֹד
מִלְּתָ֫א בְּפֻם מַלְכָּ֫א קָל מִן שְׁמַיָּ֫א
נָפַל לָךְ אָמְרִין נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּ֫א
מַלְכוּתָ֫א עֲדָת מִנָּךְ׃ לב וּמִן אֲנָשָׁ֫א
לָךְ טָרְדִין וְעִם חֵיוַת בָּרָ֫א מְדָרָךְ
עִשְׂבָּ֫א כְּתוֹרִין לָךְ יְטַעֲמוּן וְשִׁבְעָ֫ה
עִדָּנִין יַחֲלְפוּן עָלָךְ ־עַד דִּי תִנְדַּע
דִּי שַׁלִּיט עִלָּיָ֫א בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁ֫א
וְלִמַן דִּי־יְצִבָּ֫א יְתִנִּנַּ֫הּ׃ לג בַּהּ שַׁעְתָּ֫א
מִלְּתָ֫א סָפַת ־עַל־נְבוּכַדְנֶצַּר וּמִן־

רחמים בדין

כד שלוס ולמת יהיה. יוכל היות כי השלוס ירדפוך בכל זמן חלף נדקתך. לבל הפחת
היו כי גם הדבר ההוה יקום׃

unto thee, after that thou shalt have known that the heavens do rule.

24 Wherefore, O king, let my counsel be acceptable unto thee, and break off thy sins by righteousness, and thine iniquities by shewing mercy to the poor; if it may be a lengthening of thy tranquillity.

25 All this came upon the king Nebuchadnezzar.

26 At the end of twelve months he walked in the palace of the kingdom of Babylon.

27 The king spake, and said, Is not this great Babylon, that I have built for the house of the kingdom by the might of my power. and for the honour of my majesty?

28 While the word *was* in the king's mouth, there fell a voice from heaven, *saying,* O king Nebuchadnezzar, to thee it is spoken; The kingdom is departed from thee.

29 And they shall drive thee from men, and thy dwelling *shall be* with the beasts of the field: they shall make thee to eat grass as oxen, and seven times shall pass over thee, until thou know that the Most High ruleth it to whomsoever he will.

30 The same hour was the thing fulfilled upon Nebuchadnezzar: and he was driven from men, and did

בלייבען כדי דוא זאלסט נאכדעם דערקענען אז (דער אויבערשטער פון) דיא הימלען טהוט גיוועלטיגען.

24 דאריבער, מלכ! לאז דיר מיין עצה וואהלגעפעלינ זיין, אז דוא זאלסט דיך פרייא מאכען פון דיינע זינדען דורך נעדעכטינקייט, אונד פון דיינע אומנערעכטינקייט, דורך בארמהערצינקייט איבער דיא ארעמע; וואהרין טאמער וועט זיין א דערלענגערונג צו דיין שלום.

25 דאס אלעס איז געקומען אויף נבוכדנצר המלך.

26 אן דעם ענד פון צוועלף חדשים וועלך ער איז ארומנענאנגען אין דעם קעניגליכען פאלאסט אין בבל.

27 האט דער מלך נעענטפערט אונד נעזאגט, איז ניט דאס די גרויסע (שטאט) בבל וואס איך האב געבויעט פאר דעם קעניגליכען הויזגעוינד, דורך דיא מאכט פון מיין כח, אונד פאר דעם כבוד פון מיין שיינקייט?

28 ווען דאס וואהרט איז נאך נעווען אין דעם מלכ׳ם מויל, אזוי איז א קול אראפגעפאלען פון דעם הימעל וואס האט נעזאגט, דוא מלך נבוכדנצר! צו דיר איז דאס נעזאגט נעווארען, דאס מלכות האט זיך פון דיר אוועקגעקעהרט.

29 אונד מען וועט דיך פערטרייבען פון דיא מענשען, אונד דיין וואהנונג וועט זיין מיט דיא חיות פון דעם פעלד; מען וועט דיך מאכען עסען גראז אזוי וויא אקסען, אונד זיבען (יאהר) צייטען וועלען איבער דיר איבערגיין, ביז דוא וועסט דערקענען אז דער אויבערשטער נעווועלטיגט איבער דיא קעניגרייבען פון דיא מענשען, אונד אז ער ניט עס צו וועמען ער וויל.

30 אין דערזעלבינער צייט איז דאס וואהרט מקוים׳ נעווארען איבער נבוכדנצר,

ספריה עממית במורנוכו
יידישע
ע"ש שלום עליכם

ומטל שמיא נשמיה יצטבע עד
די שערה בנשרין רבה וטפרוהי
כציפרין: לא ולקצת יומיא אנה
נבוכדנצר עיני לשמיא נטלת
ומנדעי עלי יתוב ולעליא ברכת
ולחי עלמא שבחת והדרת די
שלטנה שלטן עלם ומלכותה
עם דר ודר: לב וכל דיירי ארעא
כלה חשיבין וכמצבית עבד בחיל
שמיא ודיירי ארעא ולא איתי
די ימחא בידה ויאמר לה מה
עבדת: לג בה זמנא מנדעי יתוב
עלי וליקר מלכותי הדרי וזיוי יתוב
עלי ולי הדברי ורברבני יבעון
ועל מלכותי תקינת ורבו יתירא
הוספת לי: לד כען אנה נבוכדנצר
משבח ומרומם ומהדר למלך
שמיא די כל מעבדוהי קשוט
וארחתיה דין ודי מהלכין בגוה
יכל להשפלה:

ה א בשנת חדא לבלאשצר מלך

נבוכדנצר גרש מבני אנם ויאכל
עשב כבקר טל שמים גפה עור
בשרו ויבר שער ראשו כנבני נשר
ובציפור צפרנין: לא ולקץ הימים
אני נבוכדנצר נשאתי עיני לשמים
ומשכל אלי בינתי ואברך לאל עליון
ותודה והלל לחי העולם אשר
ממלכותו ממלכות כל עולמים
ומשלטנתו בכל דור ודור: לב וכל
יושבי תבל כאין נחשבו ואת אשר
חפץ עשה בצבאות השמים
ובשוכני הארץ מי יקשה אליו
וישלם ומי יאמר לו מה תעשה:
לג בעת ההיא שבה אלי בינתי כבוד
ממלכותי הודי והדרי באו עלי שרי
ורוזני אותי יום יום ידרשון ואשאוני
מתנשא לכל לראש ותכון ממלכותי
מאד: לד הנני מברך מורה ומהלל
לאלהי השמים אשר כל מעשיו
אמת ודרכיו משפט ומשפיל רשעים
עדי ארץ:

ה א בשנת חדא לבלאשצר מלך

רחמים בדין

א נשנה. ערוך פרשיות כתוב פה בכל הספרים. וכנר התעורר על זה רבנו סעדיה גאון. וטוב להסדיר הפעורים ליושנם:

ear grass as oxen, and his body was wet with the dew of heaven, till his hairs were grown like eagles' *feathers*, and his nails like birds' *claws*.

31 And at the end of the days, I Nebuchadnezzar lifted up mine eyes unto heaven, and mine understanding returned unto me, and I blessed the Most High, and I praised and honoured him that liveth for ever, whose dominion *is* an everlasting dominion, and his kingdom *is* from generation to generation.

32 And all the inhabitants of the earth *are* reputed as nothing: and he doeth according to his will in the army of heaven, and *among* the inhabitants of the earth: and none can stay his hand, or say unto him, What doest thou?

33 At the same time my reason returned unto me: and for the glory of my kingdom, mine honour and brightness returned unto me; and my counsellors and my lords sought unto me; and I was established in my kingdom, and excellent majesty was added unto me.

34 Now I Nebuchadnezzar praise and extol and honour the King of heaven, all whose works *are* truth and his ways judgment; and those that walk in pride he is able to abase.

5 1 In the first yeas of Belshazzar king rf Babylon, Daniel had

אונד ער איז פערטריבען געוואָרען פון דיא מענשען, אונד ער האט נעגעסען נראז אזוי וויא אקסען, אונד זיין גוף איז בענעצט (נעבאדעט) געוואָרען מיט דעם טויא פון הימעל, ביז זיינע האר זענען נעוואסען אזוי גרויס וויא אדלערס (פעדערן) אונד זיינע נעגעל אזוי וויא דיא פייגעל'ס קלויען.

31 אונד אן דעם ענד פון דיא טעג האב איך נבוכדנצר אויפגעהויבען מיינע אויגען צום הימעל אזוי איז מיין פערשטאנד צו מיר צוריקגעקומען, אונד איך האב גע־בענשט דעם אויבערשטען, אונד איך האב געלויבט אונד בעשיינט דעם וואס לעבט אויף אייביג, וואס זיינע נעוועלטינונג איז אייגע אייביגע נעוועלטינונג, אונד זיין קעניגרייך אין פון דור צו דור.

32 אונד אלע בעוואהנערס פון דער ערד זענען גערעכענט וויא גארניט, אונד ער טהוט נאך זיין ווילען מיט דיא חיילות פון דעם הימעל, אונד מיט דיא בעוואה־נערס פון דער ערד, אונד קיין אייניגינער קען זיין האנד אפוועהרען אונד צו איהם זאגען, וואס טהוסט דוא.

33 אין דערזעלביגער צייט האט זיך מיין פערשטאנד צו מיר צוריקגעקעהרט, אונד דער כבוד פון מיין קעניגרייך אונד מיינע שיינהייט האט זיך צו מיר צוריקגעקעהרט, אונד מיינע עצה נעבערס אונד מיינע פירשטען האבען מיך ווידער בענעהרט, אונד איך בין ווידער אננעבראכט נעוואה־רען אויף מיין מלכות, אונד א גרעסערע נדולה איז צו מיר נעמעהרט נעוואָרען וויא פריהער.

34 אצונד טהוא איך נבוכדנצר, לויב־בען אונד דערהויבען אונד בעשיינען דעם קעניג פון דעם הימעל, וואָרין אלע זיינע מעשים זענען אמת, אונד זיינע וועגען רעכטפאָרטיג, אונד דיא וואס גייען ארום מיט גאוה קען ער דערנידעריגען.

ה 1 איך דעם ערשטען יאהר פון בלשאצר מלך פון בבל, האט דניאל נעזעהען

מֶלֶךְ בָּבֶל וְדָנִיֵּאל שִׁבֵּב עַל מִשְׁכָּבוֹ
בַּלַּיְלָה הַהוּא וְחֶזְוֵי רֵאשֵׁהּ
עַל מִשְׁכְּבֵהּ בֱּאדַיִן חֶלְמָא כְּתַב
רֵאשׁ מִלִּין אֲמַר׃ ב עֲנֵה דָנִיֵּאל
וְאָמַר חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוִי עִם דִּיכָיָא
וְאֲרוּ אַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא מְגִיחָן
לַיְמָּא רַבָּא׃ ג וְאַרְבַּע חֵיוָן רַבְרְבִן
סַלְּקָן מִן יַמָּא שְׁנְיָן דָּא מִן דָּא׃
ד קַדְמָיְתָא כְּאַרְיֵה וְנִשִׁין דִּי נְשֶׁר
לָהּ חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי מְרִיטוּ גַפַּיהּ
וּנְטִילַת מִן אַרְעָא וְעַל רַגְלַיִן כִּאֱנָשׁ
הֲקִימַת׃ וְלִבַּ אֱנָשׁ יְהִיב לָהּ׃
ה וַאֲרוּ חַיְוָה אָחֳרִי תִנְיָנָה דָמְיָא
לְרָב וְדִשְׁטַר־חַד הֲקִימַת וּתְלָת׃
עִלְעִין בְּפֻמַּהּ בֵּין שִׁנַּיָּהּ וְכֵן אָמְרִין
לָהּ קוּמִי אֲכָלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא׃
ו בָּאתַר דְּנָה חָזֵה הֲוֵית וַאֲרוּ אָחֳרִי
כְּנְמֵר וְלַהּ גַּפִּין אַרְבַּע דִּי עוֹף עַל
גַּבַּיהּ וְאַרְבְּעָה׃ רֵאשִׁין לְחֵיוְתָא
וְשָׁלְטָן יְהִיב לָהּ׃ ז בָּאתַר דְּנָה
חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וַאֲרוּ חֵיוָה

בָּבֶל דָּנִיֵּאל חֶלֶם חָזָה וְחֶזְוֵי רֵאשֵׁהּ
עַל מִשְׁכְּבֵהּ בֱּאדַיִן חֶלְמָא כָּתַב
רֵאשׁ מִלִּין אֲמַר׃ ב עָנָה דָנִיֵּאל
וְאָמַר חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוִי עִם לֵילְיָא
וְאַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא מְגִיחָן
לַיָּמָּא רַבָּא׃ ג וְאַרְבַּע חֵיוָן רַבְרְבִן
סַלְּקָן מִן יַמָּא שְׁנְיָן דָּא מִן דָּא׃
ד קַדְמָיְתָא כְּאַרְיֵה וְנִשִׁין דִּי נְשֶׁר
לָהּ חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי מְרִיטוּ גַפַּיהּ
וּנְטִילַת מִן אַרְעָא וְעַל רַגְלַיִן כִּאֱנָשׁ
הֲקִימַת׃ וְלִבַּ אֱנָשׁ יְהִיב לָהּ׃
ה וְאַרוּ חַיְוָה אָחֳרִי תִנְיָנָה דָמְיָא
לְדֻבָּ וְלִשְׁטַר־חַד הֲקִימַת וּתְלָת׃
עִלְעִין בְּפֻמַּהּ בֵּין שִׁנַּיָּהּ וְכֵן אָמְרִין
לָהּ קוּמִי אֲכָלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא׃
ו בָּאתַר דְּנָה חָזֵה הֲוֵית וַאֲרוּ אָחֳרִי
כְּנְמֵר וְלַהּ אַרְבַּע כַּנְפַיִם כְּכַנְפֵי
סִפְסִירָה וְלַחְיָה אַרְבָּעָה רָאשִׁים
וְשָׁלְטָן יְהִיב לָהּ׃ ז אַחֲרֵי בֵּן חָזֵה
בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וְהָא חַיְוָה

רחמים בדין

ורקם דנרו קמת. כמו רקם דנרך קמה. לשון דוקא רקמו קלף כלו קמת. ורבו ככלו. ורקמו כרבו.

a dream and visions of his head upon his hed: then he wrote the dream, *and* told the sum of the matters.

2 Daniel spake and said, I saw in my vision by night, and behold, the four winds of the heaven strove upon the great sea.

3 And four great beasts came up from the sea, diverse one from another.

4 The first *was* like a lion, and had eagle's wings; I beheld till the wings thereof were plucked, and it was lifted up from the earth, and made stand upon the feet as a man, and a man's heart was given to it.

5 And behold another beast, a second, like to a bear, and it raised up itself on one side, and *it had* three ribs in the moutn of it between the teeth of it: and they said thus unto it, Arise, devour much flesh.

6 After this, I beheld, and lo, another, like a leopard, which had upon the back of it four wings of a fowl; the beast had also four heads; and dominion was given to it.

7 After this I saw in the night visions, and behold a fourth beast, dreadful and terrible, and strong

א חלום, אונד א זעהונג פון זיין קאפ אויף זיין נעלעגער, אזוי האט ער דעם חלום אויפגעשריבען אונד דיא הויפט־זאך דערפון האט ער דערציילט.

2 דניאל האט אנגעהויבען אונד ער האט נעזאגט, איך האב נעזעהען אין מיינע זעהונג בייא נאכט, אונד זעה, פיערווינדען האבען נעשטורעמט אויף דעם גרויסען ים.

3 אונד פיער גרויסע חיות זענען ארויפ־נעקומען פון דעם ים, איינע איז אנדערש נעווען פון דיא אנדערע.

4 דיא ערשטע איז נעווען וויא א לייב אונד האט געהאט פלינעלן אזוי וויא איין אדלער, איך האב נעקוקט ביז זיינע פלינעלן זענען אויסגעפליקט נעווארען, אונד איז אויפגעהייבען נעווארען פון דער ערד, אונד האט זיך (ווידער) נעשטעלט אויף דיא פיס אזוי וויא א מענש, אונד א מענשענ׳ס הארץ איז צו איהם נעגע־בען נעווארען.

5 אונד זעה, איינע אנדערע חיה, א צווייטע, נלייך אזוי וויא א בער, אונד עס האט זיך אויפנעשטעלט אויף איינע זייט, אונד עס האט געהאט דרייא ריפען אין דעם מויל צווישען דיא צעהן, אונד מען האט דערצו אזוי נעזאגט, שטעה אויף, אונד פרעסס פיל פלייש.

6 נאכדעם האב איך נעזעהען, אונד זעה, איין אנדערעס אזוי וויא א לעמ־פערט, אונד עס האט געהאט אויף דעם ריקען פיער פלינעלן פון א פויגעל, אונד דיא חיה האט אויך געהאט פיער קעפ, אונד נעווע־לטינקייט איז צו איהר נעגעבען נעווארען.

7 נאכדעם האב איך נעזעהען אין דער זעהונג בייא נאכט, אונד זעה, א פיערטע חיה, פורכטבאר אונד שרעקליך, אונד עס איז נעווען זעהר שטארק, אונד זיא

רַבְיָעֲאָה דְחַיְלָה וְאִמְתָנִי וְתַקִּיפָא
יַתִּירָה וְשִׁנַּיִן דִּי פַרְזֶל לָהּ רַבְרָבָן
אָכְלָה וּמַדָּקָה וּשְׁאָרָא בְּרַגְלָהּ
דָּפְסָה וְהִיא מְשַׁנְיָא מִכֹּל חֵיוָתָא
דִּי קֳדָמֶיהָ וְקַרְנִין עֲשַׂר לָהּ׃
ח מִשְׁתַּכֵּל הֲוֵית בְּקַרְנַיָּא וְאָלוּ
קֶרֶן אָחֳרִי זְעִירָה סְלָקָת בֵּינֵיהֶן
וּתְלָת מִן קַרְנַיָּא קַדְמָיָתָא
אֶתְעֲקָרָה מִן קֳדָמֶהּ וְאָלוּ עַיְנִין
כְּעֵינֵי אֱנָשָׁא בְּקַרְנָא דָא וּפֻם
מְמַלֵּל רַבְרְבָן׃ ט חָזֶה הֲוֵית עַד דִּי
כָרְסָוָן רְמִיו וַעֲתִיק יוֹמִין יְתִיב
לְבוּשֵׁהּ כְּתַלַּג חִוַּר וּשְׂעַר רֵאשֵׁהּ
כַּעֲמַר נְקָא כָּרְסְוֵהִי שְׁבִיבִין דִּי נוּר
גַּלְגְּלוֹהִי נוּר דָּלֵק׃ י נְהַר דִּי־נוּר
נָגֵד וְנָפֵק מִן קֳדָמוֹהִי אֶלֶף אַלְפִים
יְשַׁמְּשׁוּנֵהּ וְרִבּוֹ רִבְבָן קֳדָמוֹהִי
יְקוּמוּן דִּינָא יְתִיב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ׃
יא חָזֶה הֲוֵית בֵּאדַיִן מִן קָל מִלַּיָּא
רַבְרְבָתָא דִּי קַרְנָא מְמַלְּלָא חָזֶה
הֲוֵית עַד דִּי קְטִילַת חֵיוְתָא וְהוּבַד גִּשְׁמָהּ וְיַהֲבַת לִיקֵדַת אֶשָׁא׃

רחמים בדין

י המשפט ישוב. כמו לנדק ישוב משפט. זו היא דיעה זו היא דיעה׃

exceedingly; and it had great iron teeth: it devoured and brake in pieces, and stamped the residue with the feet of it: and it *was* diverse from all the beasts that *were* before it; and it had ten horns.

8 I considered the horns, and behold, there came up among them another little horn, before whom there were three of the first horns plucked up by the roots: and behold, in this horn *were* eyes like the eyes of man, and a mouth speaking great things.

9 I beheld till the thrones were cast down, and the Ancient of days did sit, whose garment *was* white as snow, and the hair of his head like the pure wool: his throne *was like* the fiery flame, *and* his wheels *as* burning fire.

10 A fiery stream issued and came forth from before him: thousand thousands ministered unto him, and ten thousand times ten thousand stood before him: the judgment was set, and the books were opened.

11 I beheld then because of the voice of the great words which the horn spake: I beheld *even* till the beast was slain, and his body destroyed, and given to the burning flame.

האט נעהאט אייזערנע צעהן' עס האט געפרעסען אונד [צובראכען, אונד דאס איבריגע האט זיא צוטרעטען מיט איהרע פ׳ס, אונד זיא איז געווועזען נאנץ אנדערש פון אלע ערשטע חיות, אונד זיא האט נעהאפט צעהן הערנער.

8 וועז איך האב בעטראכט דיא הערנער, אזוי זעה, א קלייגער הארן איז פון צווישען זייא אויפגענאנגען, אונד דרייא פון דיא ערשטע הערנער זענען פון פאר איהם אויסגעריסען נעווארען מיט דיא וואורצעלן, אונד זעה, אין דעם הארזינען (קלייגעם) הארן זענען נעווועזען אויגען אזוי .וויא מענשענ׳ס אוגען, אונד (עס האט נעהאט) א מויל וואס האט נערעט גרויסע זאכען.

9 אונד איך האב (נאך וועטער) געזעהען ביז דיא טרון־שטולען זענען ארונטערגעווארפען נעווארען, אונד דער וואס איז פון אלטע טעג אן איז נעזעסען, זיין קלייד איז נעווועזען וויים אזוי וויא שנייא, אונד דיא האאר פון זיין קאפ אזוי וויא ריינע וואל, זיין טרון־שטול איז נעווועזען אזוי וויא פייער פלאמען, אונד זיינע רעדער אזוי וויא א ברענענדיגעם פייער.

10 א טייך פון פייער האט זיך נעצוגען אונד איז ארויסגעקומען פון פאר איהם, טויזענד מאל טויזענד האבען איהם בעדינט, אונד צעהן מאהל צעהן טויזענד זענען פאר איהם נעשטאנען, ער האט זייא נעזעצט צו דעם משפט, אונד דיא ביכער זענען אויפגעמאכט נעווארען.

11 דענסטמאל האב איך נעזעהען, דאס פון וועגען דעם קול פון דיא גרויסען (האפערדיגע) וועדטער וואס דאס הארן האט נערעט׳ אונד איך האב צוגעזעהען ביז דיא חיה איז געהרגעט נעווארען, אונד איהר גוף פערניכטעט, אונד איז איבערגענעבען נעווארע צו דעם ברענענדיגען פייער.

בָּאֵשׁ שַׂרְפָה׃ יב וּשְׁאָר חַיָּוֹת נִקְרְעוּ
מִמַּלְכְּתָן אַךְ נִפְשָׁן הָיְתָה לָהֶן לְשָׁלָל
עַד־עֵת קֵץ׃ יג וָאֶרְאֶה בַּחֲלוֹמֵי
וְהִנֵּה בְתוֹךְ עֲנָנֵן כְּמַרְאֵה דְמוּת
אָדָם עָלָיו מְלֶמְעָלָה נָטָה אַחֲרֵי חֲזָקֵן
הַבָּא בַּיָּמִים וַיַּגִּישׁוּ אוֹתוֹ אֵלָיו׃
יד וּתְפָאֵרֶת מְלוּכָה וּמְמִשָׁל רָב לוֹ
נָתְנוּ לְכָל הָעַמִּים הַגּוֹיִם וּלְשׁוֹנוֹת
לְפָנָיו יִיבָרְעוּן מֶמְשַׁלְתּוֹ בְּכָל דּוֹר
וָדוֹר לֹא תָמוּשׁ לָעַד וּלְעוֹלָם לֹא
תִמּוֹט׃ טו אֲנִי דָנִיֵּאל רוּחִי חֻבָּלָה
נַפְשִׁי עָלַי תֶּאֱבָל וְרֹאשִׁי סְחַרְחָרֵנִי׃
טז וָאֶקְרַב אֶל אַחַד הַנִּצָּבִים עָלַי
וָאֲדַבֵּר רְתֹת וָאֲשָׁאֲלֵהוּ לְהוֹדִיעֵנִי
פֻּשֶׁר דָּבָר וַיֹּאמֶר אֵלַי׃ יז אַרְבַּע
הַחַיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת הָאֵלֶּה הֵן הֵם
אַרְבָּעָה מְלָכִים אֲשֶׁר יָקוּמוּ בָּאָרֶץ׃
יח וְקִדּוּשֵׁי עֶלְיוֹן יִירְשׁוּ אֶרֶץ וּכְבוֹד
מַלְכוּתָא וְשָׁלְטָנָא וְיֶקֶר מַמְלְכָתָא
עַד עָלְמָא וְעַד עָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יט אֱדַיִן
צְבִית יְדַעְנָא עַל

רחמים בדין

מז ולדבר רתת. כמו כדבר לפניו רתת. כלומר בחמת ובתמיה. כלי מחשבת פגול ורעיון זר:

יָב וּשְׁאָר חַיָּוָתָא הֶעְדִּיו שָׁלְטָנְהוֹן
וְאַרְכָה בְחַיִּין יְהִיבַת לְהוֹן עַד זְמַן
וְעִדָּן׃ יג חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא
וַאֲרוּ עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ
אָתֵה הֲוָא וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה
וּקְדָמוֹהִי הַקְרָבוּהִי׃ יד וְלֵהּ יְהַב
שָׁלְטָן וְיֵקָר וּמַלְכוּ וְכָל עַמְמַיָּא
אֻמַיָּא וְלִשָׁנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן שָׁלְטָנֵהּ
שָׁלְטָן עָלַם דִּי לָא יֶעְדֵּה וּמַלְכוּתֵהּ
דִּי לָא תִתְחַבַּל׃ טו אֶתְכְּרַיִת רוּחִי
אֲנָה דָנִיֵּאל בְּגוֹ נִדְנֵהּ וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי
יְבַהֲלֻנַּנִי׃ טז קְרֵבֵת עַל־חַד מִן
קָאֲמַיָּא וְיַצִּיבָא אֶבְעָא מִנֵּהּ עַל
כָּל דְּנָה וַאֲמַר לִי וּפְשַׁר מִלַּיָּא
יְהוֹדַעֲנַנִי׃ יז אִלֵּין חֵיְוָתָא רַבְרְבָתָא
דִּי אִנִּין אַרְבַּע אַרְבְּעָה מַלְכִין
יְקוּמוּן מִן אַרְעָא׃ יח וְיִקְבְּלוּן
מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְיֶחְסְנוּן
מַלְכוּתָא עַד עָלְמָא וְעַד עָלַם
עָלְמַיָּא׃ יט אֱדַיִן צְבִית יַצִּיבָא עַל

12 As concerning the rest of the beasts, they had their dominion taken away: yet their lives were prolonged for a season and time.

13 I saw in the night visions, and behold, *one* like the son of man came with the clouds of heaven, and came to the Ancient of days, and they brought him near before him.

14 And there was given him dominion, and glory, and a kingdom, that all people, nations, and languages, should serve him: his dominion *is* an everlasting dominion, which shall not pass away, and his kingdom, *that* which shall not be destroyed.

15 I Daniel was grieved in my spirit in the midst of *my* body, and the visions of my head troubled me.

16 I came near unto one of them that stood by, and asked him the truth of all this. So he told me, and made me know the interpretation of the things.

17 These great beasts, which are four, *are* four kings, *which* shall arise out of the earth.

18 But the saints of the Most High shall take the kingdom, and possess the kingdom for ever, even for ever and ever.

19 Then I would know the truth of the fourth beast, which was di-

12 אונד וואס אנבעלאנגט דיא אנדערע חיות, זייערע נעווע‌לטיגקייט איז אפגענומהן נעווארען, אונד א דערלענגערונג פון לעבען איז צו זייא גענעבען נעווארען ביז צו א בעשטימטע צייט.

13 אונד איך האב (ווידער א מאל) נעזעהען אין דער זעהונג בייא נאכט, אונד זעה, עם איז אייגער געקומען מיט דיא וואלקען פון הימעל אזויא וויא איין מענשען־זוהן, אונד ער איז געקומען צו דעם וואס איז פון אלטע טעג אן, אונד מען האט איהם נאהענט געברענגט פאר איהם.

14 אונד צו איהם איז גענעבען נעווא־דען נעווע‌לטיגקייט אונד כבוד אונד רע־גירונג (א מלכות), אז אלע פעלקער, אונד אומות, אונד לשונות זאלען איהם דינען, זיין נעווע‌לטיגקייט איז אייגע אייביגע נעווע‌לטיגקייט וואס זאל ניט אפ־גענהמן ווערען, אונד זיין קעניגרייך זאל ניט פערדארבען ווערען.

15 אונד איך, דניאל, בין אין מיין נייסט בעטריבט נעווארען, און מיין קערפער, אונד דיא זעהונג פון מיין קאפ האט מיך דערשראקען.

16 אזוי האב איך מיך גענעהנט צו איינעם וואס איז דערנעבען גענשטאנען, אונד איך האב פון איהם גיפרעגט דעם אמת פון וועגען דעם אלעם; אזוי האט ער עס מיר געזאגט, אונד ער האט מיך גע־מאכט וויסען דיא בעדייטונג פון דיא זאכען.

17 דיא דאויגע נדויסע חיות, וואס זע־נען פיער, דאס זענען פיער מלכים וואס זועלען אויפשטיין פון דער ערד.

18 אבער דיא חייליגע פון דעם אויר־בערשטען (נאמט) וועלען דאס מלכות בעקומען (מקבל זיין), אונד זייא וועלען דאס מלכות ירשן אויף אייביג, אפילו ביז אויף אימער אונד אייביג

19 דעמסטמאל האב איך נעוואלט עפעס בעשטימטעס וויסען פון דער פיערטער חיה, וואס אין נעקעזעהן נאנץ אנדערש פון אלע אנדערע, זעהר פארכטערלעך, מיט

חֵיוָתָא רְבִיעָיְתָא דִּי תֵּהֹוֵא שְׁנָיָה
מִן כָּלְהֶן דַּחֲיָתָה יַתִּירָה שִׁנַּהּ דִּי־
פַרְזֶל וְטָפְרַהּ דִּי נְחָשׁ וְאָכְלָה
מְדָקָה וּשְׁאָרָא בְּרַגְלַהּ רָפְסָה׃ וְעַל
קַרְנַיָּא עֲשַׂר דִּי בְרֵאשַׁהּ וְאָחֳרִי
דִּי סְפַקַת וּנְפָלָה מִן־קָדָמַהּ תְּלָת
וְקַרְנָא דְכֵן וְעֵינִין לָהּ וּפֻם מְמַלֵּל
רַבְרְבָן וְחֶזְוַהּ רַב מִן־חַבְרָתָהּ׃
כא חָזֵה הֲוֵית וְקַרְנָא דְכֵן עָבְדָא
קְרָב עִם קַדִּישִׁין וְיָכְלָה לְהֹן׃
כב עַד דִּי אֲתָה עַתִּיק יוֹמַיָּא וְדִינָא
יְהַב לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְזִמְנָא מְטָה
וּמַלְכוּתָא הֶחֱסִנוּ קַדִּישִׁין׃ כג כֵּן
אֲמַר חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא מַלְכוּ
רְבִיעָאָה תֶּהֱוֵא בְאַרְעָא דִּי תִשְׁנָא
מִן כָּל מַלְכְוָתָא וְתֵאכֻל כָּל
אַרְעָא וּתְדוּשִׁנַּהּ וְתַרְקִנַּהּ׃
כד וְקַרְנַיָּא עֲשַׂר מִנַּהּ מַלְכוּתָה
עֲשָׂרָה מַלְכִין יְקוּמוּן וְאָחֳרָן יְקוּם
אַחֲרֵיהֶן וְהוּא יִשְׁנָא מִן קַדְמָיָא
וּתְלָתָה מַלְכִין יְהַשְׁפֵּל׃ כה וּמִלִּין

רחמים ברין

כד יכניע. פה כיון על רומיו המולכת תלוכה לחת מעין שלש׃

verse from all the others, exceeding dreadful, whose teeth *were of* iron, and his nails *of* brass; *which* devoured, brake in pieces, and stamped the residue with his feet.

20 And of the ten horns that *mere* in his head, and *of* the other which came up, and before whom three fell; even *of* that horn that had eyes, and a mouth that spake very great things, whose look *was* more stout than his fellows.

21 I beheld, and the same horn made war with the saints, and prevailed against them,

22 Until the Ancient of days came, and judgment was given to the saints of the Most High; and the time came that the saints possessed the kingdom.

23 Thus he said, The fourth beast shall be the fourth kingdom upon earth, which shall be diverse from all kingdoms, and shall tread it down, and break it in pieces.

24 And the ten horns out of this kingdom *are* ten kings *that* shall arise: and another shall rise after them; and he shall be diverse from the first, and he shall subdue three kings.

25 And he shall speak *great* words against the Most High, and shall wear out the saints of the Most High, and think to change times and laws; and they shall be given into his hand until a time and times and the dividing of time.

אייזערנע ציין אונד קופערנע נענעל; וואס האט נעפרעסען אונד אין שטיקלעך צובראכען, אונד דאס איבריגע מיט זיינע פיס צוטרעטען.

20 אונד פון וועגען-דיא צעהן הערנער וואס איז נעווען אויף זיין קאפ, אונד דאס אייגע וואס איז ארויפגעקומען פאר וועלכען דרייא זענען נעפאלען, אפילו פאר דעם הארן וואס האט נעהאט אויגען, אונד א מויל וואס האט נערעט האפערדיגע ווערטער, וועמעס אויסזעהען איז נעווען מעהר וויא פון זיינע חברותה.

21 אונד איך האב נעזעהען אז דאס דאזיגע הארן האט מלחמה נעהאלטען מיט דיא הייליגע פון דעם אויבערשטען אונד איז זייא בייגעקומען.

22 ביז דער וואס איז פון דיא אלטע טעג אן איז נעקומען, אונד דאס משפט איז גיגעבען נעווארען צו דיא הייליגע פון דעם אויבערשטען, אונד דיא צייט איז נעקומען וועו דיא הייליגע האבען נע׳ירש׳ת דאס מלכוה.

23 ער האט אזוי נעזאגט, דיא פיערטע חיה וועט זיין א פיערטעס מלכות אויף דער ערד, וואס וועט זיין נאנץ אנדערש פון אלע קעניגרייכ אונד וואס וועט דיא נאנצע ערד פערדארבען, אונד צוטרעטען, אונד (אין שטיקלעך) צוברעכען.

24 אונד דיא צעהן הערנער פון דעם זעלבינען מכלות, דאס בעדייט אז צעהן מלכים וועלען אויפשטיין, אונד נאך זייא וועט איין אנדערער אויפשטיין, אונד ער וועט זיין נאנץ אנדערש פון דיא ערשטע, אונד ער וועט אונטערטעניג מאכען דרייא מלכים.

25 אונד ער וועט רעדען האפערדיגע ווערטער קעגען דעם אויבערשטען, אונד ער וועט פערדארבען דיא הייליגע פון דעם אויבערשטען, אונד ער וועט טראכטען צו פערענדערן צייטען אונד געזעץ, אונד זייא וועלען נענעבען ווערען אין זיין האנד ביז פאר א צייט, צייטען, אונד א האלבע צייט.

יַבְנִיעַ׃ כח וְשָׁם אֵל עֶלְיוֹן יִקַּב וּבְקִדּוּשָׁיו יַשְׁחִית וְיָרַב וְיַרְהֵב לְהַחֲלִיף חֻקִּים וּלְהָמִיר תּוֹרוֹת גַּם יוּכַל לָהֶם עַד אַתְרֵי עֲבוּר מוֹעֵד וּמוֹעֲדִים וַחֲצִי מוֹעֵד׃ כו וּמִשְׁפָּט יָשִׁיב לְקַרֵּץ הַמַּמְלָכָה הַחֲשָׂאָה לַאֲבֵד וּלְהַשְׁמִיד אוֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ כז וּמַלְכוּת וּמִמְשָׁל וּגְדוּלַת כָּל הַמַּמְלְכוֹת אֲשֶׁר תַּחַת הַשָּׁמַיִם תִּתְיְהֵבָה לְעַם קַדּוּשׁ עֶלְיוֹנִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכָל שָׁלְטָנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְּעוּן׃ כח עַד כָּה סוֹפָא דִּי מִלְּתָא אֲנָה דָנִיֵּאל שַׂגִּיא וּ רַעְיוֹנַי יְבַהֲלֻנִּי וְזִיו יְשַׁנּוֹן עֲלַי וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נְטַרֵת׃

לְצַד עִלָּאָה יְמַלֵּל וּקְדִישֵׁי עֶלְיוֹנִין יְבַלֵּא וְיִסְבַּר לְהַשְׁנָיָא זִמְנִין וָדָת וְיִתְיַהֲבוּן בִּידֵהּ עַד עִדָּן וְעִדְנִין וּפְלַג עִדָּן׃ כו וְדִינָא יִתֵּב וְשָׁלְטָנֵיהּ יְהַעֲרוֹן לְהַשְׁמָדָה וּלְהוֹבָדָה עַד סוֹפָא׃ כז וּמַלְכוּתָא וְשָׁלְטָנָא וּרְבוּתָא דִּי מַלְכְוָת תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא יְהִיבַת לַעַם קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכָל שָׁלְטָנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְּעוּן׃ כח עַד כָּה סוֹפָא דִּי מִלְּתָא אֲנָה דָנִיֵּאל שַׂגִּיא וּ רַעְיוֹנַי יְבַהֲלֻנִּי וְזִיו יְשַׁנּוֹן עֲלַי וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נְטַרֵת׃

ז א בִּשְׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת בֵּלְאשַׁצַּר הַמֶּלֶךְ חָזוֹן נִרְאָה אֲלַי אֲנִי דָנִיֵּאל אַחֲרֵי הַנִּרְאָה אֵלַי בַּתְּחִלָּה׃ ב וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַיְהִי בִּרְאוֹתִי וַאֲנִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַאֲנִי הָיִיתִי עַל אוּבַל אוּלָי׃ ג וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַיִל אֶחָד עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וְלוֹ קְרָנָיִם וְהַקְּרָנַיִם גְּבֹהוֹת וְהָאַחַת גְּבֹהָה מִן־הַשֵּׁנִית וְהַגְּבֹהָה עוֹלָה בָּאַחֲרֹנָה׃ ד רָאִיתִי אֶת הָאַיִל מְנַגֵּחַ יָמָּה וָצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְכָל חַיּוֹת

ז ב בשנת הנירה. גם בזקין סיס שם לדעת הטוטרים הסך זה דניאל לו מעוכן זה דניאל:

26 But the judgment shall sit, and they shall take avay his dominion to consume and to destroy *it* unto the end.

27 And the kingdom and dominion, and the greatness of the kingdom under the whole heaven, shall be given to the people of the saints of the Most High, whose kingdom *is* an everlasting kingdom, and all dominions shall serve and obey him.

28 Hitherto *is* the end of the matter. As for me Daniel, my cogitations much troubled me, and my countenance changed in me: but I kept the matter in my heart.

6 1 In the third year of the reign of king Belshazzar a vision appeared unto me, *even unto* me Daniel, after that which appeared unto me at the first.

2 And I saw in a vision; and it came to pass, when I saw, that I *was* at Sushan *in* the palace, which *is* in the province of Elam; and I saw in a visioh. and I was by the river of Ulai.

3 Then I lifted up mine eyes, and saw, and behold, there stood before the river a ram which had *two* horns: and the *two* horns *were* high; but one *was* higher than the other, and the higher came up last.

4 I saw the ram pushing westward, and northward, and southward; so that no beasts might stand before him, neither *was there any* that could deliver out of his hand; but he did according to his will, and became great.

5 And as I was considering, behold, an he-goat came from the west on the face of the whole earth, and touched not the ground: and the goat *had* a notable horn between his eyes.

26 דערנאך וועט ער זיך זעצען צו דעם משפט, אונד מען וועט זיין געוועלטינקייט אוועקנעמען, כדי עס צו פערטילגען אונד פערלירען צו מאכען ביז צו דעם סוף.

27 אונד דאס מלכות, אונד דיא גע־וועלטינקייט, אונד דיא גרויסקייט פון דעם קעניגרייך אונטער דעם גאנצען הי־מעל זאל גענעבען וועלען צו דעם הייליגען פאלק פון דעם אויבערשטען, וועמעס קעניגרייך איז איין אייביגעס קעניגרייך, אונד אלע געוועלטינקייטען וועלען איהם דינען אונד געהארכען.

28 ביז דא אחער איז דער סוף פון דער זאך, וואס אן מיר דניאל, אנבעלאנגט, מיינע געדאנקען האבען מיך זעהר דער־שראקען, אונד מיין געשטאלט האט זיך אין מיר פערענדערט, אבער איך האב דיא זאך געהיט אין מיין הארץ.

ך 1 אין דעם דריטען יאהר פון דער רע־גירונג פון בלשאצר המלך איז א זעהונג פון מיר דניאל נעוועהען נעוואָרען, נאכ־דעם וואס האט זיך צו מיר שוין בעוויזען אין דעם אנפאנג.

2 אונד איך האב נעזעהען אין דעם נעזיכט. אונד עס איז נעווען אין מיין זעהען דאס איך בין נעווען אין דער הויפט־שטאט שושן, וואס איז אין דער מדינה עילם, אונד וויא איך האב וויי־טער נעזעהן, אזוי בין איך נעווען בייא דעם טייך אולי.

3 אונד וען איך האב אויפגעהויבען מיינע אויגען, אזוי האב איך נעזעהען, אונד זעה א ווידער איז נעשטאנגן פאר דעם טייך וואס האט נעהאט צווייא הער־נער. אונד דיא הערנער זענען נעווען הויך, אבער אינס איז נעווען העכער וויא דאס אנדערע, אבער דאס העכערע איז צום לעצטען ארויפגעקומען.

4 אונד איך האב גיזעהען אז דער ווידער האט נעשטויסען אויף מערב־זייט אונד אויף צפון־זייט אונד אויף דרום־זייט, אזוי דאס קיין איינציגע חיה האט נע־קענט פאר איהם בעשטיין, אונד קיינער האט ניט גיקענט מציל זיין פון זיין האנד, ער האט נעטהון וואס ער האט נעוואלט, אונד ער האט זיך גרוים געמאכט.

5 אונד וויא איך האב עס אזוי בעטראכט, זעה, אזוי איז א ציגענבאק אנ־געקומען פון מערב-זייט איבער דעם גאנצען לאנד, אבער ער האט ניט אמאל אננעריהרט דיא ערד, אונד דער ציגענבאק האט **נעהאט איין אנזעהנליכעם** הארן צווישען זיינע אויגען.

לֹא יַעֲמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה כְרְצוֹנוֹ וְהִגְדִּיל׃ ה וַאֲנִי הָיִיתִי
מֵבִין וְהִנֵּה צְפִיר הָעִזִּים בָּא מִן הַמַּעֲרָב עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֵין נוֹגֵעַ
בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר קֶרֶן חָזוּת בֵּין עֵינָיו׃ ו וַיָּבֹא עַד הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם
אֲשֶׁר רָאִיתִי עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וַיָּרָץ אֵלָיו בַּחֲמַת כֹּחוֹ׃ ז וּרְאִיתִיו
מַגִּיעַ אֵצֶל הָאַיִל וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו וַיַּךְ אֶת הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר אֶת שְׁתֵּי קְרָנָיו
וְלֹא הָיָה כֹחַ בָּאַיִל לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ וְלֹא הָיָה
מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ׃ ח וְצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עַד מְאֹד וּכְעָצְמוֹ נִשְׁבְּרָה
הַקֶּרֶן הַגְּדֹלָה וַתַּעֲלֶנָה חָזוּת אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם׃
ט מִן הָאַחַת מֵהֶם יָצָא קֶרֶן אַחַת מִצְּעִירָה וַתִּגְדַּל יֶתֶר אֶל הַנֶּגֶב וְאֶל הַמִּזְרָח
וְאֶל הַצֶּבִי׃ י וַתִּגְדַּל עַד צְבָא הַשָּׁמָיִם וַתַּפֵּל אַרְצָה מִן הַצָּבָא וּמִן
הַכּוֹכָבִים וַתִּרְמְסֵם׃ יא וְעַד שַׂר הַצָּבָא הִגְדִּיל וּמִמֶּנּוּ הֵרִים הַתָּמִיד
וְהֻשְׁלַךְ מְכוֹן מִקְדָּשׁוֹ׃ יב וְצָבָא תִּנָּתֵן עַל־הַתָּמִיד בְּפָשַׁע וְתַשְׁלֵךְ
אֱמֶת אַרְצָה וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה׃ יג וָאֶשְׁמְעָה אָחָד קָדוֹשׁ מְדַבֵּר

רחמים בדין

ד ועשה כרצונו והגדיל. כמו וכל לשכר יפנה יגליח׃ ה חזות. כמו חזות. וכן יעלו יעלנו. כלומר הקרן נהלקה לשתים בין שיני השעיר׃ ו בחובל. רש סעדיה גאון תפס על המפרשים שפירשו חובל נהר מלבון יובל. דעת לשכר נפקד מקום נהר בשושן. ושכח כי זה שם נחלום לשכר רמה דניאל ולין חלום בלח דברים נעלים׃ ז ויתמרמר. מר משנה שתי פעמים מר׃ ח חזות לרבע. כמו חזות לרבע. תחת לשכר לפניה נחלה קרן השעיר לשתים. עתה נהוסיפה לומן ושיל הנה עלתה גדולה פי שנים ותשבר הקרן ותחלק לארבע ט מצעירה. כמו מצערה. לשון נקבה תמורת מצער לזכר׃ יא הרם התמיד והשלך מכון מקדשו. כפל הדבר בשתות נרדפים. הרם הוא כמו השלך. התמיד כנוי לבית תפלה הוא מקום שהו מתפללים תמיד. וזה נרדף עם מקדש. והוסיף על מקדשו עוסף כמו גנו בעור׃ יב ונתנה. כמו ושר הצבא. הוא הנזכר במקרא הקודם ממנו יונתה נזירה רעה׃ על התמיד. המת מלכי מות יונתה לחלק לת בית התפלה׃ בפשע. הנתים הו לת הלו להתפלל כי הם לריב ומנה ולקרוח למהלומות׃ תמת. נרדפים עם מכון שבמקרא הקודם והכוונה זהה על מקדשו הסמוך׃ ועשתה והצליחה. הנזרה הזאת עשתה לת מעשיה זר מעשיה והצליחה לדחקון לב ולמפת נפש׃ יג אחד קדוש.

6 And he came to the ram that had *two* horns, which I had seen standing before the river, and ran unto him in the fury of his power.
7 And I saw him come close unto the ram, and he was moved with choler against him, and smote the ram, and brake his two horns: and there was no power in the ram to stand before him, but he cast him down to the ground, and stamped upon him: and there was none that could deliver the ram out of his hand.
8 Therefore, the he-goat waxed very great: and when he was strong, the great horn was broken; and for it, came up four notable ones toward the four winds of heaven.
9 And out of one of them came forth a little horn, which waxed exceeding great, toward the south, and toward the pleasant *land*.
10 And it waxed great, *even* to the host of heaven; and it cast down *some* of the host and of the stars to the ground, and stamped upon them.
11 Yea, he magnified *himself* even to the prince of the host, and by him the daily *sacrifice* was taken away, and the place of his sanctuary was cast down.
12 And an host was given *him* against the daily *sacrifice* by reason of transgression, and it cast down the truth to the ground; and it practised, and prospered.
13 Then I heard one saint speaking, and another saint said unto that certain *saint* which spake, How long *shall be* the vision *concerning* the daily *sacrifice*, and the transgression of desolation, to give both the sanctuary and the host to be trodden under foot?
14 And he said unto me, Unto two thousand and three hundred days; then shall the sanctuary be cleansed.

6 אונד ער איז געקומען צו דעם ווידער מיט צווייא הערנער, וואס איך האב געזעהן שטיין פאר דעם טייך, אונד ער איז צו איהם צוגעלאפען מיט זיין קרעפטיגען צארן.
7 אונד איך האב געזעהן אזער האט נעגרייכט צום ווידער, אונד ער האט זיך קעגען איהם ערביטערט, אונד האט דעם ווידער געשלאגען, אונד האט איהם זיינע צווייא הערנער צובראכען, אונד עס איז קיין כח געווען אין דעם ווידער פאר איהם צו בעשטיין, ער האט איהם צו דער ערד געוואדפען אונד האט איהם צוטרעטען, אונד עס איז קיינער ניט געווען וואס זאל דעם ווידער מציל זיין אויס זיין האנד.
8 דער צינגבאק האט זיך זעהר גרויס געמאכט, אונד וען ער איז שטארק געווארען האט זיך דאס גרויסע הארן צו בראכען, אונד פיער אנדערע זענען דער פאר ארויפגענאנגען, קענען דיא 4 זייטען פון הימעל.
9 פון איינעם פון זייא איז ארויסגענאנגען א קליין הארן וואס איז זעהר גרויס געווארען, קעגען דרום, קעגען מזרח אונד קעגען דעם שיינעם לאנד.
10 אונד עס איז גרויס געווארען ביז צו דיא חיילות פון הימעל, אונד עס האט אראפגעווארפען עטליכע פון דיא חיילות אונד פון דיא שטערן צו דער ערד אונד האט זייא צוטרעטען.
11 אונד עס האט זיך גרויס געמאכט ביז צו דעם האר איבער דיא חיילות, אונד פון איהם זענען אוועקגענומען געווארען דאס קרבן התמיד, אונד ער האט אראפגעווארפען דיא אנברייטונג פון זיין בית המקדש.
12 אונד א הערשאפט איז געגעבען געווארען איבער דעם קרבן התמיד פון וועגען דיא זינד, עס האט דעם אמת צו דער ערד געווארפען, אונד האט בעגליקט.
13 אונד איך האב געהערט איין הייליגען רעדען, אונד איין אנדערער הייליגער האט נעזאגט צו דעם פערבארגענעם וואס האט גערעט, ביז וויא לאנג וועט דיא נבואה וועגען דעם קרבן תמיד אונד וועגען דער זינד פון פערווייסטונג זיין אז דאס בית המקדש אונד דיא הערשאפט זאל איבערגענעבען וועדען צום צוטרעטען אונטער דיא פיס.
14 אונד ער האט צו מיר געזאגט ביז אבענדס מארגענס צוויי טויזענט דרייא הונדערט דענסטמאל וועט דאס הייליגע גערעכט וועדען.

וַיֹּאמֶר אֶחָד קָדוֹשׁ לַפַּלְמוֹנִי הַמְּדַבֵּר עַד־מָתַי הֶחָזוֹן הַתָּמִיד וְהַפֶּשַׁע
שֹׁמֵם תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא מְרֻמָס׃ יד וַיֹּאמֶר אֵלַי עַד עֶרֶב בֹּקֶר אַלְפַּיִם
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְנִצְדַּק קֹדֶשׁ׃ טו וַיְהִי בִּרְאוֹתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל אֶת־הֶחָזוֹן
וָאְבַקְשָׁה בִינָה וְהִנֵּה עֹמֶד לְנֶגְדִּי כְּמַרְאֵה גָבֶר׃ טז וָאֶשְׁמַע קוֹל אָדָם
בֵּין אוּלָי וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר גַּבְרִיאֵל הָבֵן לְהַדְּ אֶת הַמַּרְאֶה׃ יז וַיָּבֹא אֵצֶל
עָמְדִי וּבְבֹאוֹ נִבְעַתִּי וָאֶפְּלָה עַל פָּנָי וַיֹּאמֶר אֵלַי הָבֵן בֶּן אָדָם כִּי לְעֶת
קֵץ הֶחָזוֹן׃ יח וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי נִרְדַּמְתִּי עַל פָּנַי אַרְצָה וַיִּגַּע־בִּי וַיַּעֲמִידֵנִי
עַל עָמְדִי׃ יט וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי מוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַזָּעַם כִּי
לְמוֹעֵד קֵץ׃ כ הָאַיִל אֲשֶׁר רָאִיתָ בַּעַל הַקְּרָנַיִם מַלְכֵי מָדַי וּפָרָס׃
כא וְהַצָּפִיר הַשָּׂעִיר מֶלֶךְ יָוָן וְהַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בֵּין עֵינָיו הוּא
הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן׃ כב וְהַנִּשְׁבֶּרֶת וַתַּעֲמֹדְנָה אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ אַרְבַּע
מַמְלָכִיוֹת מִגּוֹי יַעֲמֹדְנָה וְלֹא בְכֹחוֹ׃ כג וּבְאַחֲרִית מַלְכוּתָם בְּהָתֵם
הַפֹּשְׁעִים יַעֲמֹד מֶלֶךְ עַזּ־פָּנִים וּמֵבִין חִידוֹת׃ כד וְעָצַם כֹּחוֹ וְלֹא בְכֹחוֹ
וְנִפְלָאוֹת יַשְׁחִית וְהִצְלִיחַ וְעָשָׂה וְהִשְׁחִית עֲצוּמִים וְעַם־קְדֹשִׁים׃
כה וְעַל שִׂכְלוֹ וְהִצְלִיחַ מִרְמָה בְיָדוֹ וּבִלְבָבוֹ יַגְדִּיל וּבְשַׁלְוָה יַשְׁחִית רַבִּים
וְעַל שַׂר־שָׂרִים יַעֲמֹד וּבְאֶפֶס יָד יִשָּׁבֵר׃ כו וּמַרְאֵה הָעֶרֶב וְהַבֹּקֶר
אֲשֶׁר נֶאֱמַר אֱמֶת הוּא וְאַתָּה סְתֹם הֶחָזוֹן כִּי לְיָמִים רַבִּים׃ כז וַאֲנִי
דָּנִיֵּאל נִהְיֵיתִי וָאֶחֱלֶיתִי יָמִים וָאָקוּם וָאֶעֱשֶׂה אֶת־מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ
וָאֶשְׁתּוֹמֵם עַל־הַמַּרְאָה וְאֵין מֵבִין׃

רחמים בדין

כמו קדוש לחד: סתמיד והפשע שמם תת וקדש ונצח מרמס. סרס המקרא ודרשו. סתמיד וקדש ונצח מרמס. והפשע שמם תת. כלומר סתילס והמקדש למרמס מטעם שר סנגל. והפשע שומם נתן נעלומים: כז נהייתי ונחליתי. נסייעי לשונם עפני המרשום:

15 And it came to pass, when I, *even* I Daniel, had seen the vision, and sought for the meaning, then behold, there stood before me as the appearance of a man.

16 And I heard a man's voice between *the banks of* Ulai, which called, and said, Gabriel, make this *man* to understand the vision.

17 So he came near where I stood: and when he came, I was afraid, and fell upon my face: but he said unto me, Understand, O son of man: for at the time of the end *shall be* the vision

18 Now as he was speaking with me, I was in a deep sleep on my face toward the ground: but he touched me, and set me upright.

9 And he said, Behold, I will make thee know what shall be in the last end of the indignation: for at the time appointed the end *shall be*.

20 The ram which thou sawest having *two* horns *are* the kings of Media and Persia.

21 And the rough goat *is* the king of Grec a: and the great horn that *is* between his eyes *is* the first king.

22 Now that being broken, whereas four stood up for it, four kingdoms shall stand up out of the nation, but not in his power.

23 And in the latter time of their kingdom, when the transgressors are come to the full, a king of fierce countenance, and understandig dark sentences, shall stand up.

24 And his power shall be mighty, but not by his own power: and he shall destroy wonderfully, and shall prosper, and practise, and shall destroy the mighty and the holy people

25 And through his policy also he shall cause craft to prosper in his hand; and he shall magnify *himself* in his heart, and by peace shall destroy many: he shall also stand up against the Prince of princes; but he shall be broken without hand.

15 אונד־אז איך־האב נעזעהען דיא נבואה, אונד האב נעזוכט צו פערשטיין, אין אייער פאר מיר געשטאנען אין דער גע־שטאלט פון א מאן.

16 אונד איך האב נעהערט א קול פון א מענש פון דעם טייך אולי, אונד ער האט נערופען אונד געזאגט, גבריאל, מאך דעם דאזיגען פערשטיין דיא נבואה.

17 ער איז נאהענט געקומען וואו איך בין געשטאנען, אונד וען ער איז אננע־קומען האב איך מיך דערשראקען אונד איך בין געפאלען אויף מיין פנים, אונד ער האט צו מיר געזאגט, פערשטייא עס, דוא מענשען־זוהן וואריין דיא נבואה איז צו דער צייט פון דעם ענד.

18 אונד וען ער האט מיט מיר נערעט, בין איך אייננעשלאפען מיט מיין פנים צו דער ערד, אבער ער האט מיך אננע־ריהרט, אונד האט מיך אויפגעשטעלט אויף מיין בעשטאנד.

19 אונד ער האט געזאגט, איך וועל דיר לאזען ווייסען דאס וואס וועט זיין אין לעצטען צארן, וואריין אין דער בעשטימ־טער צייט וועט זיין דאס ענד.

20 דער ווידער מיט צווייא הערנער, זע־נען דיא קעניגע פון מדי אונד פרס.

21 אונד דער צינענבאק דאס איז דער מלך פון יון אונד דער נרויסער הארן וואס איז נעווען צווישען זיינע אויגען, דאס איז דער ערשטער מלך.

22 אונד וועגען דעם אפגעבראכענעם וואס פיער זענען אין דער שטעל אויפגע־שטאנען, דאס בעדייט אז פיער קעניג־דייבע וועלען אויפשטיין פון דעם פאלק, אבער ניט וויא אין זיין קראפט.

23 אונד אם ענד פון זייער קעניגרייך, וען דיא זינדינע וועלען אונטערנעהן וועט אויפשטיין א מלך א עזות פנים, וואס וועט פערשטיין רעטעניסען.

24 אונד זיין קראפט וועט שטארק זיין, אבער דאך ניט מיט זיין אייגענע קראפט, אונד ער וועט וואונדערליך פערדארבען, אונד ער וועט בעגליקען אונד טהון (זיין ווילען), ער וועט פערדארבען שטארקע, אונד אפילו דאס הייליגע פאלק.

25 אונד פון וועגען זיין שיכל וועט זיין פאלשהייט בעגליקען, אונד ער וועט זיך נרוים מאכען, אונד וועט פילע פערדארבען, אונד ער וועט זיך אויפשטעלען קעגען דעם פורשט איבער דיא פירשטען, אבער ער וועט אהן א האנד צובראכען וועדען.

ז א בִּשְׁנַת חֲדָה לְבֵלְשַׁאצַּר מַלְכָּא עֲבַד לְחֵם
רַב לְרַבְרְבָנוֹהִי אֲלַף וְלָקֳבֵל אַלְפָא
חַמְרָא שָׁתֵה׃ ב בֵּלְשַׁאצַּר אֲמַר
בְּטַעַם חַמְרָא לְהַיְתָיָה קָמָאנִי
דַּהֲבָא וְכַסְפָּא דִּי הַנְפֵּק נְבוּכַדְנֶצַּר
אֲבוּהִי מִן הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם
וְיִשְׁתּוֹן בֵּהּ מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי
שֹׁגְלְתֵהּ וּלְחָנָתֵהּ׃ ג בֵּאדַיִן הַיְתִיו
מָאנֵי דַּהֲבָא דִּי הַנְפִּקוּ מִן הֵיכְלָא
דִּי־בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְאִשְׁתִּיו
בֵּהּ מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי שֹׁגְלְתֵהּ
וּלְחָנָתֵהּ׃ ד אִשְׁתִּיו חַמְרָא וְשַׁבָּחוּ
לֵאלָהֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא נְחָשָׁא
פַּרְזְלָא אָעָא וְאַבְנָא׃ ה בַּהּ שָׁעְתָּא
נְפָקָה אֶצְבְּעָן דִּי יַד אֱנָשׁ וְכָתְבָן
לֶקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא עַל גִּירָא דִּי־כְתַל
הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא וּמַלְכָּא חָזֵה פַּס
יְדָא דִּי כָתְבָא׃ ו אֱדַיִן מַלְכָּא זִיוֹהִי
שְׁנוֹהִי וַרְעִיונֹהִי יְבַהֲלוּנֵהּ וְקִטְרֵי
מַרְצֵהּ מְשָׁתָרִין וְאַרְכְּבָתֵהּ דָּא
לְדָא נָקְשָׁן׃ ז קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל
לְהָעְלָאָה לְאָשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּאֵי וְגָזְרַיָּא

ז א בֵּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא עָבַד לְחֶם
רַב לְרַבְרְבָנוֹהִי אֶלֶף וְלָקֳבֵל אַלְפָא
חָמַר שָׁתֵה׃ ב בֵּלְשַׁאצַּר אֲמַר
בְּטַעַם חַמְרָא לְהַיְתָיָה קָמָאנִי
דַּהֲבָא וְכַסְפָּא דִּי הַנְפֵּק נְבוּכַדְנֶצַּר
אֲבוּהִי מִן הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם
וְיִשְׁתּוֹן בֵּהּ מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי
שֹׁגְלְתֵהּ וּלְחָנָתֵהּ׃ ג בֵּאדַיִן הַיְתִיו
מָאנֵי דַּהֲבָא דִּי הַנְפִּקוּ מִן הֵיכְלָא
דִּי־בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְאִשְׁתִּיו
בֵּהּ מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי שֹׁגְלְתֵהּ
וּלְחָנָתֵהּ׃ ד אִשְׁתִּיו חַמְרָא וְשַׁבָּחוּ
לֵאלָהֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא נְחָשָׁא
פַּרְזְלָא אָעָא וְאַבְנָא׃ ה בַּהּ שָׁעְתָּא
נְפָקָה אֶצְבְּעָן דִּי יַד אֱנָשׁ וְכָתְבָן
לֶקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא עַל גִּירָא דִּי־כְתַל
הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא וּמַלְכָּא חָזֵה פַּס
יְדָא דִּי כָתְבָא׃ ו אֱדַיִן מַלְכָּא זִיוֹהִי
שְׁנוֹהִי וַרְעִיונֹהִי יְבַהֲלוּנֵהּ וְקִטְרֵי
מַרְצֵהּ מְשָׁתָרִין וְאַרְכְּבָתֵהּ דָּא
לְדָא נָקְשָׁן׃ ז קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל
לְהָעְלָאָה לְאָשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּאֵי וְגָזְרַיָּא

ז א וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ בֵּלְשַׁאצַּר מִשְׁתֶּה
גָּדוֹל לְאֶלֶף רוֹזְנָיו וַיִּשְׁתְּ יַיִן נֶגֶד
עַמָּהֶם אֶלֶף פְּעָמִים׃ ב וְכִטּוּב לֵב
הַמֶּלֶךְ בַּיַּיִן אָמַר לְהָבִיא אֶת כְּלֵי
הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף אֲשֶׁר הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר
אָבִיו מִן הַיְכָל אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם
לִשְׁתּוֹת בָּהֶמָּה הַמֶּלֶךְ וְרוֹזְנָיו אִשְׁתּוֹ
וּפִלַגְשָׁיו׃ ג וַיָּבִיאוּ אֶת כְּלֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מֵהֵיכַל אֱלֹהִים אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלִַם וַיִּשְׁתּוּ מֵהֶם בֵּלְשַׁאצַּר
וְרוֹזְנָיו אִשְׁתּוֹ וּפִלַגְשָׁיו׃ ד יַיִן יִשְׁתּוּ
וַיְהַלְלוּ לֵאלֹהֵי זָהָב וָכֶסֶף נְחֹשֶׁת
בַּרְזֶל עֵץ וָאָבֶן׃ ה בַּשָּׁעָה הַהִיא
אֶצְבְּעוֹת יַד אָדָם בָּעֹת הַהִיא
וַתִּכְתֹּבְנָה עַל הַסִּיד עַל מוּל פְּנֵי
הַמְּנוֹרָה אֲשֶׁר בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ
רָאָה אֶת הַיָּד כּוֹתֶבֶת׃ ו וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ
נְבָהֲלוּ פָּארוּר בִּרְכָּיו כָּשְׁלוּ וְזִיתְהַלְחַל
מְאֹד וַיֹּאנַח בְּשִׁבְרוֹן מָתְנָיו׃
ז וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ וַיֹּצֵא לְהָבִיא אֶת
הָאַשָּׁפִים הַחַרְטֻמִּים וְהַיְדְּעוֹנִים
וּלְחַכְמֵי בָבֶל אָמַר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר

רחמים בדין

ב לְהָבִיא. נְנִי נְנִיס סְרִי הַס כְּנְנִיס. וְסוֹף סִיס לְנִי לְהָבִיא׃

26 And the vision of the evening and the morning which was told *is* true: wherefore shut thou up the vision; for it *shall be* for many days.

27 And I Daniel fainted, and was sick *certain* days; afterward I rose up, and did the king's business; and I was astonished at the vision, but none understood it.

7 1 Belshazzar the king made a great feast to a thousand of his lords, and drank wine before the thousand.

2 Belshazzar, while he tasted the wine, commanded to bring the golden and silver vessels which his father Nebuchadnezzar had taken out of the temple which *was* in Jerusalem; that the king, and his princes, his wives, and his concubines, might drink therein.

3 Then they brought the golden vessels that were taken out of the temple of the house of God which *was* at Jerusalem; and the king, and his princes, his wives, and his concubines, drank in them.

4 They drank wine, and praised the gods of gold, and of silves, of brass, of iron, of wood, and of stone.

5 In the same hour came forth fingers of a man's hand, and wrote over against the candlestick upon the plaster of the wall of the king's palace: and the king saw the part of the hand that wrote.

26 אונד דיא נבואה פון דעם אבענד אונד מארגען וואס איז געזאגט געווארען דאס איז אמת, אבער דוא זאלסט דיא נבואה פערבארגען וואריז עס וועט ערשט זיין אין פיל טעג.

27 איך בין געווארען א קראנקער עט־ליכע טעג. אונד דאך בין איך אויפגע־שטאנען אונד האב געטוהן דיא מלאכה פון דעם מלך, אבער איך בין געוועזען פערוואונדערט וועגען דער זעהונג, אבער קיינער האט עס ניט פערשטאנען.

ז 1 בלשאצר המלך האט געמאכט א גרויסע סעודה צו א טויזענד פון זיינע הארען, אונד ער האט געטרונקען וויין פאר דיא טויזענד.

2 אונד וען ער האט זיך אנגעשיכרת מיט דעם וויין האט ער בעפוילען אז מען זאל אריינברענגען דיא נאכדענע אונד זילבערנע כלים וואס זיין פאטער נבוכדנצר האט ארויסגענומען פון דעם בית המקדש וואס איז נעווען אין ירושלים, כדי דער מלך אונד זיינע פירשטען, זיינע וויבער אונד זיינע קעבס־וויבער זאלען אויך טרינקען.

3 דענסטמאל האט מען אריינגעברענגט דיא גאלדענע כלים וואס זענען ארויס־גענראכט געווארען אויס דעם בית המקדש נאט'ס הויז וואס איז נעווען אין ירושלם, אונד דער מלך אונד זיינע פירשטען, זיינע וויבער אונד זיינע קעבס־וויבער האבען אויס זיא געטרונקען.

4 זיא האבען געטרונקען וויין אונד זיי האבען גלויבט זייערע אפגעטער פון גאלד אונד זילבער, קופער, אייזען, האלץ אונד שטיינער.

5 אין דערזעלביגער צייט זענען ארויס־גענומען פינגער פון א מענשענס האנד, אונד האבען געשריבען קענענאיבער דער מויער, אויף דעם קאלק פון דער וואנד אין דעם מלך'ס פאלאסט, אונד דער מלך האט געזעהען דיא האנד וואס האט דאס געשריבען.

יְקָרָא אָת הַכְּתָב הַזֶּה וְיַגִּיד לִי פִּשַׁר
דְּבָרוֹ אַרְגָּמָן אַלְבִּישֻׁנוּ וּרְבִיד הַזָּהָב
עָשִׂים עַל צַוָּארוֹ וּשְׁלִישִׁית בְּמַלְכוּתָה
אֶתֵּן לוֹ: ת וַיְיַעֲלוּ וַיָּבוֹאוּ כָּל חַכְמֵי
הַמֶּלֶךְ וַיִּלְאוּ לְקָרֹא הַכְּתָב וְאֶת
פִּשַׁר דָּבָרוֹ לֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד:
ט וַיְיַחֲבַד הַמֶּלֶךְ בֵּלְשַׁאצַּר חַבְרָה
גְּדוֹלָה עַד מְאֹד וַיִּפֹּל פָּנָיו וַיתְמְהוּ
הָרוֹזְנִים: י וּמַלְכַּת בָּבֶל שׁוֹמַעַת
שְׁמַע הַמֶּלֶךְ וְרוֹזְנָיו וְאֶת אֲשֶׁר עוֹלֵל
לָמוֹ בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן וַתַּעַן הַמַּלְכָּה
וַתֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם יְחָיֶה אַל
יְחַבֶּרְךָ לְבָבְךָ וּפָנֶיךָ בַּל יִפְּלוּ:
יא יֶשְׁנוֹ אִישׁ בְּמַמְלַכְתֶּךָ אֲשֶׁר רוּחַ
אֱלָקִדּוֹשׁ נָתָה עָלָיו וּבִימֵי אָבִיךָ
נִמְצְאוּ בוֹ תוּשִׁיָּה שֵׂכֶל וְחָכְמָה כְּחָכְמַת
אֱלֹהִים וַיְקִימֵהוּ אָבִיךָ נְבוּכַדְנֶצַּר
הַמֶּלֶךְ רַבְּרַבָּנִין חַרְטֻמִּים
אַשָּׁפִים כַּשְׂדָּיִם וְגָזְרִין:
יב אֲחַרְי אֲשֶׁר רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה בוֹ
רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה שִׂכְלְתָנִי לְפִתֹּר
אוֹתוֹ מְגַלֶּה עֲמִקוֹת מֵסִיר שָׁפֵק

עָנָה מַלְכָּא וְאָמַר לְחַכִּימֵי בָבֶל
דִּי כָל אֱנָשׁ דִּי יִקְרֵה כְּתָבָה דְנָה
וּפִשְׁרֵהּ יְחַוֻנַּנִי אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ
וְהַמְנִיכָא דִּי דַהֲבָא עַל צַוָּארֵהּ
וְתַלְתִּי בְמַלְכוּתָא יִשְׁלָט: ח אֱדַיִן
עָלִלִין כָּל חַכִּימֵי מַלְכָּא וְלָא־
יָכְהִלִין כְּתָבָא לְמִקְרָא וּפִשְׁרֵהּ
לְהוֹדָעָה יְמִלְכָא: ט אֱדַיִן מַלְכָּא
בֵּלְשַׁאצַּר שַׂגִּיא מְתְבְּהַל וְזִיוֹהִי
שְׁנִין עֲלוֹהִי וְרַבְרְבָנוֹהִי מְשְׁתַּבְּשִׁין:
י מַלְכְּתָא לֶקֶבֶל מִלֵּי מַלְכָּא
וְרַבְרְבָנוֹהִי בֵּית מִשְׁתְּיָא עָלַת
עָנַת מַלְכְּתָא וַאֲמַרַת מַלְכָּא
לְעָלְמִין חֱיִי אַל־יְבַהֲלוּךְ רַעְיוֹנָךְ
וְזִיוָךְ אַל יְשַׁתַּנּוֹ: יא אִיתַי גְּבַר
בְּמַמְלְכוּתָךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין
בֵּהּ וּבְיוֹמֵי אֲבוּךְ נְהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ
וְחָכְמָה כְּחָכְמַת אֱלָהִין הִשְׁתְּכַחַת
בֵּהּ וּמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ רַב
חַרְטֻמִּין אָשְׁפִין כַּשְׂדָּאִין גָּזְרִין
הֲקִימֵהּ אֲבוּךְ מַלְכָּא: יב בָּל־קֳבֵל

רחמים בדין

יב מסיר שפק נחמנס. מוניח הספק ומניח הוודאי בתקומו להיות עניתו נחמנס להצוח
בדבר הלכה:

6 Then the king's countenance was changed, and his thoughts troubled him, so that the joints of his loins were loosed, and his knees smote one against another.

7 The kihg cried aloud to bring in the astrologers, the Chaldeans, and the sooth-sayers. *And* the king spake and said to the wise *men* of Babylon, Whosoever shall read this writing, and shew me the interpretation there of, shall be clothed with scarlet, and *have* a chain of gold about his neck, and shall be the third ruler in the kingdom.

8 Then came in all the king's wise *men:* but they could not read the writing, nor make known to the king the interpretation thereof.

9 Then was king Belshazzar greatly troubled, and his countenance was changed in him, and his lords were astonished.

10 *Now,* the queen by reason of the words of the king and his lords came into the banquet-house: *and* the queen spake and said, O king, live for ever: let not thy thoughts trouble thee, nor let thy countenance be changed.

11 There is a man ih thy kingdom, in whom in the spirit of the holy gods; and the days of thy father light and understanding and wisdom, like the wisdom of the gods was found in him; whom the king Nebuchadnezzar thy father, the king, *I say,* thy father, made master of the magicians, astrologers, Chaldeans, *and* sooth-sayers.

6 דענסטמאל האט זיך דיא נעשטאלט פון דעם מלך פערענדערט, אונד זיינע נעדאנקען האבען איהם דערשראקען, אז אפילו דיא פערבינדונג פון זיינע לענדען האבען זיך פון איינאנדער נעשייט, אונד זיינע קניען האבען איינע קענען דיא אנדערע געקלאפט (נעציטערט).

7 אזוי האט דער מלך אויפנערופען מיט כח אז מען זאל אריינברענגען דיא בע־שווערס אונד דיא כשדים אונד דיא צייכענדייטערס, אונד דער מלך האט נעענטפערט אונד נעזאגט צו דיא קלוגע לייט פון בבל, אז דער מענש וואס וועט ליינען דיא דאזינע שריפט אונד וועט מיר לאזען וויסען זיינע בעדייטונג, דער וועט בעקליידט ווערען מיט פורפור, אונד מיט א נאלדענע קייט אויף זיין האלז, אונד ער וועט נעווארטינגען אלס דריטער אין דעם קענינרייך.

8 דענסטמאל זענען אריינגעקומען אלע חכמים פון דעם מלך, אבער זייא האבען ניט נעקאנט לייענען דאס כתב, אונד דיא בעדייטונג דערפון האבען זייא אויך ניט נעקאנט צו וויסען טהון דעם מלך.

9 דענסטמאל איז דער מלך בלשאצר זעהר דערשראקען נעווארען, אונד זיין נע־שטאלט האט זיך פערענדערט, אונד זיינע פירשטען זענען פערטומעלט נעווארען.

10 אזוי איז דיא מלכה, פון וועגען דיא ווערטער פון דעם מלך אונד זיינע פיר־שטען, אויך אריינגעקומען אין דער הויז פון דער סעודה, אונד דיא מלכה האט נעענטפערט אונד נעזאגט, מלך, לעב אויף אייביג! לאזען דיך דייגע נעדאנקען ניט דערשרעקען, אונד לאז דיין נעשטאלט ניט פערענדערט ווערען.

11 עס איז פערהאנדען א מאן אין דעם קענינרייך, אין וועמען איז דער רוח פון דיא הייליגע נעטער, אונד אין דיא טעג פון דיין פאטער איז אין איהם נעפונען נעווארען- ליכט אונד פערשטאנד אונד קלוגהייט, אזוי וויא דיא קלוגהייט פון דיא נעטער, אונד דער מלך נבוכדנצר, דיין פאטער האט איהם נעמאכט פאר דעם אייבערשטען איבער דיא חרטומים, שטערנזעהערס אונד חכמים.

דִּי רוּחַ־יַתִּירָא וּמַנְדַּע וְשָׁכְלְתָנוּ נְאֲמָנָה כָּל אֱלָה מָצָא הַמֶּלֶךְ בְּדָנִיֵּאל
מְפַשֵּׁר חֶלְמִין וְאַחֲוַת אָחִידָן וַיָּשֶׂם שְׁמוֹ בֶּלְטְשַׁאצַּר קְרָא נָא
וּמִשְׁרָא קְטִרִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ עַתָּה לְדָנִיֵּאל לְהוֹדַע פִּשַׁר הַדָּבָר׃
בְּדָנִיֵּאל דִּי מִלְכָּא שְׁכֵם שְׁמֵהּ יג וַיָּבִיאוּ אֶת־דָּנִיֵּאל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
בִּרְטְשַׁאצַּר כְּעַן דָּנִיֵּאל יִתְקְרֵי וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְדָנִיֵּאל הַאַתָּה זֶה
וּפִשְׁרֵהּ יְהַחֲוֵה׃ יג בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל דָּנִיֵּאל מִבְּנֵי הַגּוֹלָה הַיְהוּדִים אֲשֶׁר
הֲעַל קֳדָם מַלְכָּא עֲנָה מַלְכָּא הֵגָלָה אָבִי הַמֶּלֶךְ מֵאֶרֶץ יְהוּדָה׃
וְאָמַר לְדָנִיֵּאל אֲנַתְּה הוּא דָּנִיֵּאל יד וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר רוּחַ
דִּי מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי הַיְתִי אֱלָהִים נָחָה עָלֶיךָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה
מַלְכָּא אֲבִי מִן יְהוּד׃ יד וְשִׁמְעַת וְשָׂכְלְתָנוּ יְתִירָה׃
עֲלָךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין בָּךְ וְנַהִירוּ טו עַתָּה הֵיתָיו קָדָמַי חַכִּימַיָּא אָשְׁפָּיָא
וְשָׂכְלְתָנוּ וְחָכְמָה יַתִּירָה׃ דִּי יִקְרְאוּן וְיַחֲוֹן לִי שָׁרַשׁ דָּבָר נְמָצָא בוֹ אַף לֹא
הִשְׁתְּכַחַת בָּךְ׃ טו וּכְעַן הֵעְלוּ יָכְלוּ לְהוֹדַע מְאוּמָה׃ טז וַאֲנִי
קָדָמַי חַכִּימַיָּא אָשְׁפָּיָא דִּי כְתָבָה שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֶלוֹם
דְּנָה יְקָרוּן וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעַתַנִּי וְלָא כְהָלִין פִּשַׁר־מִלְּתָא יְהַחֲוָיָה׃
טז וַאֲנָה שְׁמִעִית עֲלָךְ דִּי תְכָל פִּשְׁרִין לְמִפְשַׁר וְקִטְרִין לְמִשְׁרָא
כְּעַן הֵן תְּכֹל כְּתָבָא לְמִקְרָא וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעוּתַנִּי אַרְגְּוָנָא תִלְבַּשׁ וְהַמְנִיכָא דִּי דַהֲבָא עַל־־־

רחמים בדין

מז ושלים שליטי הסס שלים הירדף לשר נקרא נרקסונס ושקט תשר סיס דודס נחלק
שליטי נמלכת סתרן׃

12 Forasmuch as an excellent spirit, and knowledge, and understanding, interpreting of dreams, and shewing of hard sentences, and dissolving of doubts, were found the same Daniel, whom the king named Belteshazzar; now let Daniel be called, and he will shew the interpretation.

13 Then was Daniel brought in before the king. *And* the king spake and said unto Daniel, *Art* thou that Daniel, which *art* of the children of the captivity of Judah, whom the king my father brought out of Jewry?

14 I have even heard of thee, that the spirit of the gods *is* in thee, and *that* light and understanding and excellent wisdom is found in thee.

15 And now the wise *men,* the astrologers, have been brought in before me, that they should read this writing, and make known unto me the interpretation thereof: but they could not shew the interpretation of the thing.

16 And I have heard of thee, that thou canst make interpretations, and dissolve doubts: now if thou canst read the writing, and make known to me the interpretation thereof, thou shelt be clothed with scarlet, and *have* a chain of gold about thy neck, and shalt be the third ruler in the kingdom.

12 דאריבער, ווייל עס א גרויסער רוח, אונד ווייסענשאפט, אונד קלוגהייט חלומות אויס צו דייטען, אונד רעטועל אנצוואנען, אונד אויפצובינדען פערקניפטעס איז אין איהם נעפונען געווארען, דהיינו אין דעם דניאל וואס דער מלך האט איהם א נאמען נענעבען בלטשאצר, אזויא זאלסט דוא אצונד רופען דניאל, כדי ער זאל דיא בעדייטונג דערקלערען.

13 דענסטמאל איז דניאל אריינגעבראכט געווארען פאר דעם מלך, אונד דער מלך האט נעענטפערט אונד נעזאגט צו דניאל; ביזט דוא דער דניאל, פון דיא בני גלות יהודה, וועמען דער מלך, מיין פאטער האט אהער געבראכט אויס יהודה.

14 איך האב פון דיר נעהערט אז דער רוח פון דיא נעטער איז אין דיר, אונד אז ליכט, אונד שכל, אונד גרויסע חכמה נעפינט זיך אין דיר.

15 אונד אצונד זענען פאר מיר אריינגעבראכט געווארען דיא קלוגע לייט אונד דיא שטערן־זעהערס, כדי זייא זאלטן דאס דאזיגע געשריפט לייענען אונד מיר צו ווייסען טהון דיא בעדייטונג דערפון, אבער זייא האבען ניט נעקענט דיא בעדייטונג פון דער זאך אנזאגען.

16 אונד איך האב פון דיר נעהערט אז דוא קענסט יוא דיא בעדייטונג דערקלערען, אונד פערבונדענע זאכען אויפבינדען; אצונד ווען דוא קענסט דיא שריפט לייענען אונד מיר צו וויסען טהון דיא בעדייטונג דערפון, אזוי זאלסט דוא אנגעקלייט ווערען מיט פורפור, אונד מיט א נאלדענע קייט אויף דיין האלז, אונד דוא ווערסט זיין דער דריטער נעווועלטיגער אין דעם קעניגרייך.

בְּמַלְכוּתִי תִּהְיֶה׃ יז בְּעָן דָּנִיֵּאל
וַיֹּאמֶר לְפָנַי מַשְׁלֶךְ יְהִי לָךְ אֲשֶׁר
לָךְ וַאל תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְאַחֲר וּמִבְּלְעָדַי
כָּל אֱלָה הַפָּתוּב אֶקְרָא לַמַּלְךְ וּפִשְׁר
הַדָּבָר אַשְׁמִיעַ׃ יח אַתָּה הַמַּלְךְ אֵל
עֶלְיוֹן נָתַן מְלוּכָה וָעֹז כָּבוד וְיָקָר
לְנְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיךְ׃ יש וּמֶמְשַׁלְתּוֹ
אֲשֶׁר נְתָנָה לוֹ יְרֵאוּ כָּל הָעַמִּים
הַגּוֹיִם וְהַלְּשונות וַיֶּחֶרְדוּ מִפָּנָיו כִּי
אֵת אֲשֶׁר חָפֵץ הֵמִית וַאֲשֶׁר חָפֵץ
חַיָּה אֲשֶׁר חָפֵץ הַרִים וַאֲשֶׁר חָפֵץ
הַכְנִיעַ׃ כ וַיָּרָם לְבָבו וּרְחֻקְתו גָּבְהָה
לִבּו עַד לְהַשְׁחִית וַיֵּחַד מִשָּׁאתו
מִכִּפְא מַלְכותו וִיקָרוּדו נָלָה מִמֶּנּוּ׃
כא גַּרֵשׁ מִבְּנֵי אָדָם וּלְבָבָתו בְּעֵר
נְדָמָה לְבָבו כְּפָרָא לְמֶד מְדָבָר
וּמְבָעון פְּרִיצֵי חַיוֹת יְרָבָץ וּכְשור
אָבַל עֲשֶׂב וְטַל הַשָּׁמַיִם הָפַךְ עור
בְּשָׂרו אָז יָדַע כִּי אֵל עֶלְיון מושֵׁל
בְּאָדָם יָחִיד בְּמַלוכָה וַאֲשֶׁר יִבְחַר
הוּא הַקָּדוֹשׁ׃ כב וְאַתָּה בַּלְשַׁצַּר בְּנוֹ
עַלָּאָה בְּמַלְכוּת אֱנָשָׁא וְלָמָן דִּי־יְצַבָּא יָהֲקִים עֲלַיהּ׃ כג וְאַנְתְּ בְּרַהּ

צַוּארָךְ וְתַלְתָּא בְּמַלְכוּתָא תִּשְׁלַט׃
יז בֵּאדַיִן עָנָה דָּנִיֵּאל וְאָמַר קֳדָם
מַלְכָּא מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוֵן וּנְבִזְבֵּיתָךְ
לְאָחֳרָן הַב בְּרַם כְּתָבָא אֶקְרֵא
לְמַלְכָּא וּפִשְׁרָא אהודַעֲנֵהּ׃ יח אַנְתְּ
מַלְכָּא אֱלָהָא עִלָּאָה מַלְכוּתָא
וּרְבוּתָא וִיקָרָא וְהַדְרָא יְהַב
לְנְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ׃ יט וּמִן רְבוּתָא
דִּי יְהַב לֵהּ כָּל עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא
וְלִשְׁנַיָּא הֲווֹ זָאעִין וְדָחֲלִין מִן־
קֳדָמוֹהִי דִּי הֲוָה צָבֵא הֲוָה קָטֵל
וְדִי הֲוָה צָבֵא הֲוָה מַחֵא וְדִי הֲוָה
צָבֵא הֲוָה מְרִים וְדִי הֲוָה צָבֵא
הֲוָה מְשַׁפֵּל׃ כ וּכְדִי רָם לִבֵּהּ
וְרוּחֵהּ תַּקִּפַת לַהֲזָדָה הְנְחַת מִן־
כָּרְסֵא מַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרָה הֶעֱדִיו
מִנֵּהּ׃ כא וּמִן בְּנֵי אֱנָשָׁא טְרִיד
וְלִבְבֵהּ עִם חֵיוָתָא שַׁוְיוֹ וְעִם
עֲרָדַיָּא מְדוֹרֵהּ עִשְׂבָּא כְתוֹרִין
יְטַעֲמוּנֵהּ וּמִטַּל שְׁמַיָּא גִּשְׁמֵהּ
יִצְטַבַּע עַד דִּי יְדַע דִּי שַׁלִּיט אֱלָהָא

דחמים בדין

ג וכתזקתנ. כלשר חזקה ממשלתו והממלכה נכונה בידו. פמו ויתחזק שלמה בן דוד

17 Then Daniel answered and said before the king, Let thy gifts be to thyself, and give thy rewards to another; yet I will read the writing unto the king, and make known to him the interpretation.

17 דענסטמאל האט דניאל נעענטפערט אונד ער האט נעזאגט פאר דעם מלך, לאזען דיינע מתנות זיין פאר דיר אליין, אונד דיינע נעשענק גיב צו אין אנדערן, דאך וועל איך דיא שריפט לייגען פאר דעם מלך, אונד דיא בעדייטונג דערפון וועל איך צו איהם מודיע זיין.

18 O thou king, the most high God gave Nebuchadnezzar thy father a kingdom, and majesty, and glory, and honour.

18 דוא מלך! דער העכסטער גאט האט נעגעבען צו דיין פאטער נבוכדנצר א קעניגרייך, אונד גרויסקייט אונד כבוד אונד שיינהייט.

19 And for the majesty that he gave him, all people, nations, and languages, trembled and feared before him: whom he would he slew; and whom he would he kept alive; and whom he would he set up; and whom he would he put down.

19 אונד פון וועגען דער גרויסקייט וואס ער האט צו איהם נעגעבען, האבען אלע פעלקער אונד אומות אונד לשונות פאר איהם נעציטערט אונד מורא נעהאט, וואס ער וועמען ער האט נעוואלט האט ער דערשלאגען, אונד וועמען ער האט נעוואלט האט ער נעלאזט לעבען, אונד וועמען ער האט נעוואלט האט ער דערהויבען, אונד וועמען ער האט נעוואלט האט ער דערנידעריגט.

20 But when his heart was lifted up, and his mind hardened in pride, he was deposed from his kingly throne, and they took his glory from him.

20 אבער וען זיין הארץ האט זיך דער הויבען, אונד זיין רוח האט זיך נעשטארקט צו מוטווילינען (אין שטאלצהייט), אזוי איז ער אראפגעשטויסען נעווארען פון זיין קעניגליכען שטול, אונד זיין כבוד איז פון איהם אוועקגענומען נעווארען.

21 And he was driven from the sons of men; and his heart was made like the beasts, and his dwelling *was* with the wild asses: they fed him with grass like oxen, and his body was wet with the dew of heaven; till he know that the most high God ruled in the kingdom of men, and *that* he appointeth over it whomsoever he will.

21 אונד ער איז פערטריבען נעווארען פון דיא מענשען, אונד זיין הארץ איז נעווארען אזוי וויא דאס הארץ פון חיות, אונד זיין וואהנונג איז נעווען מיט ווילדע אייזלן, אונד ער איז נעשפייזט נעווארען מיט נראז אזוי וויא דיא אקסן, אונד זיין גוף איז בענעצט נעווארען מיט טוי פון הימעל, ביז ער האט דערקענט אז דער העכסטער גאט נע וועלטיגט אין דעם קעניגרייך פון דיא מענשען, אונד ער שטעלט איבער זייא אויף וועמען ער וויל.

22 And thou his son, O Belshazzar, has not humbled thine heart, though thou knewest all this.

22 אונד דוא, בלשאצר, זיין זוהן, האסט ניט דיין הארץ דערנידעריגט, חאטשע דוא האסט דאס אלעס נעוואוסט.

בֵּלְשַׁאצַּר לָא הַשְׁפִּלְתְּ לִבְּךָ
כָּל־קֳבֵל דִּי כָל דְּנָה יְדַעְתָּ׃ כג וְעַל
מָרֵי שְׁמָיָא הִתְרוֹמַמְתְּ וְלִמָאנָיָא
דִּי בַיְתֵהּ הַיְתִיו קָדָמָךְ וְאַנְתְּ
וְרַבְרְבָנָיִךְ שׁוֹגְרָתָךְ וּלְחָנָתָךְ חַמְרָא
שְׁתַין בֵּהוֹן וְלֵאלָהֵי כַסְפָּא וְדַהֲבָא
נְחָשָׁא פַּרְזְלָא אָעָא וְאַבְנָא דִּי לָא
חָזַיִן וְלָא שָׁמְעִין וְלָא יָדְעִין שַׁבַּחְתָּא
וְלֵאלָהָא דִּי נִשְׁמָתָךְ בִּידֵהּ וְכָל
אָרְחָתָךְ לֵהּ לָא הַדַּרְתָּ׃ כד בֵּאדַיִן
מִן קֳדָמוֹהִי שְׁלִים פַּסָּא דִּי יְדָא
וּכְתָבָא דְּנָה רְשִׁים׃ כה וְדָנָה כְּתָבָא
דִּי רְשִׁים מְנָא מְנָא תְקֵל וּפַרְסִין׃
כו דְּנָה פְּשַׁר מִלְּתָא מְנָא מְנָה׀
אֱלָהָא מַלְכוּתָךְ וְהַשְׁלְמָהּ׃ כז תְּקֵל
תְּקִלְתָּא בְּמאזְנַיָּא וְהִשְׁתְּכַחְתְּ
חַסִּיר׃ כח פְּרֵס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ
וִיהִיבַת לְמָדַי וּפָרָס׃ כט בֵּאדַיִן ו
אֲמַר בֵּלְשַׁאצַּר וְהַלְבִּישׁוּ לְדַנִיֵּאל
אַרְגְּוָנָא וְהַמְנִיכָא דִּי דַהֲבָא עַל־
צַוָּארֵהּ וְהַכְרִיזוּ עֲלוֹהִי דִּי לֶהֱוֵא
שַׁלִּיט תַּלְתָּא בְּמַלְכוּתָא׃ ל בַּהּ
בְּלֵילְיָא קְטִיל בֵּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא
כַּשְׂדָּאָה׃

לֹא הַכְנַעְתָּ לִבֶּךָ אַחֲרֵי אֲשֶׁר יַדַעְתָּ
אֶת כָּל זֹאת׃ כג וַתִּתְרוֹמַם אֶל אֲלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם וּכְלֵי מִקְדָּשׁוֹ הֻבִיאוּ לָךְ
וַתִּמַלְאֵם יַיִן וַתִּסְבָּאוּ אַתָּה וְרוֹזְנֶיךָ
אִשְׁתְּךָ וּפִלַגְשֶׁיךָ וַתְּבָרֵךְ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים אֱלֹהֵי כֶסֶף וְזָהָב נְחֹשֶׁת
וּבַרְזֶל עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא יִרְאוּן וְלֹא
יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֵדָעוּן וְלֹא הַלַלְתָּ אֶת
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הַנּוֹתֵן נְשָׁמָה לְךָ
וְרוּחַ כָּלְכָלָתְךָ׃ כד לָכֵן נִשְׁלְחָה הַיָּד
מִלְּפָנָיו לִכְתּוֹב כַּדָּבָרִים הָאֵלֶּה׃
כה וְאֵלֶּה הֵם דִּבְרֵי הַמִּכְתָּב מָנֵה
מָנֵה שֶׁקֶל וּפָרְצִים׃ כו וְזֶה הוּא
פִּתְשֶׁגֶן הַכָּתָב מָנֵה מָנָה אֱלֹהִים
יִמֵּי מַלְכוּתְךָ וַעַד תַּמָּם׃ כז נִשְׁקַלְתָּ
בַּמֹּאזְנַיִם וְלֹא נָשָׂאתָ יָחַד׃
כח וּפְרָצִים תֵּצָאינָה נִקְרָעָה
מַמְלַכְתְּךָ מֵעֶלֶיךָ וַתִּנָּתֵן לַמָּדַי
וּפָרָס׃ כט וַיֹּאמֶר בֵּלְשַׁאצַּר לְהַלְבִּישׁ
אֶת דָּנִיֵּאל אַרְגָּמָן לָשׁוּם רְבִיד הַזָּהָב
עַל צַוָּארוֹ לִקְרֹא לְפָנָיו אַבְרֵךְ
וְלִהְיוֹת לְשָׁלִישִׁי בְּיַן מוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ׃
ל בַּלַּיְלָה הַהוּא הֹרַג בֵּלְשַׁאצַּר מֶלֶךְ כַּשְׂדִּים׃

23 But hast lifted up thyself against the Lord of heaven! and they have brought the vessels of his house before thee, and thou, and thy lords, thy wives and thy concubines, have drunk wine in them; and thou hast praised the gods of silver, and gold, of brass, iron, wood, and stone, which see not, nor hear, nor know: and the God in whose hand thy breath *is*, and whose *are* all thy ways, hast thou not glorified.

24 Then was the part of the hand sent from him; and this writing was written

25 And this *is* the writing that was written, MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN,

28 This *is* the interpretation of the thing: MENE; God hath numbered thy kingdom, and finished it.

27 TEKEL; Thou art weighed in the balances, and art found wanting.

28 PERES; Thy kingdom is divided, and given to the Medes and Persians.

29 Then commanded Belshazzar, and they clothed Daniel with scarlet, and *put* a chain of gold about his neck, and made a proclamation concerning him, that he shonld be the third ruler in the kingdom.

30 In that night was Belshazzar the king of the Chaldeans slain.

23 נייערט דוא האסט דיך דערהויבען קענען דעם גאט פון הימעל, אונד מען האט פאר דיר ארויסגעבראכט דיא כלים פון זיין הויז (בית המקדש), אונד דוא אונד דיינע פירשטען, דיינע וויבער אונד דיינע קעבס־וויבער האבען אין זיא ווין געטרונקען; אונד צו דיא נעטער פון זילבער אונד גאלד, קופער, אייזען, האלץ אונד שטיין, וואס קענען ניט זעהען, אונד ניט הערען, אונד וואס פערשטייען ניט האסט דוא געלויבט, אבער דעם גאט אין וועמעס האנד דיין נשמה איז, אונד וועמעס אלע דיינע וועגען זענען דעם האסט דוא ניט פערהערליכט.

24 דענסטמאל איז דיא האנד פון איהם ארויסגעשיקט געוואָרען, אונד האט דיא דאזוגע שריפט אויפגעצייכענט.

25 אונד דאס דיא שריפט וואס (דיא האנד) האט געשריבען איז מנא מנא תקל ופרסין.

26 דאס איז דיא בעדייטונג פון דער זאך,—מנא, גאט האט געציילט דיין קענינרייך אונד ער האט דערפון איין ענד געמאכט.

27 תקל, דוא ביזט געוואוינען אין דער וואגשאל, אונד דוא ביזט צו ווינציג גע־פונען געוואָרען.

28 פרס, דיין קענינרייך איז צוטיילט געוואָרען, אונד אפגענעבען געוואָרען צו מדי אונד פרס.

29 דענסטמאל האט בלשאצר בעפוילען אז מען זאל דעם דניאל אנקליידען מיט פורפור, אונד טהון א גאלדענע קייט אויף זיין האלז, אונד מען האט וועגען איהם אויסגערופען אז ער זאל זיין דער דריטער נעוועלטיגער אין דעם קענינרייך.

30 אין דער זעלביגער נאכט איז בלשאצר דער מלך פון דיא כשדים דערשלאגען געוואָרען,

ח א וְדָרְיָוֶשׁ הַמָּדִי מָלַךְ עַל בָּבֶל בֵּן
שָׁשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה: ב וַיִּיטַב בְּעֵינַי
דָּרְיָוֶשׁ לְהָקִים מְאָה וְעֶשְׂרִים נְצִיב
לִרְדוֹת בְּאַנְשֵׁי הַמַּמְלָכָה: ג וּשְׁלֹשָׁה
נְסִיכִים עֲלֵיהֶם וְדָנִיֵּאל בַּשְׁלִשָׁה
לָהֶבִיא בַמִּשְׁפָּט אֶת מַעֲשֵׂי יֶדֵי
הַנְּצִיבִים מְבָלִי הַלָּאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ:
ד וַיִּשְׂא הַמֶּלֶךְ אֶת פְּנֵי דָנִיֵּאל וַיַּעֲכֵב
הָיְתָה רוּחַ אֱלָהִים בּוֹ וַיָּשֶׂם אֶת
כְּסָאוֹ מֵעַל כָּל הַנְּצִיבִים וְהַנְּסִיכִים
אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לְתִתּוֹ עֲלִיוֹן לְכָל
בְּנֵי הַמַּמְלָכָה: ה אֲזַי הַנְּבַקְשׁוּ הַנְּסִיכִים
וְהַנְּצִיבִים תְּאֲנָה לְדָנִיֵּאל עַל אֲשֶׁר
גְּדֻלּוֹ הַמֶּלֶךְ וְלֹא יָכְלוּ לְמְצוֹא עָלָיו
תְּנוּאוֹת כִּי נֶאֱמָן בֵּית הוּא דְּבַר
בָּלַיַּעַל לֹא יָצוּק בּוֹ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם
וּבְמִישׁוֹר: וַיַּמְהֲרוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲלִיטוּ
אִם לֹא נִמְצָא עָוֶל בְּדָנִיֵּאל הַזֶּה לְבַד
תִּמָּצֵא עִלָּה בְּשָׁפָתָיו זוֹ כִּחוֹ לֵאלֹהָיו:
ז אָז רָגְשׁוּ הַנְּסִיכִים וְהַנְּצִיבִים הָאֵלֶּה
דְּנָה כָּל עִלָּא לְהֶן הַשְׁכְּחָנָא עֲלוֹהִי בְּרַת אֱלָהִהּ: ז אֱדַיִן סָרְכַיָּא

ח א וְדָרְיָוֶשׁ מָדָיָא קַבֵּל מַלְכוּתָא
כְּבַר שְׁנִין שִׁתִּין וְתַרְתֵּין: ב שְׁפַר
קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ וְהַקִים עַל מַלְכוּתָא
לְאַחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין דִּי
לֶהֱוֹן בְּכָל מַלְכוּתָא: ג וְעֶלָּא מִנְּהוֹן
סָרְכִין תְּלָתָה דִּי דָנִיֵּאל חַד מִנְּהוֹן
דִּי לֶהֱוֹן אַחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא אִלֵּין יְהָבִין
לְהֶוֹן טַעְמָא וּמַלְכָּא לָא לֶהֱוֵא
נָזִיק: ד אֱדַיִן דָּנִיֵּאל דְּנָה הֲוָה
מִתְנַצַּח עַל סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא
כָּל קֳבֵל דִּירוּחַ יַתִּירָא בֵּהּ וּמַלְכָּא
עֲשִׁית לַהֲקָמוּתֵהּ עַל כָּל מַלְכוּתָא:
ה אֱדַיִן סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא הֲווֹ
בָּעַיִן עִלָּה לְהַשְׁכָּחָה לְדָנִיֵּאל מִצַּד
מַלְכוּתָא וְכָל עִלָּה וּשְׁחִיתָה לָא
יָכְלִין לְהַשְׁכָּחָה כָּל קֳבֵל דִּי מְהֵימַן
הוּא וְכָל שְׁבַר וּשְׁחִיתָה לָא
הִשְׁתְּכַחַת עֲלוֹהִי: ו אֱדַיִן גּוּבְרַיָּא
אִלֵּךְ אָמְרִין דִּי לָא נְהַשְׁכַּח לְדָנִיֵּ

רחמים בדין

ח ב נציב. על משקל שעיר. ולפי קמץ הנו"ן נציב מלשון המבוקד בשו"ת. מפני היותו נסמן על המלה שלאחריו: ה תלונה ותנועות. שמצוי בהם הרפתקנות ושיוך מלשון התרוננות. הרפתקן נסרג בנקבו והאחרון נרפה בעצמו:

8 1 And Darius the Median took the kingdom. *being* about threscore and two years old.

2 It pleased Darius to set over the kingdom an hundred and twenty princes, which should be over the whole kingdom.

3 And over these three presidents; of whom Daniel *was* first: that the princes might give accounts unto them, and the king should have no damage.

4 Then this Daniel was perferred above the presidents and princes, because an excellent spirit *was* in him; and the king thought to set him over the whole realm.

5 Then the presidents and princes sought to find occasion against Daniel concerning the kingdom; but they could find none occasion nor fault; forasmuch as he *was* faithful, neither was there any error or fault found in him.

6 Then said these men, We shall not find any occasion against this Daniel, except we find *it* against him concerning the law of his God,

7 Then these presidents and princes assembled together to the king, and said thus unto him, King Darius, live for ever.

ח 1 אונד דריוש המדי האט נענומען דאס קענינרייך, וועז ער איז אכט נעווע־זען צווייא אונד זעכציג יאהר.

2 עס האט פאר דריוש וואהלגעפאלען אנצושטעלען איבער דעם קענינרייך הונ־דערט אונד צוואנציג פארשטעהערס, וואס זאלען זיין איבער דעם גאנצען קענינרייך.

3 אונד איבער זייא האט ער אנגע־שטעלט דרייא הארען, פון וועלכע דניאל איז איינער נעווען, כדי דיא דאזינע פאר־שטעהערס זאלען צו זייא אפגעבען א חשבון אז דער קעניג זאל ניט האבען קיין שאדען.

4 דענסטמאל איז דער דאזינער דניאל פארנעצויגען נעווען איבער דיא אנדערע הארען אונד דיא פארשטעהערס, ווייל איין עדעלער נייסט איז אין איהם נעווע־זען, אונד דער מלך האט נעטראכט איהם אנצושטעלען איבער דעם גאנצען קעניג־רייך.

5 דענסטמאל האבען דיא הארען אונד דיא פארשטעהערס געזוכט א ביקבול קע־גען דניאל אין דער זאך פון דעם מלכות, אבער זייא האבען נאר קיין ביקבול אונד קיין שום מום נעקענט נעפינען, ווארין ער איז נאנץ נעטרייא נעווען, עס איז אין איהם נאר קיין שום מום נעפונען נעווא־רען.

6 דענסטמאל האבען דיא דאזינע מע־נער נעזאגט, מיר קענען ניט נעפינען קענען דעם דניאל קיין שום ביקבול חוץ מיר נעפינען עס קענען איהם וועגען דיא תורה פון זיין נאט.

7 דענסטמאל האבען זיך דיא דאזינע הארען פערזאמעלט פאר דעם מלך, אונד אזוי האבען זייא צו איהם נעזאגט, דריוש המלך, לעב אויף אייביג.

וְאֶחָשְׁדַרְפְּנַיָּא אִלֵּין הַרְגִּשׁוּ עַל־ וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ
מַלְכָּא וְכֵן אָמְרִין לַהֲדָרְוֵשׁ מַלְכָּא הַמֶּלֶךְ דָּרְיָוֶשׁ לְעוֹלָם יִחְיֶה׃ ח נוֹסְדוּ
לָעָרְמִין חֱיִי׃ ח אִתְיַעֲטוּ כָּל־סָרְכֵי יַחַד כָּל נְסִיבֵי הַמַּמְלָכָה הַפַּחֲוֹת
מַלְכוּתָא סְגָנַיָּא וְאֶחָשְׁדַרְפְּנַיָּא הַנְּצִיבִים הַפָּרָיסִים וְהַפַּחוֹת לָחֹק
הַדְּבַרַיָּא וּפַחֲוָתָא לְקַיָּמָה קְיָם חֹק וְלָאֱסָר אִסָּר דִּי־כָל־דִּי מַלְכָּא וּלְתַקָּפָה אֲשֶׁר הֵקִים כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יְחַנֵּן קוֹלוֹ וְיִפָּלֵל
יִבְעֵא בְּעוֹ מִן כָּל אֱלָהּ וֶאֱנָשׁ עַד לֵאלֹהִים וְאָדָם זוּלָתְךָ הַמֶּלֶךְ תִּשְׁעָה
יוֹמִין תֶּלְתִּין לָהֵן מִנָּךְ מַלְכָּא יְתְרְמֵא לְגֻב אַרְיָוָתָא׃ ט כְּעַן מַלְכָּא וְשָׁלוֹשִׁים יוֹם אֲשֶׁר יִדָּתוֹ לַהֲשָׁלִיכֶנּוּ
תְּקִים אֶסָּרָא וְתִרְשֶׁם כְּתָבָא דִּי לָא הַבְּרָה בּוֹר הָאֲרָיוֹת׃ ט עַתָּה הַמֶּלֶךְ
לְהַשְׁנָיָה כְּדָת מָדַי וּפָרַס דִּי לָא תָּקִים הַמָּתָק וַהֲתוּם הַמֶּפֶר לִבְלִי
יְשֻׁנֶּה וַיִּכְתֹּב בְּדָתֵי פָרַס וּמָדַי וְלֹא תֵּעָדֵא׃ י כְּ֫קִבֵּל דָּנִ֥ל מַלְכָּא יַעֲבוֹר׃ י וַיִּכְתּוֹב הַמֶּלֶךְ דָּרְיָוֶשׁ
דָּרְיָוֶשׁ רְשַׁם כְּתָבָא וְאֶסָּרָא׃ וַיָּשֶׂם לְחֹק וּלְמִשְׁפָּט׃ יא וּבְהַוָּדְעַ
יא וְדָנִיֵּאל כְּדִי יְדַע דִּי רְשִׁים לְדָנִיֵּאל דָּבַר הַחֹק וְהַמְּצוָה הָלַךְ
כְּתָבָא עַל לֵבְיָתֵהּ וְכַוִּין פְּתִיחָא הַבָּיְתָה וַיִּתְחַבֵּא בַּעֲלִיָּתוֹ וַיִּקְרַע
לֵהּ בְּעִלְּיָתֵהּ גֶּגֶר יְרוּשְׁלֶם וְזִמְנִין חַלּוֹנָה אֶל מוּל פְּנֵי יְרוּשָׁלַם וּמִדֵּי
תְּלָתָא בְיוֹמָא הוּא בָּרֵךְ עַל יוֹם בְּיוֹמוֹ כָּרַע עַל בִּרְכָּיו שָׁלֹשׁ
בִּרְכוֹהִי וּמְצַלֵּא וּמוֹדֵא קֳדָם אֱלָהֵהּ פְּעָמִים וַיִּתְפַּלֵּל לֵאלֹהָיו וַיְבָרֵכֵהוּ
כְּ֫קִבֵּל דִּי הֲוָא עָבֵד מִן קַדְמַת כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מֵעוֹדוֹ׃ יב וְהָאֲנָשִׁים
דְּנָה׃ יב אֱדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגִּשׁוּ הָאֵלֶּה נוֹעֲדוּ יָחַד וַיִּמְצְאוּ אֶת דָּנִיֵּאל
וְהַשְׁכְּחוּ לְדָנִיֵּאל בָּעֵה וּמִתְחַנַּן עֹרֵךְ תְּפִלָּה וּתְחִנָּה לֵאלָהָיו׃
קָדָם אֱלָהֵהּ׃ יג בֵּאדַיִן קְרִיבוּ יג וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ עַל

רחמים בדן

יא שלש פעמים ויתפלל. רמיז לדברי האומר נגמרת ברכות תפלות לחנוכה׃

8 All the presidents of the kingdom, the governors, and the princes, the counsellors, and the captains, have consulted together to establish a royal statute, and to make a firm decree, that whosoever shall ask a petition of any God or man for tnirty days, save of thee, O king, he shall be cast into the den of lions.

9 Now, O king, establish the decree, and sign the writing, that it be not changed, according to the law of the Medes and Persians, which altereth not.

10 Wherefore king Darius signed the writing and the decree.

11 Now when Daniel knew that the writing was signed, he went into his house; and his windows being open in his chamber toward Jerusalem, he kneeled upon his knees three times a day, and prayed, and gave thanks before his God, as he did aforetime.

12 Then these men assembled, and found Daniel praying and making supplibation before his God.

13 Then they came near, and spake before the king concerning the king's decree; Hast thou not

3 אלע פירשטען פון דעם קענינרייך, דיא נובערנאטארס, דיא הארצן אונד דיא עצה נעבערס פון דעם מלך אונד דיא אויבערשטע האבען זיך צוזאמען בעראטען כדי דער מלך זאל בעשטעטיגען א נעזעץ, אונד שטארק מאכען א בעפעהל דאס איטליכער וואס וועט בעטען א נעבעט פון א נאט אדער א מענש ביז דרייסיג טעג, חוץ פון דיר מלך, דער זאל אריינגעוואורפען ווערען אין דיא גרוב פון דיא לייבען.

9 אונד אצונד, מלך זאלסט דוא בעשטעטיגען דעם דעקרעט אונד אונטערשרייב דאס כתב, כדי עס זאל ניט פערענדערט ווערען נאך דעם נעזעץ פון מדי אונד פרס וואס קען ניט אפגעטהון ווערען.

10 איבער דעם האט דער מלך דריוש אונטערגעשריבען דאס כתב אונד דאס פערבאט.

11 אונד אצונד ווען דניאל האט נעוואסט דאס א זאלכעם שריפט (נעזעץ) איז אונטערגעשריבען נעווארען, אזוי איז ער אריינגענאנגען אין זיין הויז, אונד דיא פענסטער אין זיינער אויבערשטוב איז אפען נעווען קעגען ירושלים אונד ער האט זיך אנידער געקניעט דרייא מאל אין טאג אויף זיינע קניען אונד ער האט נעבעטען אונד נעלויבט פאר זיין נאט, נראד אזוי ווי ער האט אלע מאל געפלעגט צו טהון.

12 אזוי האבען זיך דיא דאזיגע מענער פערואמעלט אונד זייא האבען געפונדען אז דניאל טהוט בעטען אונד זאגט תחנונים פאר זיין נאט.

13 דענסטמאל האבען זייא זיך נענהנט אונד זייא האבען נעזאגט פאר דעם מלך וועגען דעם פערבאט פון דעם מלך; האסט דוא ניט א פערבאט אונטערגע־

אַדּוֹת הָאִסָּר אֲשֶׁר אָסַר הַמֶּלֶךְ
הֲלֹא צִוִּיתָ לֵאמֹר אֲשֶׁר כָּל אִישׁ
אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל לֵאלֹהִים וְאָדָם זוּלָתֶךָ
הַמֶּלֶךְ כְּשִׁלְשִׁים יוֹם אֻלָּה בּוֹר
הָאֲרָיוֹת יַכִּירֻנוּ מְקוֹמוֹ וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר אֱמֶת הַדָּבָר וְכִדָּתִי מָדַי
וּפָרַס לֹא יַעֲבוֹר: יד וַיִּקְרְאוּ לַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמְרוּ הֲלֹא דָנִיֵּאל מִגָּלוּת הַחֵיל
אֲשֶׁר בִּיהוּדָה אֶת מְצוּתֶיךָ לֹא
יַעֲשֶׂה וּפְקֻדָּתְךָ לֹא יְשִׁמוֹר וּבְכָל
יוֹם וָיוֹם יַשְׁפּוֹךְ שִׁיחוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים:
טו וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ בְּשָׁמְעוֹ כִּי גִבְאַשׁ
דָּנִיֵּאל בְּשָׁרָיו וַיָּשֶׂם עַל בִּדְעָתוֹ לְבַל
אֲלָהָיו וּכְרֵד הַיּוֹם עָדַד לְהַצִּילוֹ:
טז וְאֻלָּה הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱסָפִים וּבָאִים
אֶל הַמֶּלֶךְ אָמְרוּ לוֹ עַל דָּבַר כְּתַב
הַדָּת אֲשֶׁר בְּסֵפֶר הַחֻקִּים לַמַּלְכֵי
מָדַי וּפָרַס אֲשֶׁר מְצוַת הַמֶּלֶךְ לֹא
תְשֻׁנֶּה וּפְקֻדָּתוֹ תָּקוּם לְעוֹלָם:
יז וַיֵּצוּ הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא אֶת דָּנִיֵּאל
וַיַּהַשְׁלִיכוּ לְבוֹר הָאֲרָיוֹת וּדְנִיֵּאל
אָמַר הַמֶּלֶךְ הָאֱלָהִים אֲשֶׁר תָּמִיד

וְאָמְרִין קֳדָם מַלְכָּא עַל אֱסָר
מַלְכָּא הֲלָא אֱסָר רְשִׁמְתְּ דִּי כָל
אֱנָשׁ דִּי יִבְעָא מִן כָּל אֱלָהּ וֶאֱנָשׁ
עַד יוֹמִין תְּלָתִין לָהֵן מִנָּךְ מַלְכָּא
יִתְרְמֵא לְגוֹב אַרְיָוָתָא עָנָה מַלְכָּא
וְאָמַר יַצִּיבָא מִלְּתָא כִּדָּת מָדַי וּפָרַס
דִּי לָא תֶעְדֵּא: יד בֵּאדַיִן עָנוֹ וְאָמְרִיז
קֳדָם מַלְכָּא דִּי דָנִיֵּאל דִּי מִן בְּנֵי
גָלוּתָא דִּי יְהוּד לָא שָׂם טְעֵמָךְ
מַלְכָּא טַעֲם וְעַל אֱסָרָא דִּי רְשִׁמְתְּ
וְתַמְנִין תְּלָתָה בְּיוֹמָא בָּעָא בָּעוּתֵהּ:
טו אֱדַיִן מַלְכָּא כְּדִי מִלְּתָא שְׁמַע
שַׂגִּיא בְּאֵשׁ עֲלוֹהִי וְעַל דָּנִיֵּאל שָׂם
בְּךְ לְשֵׁיזָבוּתֵהּ וְעַד מַעֲלֵי שִׁמְשָׁא
הֲוָה מְשַׁתַּדַּר לְהַצָּלוּתֵהּ: טו בֵּאדַיִן
גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגִּשׁוּ עַל מַלְכָּא
וְאָמְרִין קֳמַלְכָּא דַּע מַלְכָּא דִּי דָת
לְמָדַי וּפָרַס דִּי כָל אֱסָר וְקָיֵם דִּי
מַלְכָּא יְהֵקִים לָא לְהַשְׁנָיָה: יז בֵּאדַיִן
מַלְכָּא אֲמַר וְהַיְתִיו לְדָנִיֵּאל וּרְמוֹ
לְגֻבָּא דִּי אַרְיָוָתָא עָנַה מַלְכָּא
וְאָמַר קְדָמֵיאל אֱלָהָךְ דִּי אַנְתְּ

רחמים בדין

טו לגל. הנקודים מעוכס בתרמית מטעם גלתי נודע:

signed a decree, that every man that shall ask *a petition* of any God or man within thirty days, save of thee, O king, shall be cast into the den of lions? The king answered and said, The thing *is* true, according to the law of the Medes and Persians, which altereth not.

14 Then answered they and said before the king, That Daniel, which *is* of the children of the captivity of Judah, regardeth not thee, O king, nor the decree that thou hast signed, but maketh his petition three times a day.

15 Then the king, when he heard *these* words, was sore displeased with himself, and set *his* heart on Daniel to deliver him: and he laboured till the going down of the sun to deliver him.

16 Then these men assembled unto the king. and said unto the king, Know, O king, that the law of the Medes and Persians *is*, That no decree nor statute which the king establisheth may be changed.

17 Then the king commanded, and they brought Daniel, and cast *him* into the den of lions. *Now* the king spake and said unto Daniel, Thy God whom thou servest continually, he will deliver thee,

18 And a stone was brought, and laid upon the mouth of the den; and the king sealed it with his own signet, and with the signet of his lords; that the purpose might not be changed concerning Daniel.

שריבען אז איטליכער מענש וואס וועט בעטען פון א גאט אדער א מענש הוץ פון דיר אליין מלך ביז אין דרייסיג טעג דער זאל אריינגעווארפען ווערען אין דיא גרוב פון דיא לייבען; אונד דער מלך האט געענטפערט אונד נעזאגט, דיא זאך איז אמת, עס איז אזוי וויא דאס געזעץ פון מדי אונד פרס וואס קען ניט אפגעטהון ווערען.

14 דענסטמאל האבען זייא געענטפערט אונד נעזאגט פאר דעם מלך, אז דניאל, וואס איז פון דיא פערטריבענע קינדער פון יהודה, טהוט דיך, ניט אכטען, קעניג, אונד אויך ניט אויף דיין פערבאט וואס דוא האסט אונטערגעשריבען, נייערט ער טהוט דרייא מאל אין טאג בעטען זיין נעבעט:

15 דענסטמאל וועז דער מלך האט דיא זאך דערהערט, אזוי איז איהם זעהר שלעכט נעווארען, אונד ער האט וועגען דניאל נעטהון זיין הארץ כדי איהם מציל צו זיין, אונד ביז צו דעם אונטערגיין פון דער זון האט ער זיך נעמיהט איהם מציל צו זיין.

16 דענסטמאל האבען זיך דיא דאזיגע מענער פערזאמעלט פאר דעם מלך, אונד זייא האבען נעזאגט צו דעם מלך, דוא זאלסט וויסען, מלך, אז דאס נעזעץ פון מדי אוז פרס איז, אז איטליכעם פערבאט אונד נעזעץ וואס דער מלך האט בעשטעטיגט מאר ניט נעענדערט ווערען.

17 דענסטמאל האט דער מלך נעבאטען, אונד זייא האבען נעברַאכט דעם דניאל אונד זייא האבען איהם אריינגעוואַרפען אין דיא לייבען־גרוב; אבער דער מלך האט נעשריגען אונד נעזאגט צו דניאל, דיין גאט וועמען דוא דינסט תמיד דער זאל דיך מציל זיין.

18 אונד מען האט נעברַאכט א שטיין אונד מען האט איהם נעלייגט אויף דיא עפענונג פון דער גרוב, אונד דער מלך האט עס פערחתמת מיט זיין זיגעל־רינג אונד מיט דעם זיגעל־רינג פון זיינע פירשטען, כדי דער ווילען זאל ניט פערענדערט ווערען וועגען דניאל.

פַּלַח רַה בְּתַדִירָא הוּא יְשֵׁיזְבִנָּךְ׃
יח וְהֵיתַיִת אֶבֶן חֲדָה וְשָׂמַת עַל־
פֻּם גֻּבָּא וַחֲתַמַהּ מַלְכָּא בְּעוֹקְתֵהּ
וּבְעִזְקַת רַבְרְבָנוֹהִי דִּי לָא תִשְׁנָא
צְבוּ בְּדָנִיֵּאל׃ יט אֱדַיִן אֲזַל מַלְכָּא
לְהֵיכְלֵהּ וּבָת טְוָת וְדַחֲוָא הִנְּעַל
קֳדָמוֹהִי וְשִׁנְתֵּהּ נַדַּת עֲלוֹהִי׃
כ בְּאֵדַיִן מַלְכָּא כְּשַׁפְרְפָרָא יְקוּם
בְּנַגְהָא וּבְהִתְבְּהָלָה לְגֻבָּא דִּי
אַרְיָוָתָא אֲזַל׃ כא וּכְמִקְרְבֵהּ לְגֻבָּא
לְדָנִיֵּאל בְּקָל עֲצִיב זְעַק עְנֵה מַלְכָּא
וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דָּנִיֵּאל עַבְדָּ אֱלָהָא חַיָּא
אֱלָהָא דִּי אַנְתְּ פָּלַח לֵהּ בְּתַדִירָא
הֲיִכְלַ לְשֵׁיזָבוּתָךְ מִן אַרְיָוָתָא׃
כב אֱדַיִן דָּנִיֵּאל עִם מַלְכָּא מְלִל
מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי׃ כג אֱלָהִי שְׁלַח
מַלְאֲכֵהּ וּסְגַר פֻּם אַרְיָוָתָא וְלָא
חַבְּלוּנִי כָּל קֳבֶל דִּי קֳדָמוֹהִי זָכוּ
הִשְׁתְּכַחַת לִי וְאַף קֳדָמָךְ מַלְכָּא
חֲבוּלָה לָא עֲבַדְתִּ׃ כד בְּאֵדַיִן
מַלְכָּא שַׂגִּיא טְאֵב עֲלוֹהִי וּלְדָנִיֵּאל
אֲמַר לְהַנָּקָא מִן גֻּבָּא וְהֻסַּק
דָּנִיֵּאל מִן־גֻּבָּא וְכָל־חַבָל לָא
הִשְׁתְּכַח בֵּהּ דִּי הֵימִן בֵּאלָהֵהּ׃

הַנָּךְ מִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ כָּל הַיּוֹם הוּא
יְצִילָךְ׃ יח וְאֶבֶן אַחַת הֻבְאַת וַתֻּכַּם
אֶת פִּי הַבּוֹר וְנַחֲתוֹם בְּטַבַּעַת
הַמֶּלֶךְ וּבְטַבָּעוֹת גְּדוֹלָנָיו לְמַעַן
הַצִּיל אֶת דָּנִיֵּאל מְעֻדָּם׃ יט וַיֶּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ אֶל גִּנַּת הֵיכָלוֹ אֲשֶׁר לוֹ סָךְ
וְנֶעֱף עָנָה בְצוֹם נַפְשׁוֹ בַּשִּׁיר לֹא
שָׂתָה יַיִן וּשְׁנָתוֹ עָלָיו נָדָדָה׃ כ וּכְמוֹ
הַשַּׁחַר עָלָה וַיָּקָץ הַמֶּלֶךְ וַיָּבָהֶל
לָלֶכֶת אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת׃ כא וַיְהִי
כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב הַמֶּלֶךְ לָבוֹא אֶל הַבּוֹר
מְקוֹם שָׁם דָּנִיֵּאל שׁוֹכֵב לְמַעֲכָה
זָעַק זַעֲקָה גְּדוֹלָה וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל עֶבֶד
אֱלֹהִים חַיִּים הֲכָכוֹל אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
הִתְהַלַּכְתָּ לְפָנָיו תָּמִיד הוֹשִׁיעֲךָ מִפְּנֵי
אֲרָיוֹת׃ כב וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶת הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם יִחְיֶה׃
כג אֱלֹהַי שָׁלַח מַלְאָכוֹ וְסָגַר פִּי
הָאֲרָיוֹת וְלֹא חָשְׁכוּ נַפְשִׁי כִּי אוֹתִי
רָאָה צַדִּיק לְפָנָיו וְלְךָ הַמֶּלֶךְ לֹא
חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ לֹא עָשִׂיתִי׃
כד וַיִּשְׂמַח הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמֶר לְהָרִים
אֶת דָּנִיֵּאל מִן הַבּוֹר וַיַּעֲלוּ
אֶת דָּנִיֵּאל מִן הַבּוֹר שָׁלֵם כְּלִי פָּגַע

19 Then the king went to his palace, and passed the night fasting: neither were instruments of music brought before him: and his sleep went from him.

20 Then the king arose very early in the morning, and went in haste unto the den of lions.

21 And when he came to the den, he cried with a lamentable voice unto Daniel: *and* the king spake and said to Daniel, O Daniel, servant of the living God, is thy God, whom thou servest continually, able to deliver thee from the lions?

22 Then said Daniel unto the king, O king, live for ever.

23 My God hath sent his angel, and hath shut the lions' mouths, that they have not hurt me: forasmuch as before him innocency was found in me; and also before thee, O king, have I done no hurt.

24 Then was the king exceeding glad for him, and commanded that they should take Daniel up out of the den. So Daniel was taken up out of the den, and no manner of hurt was found upon him, because he believed in his God.

25 And the king commanded, and they brought those men which had accused Daniel, and they cast *them* into the den of lions, them, their children, and their wives; and the lions had the mastery of them, and brake all their bones in pieces or every they came at the botton of the den.

19 דענסטמאל איז דער מלך אריינ־
געגאנגען אין זיין פאלאסט, אונד ער האט
דיא נאכט איבערגעפאסט, אונד עס זע־
נען אויך ניט קיינע כלי זמרים פאר איהם
נעבראכט נעווארען, אונד זיין שלאף איז
פון איהם אוועקגענאנגען.

20 דענסטמאל איז דער מלך זעהר
פריה אויפגעשטאנען (איידער עס איז ליכ־
טיג נעווארען) אונד ער איז מיט אייליגעם
צו דער לייבען־גרוב גענאנגען.

21 אונד וען ער איז נאהענט נעקומען
צו דער גרוב, אזוי האט ער אויסגעשרי־
גען מיט א טרויעריג קול צו דניאל, דער
מלך האט געשריגען אונד געזאגט צו
דניאל, דניאל! דוא קנעכט פון דעם
לעבעדיגען נאט, איז דיין נאט וועמען דוא
שטענדיג דינסט אים שטאנד דיך מציל
צו זיין פון דיא לייבען?

22 דענסטמאל האט דניאל נערעט צו
דעם מלך, מלך, לעב אויף אייביג!

23 מיין נאט האט נעשיקט זיין מלאך
אונד האט פערשלאסען דאם מויל פון דיא
לייבען דאס זייא האבען מיר נאר קיין
שאדען ניט נעטהן, ווייל איך בין פאר
איהם אומשולדיג נעפונען נעווארען, אונד
אויך פאר דיר מלך, האב איך אויך קיין
שלעכטעם ניט נעטהן.

24 דענסטמאל איז דעם מלך זעהר נוט
נעווען, אונד ער האט בעפוילען אז מען
זאל דניאל ארויפברענגען פון דער גרוב;
אזוי האט מען דניאל ארויפגעבראכט
פון דער גרוב, אונד עם איז אן איהם נאר
קיין שאדען ניט נעפונען נעווארען, ווייל ער האט געגלויבט אן זיין נאט.

25 אונד דער מלך האט בעפוילען, אונד מען האט נעבראכט דיא דאזיגע מענער
וואס האבען דניאל אננעקלאגט אונד מען האט זייא אריינגעווארפען אין דיא
גרוב צו דיא לייבען מיט זייערע קינדער אונד זייערע וויבער, אונד איידער זייא
האבען נעגרייכט אונטען צו דער גרוב, אזוי האבען שון דיא לייבען איבער זייא
נעוועלטיגט אונד זייא האבען אלע זייערע ביינער אין שטיקלעך צובראכען.

מַחֲבָרָה כִּי חֶאֱמִין בֵּאלָהִים׃ כה וַיְצַו
הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
הָלְכוּ רָכִיל בְּדָנִיֵּאל וּלְהַשְׁלִיכֵם
לְבוֹר הָאֲרָיוֹת הֵם וּבְנֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם
וַיְהִי טֶרֶם הִגִּיעוּ לְתַחְתִּית הַבּוֹר
וְהָאֲרָיוֹת הָתְנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּשֶׁצֶף
קֻצָּף וַעֲצָמוֹתֵיהֶם כָּתָצוּ׃ כו וַיִּשְׁלַח
הַמֶּלֶךְ דָּרְיָוֶשׁ לְכָל הָעַמִּים הַגּוֹיִם
וּלְשֹׁנוֹת אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ
דְּבָרִי שָׁלוֹם וָאֱמֶת׃ כז מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ
תֵּצֵא צָו בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה יִירָא מִפְּנֵי אֱלֹהֵי
דָּנִיֵּאל וְגוּר כִּשְׁאֵתוֹ כִּי הוּא אֱלֹהִים
חַי וְקַיָּם לְעוֹלָם אֵין קֵצֶה לְכַלְכוּתוֹ
וּלְמֶמְשַׁלְתּוֹ עַיִן סוֹף׃ כח מוֹשִׁיעַ
וּמַצִּיל עֹשֶׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרָץ וַיוֹשַׁע אֶת דָּנִיֵּאל מִפִּי אֲרָיוֹת׃
כט וְהָאִישׁ דָּנִיֵּאל הַצְלִיחַ בִּימֵי
דָּרְיָוֶשׁ וּבִימֵי כ֫וֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס׃

כה וַאֲמַר מַלְכָּא וְהַיְתִיו גֻּבְרַיָּא
אִלֶּךְ דִּי אֲכָלוּ קַרְצוֹהִי דִּי דָנִיֵּאל
וּלְגֹב אַרְיָוָתָא רְמוֹ אִנּוּן בְּנֵיהוֹן
וּנְשֵׁיהוֹן וְלָא מְטוֹ לְאַרְעִית גֻּבָּא
עַד דִּי שְׁלְטוּ בְהוֹן אַרְיָוָתָא וְכָל־
גַּרְמֵיהוֹן הַדִּקוּ׃ כו בֵּאדַיִן דָּרְיָוֶשׁ
מַלְכָּא כְּתַב לְכָל עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא
וְלִשְׁנַיָּא דִּי־דָאְרִין בְּכָל אַרְעָא
שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא׃ כז מִן־קָדָמַי שִׂים
טְעֵם דִּי בְכָל שָׁלְטָן מַלְכוּתִי לֶהֱוֹן
זָאעִין וְדָחֲלִין מִן־קֳדָם אֱלָהֵהּ דִּי
דָנִיֵּאל דִּי הוּא אֱלָהָא חַיָּא וְקַיָּם
לָעָלְמִין וּמַלְכוּתֵהּ דִּי לָא תִתְחַבַּל
וְשָׁלְטָנֵהּ עַד סוֹפָא׃ כח מְשֵׁזִב
וּמַצֵּיל וְעָבֵד אָתִין וְתִמְהִין בִּשְׁמַיָּא
וּבְאַרְעָא דִּי שֵׁזִיב לְדָנִיֵּאל מִן יַד
אַרְיָוָתָא׃ כט וְדָנִיֵּאל דְּנָה הַצְלַח
בְּמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ וּבְמַלְכוּת פּוֹרֶשׁ
פָּרְסָאָה׃

ט א בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ בֶּן־אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִזֶּרַע מָדַי אֲשֶׁר הָמְלַךְ עַל

רחמים בדין

כה ונגיסס וכזיסס. לין לקשה מתה בעבור בעלה וגן לה יומת על לבדו. לגל מוכל מקבית
על דבר שקר כל ומשרתיו רשעים:

מ א לדריוש בן לחשורוש. זה הוא דריוש הנזכר בפרשה הקודמת לשר קבל המלוכה על
בבל לאחרי מות בלטשאצר:

26 Then king Darius wrote unto all people, nations, and languages, that dwell in all the earth; Peace be multiplied unto you.

27 I make a decree, That in every dominion of my kingdom men tremble and fear before the God of Daniel: for he *is* the living God, and steadfast for ever, and his kingdom, *that* which shall not be destroyed, and his dominion *shall be even* unto the end.

28 He delivereth and rescueth, and he worketh signs and wonders in heaven and in earth, who hath delivered Daniel from the power of the lions.

29 So this Daniel prospered in the reign of Darius, and in the reign of Cyrus the Persian.

9 1 In the first year of Darius the son of Ahasuerus, of the seed of the Medes, which was made king over the realm of the Chaldeans,

2 In the first year of his reign I Daniel understood by books the number of the years, whereof the word of the Lord came to Jermiah the prophet, that he would accomplish seventy years in the desolations of Jerusalem.

3 And I set my face unto the Lord God, to seek by prayer and supplications, with fasting, and sackcloth, and ashes.

4 And I prayed unto the Lord my God, and made my confession, and said, O Lord, the great and dreadful God, keeping the covenant and mercy to them that love him, and to them that keep his commandments.

26 דענסטמאל האט דער מלך דריוש געשריבען צו אלע פעלקער פון דיא אומות אונד לשונות וואס וואהנען אין דער גאנצער וועלט. אייער שלום זאל פערמעהרט ווערען.

27 פון מיר איז ארויסגענאנגען א נזרה, דאס אין דער גאנצער רעגירונג פון מיין קעניגרייך זאל מען ציטערן אונד מורא האבען פאר דעם גאט פון דניאל, וואריין ער (אליין) איז דער לעבעדיגער גאט אונד האט א קיום ביז אויף אייביג אונד וועט נים פערדארבען ווערען, אונד זיין- נעווֹלטינקייט איז ביז צו דעם סוף.

28 ער טהוט בעפרייען אונד מציל זיין, אונד ער טהוט צייכען אונד וואונדער אין דעם הימעל אונד אויף דער ערד, וואריין ער האט דניאל מציל געווועזען פון דער מאכט פון דיא לייבען.

29 אונד דער דאזיגער דניאל האט בענליקט אין דעם מלכות פון דריוש אונד אין דעם מלכות פון כורש הפרסי.

ט 1 אין דעם ערשטען יאהר פון דריוש זוהן פון אחשורוש פון דיא זרע מדי, וואס האט רעגיערט איבער דעם מלכות פון דיא כשדים.

2 אין דעם ערטשטען יאהר פון זיינע רעגירונג, האב איך דניאל, פערשטאנען דורך דיא ספרים, דיא צאהל פון דיא יאהרען, פון וואס דאם ווארט פון גאט איז געווועזען צו ירמיה הנביא, כדי צו דערפילען פון דעם חורבן ירושלים זיבעציג יאהר.

3 אזוי האב איך נענעבען מיין פנים צו דעם האר גאט כדי צו זוכען מיט נעבעט אונד תחנה, אונד פאסטען מיט זאק אונד אש.

4 אונד איך האב נעבעטען צו מיין גאט, אונד איך האב זיך מתודה נעווועזען, אונד איך האב געזאגט, דוא גרויסער אונד פארכטערליכער האר גאט, וואס טהוסט האלטען דעם בונד אונד דיא גנאדע, צו די וואס ליבען איהם, אונד היטען זיינע מצות.

מַלְכוּת כַּשְׂדִּים: ב בִּשְׁנַת אַחַת לְמָלְכוֹ אֲנִי דָנִיֵּאל בִּינֹתִי בַּסְּפָרִים מִסְפַּר
הַשָּׁנִים אֲשֶׁר הָיָה דְבַר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָה הַנָּבִיא לְמַלֹּאות לְחָרְבוֹת
יְרוּשָׁלִַם שִׁבְעִים שָׁנָה: ג וָאֶתְּנָה אֶת־פָּנַי אֶל אֲדֹנָי הָאֱלֹהִים לְבַקֵּשׁ
תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים בְּצוֹם וְשַׂק וָאֵפֶר: ד וָאֶתְפַּלְלָה לַיהוָה אֱלֹהָי וָאֶתְוַדֶּה
וָאֹמְרָה אָנָּא אֲדֹנָי הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו
וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: ה חָטָאנוּ וְעָוִינוּ וְהִרְשָׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ וָסוּר מִמִּצְוֹתֶיךָ
וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ: ו וְלֹא שָׁמַעְנוּ אֶל־עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְשִׁמְךָ
אֶל מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ וַאֲבֹתֵינוּ וְאֶל כָּל־עַם הָאָרֶץ: ז לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה
וָלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים כַּיּוֹם הַזֶּה אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וּלְכָל יִשְׂרָאֵל
הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתָּם שָׁם בְּמַעְלָם אֲשֶׁר
מָעֲלוּ בָךְ: ח יְהוָה לָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים לְמַלְכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ אֲשֶׁר
חָטָאנוּ לָךְ: ט לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְלִחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בּוֹ: י וְלֹא
שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת בְּתוֹרֹתָיו אֲשֶׁר נָתַן לָפָנֵינוּ בְּיַד עֲבָדָיו
הַנְּבִיאִים: יא וְכָל יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ אֶת־תּוֹרָתֶךָ וְסוֹר לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקֹלֶךָ
וַתִּתַּךְ עָלֵינוּ הָאָלָה וְהַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר כְּתוּבָה בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד
הָאֱלֹהִים כִּי חָטָאנוּ לוֹ: יב וַיָּקֶם אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֵינוּ וְעַל שֹׁפְטֵינוּ
אֲשֶׁר שָׁפְטוּנוּ לְהָבִיא עָלֵינוּ רָעָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר לֹא נֶעֶשְׂתָה תַּחַת כָּל־
הַשָּׁמַיִם כַּאֲשֶׁר נֶעֶשְׂתָה בִּירוּשָׁלִָם: יג כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֵת

רחמים בדין

ד תנח. כמו לל נח. ומשתי מלות נעשה מהת נמסרון הלמ"ד שדרכה לפעמים לכפול כמו (במדבר ג מ"ה) קח וזה מקור לקוח (דניאל לח כו) שנריך להיות לקח. מכל המת שחסרה הלי; העתקתי מספר רב נתיון בר יעקב נד ס"ג: ה וסור. המקור. וכמוהו נזה היה וסרנו. ומזה נסליחות סרנו ממצוותיך: וסור. מקור תמורת וסרו. כמו סרו מהר: ומתך. הנה נמלת כתוב הדר שפך כלפי המתו. וכתוב עוד ומה מתלקחת. ומהרי לשון הומה כלפי נשכחת. תוכל גם הלמה להתיך ככסף נכור:

5 We have sinned, and have committed iniquity, and have done wickedly, and have rebelled, even by departing from thy precepts and from thy judgments.

6 Neither have we hearkened unto thy servants the prophets, which spake in thy name to our kings, our princes, and our fathers, and to all the people of the land.

7 O Lord, righteousness *belongeth* unto thee, but unto us confusion of faces, as at this dey; to the men of judah, and to the inhabitants of jerusalem, and unto all Israel, *that are* near, and *that are* far off, through all the countries whither thou hast driven them, because of their trespass that they have trespassed against thee.

8 O Lord, to us *belongeth* confusion of face, to our kings, to our princes, and to our fathers, because we have sinned against thee.

9 To tne Lord our God *belong* mercies and forgivenesses, though we have rebelled against him.

10 Neither have we obeyed the voice of the Lord our God, to walk in his laws, which he set before us by his servants the prophets.

11 Yes, all Israel have transgressed thy law, even by departing, that they might not obey thy voice; therefore the curse is poured upon us, and the oath that *is* written in the law of Moses the servant of God, because we have sinned against him.

12 And he hath confirmed his words, which he spake against us, and against our judges that judged us, by bringing upon us a great

5 מיר האבען נעזינדיגט, אונד מיר האבען פערקרימט, אונד מיד האבען שלעכטעם נעטהון, אונד מיר האבען מורד נעוועזן, אונד מיר האבען אוועגעקעהרט פון דיינע מצות אונד פון דיינע משפטים.

6 אונד מיר האבען ניט נעהארכט צו דיינע קנעכט, דיא נביאים וואס האבען נערעט אין דיין נאמען צו אונזערע מלכים, אונזערע פירשטען אונד אונזערע עלטערן, אונד צו דעם נאנצען פאלק פון דעם לאנד.

7 צו דיר, האר, איז דיא נערעכטיגקייט, אבער צו אונז א פערשעמטעם פנים אזוי וויא עם איז דעם היינטיגען טאג; צו דיא מענער פון יהודה אונד צו דיא בעוואהנערס פון ירושלים, אונד צו נאנץ ישראל, דיא נאהענט אונד וויטע אלע לענדער, וואו דוא האסט זייא דארט אהין פערשטויסען, וועגען איהרע זינד מיט וואס זייא האבען קעגען דיר נעזינדיגט.

8 האר! צו אונז נעהערט א פערשעמטעם פנים, צו אונזערע מלכים, צו אונזערע פירשטען אונד צו אונזערע עלטערן, וויל מיר האבען קעגען דיר נעזינדיגט.

9 צו דעם האר אונזער נאט איז דיא בארמהערציגקייט אונד דיא פערגעבונג, וואריין מיר האבען קעגען איהם מורד געוועזן.

10 אונד מיר האבען ניט נעהארכט צו דעם קול פון אונזער נאט, צו גיין אין זיין תורה וואס ער האט אונז געגעבען, דורך זיינע קנעכט דיא נביאים.

11 אונד נאנץ ישראל האבען עובר געוועזן אויף דיין תורה, אונד האבען זיך אפגעקעהרט דאס זייא זאלטן ניט צוהערען אן דיין קול, דאריבער איז איבער אונז

אויסגענאסטן געוואארען דיא קללה אונד דיא שבועה וואס שטייט געשריבען אין דער תורה פון משה, נאט'ס קנעכט, וויל מיר האבען קעגען איהם נעזינדיגט.

12 אונד ער האט מקיים געוועזן זיינע רייד וואס ער האט נערעט איבער אונז אונד איבער אונזערע שופטים וואס האבען אונז נעריכטעט, כדי איבער אונז צו ברענגען דאס גרויסע שלעכטעם, (א זאלכעם) וואס איז ניט געטהון געוואארען אונטער

כָּל הָרָעָה הַזֹּאת בָּאָה עָלֵינוּ וְלֹא חִלִּינוּ אֶת פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָשׁוּב
מֵעֲוֹנֵינוּ וּלְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתֶּךָ: יד וַיִּשְׁקֹד יְהוָה עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ
כִּי צַדִּיק יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְקֹלוֹ:
טו וְעַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיָד
חֲזָקָה וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ: טז אֲדֹנָי כְּכָל
צִדְקֹתֶיךָ יָשָׁב־נָא אַפְּךָ וַחֲמָתְךָ מֵעִירְךָ יְרוּשָׁלַם הַר־קָדְשֶׁךָ כִּי
בַחֲטָאֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבֹתֵינוּ יְרוּשָׁלַם וְעַמְּךָ לַחֶרְפָּה לְכָל־סְבִיבוֹתֵינוּ:
יז וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ
עַל־מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי: יח הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח
עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי לֹא עַל־
צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:
יט אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל־תְּאַחַר
לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־עִירְךָ וְעַל־עַמֶּךָ: כ וְעוֹד אֲנִי
מְדַבֵּר וּמִתְפַּלֵּל וּמִתְוַדֶּה חַטָּאתִי וְחַטַּאת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּמַפִּיל
תְּחִנָּתִי לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָי עַל הַר־קֹדֶשׁ אֱלֹהָי: כא וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר
בַּתְּפִלָּה וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בֶּחָזוֹן בַּתְּחִלָּה מֻעָף בִּיעָף
נֹגֵעַ אֵלַי כְּעֵת מִנְחַת־עָרֶב: כב וַיָּבֶן וַיְדַבֵּר עִמִּי וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל עַתָּה
יָצָאתִי לְהַשְׂכִּילְךָ בִּינָה: כג בְּתְחִלַּת תַּחֲנוּנֶיךָ יָצָא דָבָר וַאֲנִי בָּאתִי
לְהַגִּיד כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה וּבִין בַּדָּבָר וְהָבֵן בַּמַּרְאֶה: כד שָׁבֻעִים
שִׁבְעִים נֶחְתַּךְ עַל־עַמְּךָ וְעַל־עִיר קָדְשֶׁךָ לְכַלֵּא הַפֶּשַׁע וּלְחָתֵם חַטּ֑וֹת

רחמים בדין

כג כי חמודות חסר יום. כלומר כי יום חמודות. וכן להלן. דניאל יום חמודות:
כד שבעים. המוכן שנים. ולחתם. ויש גורסין ולהתם וכונס לחתם. כי חתומה ותמה
נדפסות הן לעת קץ ולסוף כל תכלית. החתימה תנץ בלחברונה ולהתם כמוס:

evil: for under the whole heaven hath not been done as hath been done upon Jerusalem.

13 As *it is* written in the law of Moses, all this evil is come upon us: yet made we not our prayer before the Lord our God, that we might turn from our iniquities, and understand thy truth.

14 Therefore hath the Lord watched upon the evil, and brought it upon us: for the Lord our God *is* righteous in all his works which he doeth: for we obeycd not his voice.

15 And now, O Lord our God, that hast brought thy people forth out of the land of Egypt with a mighty hand, and hast gotten thee renown, as at this day; we have sinned, we have done wickedly.

16 O Lord, according to all thy righteousness, I beseech thee, let thine anger and thy fury be turned away from thy city Jerusalem, thy holy mountain: because for our sins, and for the iniquites of our fathers, Jerusalem and thy people *are become* a reproach to all *that are* about us.

17 Now therefore, O our God, hear the prayer of thy servant, and his supplications, and cause thy face to shine upon thy sanctuary that is desolate, for the Lord's sake.

18 O my God, incline thine ear, and hear: open thine eyes, and behole our desolations, and the city which is called by thy name: for we do not present our supplications before thee for our righteousnesses, but for thy great mercies.

19 O Lord, hear; O Lord, forgive; O Lord, hearken and do; defer not, for thine own sake, O my God: for thy city and thy people are called by thy name.

דעם נאנצען הימעל אזוי וויא עס איז נעטהון נעווארען אין ירושלים.

13 אזוי וויא עס שטייט נעשריבען אין תורת משה, אלעס דאס דאזיגע שלעכטע איז איבער אונז נעקומען; אונד דאך האבען מיר ניט אנגענעטען דאס פנים פון אונזער נאט, כדי מיר זאלטן אפקעהרען פון אונזערע זינד, אונד קלוג צו ווערען אין דיינע ווארהייט.

14 דאריבער האט נאט נעוואכט איבער דעם בייזען, אונד ער האט עס איבער אונז נעברענגט; ווארין אונזער נאט איז נערעכט איבער אלע זיינע מעשים וואס ער האט נעטהון, ווארין מיר האבען ניט נעהארכט צו זיין קול.

15 אונד אצונד, האר, אונזער נאט, וואס דוא האסט ארויסנעבראכט דיין פאלק אויס דעם לאנד מצרים, מיט א שטארקע האנד, אונד דוא האסט דיר נעמאכט א שם אזוי ווי עס איז דעם היינטיגען טאג, מיר האבען געזינדיגט אונד מיר האבען שלעכטעס נעטהון.

16 האר! נאך אלע דיינע נערעכטיגקייט בעט איך דיך לאז דאך אפקעהרען דיין צארן אונד דיין גרימצארן פון דיין שטאט ירושלים, דיין הייליגען בארג, וואריין וועגען אונזערע זינד אונד וועגען דיא זינד פון אונזערע עלטערן איז ירושלים אונד דיין פאלק נעווארען פאר א הרפה, צו אלע וואס זעגען ארום אונז.

17 אונד אצונד, אונזער נאט הער צו דעם נעבעט פון דיין קנעכט, אונד צו זיין תחינה, אונד לאז דיין פנים לייכטען איבער דיין בית המקדש (וואס איז פערוויסט) נור פון וועגען דעם האר.

18 מיין נאט, נייג דאך דיינע אויערן אונד הער; מאך אויף דיינע אויגען אונד זעה אונזערע פערוויסטונג, אונד דיא שטאט אויף וועלכער דיין נאמען איז אנגערופען נעווארען; ווארין עס איז ניט פון אונזערע נערעכטיגקייט דאס מיר טהון (מיט) אונזערע נעבעטע פאר דיר אנידערפאלן, נייעדט פון וועגען דיינע נרויסע בארמהערצינקייט.

19 האר, הער דאך, האר פערגיעב, האר פערנעם דאך, אונד טהוא עס אונד לייג עס ניט אפ, פון דיינעטוועגען וואריך דיין נאמען איז דאך אנגערופען אי-

חַטֹּאות וּלְכַפֵּר עָוֹן וּלְהָבִיא צֶדֶק עֹלָמִים וַלַחְתֹּם חָזוֹן וְנָבִיא
וְלִמְשֹׁחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים : כה וְתֵדַע וְתַשְׂכֵּל מִן־מֹצָא דָבָר לְהָשִׁיב
וְלִבְנוֹת יְרוּשָׁלַם עַד־מָשִׁיחַ נָגִיד שָׁבֻעִים שִׁבְעָה וְשָׁבֻעִים שִׁשִּׁים
וּשְׁנַיִם תָּשׁוּב וְנִבְנְתָה רְחוֹב וְחָרוּץ וּבְצוֹק הָעִתִּים : כו וְאַחֲרֵי
הַשָּׁבֻעִים שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם יִכָּרֵת מָשִׁיחַ וְאֵין לוֹ וְהָעִיר וְהַקֹּדֶשׁ יַשְׁחִית
עַם נָגִיד הַבָּא וְקִצּוֹ בַשֶּׁטֶף וְעַד־קֵץ מִלְחָמָה נֶחֱרֶצֶת שֹׁמֵמוֹת :
כז וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲצִי הַשָּׁבוּעַ יַשְׁבִּית זֶבַח
מִנְחָה וְעַל כְּנַף שִׁקּוּצִים מְשֹׁמֵם וְעַד־כָּלָה וְנֶחֱרָצָה תִּתַּךְ עַל־
שׁוֹמֵם : י א בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ הַמָּדִי עָמְדִי לְמַחֲזִיק וּלְמָעוֹז
לוֹ : ב וְעַתָּה אֱמֶת אַגִּיד לָךְ הִנֵּה־עוֹד שְׁלֹשָׁה מְלָכִים עֹמְדִים
לְפָרַס וְהָרְבִיעִי יַעֲשִׁיר עֹשֶׁר־גָּדוֹל מִכֹּל וּבְחָזְקָתוֹ בְּעָשְׁרוֹ יָעִיר
הַכֹּל אֶת מַלְכוּת יָוָן : ג וְעָמַד מֶלֶךְ גִּבּוֹר וּמָשַׁל מִמְשָׁל רַב וְעָשָׂה
כִּרְצוֹנוֹ : ד וּכְעָמְדוֹ תִּשָּׁבֵר מַלְכוּתוֹ וְתֵחָץ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם
וְלֹא לְאַחֲרִיתוֹ וְלֹא כְמִשְׁלוֹ אֲשֶׁר מָשָׁל כִּי תִנָּתֵשׁ מַלְכוּתוֹ
וְלַאֲחֵרִים מִלְּבַד־אֵלֶּה : ה וְיֶחֱזַק מֶלֶךְ־הַנֶּגֶב וּמִן־שָׂרָיו וְיֶחֱזַק עָלָיו

רחמים בדין

בה וחרוץ. כמו וחוץ. כלומר לכל רחוב קודם וכריש נוסף : ובצוק העתים. לזה תכוי את רצון. את לעומתם. לחרי אשר הרחובות וחומות תבנינה. כלי תכונה הן תהיינה מחדש רק העושים מקום וקנין להיניד לכם ולזולתם. ופירוש מלת בצוק הוא ככלל מלת וגדוש כמו ורגלך לא בצקה : כו עם נגיד. כמו עם נגיד בתיריק. המלאך המשחית יחבית העיר והקדש עם מלכם הבא למלוך תחת המלך הרשעון הנכרת זה לא כדבר :

י א בשנת לתת לדריוש. כמקרים הפרשיות המאחרות בזה הספר. אשר נערבו ונתו אלו אלא במקומם אשר הערותי עליהם למעלה. כן גם מקרם הפרשה הזאת. אשר מקומה קודם הפרשה המתחלת בשנת אלא לכורש המולך לחרי דריוש. ומשכת כל שתי הפרשיות הקודמות המדברות בדריוש ומת אשר עמד ואשר נעשה בימי מלכותו לדניאל בסקין ובחלום : עמדי למחזיק ולמעוז לו. דניאל מספר כי היה תקיף בדעת המלך לחרי רחמיו את יקר הכרת גדולתו בעיני המלכים אשר הושיעו מפי אריות :

בער דיין שטאט אונד איבער דיין פאלק.

20 אונד וועז איך האב נאך נערעט, אונד האב נעבעטען אונד מתודה געווע־ זען מיינע זינד אונד דיא זינד פון מיין פאלק ישראל, אונד איך האב נעמאכט פאלען מיין תחינה פאר יהוה מיין נאט, וועגען דעם הייליגען בארג פון מיין נאט.

21 אונד וועז איך האב נאך (אזוי) נערעט אין דעם נעבעט, אזוי איז דער מאן גבריאל, וועמען איך האב נעזעהען אין דעם נעזיכט (בנבואה) אים אנהייב, ער איז נעשווינד געפלויגען, אונד ער האט מיך אנגעריהרט אין דער מנחה צייט, קענען אבענד.

22 ער האט מיר צו פערשטיין נענע־ בען, אונד ער האט מיט מיר נערעט, אונד נעזאגט, דניאל! איך בין אצונד ארויסגענאנגען כדי איך זאל דיך קלוג מאכען צו פערשטיין.

23 אין דעם אנהייב פין דיין נעבעט איז ארויסגענאנגען דער בעפעהל, אונד איך בין געקומען כדי עס דיר אנצוזאגען, ווארין דוא ביזט א בעליבטער, דאריבער פערשטייא דיא זאך, אונד בעטראכט (גוט) דיא נבואה.

24 זיבעציג וואכען (שמיטות) זענען בעשטימט נעווארען איבער דיין פאלק אונד איבער דיין הייליגע שטאט, כדי צו פערלענדען דיא זינד אונד צו פערזי־ געלן דיא חטאים, אונד מכפר צו זיין פון וועגען דער אומגערעכטיגקייט, אונד אריינ־ צובערענגען אייביגע נערעכטיגקייט, אונד צו פערזיגעלן דיא זעחונג אונד דיא נבואה, אונד צו זאלבען דעם אלערהייליגסטען.

25 דאריבער זאלסט דוא וויסען אונד פערשטייא דאס פון דעם ארויס גיין פון דעם בעפעהל, ביז מען וועט צוריק גיין אונד ווידער אויפבויען ירושלים ביז צו דעם משיח דעם פירשט, וועט זיין זיבען וואכען (שמיטות), אונד צווייא אונד זעכציג וואכען (שמיטות); אזוי וועט מען צוריקקעהרען אונד ווידער אויפבויען דיא נאסען אונד דיא מויערן, חאטשע עס וועט זיין אין ענגע (צרה) צייטען.

26 אבער נאך דיא צווייא אונד זעכציג וואכען וועט דער משיח אפגעשניטען וועדען

20 And while I was speaking, and praying, and confessing my sin, and the sin of my people Israel, and presenting my supplication before the Lord my God for the holy mountain of my God.

21 Yea, while I *was* speaking in prayer, even the man Gabriel, whom I had seen in the vision at the beginning, being caused to fly swiftly, touched me about the time of the evening oblation.

22 And he informed *me,* and talked with me, and said, O Daniel, I am now come forth to give thee skill and understanding.

23 At the beginning of the supplications the commandment came forth, and I am come to shew *thee;* for thou *art* greatly beloved: therefore understand the matter, and consider the vision.

24 Seventy weeks are determined upon the people and upon thy holy city, to finish the transgression, and to make an end of sins, and to make reconciliation for iniquity, and to bring in everhasting righteousnes, and to seal up the vision and prophecy, and to anoint the Most Holy.

25 Know therefore and understand, *that* from the going forth of the commandment to restore and to build Jerusalem unto the Messiah the Prince *shalt be* seven weeks, and threescore and two weeks: the street shall be built again, and the wall, even in troublous times.

26 And after threescore and two weeks shall Messiah be cut off, but not for himself: and the people of the prince that shall come shall

וּמֹשֵׁל מִמְשָׁלְתּוֹ׃ ו וְלֵקֵץ שָׁנִים יִתְחַבָּרוּ וּבַת מֶלֶךְ־
הַנֶּגֶב תָּבוֹא אֶל־מֶלֶךְ הַצָּפוֹן לַעֲשׂוֹת מֵישָׁרִים וְלֹא־תַעְצֹר
כּוֹחַ מבא ו הַזְּרוֹעַ וְלֹא יַעֲמֹד וְזַרְעוֹ וְתִנָּתֵן הִיא וּמְבִיאֶיהָ וְהַיֹּלְדָהּ
וּמְחַזֵּקָהּ בָּעִתִּים׃ ז וְעָמַד מִנֵּצֶר שָׁרָשֶׁיהָ בְּנוֹ וְיָבֹא אֶל־הַחַיִל וְיָבֹא
בְּמָעוֹז מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְעָשָׂה בָהֶם וְהֶחֱזִיק׃ ח וְגַם אֱלֹהֵיהֶם עִם־
נְסִיכֵיהֶם עִם־כְּלֵי חֶמְדָּתָם כֶּסֶף וְזָהָב בַּשִּׁבְיָ יָבִא מִצְרָיִם וְהוּא
שָׁנִים יַעֲמֹד מִמֶּלֶךְ הַצָּפוֹן׃ ט וּבָא בְּמַלְכוּת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְשָׁב אֶל־
אַדְמָתוֹ׃ י וּבָנוּ ובניו קרי יִתְגְּרוּ וְאָסְפוּ הֲמוֹן חֲיָלִים רַבִּים וּבָא בוֹא
וְשָׁטַף וְעָבַר וְשָׁב וְיִתְגְּרוּ ויתגרה קרי עַד מָעֻזּוֹ מעוזו ק׳׃ יא וְיִתְמָרְמַר
מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיָצָא וְנִלְחַם עִמּוֹ עִם־מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן רָב
וְנִתַּן הֶהָמוֹן בְּיָדוֹ׃ יב וְנִשָּׂא הֶהָמוֹן יָרוֹם ורם קרי לְבָבוֹ וְהִפִּיל
רִבֹּאוֹת וְלֹא יָעוֹז׃ יג וְשָׁב מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן רָב מִן־
הָרִאשׁוֹן וּלְקֵץ הָעִתִּים שָׁנִים יָבוֹא בוֹא בְּחַיִל גָּדוֹל וּבִרְכוּשׁ רָב׃
יד וּבָעִתִּים הָהֵם רַבִּים יַעַמְדוּ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּבְנֵי פָּרִיצֵי עַמְּךָ
יִנַּשְּׂאוּ לְהַעֲמִיד חָזוֹן וְנִכְשָׁלוּ׃ טו וְיָבֹא מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְיִשְׁפֹּךְ סוֹלְלָה
וְלָכַד עִיר מִבְצָרוֹת וּזְרֹעוֹת הַנֶּגֶב לֹא יַעַמְדוּ וְעַם מִבְחָרָיו וְאֵין
כֹּחַ לַעֲמֹד׃ טז וְיַעַשׂ הַבָּא אֵלָיו כִּרְצוֹנוֹ וְאֵין עוֹמֵד לְפָנָיו וְיַעֲמֹד
בְּאֶרֶץ־הַצְּבִי וְכָלָה בְיָדוֹ׃ יז וְיָשֵׂם פָּנָיו לָבוֹא בְּתֹקֶף כָּל־מַלְכוּתוֹ
וִישָׁרִים עִמּוֹ וְעָשָׂה וּבַת הַנָּשִׁים יִתֶּן־לוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ וְלֹא תַעֲמֹד
וְלֹא־לוֹ תִּהְיֶה׃ יח וְיָשֶׁב וישם קרי פָּנָיו אִיִּים וְלָכַד רַבִּים וְהִשְׁבִּית
קָצִין חֶרְפָּתוֹ לוֹ בִּלְתִּי חֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ׃ יט וְיָשֶׁב פָּנָיו לְמָעוּזֵּי
אַרְצוֹ וְנִכְשַׁל וְנָפַל וְלֹא יִמָּצֵא׃ כ וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ מַעֲבִיר נוֹגֵשׂ
הָדָר מַלְכוּת וּבְיָמִים אֲחָדִים יִשָּׁבֵר וְלֹא בְאַפִּים וְלֹא בְמִלְחָמָה׃

destroy the city and the sanctuary; and the end thereof *shall be* with a flood, and unto the end of the war desolations are determined.

27 And he shall confirm the covenant with many for one week: and in the midst of the week he shall cause the sacrifice and the oblation to cease, and for the overspreading of abominations, he shall make *it* desolate, even until the consummation, and that determined shall be poured upon the desolate.

10 1 Also I, in the first year of Darius the Mede, *even* I, stood to confirm and to strengthen him.

2 And now will I shew thee the truth, Behold, there shall stand up yet three kings in Persia; and the fourth shall be far richer than *they* all: and by his strength through his riches, he shall stir up all against the realm of Grecia.

3 And a mighty king shall stand up, that shall rule with great dominion, and do according to his will.

4 And when he shall stand up, his kingdom shall be broken, and shall be divided toward the four winds of heaven; and not to his posterity, nor according to his dominion which he ruled: for his kingdom shall be plucked up, even for others besides those.

5 And the king of the south shall be strong, and *one* of his princes; and he shall be strong above him, and have dominion; his dominion *shall be* a great dominion.

6 And in the end of years they shall join themselves together; for the king's daughter of the south shall come to the king of the north to make an agreement: but she shall not retain the power of the arm; neither shall he stand, nor his arm: but she shall be given up, and they that brought her, and he that begat her, and he that strengthened her in *these* times.

אבער ניט פאר זיך אליין, אונד די שטאט אונד דאס בית המקדש וועט חרוב ווערען דורך דעם פאלק פון דעם פירשט וואס וועט אנקומען, אבער זיין ענד וועט זיין אזוי וויא א פערפלייצונג, אונד ביז צו דעם ענד וועט זיין מלחמה, אונד עס וועט פערשניטטן ווערען דורך פערווויסטונג.

27 אונד ער וועט שטארקען דעם ברית מיט פילע פאר איינע וואך. (שמיטה) אונד אין מיטען פון דער וואך וועט ער פערשטערען דאס קרבן זבח אונד מנחה, אונד אויף דיא פליגעל וועט זיין אומווערדינקייטען וואס וועט דאס מאכען ווימט, אונד ביז צו דעם ענד וועט דאס וואס אין בעשטעטיגט, אויסגענאסען ווערען איבער דעם פערווויסטער,

י 1 אין דעם ערשטען יאהר פון דריוש המרי, בין איך נעשטאנען צו א שטארקהייט צו איהם.

2 אונד אצונד וועל איך דיר דעם אמת אנזאגען, עס וועלען נאך 3 מלכים אויפשטיין צו פרס, אבער דער פירטער וועט פיל רייכער זיין פון אלע, אונד ער וועט אלע דערוועקען קענען דעם מלכות פון יון.

3 אונד עס וועט אויפשטיין א שטארקער מלך אונד ער וועט נעוועלטיגען מיט א גרויסע נעוועלטינקייט, אונד ער וועט טהון נאך זיין ווילען.

4 אונד וועו ער וועט אויפשטיין אזוי וועט זיין קעניגרייך צובראכען ווערען, אונד עס וועט צוטיילט ווערען צו דיא 4 זייטען פון דעם הימעל, אבער ניט צו זיינע נאכקומען, אונד עס וועט ניט זיין אזוי וויא זיין נעוועלטינקייט, נייערט זיין קעניגרייך וועט אויסגעריסען ווערען אונד עס וועט זיין פאר אנדערע.

5 אונד דער מלך פון דרום זייט וועט זיך שטארקען, אבער איינער פון זיינע פירשטען וועט זיך מעהר שטארקען איבער איהם אונד ער וועט נעוועלטיגען מיט א פיל גרעסערע נעוועלטינונג.

6 אבער צום סוף פון דיא יאהרען וועלען זיי זיך צוזאמען בעהעפטען, אונד דיא טאכטער פון דעם מלך פון דרום־זייט וועט קומען צו דעם מלך פון צפון־זייט צו מאכען איין אויסלייכונג, אבער זיא וועט ניט קענען איינהאלטען דעם כח, אונד זיא וועט איבערגעגעבען ווערען,

JEWISH PUBLIC LIBRARY

כא וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ נִבְזֶה וְלֹא נָתְנוּ עָלָיו הוֹד מַלְכוּת וּבָא בְשַׁלְוָה
וְהֶחֱזִיק מַלְכוּת בַּחֲלַקְלַקּוֹת׃ כב וְזִרְעוֹת הַשֶּׁטֶף יִשְׁטְפוּ מִלְּפָנָיו
וְיִשָּׁבֵרוּ וְגַם נְגִיד בְּרִית׃ כג וּמִן־הִתְחַבְּרוּת אֵלָיו יַעֲשֶׂה מִרְמָה
וְעָלָה וְעָצַם בִּמְעַט־גּוֹי׃ כד בְּשַׁלְוָה וּבְמִשְׁמַנֵּי מְדִינָה יָבוֹא וְעָשָׂה
אֲשֶׁר לֹא־עָשׂוּ אֲבֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבוֹתָיו בִּזָּה וְשָׁלָל וּרְכוּשׁ לָהֶם
יִבְזוֹר וְעַל מִבְצָרִים יְחַשֵּׁב מַחְשְׁבֹתָיו וְעַד־עֵת׃ כה וְיָעֵר כֹּחוֹ
וּלְבָבוֹ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב בְּחַיִל גָּדוֹל וּמֶלֶךְ הַנֶּגֶב יִתְגָּרֶה לַמִּלְחָמָה
בְּחַיִל גָּדוֹל וְעָצוּם עַד־מְאֹד וְלֹא יַעֲמֹד כִּי־יַחְשְׁבוּ עָלָיו מַחֲשָׁבוֹת׃
כו וְאֹכְלֵי פַּת־בָּגוֹ יְשַׁבְּרוּהוּ וְחֵילוֹ יִשְׁטוֹף וְנָפְלוּ חֲלָלִים רַבִּים׃
כז וּשְׁנֵיהֶם הַמְּלָכִים לְבָבָם לְמֵרָע וְעַל־שֻׁלְחָן אֶחָד כְּזָב יְדַבְּרוּ
וְלֹא תִצְלָח כִּי־עוֹד קֵץ לַמּוֹעֵד׃ כח וְיָשֹׁב אַרְצוֹ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל
וְלִבּוֹ עַל־בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב לְאַרְצוֹ׃ כט לַמּוֹעֵד יָשׁוּב וּבָא
בַנֶּגֶב וְלֹא־תִהְיֶה כָרִאשֹׁנָה וְכָאַחֲרוֹנָה׃ ל וּבָאוּ בוֹ צִיִּים כִּתִּים
וְנִכְאָה וְשָׁב וְזָעַם עַל־בְּרִית־קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב וְיָבִן עַל־עֹזְבֵי
בְּרִית קֹדֶשׁ׃ לא וּזְרֹעִים מִמֶּנּוּ יַעֲמֹדוּ וְחִלְּלוּ הַמִּקְדָּשׁ הַמָּעוֹז
וְהֵסִירוּ הַתָּמִיד וְנָתְנוּ הַשִּׁקּוּץ מְשֹׁמֵם׃ לב וּמַרְשִׁיעֵי בְרִית יַחֲנִיף
בַּחֲלַקּוֹת וְעַם יְדֵעֵי אֱלֹהָיו יַחֲזִקוּ וְעָשׂוּ׃ לג וּמַשְׂכִּילֵי עָם יָבִינוּ
לָרַבִּים וְנִכְשְׁלוּ בְּחֶרֶב וּבְלֶהָבָה בִּשְׁבִי וּבְבִזָּה יָמִים׃ לד וּבְהִכָּשְׁלָם
יֵעָזְרוּ עֵזֶר מְעָט וְנִלְווּ עֲלֵיהֶם רַבִּים בַּחֲלַקְלַקּוֹת׃ לה וּמִן־הַמַּשְׂכִּילִים
יִכָּשְׁלוּ לְצָרוֹף בָּהֶם וּלְבָרֵר וְלַלְבֵּן עַד־עֵת קֵץ כִּי־עוֹד לַמּוֹעֵד׃
לו וְעָשָׂה כִרְצֹנוֹ הַמֶּלֶךְ וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְגַּדֵּל עַל־כָּל־אֵל וְעַל אֵל
אֵלִים יְדַבֵּר נִפְלָאוֹת וְהִצְלִיחַ עַד־כְּלָה זַעַם כִּי נֶחֱרָצָה נֶעֱשָׂתָה׃
לז וְעַל־אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו לֹא יָבִין וְעַל־חֶמְדַּת נָשִׁים וְעַל־כָּל־אֱלוֹהַּ

7 But out of a branch of her roots shall *one* stand up in his estate, which shall come with an army, and shall enter into the fortress of the king of the north, and shall deal against them, and shall prevail.

8 And shall also carry captives into Egypt their gods, with their princes, *and* with their precious vessels of silver and of gold; and he shall continue *more* years than the king of the north.

9 So the king of the south shall come into *his* kingdom, und shall return into his own land.

10 But his sons shall be stirred up, and shall assemble a multitude of great forces: and *one* shall certainly come, and overflow, and pase through: then shall he return, and be stirred up, *even* to his fortress.

11 And the king of the south shall be moved with choler, and shall come forth and fight with him, *even* with the king of the north: and he shall set forth a great multitude; but the multitude shall be given into his hand.

12 *And* when he hath taken away the multitude, his heart shall be lifted up; and he shall cast down *many* ten thousands: but he shall not be strengthened *by it*.

13 For the king of the north shall return, and shall set forth a multitude greater than the former, and shall certainly come after certain years with a great army and with much riches.

14 And in those times there shall many stand up against the king of the south: also the robbers of thy people shall exalt themselves to establish the vision; but they shall fall.

7 אונד איינער וועט אויפשטיין פון דער צווייג פון איהרע וואורצעל אויף זיין שטעל, אונד ער וועט אריינקומען אין דער פעסטונג פון דעם מלך פון צפון, אונד זייא איינעמען.

8 אונד אפילו זיירע געטער מיט זיירע הארען אונד מיט זיירע טיירע כלים פון זילבער אונד גאלד וועט ער אין נעפאנגענשאפט ברענגען נאך מצרים, אונד ער וועט בעשטיין בלייבען מעהר יאהרען וויא דער מלך פון צפון.

9 אונד אזוי וועט דער מלך פון דרום זיין קומען אין זיין מלכות, אונד ער וועט צוריקקעהרען צו זיין לאנד.

10 אבער זיינע זיהן וועלען איהם אנרייצען, אונד זייא וועלען זיך פערזאמלען א גרויסע מאסע פון חיילות, אונד וועט ער וועט אנקומען אזוי וועט ער פערפליצען אונד איבערפאהרען, אונד דערנאך וועט ער זיך אומקעהרען אונד אנרייצען א מלחמה ביז צו זיינע פעסטע שטעט.

11 אונד דער מלך פון דרום־זיין וועט זיך זעהר דערביטערן, אונד ער וועט ארויסגיין אונד וועט מלחמה האלטען מיט דעם מלך פון צפון־זייט, אונד ער וועט אהעדשטעלען א גרויסע מאסע (חיל) אבער דיא מאסע (חיל) וועט אין זיין האנד איבערגעגעבען ווערען.

12 אונד וען דיא מאסע (חיל) וועט זיך דערהייבען אזוי וועט זיך זיין הארץ דערהייבען, אונד ער וועט פיל צעהן טויזענדע מאכען פאלען אבער ער וועט דאך ניט שטארק זיין.

13 דער נאך וועט דער מלך פון צפון־זייט צוריקקעהרען, אונד ער וועט אהערשטעלען א גרעסערע מאסע (חיל) וויא דיא ערשטע, אבער צום סוף וועט ער אדיינקומען מיט א גרוים חיל אונד מיט א גרוים פערמעגען.

14 אונד אין דיא דאזיגע צייטען וועלען פילע אויפשטיין קעגען דעם מלך פון דרום־זייט, אונד דיא קינדער פון דיא רויבער'ס פון דיין פאלק וועלען זיך דערהייבען, כדי זייא זאלען מקים זיין דיא נבואה, אבער זיי וועלען געשטרויכעלט ווערען.

לֹא יָבִין כִּי עַל־כֹּל יִתְגַּדָּל׃ לח וֵאלָהּ מָעֻזִּים עַל־כַּנּוֹ יְכַבֵּד וֵאלָהּ
אֲשֶׁר לֹא־יְדָעֻהוּ אֲבוֹתָיו יְכַבֵּד בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְאֶבֶן יְקָרָה וּבַחֲמֻדוֹת׃
לט וְעָשָׂה לְמִבְצְרֵי מָעֻזִּים עִם־אֵלָהּ נֵכָר אֲשֶׁר הַכִּיר יכיר קרי יַרְבֶּה
כָּבוֹד וְהִמְשִׁילָם בְּרַבִּים וַאֲדָמָה יְחַלֵּק בִּמְחִיר׃ מ וּבְעֵת קֵץ יִתְנַגַּח
עִמּוֹ מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיִשְׁתַּעֵר עָלָיו מֶלֶךְ הַצָּפוֹן בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וּבָאֳנִיּוֹת
רַבּוֹת וּבָא בָאֲרָצוֹת וְשָׁטַף וְעָבָר׃ מא וּבָא בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וְרַבּוֹת
יִכָּשְׁלוּ וְאֵלֶּה יִמָּלְטוּ מִיָּדוֹ אֱדוֹם וּמוֹאָב וְרֵאשִׁית בְּנֵי עַמּוֹן׃
מב וְיִשְׁלַח יָדוֹ בָּאֲרָצוֹת וְאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא תִהְיֶה לְפַלֵּיטָה׃ מג וּמָשַׁל
בְּמִכְמַנֵּי הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וּבְכֹל חֲמֻדוֹת מִצְרַיִם וְלוּבִים וְכֻשִׁים בְּמִצְעָדָיו׃
מד וּשְׁמֻעוֹת יְבַהֲלֻהוּ מִמִּזְרָח וּמִצָּפוֹן וְיָצָא בְּחֵמָא א׳ במקום ה׳ גְּדֹלָה
לְהַשְׁמִיד וּלְהַחֲרִים רַבִּים׃ מה וַיִּטַּע אָהֳלֵי אַפַּדְנוֹ בֵּין יַמִּים לְהַר־
צְבִי־קֹדֶשׁ וּבָא עַד־קִצּוֹ וְאֵין עוֹזֵר לוֹ׃

יא א בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס דָּבָר נִגְלָה לְדָנִיֵּאל
אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמוֹ בֶּלְטְאשַׁאצַּר וֶאֱמֶת הַדָּבָר וְצָבָא גָּדוֹל וּבִין אֶת־
הַדָּבָר וּבִינָה לוֹ בַּמַּרְאֶה׃ ב בַּיָּמִים הָהֵם אֲנִי דָנִיֵּאל הָיִיתִי מִתְאַבֵּל
שְׁלֹשָׁה שָׁבֻעִים יָמִים׃ ג לֶחֶם חֲמוּדוֹת לֹא אָכָלְתִּי וּבָשָׂר וָיַיִן לֹא־בָא

רחמים בדין

מג וכושים במצעדיו. בארץ הזאת נתקיימה נבואה זו. כי שחורים רגיש על כל צעד ושעל ומדרך כף רגל לעמדך שכם אחד חלף חיזם לגורות נקשת לו בדיל׃ מה ויטע לחלי. כמו מור ואהלות׃

יא א ובצד גדול. מרחם גדול נגלה לדניאל מלבד הדבר הגדול. ויבי כירוש בצד מרחם מזוקק. לספקלריה. כמו מראות הנבואות׃ ג לחם חמדות. גם במקום הזה תסר לים. ורומס לומר לשר הלחם שהיה מוכן ומזומן לפניו מלת המלכי והממונה בהיותו תקיף במלוכה ולחמו מן המוכר תמיד נתן לו. הלחם הזה לחם נקיים לא בא לא היו בעת הסיוע לגדל לכל פת קודר מתחתיו׃ ויין לא בא לא לי. סרב לגן עזרא תמס על דניאל לשר לא שתה יין בימים ההם ובלילותיהם ולא הסב היה לאחד מהסב לדעתו.

15 So the king of the north shall come, and cast up a mount, and take the most fenced cities: and the arms of the south shall not withstand, neither his chosan people, neither *shall there be any* strength to withstand.

16 But he that cometh against him shall do according to his own will. and none shall stand before him: and he shall stand in the glorious land, which by his hand shall be consumed.

17 He shall also set his face to enter with the strength of his whole kingdom, and upright ones with him; thus shall he do: and he shall give him the daughter of women, corrupting her: but she shall not stand *on his side,* neither be for him.

18 After this shall he turn his face unto the isles, and shall take many: but a prince for his own behalf shall cause the reproach offered by him to cease; without his own reproach he shall cause *it* to turn upon him.

19 Then he shall turn his face toward the fors of his own land: but he shall stumble and fall, and not be found.

20 Then shall stand up in his estate a raiser of taxes *in* the glory of the kingdom: but within few days he shall be destroyed, neither in anger, nor in battle.

21 And in his estate shall stand up a vile person, to whom they shall not give the honour of the kingdom: but he shall come in peaceably, and obtain the kingdom by flatteries.

22 And with the arms of a flood shall they be overflown from before him, and shall be broken; yea, also the prince of the covenant.

23 And after the league *made* with him he shall work deceitfuliy: for he shall come up, and shall become strong with a small people.

15 אונד דער מלך פון צפון וועט קומען אונד וועט איינגעמען דיא פעסטע שטעט, אונד דיא חיילות פון דרום־זייט וועלען ניט קענען בעשטיין, אונד דאס אויס־דערוויילטע פאלק וועט קיין כח ניט האבען צו בעשטיין.

16 אבער דער וואס קומט קענען איהם וועט טהון נאך זיין ווילען, אונד קיינער וועט ניט קענען בעשטיין פאר איהם, אונד ער וועט זיך שטעלען אין דעם גלוס־טיגען לאנד אונד ער וועט עם פערלענ־דען מיט זיינע האנד.

17 אונד ער וועט קומען אין דיא שטארק־הייט פון זיין גאנצען קעניגרייך, אונד דיא אויפריכטיגע מיט איהם, אונד ער וועט עס טהון, אונד דיא טעכטער פון דיא ווייבער וועלען צו איהם געגעבען ווערען כדי זיא צו פערדארבען, אבער זיא וועט ניט בעשטיין, זיא וועט אויך ניט זיין צו איהם.

18 דערנאך וועט ער זיך אומקעהרען צו דיא אינזעלן, אונד ער וועט פילע בע־צווינגען, אבער א פירשט וועט מאכען דאס זיין אייגענע חרפה זאל צו איהם צוריקגעקעהרט ווערען,

19 אונד אזוי וועט ער זיך קעהרען צו דיא פעסטע שטעט פון זיין לאנד, אונד ער וועט פאלען.

20 אונד עס וועט זיך אייגער אויפשטע־לען אויף זיין שטעל אונד ער וועט מאכען אייבערפאהרען א בעצווינגער אין דער שיינהייט פון דעם מלכות, אונד אין עט־ליכע טעג וועט ער צובראכען ווערען, אבער ניט דורך הענד אונד ניט אין דער מלחמה.

21 דערנאך וועט אויף זיין שטעל אויפ־שטיין א פעראכטער, אונד אויף איהם וועט ניט געגעבען ווערען דיא שיינקייט פון דעם מלכות, אונד ער וועט קומען בשלוה, אונד ער וועט אנהאלטען דאס מלכות דורך גלאטע רייד,

22 אונד מיט פערפלייצטע חיילות וועלען זייא פאר איהם פערפלייצט ווערען אונד צובראכען ווערען.

23 אונד פון וועגען דער פערבינדונג מיט איהם וועט ער עס מחן מיט פאלשקייט אונד ער וועט ארויפניין אונד זיך שטארקען מיט וויניג פאלק.

אַךְ־פִּי וְסוֹף לֹא־סָכָתִי עַד־מְלֹאת שִׁבְעִים יָמִים: ד וּבְיוֹם
עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְאֲנִי הָיִיתִי עַל־יַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל
הוּא חִדָּקֶל: ה וָאֶשָּׂא אֶת־עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אִישׁ־אֶחָד לָבוּשׁ בַּדִּים
וּמָתְנָיו חֲגֻרִים בְּכֶתֶם אוּפָז: ו וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָרָק
וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתָיו וּמַרְגְּלֹתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל וְקוֹל
דְּבָרָיו כְּקוֹל הָמוֹן: ז וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת־הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת־הַמַּרְאָה אֲבָל חֲרָדָה גְדֹלָה נָפְלָה
עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בְּהֶחָבֵא: ח וַאֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי וָאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאָה
הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְלֹא־נִשְׁאַר בִּי כֹּחַ וְהוֹדִי נֶהְפַּךְ עָלַי לְמַשְׁחִית וְלֹא
עָצַרְתִּי כֹּחַ: ט וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל דְּבָרָיו וּכְשָׁמְעִי אֶת־קוֹל דְּבָרָיו
וַאֲנִי הָיִיתִי נִרְדָּם עַל־פָּנַי וּפָנַי אַרְצָה: י וְהִנֵּה־יָד נָגְעָה בִּי וַתְּנִיעֵנִי
עַל־בִּרְכַּי וְכַפּוֹת יָדָי: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי דָּנִיֵּאל אִישׁ־חֲמֻדוֹת הָבֵן
בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר אֵלֶיךָ וַעֲמֹד עַל־עָמְדֶךָ כִּי־עַתָּה שֻׁלַּחְתִּי
אֵלֶיךָ וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עָמַדְתִּי מַרְעִיד: יב וַיֹּאמֶר אֵלַי
אַל־תִּירָא דָּנִיֵּאל כִּי מִן־הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת־לִבְּךָ לְהָבִין
וּלְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ נִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ וַאֲנִי־בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ:
יג וְשַׂר מַלְכוּת פָּרַס עָמַד לְנֶגְדִּי עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם וְהִנֵּה מִיכָאֵל

רחמים בדין

וכנר מצאנו רמינו כי גם מרדכי עבר ויצד בתעניות בשניעי של פסח. בזה ידעו החכמים ומנהיגים את אשר לפניהם ועשו כסוגן: ' וקול דבריו כקול המון. זה הוא העיקר למעל הרוחי בספוכו *Vox populi, vox Dei*: יב ולהתענות. וכן התעניות בכל אשר התענה תדני. מצני המקרואות ההלה רמיה גמורה כי הרגיל לאכול שלש פעמים ביום ואוכל אחת או שתים. או הרגיל לשתות יין ושותה מעשה אחר. או הרגיל לאכול בשר ואוכל מאכלות אחרות נקרא גם כן יוצד בתעניה. וזהו ההנדל בנרמא בין תעניה לעוס:

24 He shall enter peaceably even upon the fattest places of the province; and he shall do *that* which his fathers have not done, nor his fathers' fathers; he shall scatter among them the prey, and spoil, *yea*, and he shall forecast his devices against the strong holds, even for a time.

25 And he shall stir up his power and his courage against the king of the south with a great army; and the king of the south shall be stirred up to battle with a very great and mighty army; but he shall not stand: for they shall forecast devices againhst him.

26 Yea, they thut feed of the portion of his meat shall destroy him, and his army shall overflow: and many shall fall down slain.

27 And both these kings' hearts *shall be* to do mischief, and they shall speak lies at one table; but it shall not prosper: for yet the end *shall be* at the time appointed.

28 Then shall he return into his land with great riches; and his heart *shall be* against the holy covenant; and he shall do *exploits*, and return to his own land.

29 At the time appointed he shall return, and come toward the south; but it shall not be as the former, or as the latter.

30 For the ships of Chittim shall come against him: therefore he shall be grieved, and return, and have indignation against the holy covenant: so shall he do; he shall even return, and have intelligence with them that forsake the holy covenant.

31 And arms shall stand on his part, and they shall pollute the sanctuary of strength, and shall take away the daily *sacrifice*. and they shall place the abomination that maketh desolate.

24 ער וועט אריינקומען בשלוה אין דער פעטער מדינה, אונד ער וועט אזאלכעס טהון וואס זיינע עלטערן אונד זיינע עלטערס עלטערן האבען ניט א מאל געטהון, ער וועט צו זייא פערשפרייטען רויב אונד רייכטהום, אונד אויף דיא פעסטע שטעט וועט ער טראכטען זיינע מחשבות ביז צו א געווייסע צייט.

25 אונד ער וועט דערוועקען זיין כח אונד זיין הארץ, קענען דעם מלך פון דרום־זייט מיט א גרויס חיל, אונד דער מלך פין־דרום־זייט וועט זיך אויפרייצען צו דער מלחמה מיט א זעהר שטארק חיל, אונד ער וועט ניט קענען בעשטיין, וויל מען וועט נעגען אים טראכטען מחשבות.

26 אפיקו דיא וואס עסען זיינע שפיין, דיא וועלען אים צוברעכען אונד וועלען זיין חיל פערפלייצען, אונד פילע דערשלאגענע וועלען פאלען.

27 אונד דיא הערצער פון דיא בייד מלכים וועלען זיין שלעכטס צו טהון, אונד בייא אין טיש וועלען זייא רעדען ליגען, אבער עס וועט זיי ניט בעניקיקען, ווארין דער סוף איז נאך (אפנעליינט) אויף א בעשטימטע צייט.

28 דערנאך וועט ער זיך צוריקקעהרען צו זיין לאנד מיט א גרויסען רייכטהום, אונד זיין הארץ וועט זיין קענען דעם חייליגען בונד, אונד ווען ער וועט דאס טהון אזוי וועט ער זיך אומקעהרען צו זיין אייגען לאנד.

29 אין א בעשטימטע צייט וועט ער צוריקקעהרען אונד אנקומען אין דרום־לאנד, אבער עס וועט ניט זיין אזוי וויא דאס ערשטע אונד אזוי וויא דאס לעצטע.

30 ווארין דיא שיפען פון כתים וועלען קענען אים קומען אונד וועלען אים אנידערשלאגען, אונד ער וועט זיך אומקעהרען אונד צארנען קענען דעם חייליגען בונד, אונד אזוי וועט ער עס טהון, אונד ווען ער וועט זיך אומקעהרען אזוי וועט ער אויך בעמערקען דיא וואס האבען פערלאזען דעם חייליגען בונד.

31 אונד דיא חיילות פון אים וועלען זיך אויפשטעלען, אונד זייא וועלען מחלל זיין דאס שטארקע בית המקדש, אונד זייא וועלען אפטהון דאס קרבן התמיד אונד זייא וועלען שטעלען איין אבנאט.

אַחַד הַשָּׂרִים הָרִאשֹׁנִים בָּא לְעָזְרֵנִי וַאֲנִי נוֹתַרְתִּי שָׁם אֵצֶל מַלְכֵי
פָּרָס׃ יד וּבָאתִי לְהַבִינְךָ אֵת אֲשֶׁר־יִקְרֶה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
כִּי־עוֹד חָזוֹן לַיָּמִים׃ טו וּכְדַבְּרוֹ עִמִּי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה נָתַתִּי פָּנַי
אַרְצָה וֶאֱלָמְתִּי׃ טז וְהִנֵּה כִּדְמוּת בְּנֵי אָדָם נֹגֵעַ עַל־שְׂפָתָי וָאֶפְתַּח
פִּי וָאֲדַבְּרָה וָאֹמְרָה אֶל־הָעֹמֵד לְנֶגְדִּי אֲדֹנִי בַּמַּרְאָה נֶהְפְּכוּ צִירַי
עָלַי וְלֹא עָצַרְתִּי כֹּחַ׃ יז וְהֵיךְ יוּכַל עֶבֶד אֲדֹנִי זֶה לְדַבֵּר עִם־
אֲדֹנִי זֶה וַאֲנִי מֵעַתָּה לֹא יַעֲמָד־בִּי כֹּחַ וּנְשָׁמָה לֹא נִשְׁאֲרָה בִי׃
יח וַיֹּסֶף וַיִּגַּע־בִּי כְּמַרְאֵה אָדָם וַיְחַזְּקֵנִי׃ יט וַיֹּאמֶר אַל־תִּירָא אִישׁ־
חֲמֻדוֹת שָׁלוֹם לָךְ חֲזַק וַחֲזָק וּכְדַבְּרוֹ עִמִּי הִתְחַזַּקְתִּי וָאֹמְרָה יְדַבֵּר
אֲדֹנִי כִּי חִזַּקְתָּנִי׃ כ וַיֹּאמֶר הֲיָדַעְתָּ לָמָּה־בָּאתִי אֵלֶיךָ וְעַתָּה
אָשׁוּב לְהִלָּחֵם עִם־שַׂר פָּרָס וַאֲנִי יוֹצֵא וְהִנֵּה שַׂר־יָוָן בָּא׃ כא אֲבָל
אַגִּיד לְךָ אֶת־הָרָשׁוּם בִּכְתָב אֱמֶת וְאֵין אֶחָד מִתְחַזֵּק עִמִּי עַל־
אֵלֶּה כִּי אִם־מִיכָאֵל שַׂרְכֶם׃ יב א וּבְעֶת הַהִיא יַעֲמֹד מִיכָאֵל
הַשַּׂר הַגָּדוֹל הָעֹמֵד עַל־בְּנֵי עַמֶּךָ וְהָיְתָה עֵת צָרָה אֲשֶׁר לֹא־
נִהְיְתָה מִהְיוֹת גּוֹי עַד הָעֵת הַהִיא וּבָעֵת הַהִיא יִמָּלֵט עַמְּךָ כָּל־
הַנִּמְצָא כָּתוּב בַּסֵּפֶר׃ ב וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת־עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה
לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם׃ ג וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ
כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד׃ ד וְאַתָּה

רחמים בדין

יב א מיכאל הסר הגדול העמד על בני עמך. זה סוף המשך מן סוף דבר בפרשה
הקודמת המשלים נמלות מיכאל שרכם׃ ב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו.
מזה רמיז לתקית המתים מן התורה׃ ואלה לחרפות. המורים לשר לא יקיצו. המשוב
הזה יהי לחרפה ודז׃ ג והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע. אלו הרבנים לשר תורתם
אומנתם׃ ומצדיקי הרבים ככוכבים. לאחרון אחרון. ומעלת הכוכבים גדלה משעתם

32 And such as do wickedly against the covenant shall he corrupt by flatteries: but the people that do know their God shall be strong, and do *exploits*.

33 And they that understand among the people shall instruct many: yet they shall fall by the sword, and by flame, by captivity, and by spoil, *many* days.

34 Now when they shell fall, they shall be holpen with a little help: but many shall cleave to them with flatteries.

35 And *some* of them of understanding shall fall, to try them, and to purge, and to make *them* white, *even* to the time of the end: bacause *it is* yet for a time appointed.

36 And the king shall do according to his will; and he shall exalt himself, and magnify himself above every god, and shall speek marvellous things against the God of gods, and shall prosper till the indignation be accomplished: for that that is determined shall be done.

37 Neither shall he regard the God of his fathers, nor the desire of women, nor regard any god: for he shall magnify himself above all.

38 But in his estate shall he honour the god of forces: and a god whom his fathers knew not shall he honour with gold, and silver, and with precious stones, and pleasant things.

39 Thus shall he do in the most strong bolds, with a strange god, whom he shall acknowledge *and* increase with glory: ahd he shall cause them to rule over many, and shall divide the land for gain.

32 אונד אזאלכע וואס טהון שלעכטעס קענען דעם בונד, וועט ער חנפינען, אבער דאס פאלק וואס קען זיין נאט וועלען זיך שטארקען אונד וועלען עס אויספיהדען.

33 אונד דיא קלוגע פון דעם פאלק וועלען עס צו פילע פערשטיין נעבען, אבער זייא וועלען נעשטרויבעלט ווערען דורך דעם שווערט אונד דורך דיא פלאם, דורך נעפאנגנשאפט אונד דורך פלינדערונג פיל טעג.

34 אבער אין זייערע שטרויכלונג וועלען זייא נעהאלפען ווערען מיט א קלייניע הילף, אבער פילע וועלען זיך צו זייא בעהעפטען מיט חניפה.

35 אונד עטליכע פון דיא קלוגע לייט וועלען אויך נעשטרויבעלט ווערען, כדי זייא זאלען דערמיט נעפרופט אונד נעלייטערט ווערען, ביז צו דעם ענד פון דער צייט, וואריין עס איז נאך ביז צו א בעשטימטע צייט.

36 אונד דער מלך וועט טהון נאך זיין אייגענעם וויללען, אונד ער וועט זיך דערהייבען אונד נרויס מאכען איבער איטליכען נאט, אפילו איבער דעם נאט פון דיא נעטער וועט ער וואונדערליכע זאכען רעדען, אונד ער וועט בענליקען ביז דער צארן איז פערלענט, וואריין דאס וואס בעשטימט וועט נעטהון ווערען.

37 אבער אויף דעם נאט פון זיינע עלטערן וועט ער ניט מערקען, אויך ניט אמאל נלוסטען צו וויבער, ער וועט אפילו ניט מערקען אויף קיין אייגצינען נאט, וואריין ער וועט זיך איבער אלעס נרויס מאכען.

38 אבער דעם שטארקען נאט וועט ער אויף זיינע שטעל בבבוד האלטען, אונד א נאט וואס זיינע עלטערן חאבען ניט נעקענט דעם וועט ער בבבוד האלטען מיט נאלד אונד מיט זילבער אונד מיט טייערע שטיינער אונד מיט גלוסטיגע זאבען.

39 אונד ער וועט טהון מיט דיא שטארקע פעסטונגען אזוי וויא מיט דיא פרעמדע אפנעטער, וועמען ער וועט פערמעהרען בבור, אונד ער וועט זייא מאכען נעוואלטיגען איבער פילע, אונד ער וועט דאס לאנד צוטיילען פאר א קויפפריין.

דָּנִיֵּאל סְתֹם הַדְּבָרִים וַחֲתֹם הַסֵּפֶר עַד־עֵת קֵץ יִשְׁטְטוּ רַבִּים
וְתִרְבֶּה הַדָּעַת: ה וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל וְהִנֵּה שְׁנַיִם אֲחֵרִים עֹמְדִים
אֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר וְאֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר: ו וַיֹּאמֶר לְאִישׁ
לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמֵימֵי הַיְאֹר עַד־מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת:
ז וָאֶשְׁמַע אֶת־הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמֵימֵי הַיְאֹר וַיָּרֶם
יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי הָעוֹלָם כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים
וָחֵצִי וּכְכַלּוֹת נַפֵּץ יַד־עַם־קֹדֶשׁ תִּכְלֶינָה כֹּל אֵלֶּה: ח וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי
וְלֹא אָבִין וָאֹמְרָה אֲדֹנִי מָה אַחֲרִית אֵלֶּה: ט וַיֹּאמֶר לֵךְ דָּנִיֵּאל כִּי־
סְתֻמִים וַחֲתֻמִים הַדְּבָרִים עַד־עֵת קֵץ: י יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ
רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל־רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ:
יא וּמֵעֵת הוּסַר הַתָּמִיד וְלָתֶת שִׁקּוּץ שֹׁמֵם יָמִים אֶלֶף מָאתַיִם

רחמים בדין

ממעלת הרקיע. וכמותם המפיסים לזר בהיר. כן יהי חלק מלמדי תינוקות ומוכיחי ישראל. זה הוא שאמר לאחד הקצות לסוד את המלאכה ושנא את הרצנות. כי הלמוד לתינוקות ותוכחה על חזון בלתי שומעת הן מלאכות המחממות את בעליהן ומגיעות לזיעה לקיים בזעת אפך תאכל לחם: ה לשפת היאר. הוא תדקל המזכר בפרשה הקודמת. ושלת היא רחיים חזקה וברורה על סדר הפרשיות שעשיתי לפי. כי בספרים שלנו לא נזכר שם נהר בפרשה שלפני זו. ואם כן השלמה עמוקה לחיזה יאור כיוון דניאל בלמדו: ו לבוש הבדים לשר ממעל למימי היאור. כמו ורוח אלהים מרחפת על פני המים. גם זה הפסוק מכוון אל הכתוב שאחד המקרואות בפרשה הקודמת על פי סדרו: ז ואשמע את השיח. כמו ס׳ שיח שלחתה: בחי העולם. כמו נפשי לחך. והוא שעלמו אמר זאת: יא ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שמם ימים אלף מאתים ושלשים. ואחרי זה במקרא הסמוך. אלף שלש מאות שלשים וחמשה. הסכם טטטעז הסורס ביניהם שלמעלה בנית מדרש המדעים הנקרא "ייעיל" בעיר ניו־הייוון. ברוב בקיאותיו בספרי התנ״ך וכיד תכמת ההבדלה הטובה עליו. הוכיח מן הספרים האלה עפ״י היום בני בריונו מלחמתי עשרת שבטי ישראל אשר לקד כל זכר למו לחרי להם בניכם לחלת וקבר. ועל מלכם עדותיך הבדיעי הוא אומר אשר הנו המלך החשיע נדכשל ונפל עליו בחלו הספוקים ובמסבר־יהה: מני הרפתי כל נדרתיו ושומרי מגדרין

40 And at the time of the end shall the king of the south push at him: and the king of the north shall come against him like a whirlwind, with chariots, and with horsemen, and with many ships; and he shall enter into the countries, and shall overflow and pass over.

41 He shall enter also into the glorius land, and many *countries* shall be overthrown: but these shall escape out of his hand, *even* Edom, and Moab, and the chief of the children of Ammon.

42 He shall stretch forth his hand also upon the countries: and the land of Egypt shall not escape.

43 But he shall have power over the treasures of gold and of silver, and over all the precious things of Egypt: and the Lybians and the Ethiopians *shall be* at his steps.

44 But tidings out of the east and out of the north shall trouble him: therefore he shall go forth with great fury to destroy, and utterly to make away many.

45 And he shall plant the tabernacles of his palace between the seas in the glorious holy mountain: yet he shall come to his end, and none shall help him.

12 1 And at that time shall Michael stand up, the great prince which standeth for the children of the people: and there shall be a time of trouble, such as never was since there was a nation *even* to that same time: and at that time thy people shall be delivered, every one tnat shall be found written in the book.

2 And many of them that sleep in the dust of the earth shall awake, some to everlasting life, and some to shame *and* everlasting contempt.

40 אונד אין דער צייט פון דעם ענד וועט דער מלך פון דרום־זייט קענען איהם אנשטויסען, אבער דער מלך פון צפון־זייט וועט קענען איהם שטורמען מיט רייטווע־גען אונד מיט רייטער, אונד מיט פילע שיפען, אונד ער וועט קומען אין דיא לענדער אונד וועט זייא פערפלייצען.

41 אונד ער וועט אויך אריינקומען אין דעם גלוסטיגען לאנד אבער פילע וועלען נעשטרויכעלט ווערען, אבער דיא דאזיגע וועלען ענטרונען ווערען פון זיין האנד, דהיינו אדום אונד מואב, אונד דיא ער־שטע פון דיא בני עמון.

42 אונד ער וועט אויסשטרעקען זיין האנד קענען דיא לענדער; אונד דאס לאנד מצרים וועט אויך ניט זיין צו איינע ענטרינונג.

43 אונד ער וועט נעווועלטיגען איבער דיא אוצרות פון גאלד, זילבער אונד אי־בער אלע גלוסטיגע זאכען פון מצרים, אונד דיא לובים, אונד דיא כושים וועלען איהם נאכגיין אין זיינע טריט.

44 אבער דיא נאכריכטען פון מזרח־זייט אונד צפון־זייט וועלען איהם דער־שרעקען, אונד ער וועט ארויסגיין מיט א גרויסען גרימצארן צו פערטילגען אונד מחרים צו זיין פילע.

45 אונד ער וועט זיין נעצעלט אויפ־שטעלען פון זיין פאלאסט צווישען דיא ימים אין דעם גלוסט יענן הייליגען בארג אונד דאך וועט ער קומען צו זיין סוף אבער עם וועט איהם קיינער ניט העלפען.

יב 1 אונד אין דער דאזיגער צייט וועט שטיין מיכאל, דער גרויסער פירשט, וואס שטייט פאר דיא קינדער פון דיין פאלק, אונד עס וועט זיין א צייט פון צרה, אזאלכע וואס אין נאך קיינמאל ניט נעווועזן זייט עס האט אנגעהויבען צו זיין א פאלק אפילו ביז צו דער דאזיגער צייט אבער אין דער דאזיגער צייט וועט דיין פאלק ענטרינען ווערען, איטליבער וואס וועט געפונען ווערען איינגעשריבען אין דעם בוך.

2 אונד פילע פון דיא וואס שלאפען אין דעם שטויב פון דער ערד ווועלען אויפ־וואכען, עטליבע צום אייביגען לעבען אונד עטליבע צו חרפה אונד אייביגע בושה.

וְתִשְׁעִים: יב אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים
וַחֲמִשָּׁה: יג וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין:

חזק.

רחמים ברין

מחתם זה כשנה נאחד העתונים בשפת המדינה במקום שנאמו דברי נדפוס. ובאמרי ז. כי דניאל כיון לידיעות תוכני כיון שנתפשטו בכל העולם זה שנים לאחדות והמציא בא יבא בשנת התרע"ג תיים על פי המספרים הכתובים כאן. וזה הוא הטעם לאחדני. הנה מלאכי לאחרון הנבואים נבא לניאת אליהו הנביא לפני בא המציא לשבר יום גואו. ואחרי אשר דניאל התחיל השנותו מעת הוסר התמיד ולאת שקוץ ולא פירש הזמן בבירור. בלי תפונה כיון לעת לשר אליהו הנביא עוד לא הארץ מפני רוע מעלליה. כי כל בית ישראל השחית התעיב עלילה. הסיר התמיד. השליך שקוצים וינור לבעל ולעשתרת. מאז ועד השנה התרע"ג הבאה עלינו לטובה ולברכה ולאושר ולהצלחה. הוא מספר שני אלפים שב מאות עשרים ושתים שנים. כאשר הכתוב בזה:

סליק ספר דניאל. בעזר אל. ונתחיל ונסיים ספר עזרא בעזר נותן אורה.

3 And they that be wise, shall shine as the brightness of the firmament; and they that turn many to righteousness, as the stars for ever and ever.

4 But thou, O Daniel, shut up the words, and seal the book, *even* to the time of the end: many shall run to and fro, and knowledge shall be increased.

5 Then I Daniel looked, and behold, there stood other two, the one on this side of the bank of the river, and the other on that side of the bank of the river.

6 And *one* said to the man clothed in linen, which *was* upon the waters of the river, How long *shall it be to* the end of these wonders?

7 And I heard the man clothed in linen, which *was* upon the waters of the river, when he held up his right hand and his left hand unto heaven, and sware by him that liveth for ever, that *it shall be* for a time, times. and an half; and when he shall have accomplished to scatter the power of the holy people, all these *things* shall be finished.

8 And I heard, but I understood not: then said I, O my Lord, what *shall be* the end of these *things?*

9 And he said, Go thy way, Daniel: for the words *are* closed up and sealed till the time of the end.

10 Many shall be purified, end made white, and tried; but the wicked shall do wickedly; and none

3 אבער דיא קלוגע וועלען שיינען אזוי וויא דיא לייכטונג פון דעם הימעל, אונד דיא וואס טהון פילע נערעכט מאכען אזוי ווי דיא שטערן אויף אימער אונד אייביג.

4 אבער דוא, דניאל, פערשטאפ דיא רייד אונד פערחתמה דאס ספר ביז צו דער צייט פון דעם ענד; פילע וועלען אהין אונד אהער לויפען, אונד דיא וויסענשאפט וועט זיך פערמעהרען.

5 אזוי האב איך, דניאל נעזעהען, אונד זעה, 2 אנדערע מלאכים זענען נעשטאנען, אייניער פון דיא זייט פון דעם בארטען פון דעם טייך, אונד אייניער פון דער אנדערע זייט פון דעם בארטען פון דעם טייך.

6 אונד אייניער האט נעזאגט צו דעם מאן וואס איז גיווועזען אנגעקלייד מיט ליינען, וואס איז נעווועזען איבער דיא וואסער פון דעם טייך, ביז ווייא לאנג וועט עס זיין צו דעם ענד פון דיא וואונדערליכע זאכען.

7 אונד איך האב נעהערט דעם מאן וואס איז נעווועזען אנגעקלייד מיט ליינען, וואס איז נעווועזען איבער דיא וואסער פון דעם טייך, אונד ער האט אויפגעהויבען זיין רעכטע אונד לינקע האנד צו דעם הימעל, אונד ער האט נעשוואירען בייא דעם וואס לעבט אויף אייביג, דאס עס וועט זיין פאר א צייט, צייטען, אונד א א האלבע צייט, אונד וען ער וועט האבען פערלענט צו פערשטרייען דאס הייליגע פאלק אזוי וועט דאס אלעס פערלענט וועדען.

8 אונד איך האב דאס נעהערט אבער איך האב עס ניט פערשטאנען, אזוי האב איך נעזאגט, מיין האר! וואס וועט זיין דאס ענד פון דעם דאזיגען?

9 אונד ער האט נעזאגט, גייא אווועק, דיא דניאל, ווארין דיא רייד זענען פערשטאפט אונד פערחתמת ביז צו דער צייט פון דעם ענד.

10 פיעלע וועלען ערייניגט אונד וויים געמאכט וועדען, אונד נעפריפט וועדען, אונד דיא רשעים וועלען טהון רשעות; אונד קיין איינציגער רשע וועט עס פערשטיין,

of the wicked shall understand; but the wise shall understand.

11 And from the time *that* the daily *sacrifice* shall be taken away, and the abomination that maketh desolate set up, *there shall be* a thousand two hundred and ninety days.

12 Blessed *is* he that waiteth, and cometh to the thousand three hundred and five and thirty days.

13 But go thou thy way till the end *be:* for thou shalt rest, and stand in thy lot at the end of the days-

אבער דיא קלוגע לייט וועלען עס פערשטיין.

11 דאס פון דער צייט וען דאס קרבן תמיד וועט אפגעטהון ווערען, אונד דיא אומוועררינקייט וואס טהוט פערוויסט מאכען וועט (אין דער שטעל) נעגעבען ווערען, וועט זיין איין טויזענד צווייא הונדערט אונד נייניציג (יאהר).

12 נעבענשט איז דער וואס וועט האפען אונד דערנרייכען צו דיא טעג, דהיינו איין טויזענד דרייא הונדערט אונד פינף אונד דרייסיג טעג.

13 אבער דוא נייא אוועק צו דעם ענד, ווארין דוא וועסט רוהען, אונד שטיין אין דיין גורל אין העם סוף פון היא טעג.

ספר

עזרא

עם

תרגום עברי לפרשיות הארמיות

ועתה בהוצאה השניה

נוספו גם תרגום אנגלית ויהודית (אידיש)

עם פירוש מספיק בשם

עזרת ישראל

— מאת —

נחמן בן ישראל העללער

נויארק

תרע"ג.

דרוק פון א. ח. ראזענבערג 131 העניר סטריט נויארק.

נאכדרוקפערבאטען.

ספר עזרא.

א א ובְּשָׁנַת

אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִכְלוֹת דְּבַר־יְהוָה מִפִּי יִרְמְיָה הֵעִיר יְהוָה
אֶת־רוּחַ כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס וַיַּעֲבֶר־קוֹל בְּכָל־מַלְכוּתוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב
לֵאמֹר׃ ב כֹּה אָמַר כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי
יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא־פָקַד עָלַי לִבְנוֹת־לוֹ בַיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר
בִּיהוּדָה׃ מִי־בָכֶם מִכָּל־עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר
בִּיהוּדָה וְיִבֶן אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלָם׃ ד וְכָל־הַנִּשְׁאָר מִכֹּל־הַמְקֹמוֹת אֲשֶׁר־הוּא גָר־שָׁם
יְנַשְּׂאוּהוּ אַנְשֵׁי מְקֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִרְכוּשׁ וּבִבְהֵמָה עִם־הַנְּדָבָה
לְבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָם׃ ה וַיָּקוּמוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִיהוּדָה
וּבִנְיָמִן וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכֹל הֵעִיר הָאֱלֹהִים אֶת־רוּחוֹ לַעֲלוֹת
לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָם׃ ו וְכָל־סְבִיבוֹתֵיהֶם חִזְּקוּ

עזרת ישראל

א א בירושלם דצר ביהודה. לפ כי היתה ירושלם בחלקו של בניימן נקראת על שם יהודה
כי הוא העיקר ומלכיו מלכיו יצאו׃ ד יכאלוהו. כמו ויכאלוהו ויסב את
כספו׃ ה לכל העיר פירש וכל חצר העיר׃

1 Now in the first year of Cyrus king of Persia, that the word of the Lord by the mouth of Jeremiah might be fulfilled, the Lord stirred up the spirit of Cyrus king of Persia, that he made a proclamation throughout all his kingdom, and *put it* also in writing, saying.

2 Thus saith Cyrus king of Persia, The Lord God of heaven hath given me all the kingdoms of the earth; and he hath charged me to build him an house at Jerusalem, which *is* in Judah.

3 Who *is there* among you of all his people? his God be with him, and let him go up to Jerusalem, which *is* in Judah, and build the house of the Lord God of Israel, (he *is* the God,) which *is* in Jerusalem.

4 And whosoever remaineth in any place where he sojourneth, let the men of his place help him with silver, and with gold, and with goods, and with beasts, besides the free-will-of fering for the house of God that *is* in Jerusalem.

5 Then rose up the chief of the fathers of Judah and Benjamin, and the priests, and the Levites, with all *them* whose spirit God had raised, to go up to build the house of the Lord which *is* in Jerusalem.

6 And all they that *were* about them strengthened their hands with vessels of silver, with gold, with goods, and with beasts, and with precious things, besides all *that* was willingly offered.

7 Also Cyrus the king brought forth the vessels of the honse of the Lord, which Nebuchadnezzar had brought forth out of Jerusalem, and had put them in the house of his gods.

1 איז דעם ערשטען יאהר פון כורש מלך פון פרס, כדי צו פערלענדען דאס וואָרט פון נאָט דורך דעם נייסט פון כורש מלך פון פרס, דאס ער האָט נעלאָזט אויסרופען דורך זיין נאָנצען קעניגרייך, אונד ער האָט עס אויך געלאָזט אנשרייבען אזוי צו זאָגען.

2 אזוי זאָגט כורש מלך פון פרס, אלע קעניגרייכע פון דער ערד, האָט דער האר, דער נאָט פון דעם הימעל צו מיר נענעבען, אונד ער האָט מיר בעפוילען פאר איהם צו בויען איין הויז אין ירושלים וואָס איז אין יהודה.

3 וואָער איז צווישען אייך פון זיין נאָנצען פאלק? זיין נאָט זאל זיין מיט איהם, אונד לאָז ער אַרויפגיין נאָך ירושלים וואָס איז אין יהודה, אונד לאָז ער בויען דאס הויז פון נאָט דעם נאָט פון ישראל, (ער איז דער נאָט וואָס איז אין ירושלים).

4 אונד איטלעכער וואָס איז איבערנעבליבען פון אלע ערטער וואו ער האלט זיך דאָרט אויף, לאָזען איהם דיא לייט פון זיין אָרט העלפען מיט זילבער אונד נאלד אונד מיט פערמעגען, אונד מיט בהמות, חוץ דיא נדבות פאר דעם הויז פון נאָט וואָס איז אין ירושלים.

5 אזוי זענען דיא ראשי האבות פון יהודה, אונד בנימין, אונד דיא כהנים אונד דיא לוים אויפגעשטאנען, מיט איטלעכען וואָס נאָט האָט דערוועקט זיין נייסט אַרויף צו ניין צו בויען דאס הויז פון נאָט וואָס איז אין ירושלים.

6 אונד אלע וואָס זענען נעווען רינגס ארום זייא, האבען זייא נעשטארקט זייערע הענד מיט זילבערנע אונד נאלדענע כלים, מיט פערמעגען אונד מיט בהמות, אונד מיט טייערע זאבען, חוץ דיא נדבות וואָס איטלעכער האָט פרייוויליג נעגעבען.

7 אונד דער מלך כרש האָט אַרויסגעבראכט דיא כלים פון דעם הויז פון נאָט, וואָס נבוכדנצר האָט אַרויסגעברענגט פון ירושלים, אונד ער האָם זייא געגעבען אין דעם הויז פון זיינע געטער.

בִּידֵיהֶם בִּכְלֵי כֶסֶף בַּזָּהָב בְּרְכוּשׁ וּבַבְּהֵמָה וּבְמִגְדָּנוֹת לְבַד עַל־כָּל־
הִתְנַדֵּב׃ ז וְהַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ הוֹצִיא אֶת־כְּלֵי בֵית־יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיא
נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשָׁלַם וַיִּתְּנֵם בְּבֵית אֱלֹהָיו׃ ח וַיּוֹצִיאָם כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ
פָּרַס עַל־יַד מִתְרְדָת הַגִּזְבָּר וַיִּסְפְּרֵם לְשֵׁשְׁבַּצַּר הַנָּשִׂיא לִיהוּדָה׃
ט וְאֵלֶּה מִסְפָּרָם אֲגַרְטְלֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים אֲגַרְטְלֵי־כֶסֶף אָלֶף מַחֲלָפִים
תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים׃ י כִּפּוּרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כִּפּוּרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אַרְבַּע
מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים אֲחֵרִים אָלֶף׃ יא כָּל־כֵּלִים לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת הַכֹּל הֶעֱלָה שֵׁשְׁבַּצַּר עִם הֶעָלוֹת
הַגּוֹלָה מִבָּבֶל לִירוּשָׁלָם׃ ב א וְאֵלֶּה בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשִּׁבְיֵי
הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר יתיר ו׳ מֶלֶךְ־בָּבֶל לְבָבֶל וַיָּשׁוּבוּ
לִירוּשָׁלַם וִיהוּדָה אִישׁ לְעִירוֹ׃ ב אֲשֶׁר־בָּאוּ עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה
שְׂרָיָה רְעֶלָיָה מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן מִסְפָּר בִּגְוַי רְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי
עַם־יִשְׂרָאֵל׃ ג בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מְאָה שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ ד בְּנֵי
שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ ה בְּנֵי אָרַח שֶׁבַע מֵאוֹת
חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים׃ ו בְּנֵי־פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ יוֹאָב אַלְפַּיִם שְׁמֹנֶה
מֵאוֹת וּשְׁנַיִם עָשָׂר׃ ז בְּנֵי עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃
ח בְּנֵי זַתּוּא תְּשַׁע מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ט בְּנֵי זַכָּי שֶׁבַע מֵאוֹת
וְשִׁשִּׁים׃ י בְּנֵי בָנִי שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ יא בְּנֵי בֵבָי שֵׁשׁ

רחמים בדין

ו ומגדנות. מלכל גרילה תחזק ידי עובדי עבודה ומיני מטעמים יקליפו כח׃
ט מגרטלי. גביעים׃ מחלפים. סכינים. והשוחטים קורחים לסכיניהם לאחר ישחטו
בהמה חלף. לולי משנה לחם כי העיקר הוא מחלף. לו ס״מם״ נלמד בעונות׃
י כפורי. מזרקים׃ יא כל כלים לזהב ולכסף. למשמשין לחריס לבד המצויין לסכיניהם׃
ב ו בני בני. שם לחם ונא זכרו להלן בפרשה י״ג׃

8 Even those did Cyrus king of Persia bring forth by the hand of Mithredath the treasurer, and numbered them unto Sheshbazzar, the prince of Judah.

9 And this *is* the number of them: 30 chargers of gold, 1000 charges of silver, 29 knives.

10 30 basons of gold, silver basons of a second *sort* 410, *and* other vessels 1000.

11 All the vessels of gole and of silver *were* 5400. All *these* did Sheshbazzar bring up with *them of* the captivity that were brought up from Babylon unto Jerusalem.

2 1 Now these *are* the children of the province that went up out of the captivity, of those which had been carried away, whom Nebuchadnezzar the king of Babylon had carried away unto Babylon, and came again unto Jerusalem and Judah, every one nnto his city.

2 Which came with Zerubbabel: Jeshua, Nehemiah, Seriah, Reelaiah, Mordecai, Bilshan, Mizpar, Bigvai, Rehum, Baanah. The number of the man of the people of Isreel.

3 The children of Parosh 2172.

4 The children of Shephatiah, 372

5 The children of Arah, 785.

6 The children of Pahath-moab, of the children of Jeshua *and* Joab, 2812.

7 The children of Elam, 1254.

8 The children of Zatu, 945.

9 The children of Zaccai, 760.

10 The children of Bani, 642.

11 The children of Bebai, 623.

8 אפילו דיא האט כורש מלך פון פרס ארויסגעבראכט אונטער דיא האנד פון מתרדת דער האר איבער דיא אוצרות, אונד ער האט וויא נעציילט צו ששבצר דעם נשיא פון יהודה.

9 אונד דאס איז זייער צאל, 30 גאלדענע שיסעלן, אונד 1000 זילבערנע שיסעלן; 29 מעסער.

10 30 גאלדענע בעקען, אונד 410 זילבערנע בעקען פון א צווייטע נאטונג, אונד א 1000 אנדערע כלים.

11 אלע כלים פון גאלד אונד זילבער זענען געווען 5400, דיא אלע האט ששבצר ארויפגעבראכט מיט דיא וואס זענען ארויפגעקומען מיט דיא נעפאנענענע פון בבל נאך ירושלים.

ב 1 אונד דיא דאזיגע זענען דיא קינדער פון דער מדינה וואס זענען ארויפגעקומען פון דער נעפאנענשאפט, וואס נבוכדנצר מלך פון בבל האט אוועקגעפיהרט נאך בבל, אונד זייא זענען צוריקגעקומען נאך ירושלים אונד יהודה, איטליכער צו זיין שטאט.

2 וואס זענען געקומען מיט זרובבל, ישוע, נחמיה, שריה, רעליה, מרדכי, בלשן, מספר, בגוי, רחום, בענה, דאס איז דיא צאל פון דיא מענער פון דעם פאלק ישראל.

3 דיא קינדער פון פרעוש, 2172.

4 דיא קינדער פון שפטיה, 372.

5 דיא קינדער פון ארח, 775.

6 דיא קינדער פון פחת-מואב, פון דיא זיהן ישוע אונד יואב, 2812.

7 דיא קינדער פון עלם, 1254.

8 דיא קינדער פון זתוא, 945.

9 דיא קינדער פון זכי 760.

10 דיא קינדער פון בני, 642.

11 דיא קינדער פון בבי, 623.

מאות עשרים ושלשה: יב בני עזגד אלף מאתים עשרים ושנים:
יג בני אדונקם שש מאות ששים ושש׳: יד בני בגוי אלפים
חמשים ושש׳: טו בני עדין ארבע מאות חמשים וארבעה: טז בני־
אטר ליחזקיה תשעים ושמונה: יז בני בצי שלש מאות עשרים
ושלשה: יח בני יורה מאה ושנים עשר: יט בני חשם מאתים
עשרים ושלשה: כ בני גבר תשעים וחמשה: כא בני בית־לחם
מאה עשרים ושלשה: כב אנשי נטפה חמשים ושש׳: כג אנשי
ענתות מאה עשרים ושמונה: כד בני עזמות ארבעים ושנים:
כה בני קריית ערים כפירה ובארות שבע מאות וארבעים ושלשה:
כו בני הרמה וגבע ששׁ מאות עשרים ואחד: כז אנשי מכמס מאה
עשרים ושנים: כח אנשי בית־אל והעי מאתים עשרים ושלשה:
כט בני נבו חמשים ושנים: ל בני מגביש מאה חמשים ושש׳:
לא בני עילם אחר אף מאתים חמשים וארבעה: לב בני חרם
שלש מאות ועשרים: לג בני־לד חדיד ואונו שבע מאות עשרים
וחמשה: לד בני יריחו שלש מאות ארבעים וחמשה: לה בני סנאה
שלשת אלפים ושש מאות ושלשים: לו הכהנים בני ידעיה לבית־
ישוע תשע מאות שבעים ושלש׳: לז בני אמר אלף חמשים

עזרת ישראל

יט בני חשם. כתו ובני דן חשם. ונשתנה קריאתו לכי שנוי המקום: כא בני בית־לחם. שם לחד כשם העיר. ככך שכתוב ויקרא שם העיר כשם בנו. וכן הפירוש לבני עילם בני סרמה ועוד. וכאשר מיצא לותם לעריסס קורסס בשם לנשיס כתו לבני ענתות לבני מכמס ועוד: כז לבני מכמס. כתו למכמש יפקיד כליו. לק שהקרוסה היא בשין ימנית. והנקון לבי חיות בשנהוגין למסכת נדרים הסוס לת המתור מעשה בכרכמית של שכתוב הלק בכרכמים: לא בני עילם. כתוב למעלה ונשתרבב עוד שכאן.

12 The children of Azgad, 1222.
13 The children of Adonikam, 666
14 The children of Bigvai, 2056.
15 The children of Adin, 454.
16 The children of Ater of Hezekiah, 98.
17 The children of Bezai, 323.
18 The children of Jorah, 112.
19 The children of Hashum, 223.
20 The children of Gibbar, 95.
21 The children of Beth-lehem, 123.
22 The men of Netophah, 56.
23 The man of Anathoth, 128.
24 The children of Azmaveth, 42.
25 The children of Kirjath-arim, Chepirah, and Beeroth, 743.
26 The children of Ramah and Geba, 621.
27 The men of Michmas, 122.
28 The men of Beth-el and Ai, 223
29 The children of Nebo 52.
30 The children of Magbish, 156
31 The children of the other Elam, 1254.
32 The children of Harim, 320.
33 The children of Lod, Hadid, and Ono, 725.
34 The childern of Jericho, 345.
35 The childern of Senaah, 3630
36 The priests: the children of Jedaiah, of the house of Jeshua, 973.
37 The children of Immer, 1052.
38 The children of Pashur, 1247.
39 The children of Harim, 1017.
40 The Levites: the children of Jeshua and Kadmiel of the childern of Hodaviah, 74.
41 The singers; the childern of Asaph, 128.

12 דיא קינדער פון עזגד, איין טויזענד צוויי הונדערט אונד צוויי אונד צוואנציג.
13 דיא קינדער פון אדוניקם, זעקס הונדערט אונד זעקס אונד זעכציג.
14 דיא קינדער פון בגוי, צוויי טויזענד אונד זעקס אונד פופציג.
15 דיא קינדער פון עדין, פיער הונדערט אונר פיער אונד פופציג.
16 דיא קינדער פון אטר פון חזקיה, אכט אונד נייגציג.
17 דיא קינדער פון בצי, דריי הונדערט אונד דרייא אונד צוואנציג.
18 דיא קינדער פון יורה, איין הונדערט אונד צוועלף.
19 דיא קינדער פון חשם, 223.
20 דיא קינדער פון גבר, 95.
21 דיא קינדער פון בית לחם, 123.
22 דיא מענער פון נטופה, 56.
23 דיא מענער פון ענתות, 128.
24 דיא קינדער פון עזמות, 42.
25 דיא קינדער פון קרית ערים, כפירה אונד בארות, 743.
26 דיא קינדער פון רמה אונד גבע, 621.
27 דיא מענער פון מכמס, 122.
28 דיא מענער פון בית־אל אונד עי, 223.
29 דיא קינדער פון נבו, 52.
30 דיא קינדער פון מגביש, 156.
31 דיא קינדער פון עלם, דעם אנדערן, 1254.
32 דיא קינדער פון חרים, 320.
33 דיא קינדער פון לוד, חדיד אונד אונו, 725.
34 דיא קינדער פון ירחו, 345.
35 דיא קינדער פון סנאה, 3630.
36 דיא כהנים, דיא קינדער פון ידעיה, פון דעם הויז ישוע, 973.
37 דיא קינדער פון אמר, 1052.
38 דיא קינדער פון פשחור, 1247.
39 דיא קינדער פון הרים, 1017.
40 דיא לוים, דיא קינדער פון ישוע, אונד קדמיאל, פון דיא קינדער הודויה, 74.
41 דיא זינגערס, דיא קינדער פון אסף, 128.

וּשְׁנָיִם׃ נח כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם׃ נט וְאֵלֶּה הָעֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדָּן אִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית־אֲבוֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם׃ ס בְּנֵי דְלָיָה בְּנֵי טוֹבִיָּה

עזרת ישראל

נז בני סכרת הנפים. לפי מסורת אלישיב לו גרוסא לפר עסקם בקרני נפיים ובעורותיהם למלא לחמה לנכסה ולבני ביתה. כמו רחב הזונה שהיתה ידועה לפעלת בית מלון ומספקת מזון לפורפים בשכר: נט ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם. קשה ישראל ועבר בדית והמנפים פלגה לא ידעו מי סולידם ולא יכלו להגיד בפירור על בניהם אם יפלו מחלפיהם לו לא. כי נפלו בפים בכריות לפר לחמונה מנפרפה בארץ. הפך הכתוב הדר הוא ותרפתיך לי בחמונה וידעת לת ס׳. ובאין ידיעת ס׳ אין חמונה לחכמים לחדונים ולפעלים. לחת היא לפעל ולפועל:

42 The children of the porters: the children of Shallum, the children of Ater, the children of Talmon, the children of Akkub, the children of Hatita, the children of Shobai, *in* all 139.

43 The Nethinims: the children of Ziha, the children of Hasupha, the childern of Tabbaoth.

44 The childern of Keros, the children of Siaha, the children of Padon.

45 The children of Lebanah, the children of Hagabah, the children of Akknb.

46 The children of Hagab, the children of Shalmai, the children of Hanan.

47 The children of Giddel, the children of Gahar, the children of Reaiah.

48 The children of Rezin, the children of Nekoda, the children of Gazzman.

49 The children of Uzza, the children of Peseah, the children of Besai.

50 The children of Asnah, the children of Mehunim, the children of Nephusim.

51 The children of Bakbuk, the children of Hakupha, the children of Harhur.

52 The children of Bazluth, the children of Mehida, the children of Harsha.

53 The children of Barkos, the children of Sisera, the children of Thamah.

54 The children of Neziah, the children of Hatipha.

55 The children of Solomon's servants: the children of Sotai, the childreh of Sophereth, the children of Peruda..,

56 The children of Jaalah, the children of Darkon, the children of Giddel.

57 The children of Shephatiah, the children of Hattil, the dhildren of Pochereth, of Zebain, the children of Ami.

58 All the Nethinims, and the ehild ren of Solomon's servants, *were* 392.

42 קינדער פון דיא שוערים, דיא קינדער פון שלום, דיא קינדער פון אטר, דיא קינדער פון טלמין, דיא קינדער פון עקוב, דיא קינדער פון חטיטא, דיא קינדער פון שובי, אים נאנצען 139.

43 דיא נתינים, דיא קינדער פון ציחא, דיא קינדער פון חשופא, דיא קינדער פון טבעות.

44 דיא קינדער פון קרוס, דיא קינדער פון סיעהא, דיא קינדער פון פדון.

45 דיא קינדער פון לבנה, דיא סינדער פון חנבה דיא קינדער פון עקוב.

46 דיא קינדער פון חנב, דיא קינדער פון שלמי, דיא קינדער פון חנן.

47 דיא קינדער פון נדל, דיא קינדער פון נחר, דיא קינדער פון ראיה.

48 דיא קינדער פון רצין, דיא קינדער פון נקודא, דיא קינדער פון גזם.

49 דיא קינדער פון עזא, דיא קינדער פון פסח, דיא קינדער פון בסי.

50 דיא קינדער פון אסנה, דיא קינדער פון מעונים, דיא קינדער פון נפוסים.

51 דיא קינדער פון בקבוק, דיא קינדער פון חקופא, דיא קינדער פון חרחור.

52 דיא קינדער פון בצלות, דיא קינדער פון מחידא, דיא קינדער פון חרשא.

53 דיא קינדער פון ברקוס, דיא קינדער פון סיסרא, דיא קינדער פון תמח.

54 דיא קינדער פון נציה, דיא קינדער פון חטיפא.

55 דיא קינדער פון דיא קנעכט פון שלמה, דיא קינדער פון סוטי, דיא קינדער פון הסופרת, דיא קינדער פון פרודא.

56 דיא קינדער פון יעלה, דיא קינדער פון דרקון, דיא קינדער פון גדל.

57 דיא קינדער פון שפטיה, דיא קינדער פון הטיל, דיא קינדער פון פוכרת הצבייים, דיא קינדער פון אמי

58 אלע נתינים אונד דיא קינדער פון שלמה'ס קנעכט, זענען נעווען 392.

בְּנֵי נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ סא וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי
חֲבָיָה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה
וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם׃ סב אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כִתְבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא נִמְצָאוּ
וַיִּגָּאֲלוּ מִן הַכְּהֻנָּה׃ סג וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ
מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים וּלְתֻמִּים׃ סד כָּל־הַקָּהָל
כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים׃ סה מִלְבַד עַבְדֵיהֶם
וְאִמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת אַלְפִּים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁלְשִׁים וְשִׁבְעָה־
וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתָיִם׃ סו סוּסֵיהֶם שֶׁבַע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים
וְשִׁשָּׁה פִּרְדֵיהֶם מָאתַיִם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ סז גְּמַלֵּיהֶם אַרְבַּע
מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וַעֲשָׂרִים׃
סח וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת בְּבוֹאָם לְבֵית יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם הִתְנַדְּבוּ
לְבֵית הָאֱלֹהִים לְהַעֲמִידוֹ עַל־מְכוֹנוֹ׃ סט כְּכֹחָם נָתְנוּ לְאוֹצַר
הַמְּלָאכָה זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שֵׁשׁ־רִבֹּאוֹת יחיר ו׳ וָאֶלֶף וְכֶסֶף מָנִים
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְכָתֹנֶת כֹּהֲנִים מֵאָה׃ ע וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וּמִן הָעָם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַנְּתִינִים בְּעָרֵיהֶם וְכָל־יִשְׂרָאֵל
בְּעָרֵיהֶם׃ ג א וַיִּגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּעָרִים וַיֵּאָסְפוּ
הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל־יְרוּשָׁלַם׃ ב וַיָּקָם יֵשׁוּעַ בֶּן יוֹצָדָק וְאֶחָיו

עזרת ישראל

סא ויקרא על שמם. הקוץ לקח לאחת מבנות ברזלי לאשה. על כן נקרא על שמו. ומאי על שמם מפני היות השם ברזלי בתואר רבים כביכול כמו לדוני דברי ועוד: סב המתיקבים ולא נמצאו. הלא הוקרונה מוסבה אל הרשומים בכאן כתבתים וכאשר מרומים הטעמים בעליל: סט דרכמונים. שם מטבע ידוע בעת ההיא. ומקום לחר בזה הספר נכלה המ׳ ונלה לי׳ במקומה ותהי למדרכונים: וכתנת כהנים. הכתנות היו הנגדים היותר חשובים ככתוב ויפשוט בכתנותם. וליוסף עשה לפני כתנת פסים:

ג א ובני ישראל בערים. היו לח בערים:

59 And these *were* they which went up from Tel-melah, Tel-Harsa, Cherub, Addan, *and* Immer: but they could not shaw their father's house, and their seed, whether they *were* of Israel.

60 The children of Delaiah, the children of Tobiah, the children of Nekoda, 652.

61 And of the children of the priests: the children of Habaiah, the children of Koz, the children of Barzillai: which took a wife of the daughters of Barzillai the Gileadite, and was called after their name.

62 These sought their register *among* those that were reckoned by genealogy, but they were not found: therefore were they, as polluted, put from the priesthood.

63 And the Tirshata said unto them, that they should not eat of the most holy things, till there stood up a priest with Urim and with Thummim.

64 The whole congregation together *was* 42360.

65 Beside their servants and their maids, of whom *there were* 7337, and *there were* among them 200 singing-man and singing-women.

66 Their horses *were* 736, their mules, 245.

67 Their camels, 435, *their* asses 6720.

68 And *some* of the chief of the fathers, when they came to the house of the Lord which *is* at Jerusalem, offered freely for the house of God to set it up in his place.

69 They gave after their ability unto the treasure of the work threescore and 61000 drams of gold, and 5000 pounds of silver, and 100 priests garments.

70 So the priests, and the Levites, and *some* of the people, and the singers, and the porters, and the Nethinims, dwelt in their cities, and all Israel in their cities.

59 אונד דאס זענען דיא דאזינע וועל-
כע זענען ארויפגענאננען פון תל־מלך,
תל־חרשא, כרוב, אדן, אמר; אבער זיא
האבען ניט נעקענט אנציינען דאס הויז
פון זייערע עלטערן, אונד זייער זאמען,
אויב זיא זענען פון ישראל.

60 דיא קינדער פון דליה, דיא קינדער
פון טוביה, דיא קינדער פון נקודא, 652

61 אונד פון דיא קינדער פון דיא כהנים,
דיא קינדער פון חביה, דיא קינדער פון
הקוץ, דיא קינדער פון ברזילי, וועלכער
האט נעמטען א וויב פון דיא טעכטער
ברזילי הגלעדי, אונד ער איז נעוואפען
נעווארען נאך זייער נאמען.

62 דיא דאזינע האבען נעזוכט זייער
יחוס בריף, אבער זיי האבען זיי ניט נע-
פונען, דארום זענען זיא נעוועזען וויא
פעראומוועדינט צו דיא כהונה.

63 אונד דער תרשתא האט צו זיי נע-
זאגט, אז זיי טארפן ניט עסען פון דעם
קדשי קדשים ביז א כהן וועט אויפשטיין
מיט דיא אורים אונד תומים.

64 דיא גאנצע פערזאמלונג אין איינעם
איז נעווען 42360.

65 חוץ זייערע קנעכט אונד זייערע
דינסט־מיידען, דיעזע וענען נעווען 7337
אונד צוויישען זיא זענען נעווען 200 זינ-
נערס אונד זינגערינס.

66 זייערע פערד זענען נעווען 736,
אונד 245 מוילאייזלען.

67 זייערע קעמעלן 435, אונד זייערע
אייזעלן 6720.

68 אונד עטליכע פון דיא ראשי האבות
וואס זענען נעקומען צו נאט'ס הויז וואס
איז אין ירושלים, האבען מנדב נעווען
צו דעם הויז פון נאט כדי עס (וויידער)
אויפצושטעלען אויף זיינער שטעל.

69 זיא האבען נענעבען נאך זייער כח
צו דעם אוצר פון דער מלאכה 61000
דרכמונים נאלד, אונד 5000 מנים זילבער,
אונד 100 לייב־רעק פאר דיא כהנים.

70 אונד אזויא האבען דיא כהנים אונד לוים, אונד עטליכע פון דעם פאלק,
אונד דיא זינגערס, אונד דיא טויער היטערס, אונד דיא נתינים נעוואהנט אין
זייערע שטעט, אונד גאנץ ישראל אין זייערע שטעט.

הַכֹּהֲנִים וְזְרֻבָּבֶל בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל וְאֶחָיו וַיִּבְנוּ אֵת־מִזְבַּח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלוֹת כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים: ג וַיָּכִינוּ
הַמִּזְבֵּחַ עַל־מְכוֹנָתוֹ מכונותיו קרי כִּי בְאֵימָה עֲלֵיהֶם מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת
וַיַּעַל ויעלו קרי עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה עֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעָרֶב: ד וַיַּעֲשׂוּ
אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת בַּכָּתוּב וְעֹלַת יוֹם בְּיוֹם בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפַּט דְּבַר־יוֹם
בְּיוֹמוֹ: ה וְאַחֲרֵי־כֵן עֹלַת תָּמִיד וְלֶחָדָשִׁים וּלְכָל־מוֹעֲדֵי יְהוָה
הַמְקֻדָּשִׁים וּכְכֹל מִתְנַדֵּב נֶדֶבָה לַיהוָה: ו מִיּוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי הֵחֵלּוּ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה וְהֵיכַל יְהוָה לֹא יָסָד:
ז וַיִּתְּנוּ־כֶסֶף לַחֹצְבִים וְלֶחָרָשִׁים וּמַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וָשֶׁמֶן לַצִּדֹנִים
וְלַצֹּרִים לְהָבִיא עֲצֵי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן אֶל־יָם יָפוֹא כְּרִשְׁיוֹן כּוֹרֶשׁ
מֶלֶךְ־פָּרַס עֲלֵיהֶם: ח וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְבוֹאָם אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים
לִירוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי הֵחֵלּוּ זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ בֶּן־
יוֹצָדָק וּשְׁאָר אֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכֹל־הַבָּאִים מֵהַשְּׁבִי יְרוּשָׁלַם
וַיַּעֲמִידוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְנַצֵּחַ עַל־מְלֶאכֶת
בֵּית־יְהוָה: ט וַיַּעֲמֹד יֵשׁוּעַ בָּנָיו וְאֶחָיו קַדְמִיאֵל וּבְנָיו בְּנֵי־יְהוּדָה
כְּאֶחָד לְנַצֵּחַ עַל־עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה בְּבֵית הָאֱלֹהִים בְּנֵי חֵנָדָד בְּנֵיהֶם
וְאֶחֵיהֶם הַלְוִיִּם: י וְיִסְדוּ הַבֹּנִים אֶת־הֵיכַל יְהוָה וַיַּעַמִידוּ
הַכֹּהֲנִים מְקֻשָּׁשִׁים בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַלְוִיִּם בְּנֵי־אָסָף בַּמְצִלְתַּיִם לְהַלֵּל
אֶת־יְהוָה עַל־יְדֵי דָּוִיד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל: יא וַיַּעֲנוּ בְהַלֵּל וּבְהוֹדוֹת

עזרת ישראל

ז כרשיון כורש. כמאמר כורש תזכר תמר בתחלת הספר. ולשון רשיון לקוחה מן ורשת שפתיו: י להלל את ה׳ על ידי דויד. לומר את ההלל הם מזמורי תהלים כתובים בידי דוד מלך ישראל:

3 1 And when the seventh month was come, and the children of Israel *were* in the cities, the people gathered themselves together as one man to Jerusalem.

2 Then stood up Jeshua the son of Jozadak, and his brethren the priests, and Zerubabel the son of Shealtiel, and his brethren, and builded the altar of the God of Israel, to offer burnt-offerings thereon, as *it is* written in the law of Moses the man of God.

3 And they set the altar upon his bases; for fear *was* upon them because of the people of those countries: and they offered burnt-offerings thereon unto the Lord, *even* burnt-offerings morning and evening.

4 They kept also the feast of tabernacles, as *it is* written, and *offered* the daily burnt-offerings by number, according to the custom, as the duty of every day required.

5 And afterward *offered* the continual burnt-offering, both of the newmoons, and of all the set feasts of the Lord that were consecrated, and of every one that willingly offered a freewill-offering unto the Lord.

6 From the first day of the seventh month began they to offer burnt-offetings unto the Lord. But the foundation of the temple of the Lord was not *yet* laid.

7 They gave money also unto the masons, and to the carpenters; and meat, and drink, and oil, unto them of Zidon, and to them of Tyre, to bring cedar-trees from Lebanon to the sea of Joppa, according to the grant that they had of Cyrus king of Persia.

8 Now in the second year of their coming unto the house of God at Jerusalem, in the second month, begen Zerubbabel the son of Shealtiel, and Jeshua the son of Jozadak, and the remnant of their

ג 1 אונד ווען דער 7טער הדש איז אנ־
געקומען, אונד דיא קינדער ישראל זע־
נען נעוועזען אין זייערע שטעט, אזוי האט
זיך דאס פאלק פערזאמעלט אזוי וויא
איין מאן נאך ירושלים.

2 אזוי איז אויפגעשטאנעז ישוע זוהן פון
יוצדק אונד זיינע ברידער דיא כהנים,
אונד זרובבל זוהן פון שאלתיאל אונד זיינע
ברידער, אונד זייא האבען אויפגעבויעט
דעם מזבח פון דעם גאט פון ישראל,
אויף איהם מקריב צו זיין דיא קרבן עולות,
אזוי וויא עס שטייט נעשריבען אין תורת
משה, דעם נעטליכען מאן.

3 אונד זיי האבען אננעבריים דעם מזבח
אויף זיין שטעל, ווארין עס איז אויף זייא
נעוועזען א מורא פון וועגען די פעלקער פון
דיא לענדער, אונד זיי האבען אויף איהם
מקריב נעווועזען דיא קרבן עולות צו גאט,
איטליכען מארגען אונד אבענד.

4 אונד זיי האבען נעהאלטען דעם חג
הסכות אזוי וויא עס שטייט נעשריבען,
אונד דאס טענגליכע קרבן עולה נאך דער
צאל, נאך דעם רעכט פון (איטליכער)
זאך פון איטליכען טאג.

5 אונד נאכדעם האבען זיי מקריב נעווע־
זען דאס בעשטענדיגע בראנד־אפפער
פאר איטליכען ראש חודש אונד פאר
איטליכען הייליגען יום טוב פון גאט, אונד
פון איטליכען וואס האט מנדב נעווועזען
א נדבה פאר גאט.

6 פון דעם 1טען טאג פון דעם 7טען חדש
אן האבען זייא אננעהויבען מקריב צו זיין
די קרבן עולות צו גאט, אונד גאט'ס היכל
איז ניט נענרינדעט נעווארען.

7 אונד זיי האבען נעגעבען דאס נעלד
צו דיא שטיין האקערס אונד צו ריא מיס־
טערס, אונד עסען אונד טרינקען, אונד
אויל צו דיא צידונים אונד צורים, כדי צו
ברענגען טענענבויימער פון דעם לבנון צו
דעם ים פון יפוא נאך דעם רשות פון כורש
מלך פון פרס וואס איז נעווועזען צו זייא.

8 אונד אין דעם 2טען יאהר פון זייער אנקומען צו גאט'ס הויז נאך ירושלים,
אין דעם צווייטען חדש, האבען אננעהויבען זרבבל זוהן שאלתיאל, אונד ישוע
זוהן פון יוצדק אונד זייערע איבריגע ברידער, דיא כהנים אונד דיא לויט, אונד

לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי־לְעוֹלָם חַסְדּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְכָל־הָעָם הֵרִיעוּ תְרוּעָה
גְּדוֹלָה בְּהַלֵּל לַיהוָה עַל הוּסַד בֵּית־יְהוָה : יב וְרַבִּים מֵהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת־הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיִסְּדוֹ זֶה הַבַּיִת
בְּעֵינֵיהֶם בֹּכִים בְּקוֹל גָּדוֹל וְרַבִּים בְּתְרוּעָה בְּשִׂמְחָה לְהָרִים קוֹל :
יג וְאֵין הָעָם מַכִּירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם כִּי הָעָם
מְרִיעִים תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד־לְמֶרְחוֹק :

ד א וַיִּשְׁמְעוּ צָרֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִין כִּי־בְנֵי הַגּוֹלָה בּוֹנִים הֵיכָל לַיהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : ב וַיִּגְּשׁוּ אֶל־זְרֻבָּבֶל וְאֶל־רָאשֵׁי הָאָבוֹת וַיֹּאמְרוּ לָהֶם
נִבְנֶה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם נִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵיכֶם וְלוֹ אֲנַחְנוּ זֹבְחִים
מִימֵי אֵסַר חַדּוֹן מֶלֶךְ אַשּׁוּר הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ פֹּה : ג וַיֹּאמֶר לָהֶם
זְרֻבָּבֶל וְיֵשׁוּעַ וּשְׁאָר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא־לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת
בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יַחַד נִבְנֶה לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס : ד וַיְהִי עַם הָאָרֶץ מְרַפִּים יְדֵי עַם־
יְהוּדָה וּמְבַלְּהִים ומבהלים קרי אוֹתָם לִבְנוֹת : ה וְסֹכְרִים עֲלֵיהֶם
יוֹעֲצִים לְהָפֵר עֲצָתָם כָּל־יְמֵי כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס וְעַד־מַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ
מֶלֶךְ פָּרָס : ו וּבְמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּתְחִלַּת מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שִׂטְנָה

עזרת ישראל

יב רלו לת הבית הרלשון ביסדו זה הבית בעיניהם בכיס. פס חסרס מלת וזכרו. וכה יסי הפירוש. רלו זה הבית בעיניהם וזכרו לת הבית הרלשון בעמדו על יסוד נכון וקיס. בוכיס רב בכי בקול מר.

ד ב ולל לנחנו זובחים. ולל כתיב ולו קרי. ועובים הבניס. הרלשון יסי פירושו בתמיס והבני הוא ודלת ו בטנה. כמו והבטן עמד על ימינו בשטנו. כלומר נרי יסודס ובניתן העריכו מתלס למלך.

brethren the priests and the Levites, and all they that were come out of the captivity unto Jerusalem; and appointed the Levites, from 20 years old and upward, to set forward the work of the house of the Lord.

9 Then stood Jeshua *with* his sons and his brethren, Kadmiel and his sons, the sons of Judah, together, to set forward the workmen in the house of God; the sons of Henadad, *with* their sons and their brethren the Levites.

10 And when the builders laid the foundation of the temple of the Lord, they set the priests in their apparel with trumpets, and the Levites the sons of Asaph with cymbals, to praise the Lord, after the ordinance of David king of Israel.

11 And they sang together by course in praising and giving thanks unto the Lord; because *he is* good, for his mercy *endureth* for ever toward Israel. And all the people shouted with a great shout, when they praised the Lord, because the fundation of the house of the Lord was laid.

12 But many of the priests and Levites and chief of the fathers, *who were* ancient men, that had seen the first house, when the foundation of this house was laid before their eyes, wept with a loud voice: and many shouted aloud for joy.

13 So that the people could not discern thr noise of the shout of joy from the noise of the weeping of the people: for the people shouted with a loud shout, and the noise was heard afar off.

4 1 Now when the adversaries of Judah and Benjamin heard that the children of the captivity builded the temple unto the Lord God of Israel.

2 Then they came to Zerubbabel, and to the chief of the fathers, and said unto them, Let us build

אלע. וואס זענען צוריקגעקומען פון דער
געפאנגנשאפט נאך ירושלים, אונד
זייא האבען אנגעשטעלט דיא לוים פון
20 יאהר אן אונד דאריבער אלס אויפ-
זעהערס איבער דער ארביים פון נאט'ס
הויז.

9 אונד עם האבען זיך אהינגעשטעלט
ישוע, זיינע זיהן אונד זיינע ברידער, קד-
מיאל אונד זיינע זיהן, דיא קינדער פון
יהודה, אזוי וויא איין מאן אלס אויפזוי-
הערס איבער דיא וואס האבען געטהון
דיא ארבייט אין נאט'ס הויז, דיא זיהן
פון חנדד, זייערע זיהן אונד זייערע בר-
דער דיא לוים.

10 אונד וען דיא בויערס האבען נע-
לייגט דעם גרונד פון נאט'ס היכל אזוי
האבען זיך די כהנים געשטעלט אין זייע-
רע כהנישע קליידער מיט טראמפייטען,
אונד דיא לוים, דיא זיהן פון אסף מיט
דיא צימבעלן כדי נאט צו לויבען נאך
דער ארדנונג פון דוד מלך פון ישראל.

11 אונד זייא האבען צוואמען געזונגען
אונד געלויבט נאט. וואריין ער איז גוט,
וואריין זיין חסד נערוירט בין אויף אייביג
איבער ישראל, אונד דאס נאנצע פאלק
האבען געשריגען מיט א גרוים געשרייא.
מיט לויב צו נאט פון וועגען דעם גרונד
לייגונג פון נאט'ס הויז.

12 אונד פילע פון דיא אלטע כהנים
אונד לוים אונד דיא ראשי האבות וואס
האבען נעזעהען מיט זייערע אויגען דאס
ערשטע בית המקדש, אונד דיא גרונד
לייגונג פון דעם דאזיגען הויז אזוי האבען
זייא נעווייגט מיט א גרוים קול, אונד
פילע האבען געשאלט אונד אויפגעהויבען
דאס קול מיט שמחה.

13 אונד דאס פאלק האט ניט דערקענט
צווישען דעם שאל פון פרייד אונד דעם
קול פון נעווייגן פון דעם פאלק, וואריין דאס
פאלק האט געשריגען מיט א גרויסען
שאל, אזוי וואס זייער קול איז נעהערט

ד 1 אונד וען דיא פיינד פון יהודה אונד בנימין האבען נעהערט אז דיא קינדער
פון דעם גלות בויען דעם היכל פון נאט דעם נאט פון ישראל.

2 אזוי האבען זייא זיך נענעהנט צו דיא ראשי האבות, אונד זייא
האבען צו זייא געזאגט, מיר וועלען מיט אייך בויען, וואריין מיר ווילען אזוי גוט וויא

עַל־יִשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם: ז וּבִימֵי
אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא כְּתֵב בִּשְׁלָם
מִתְרְדָת טָבְאֵל וּשְׁאָר כְּנָוָתָו
בנותיו קרי עַל־אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא מֶלֶךְ
פָּרָס וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוָן כְּתוּב אֲרָמִית
וּמְתֻרְגָּם אֲרָמִית: ח רְחוּם בְּעֵל־
טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא כְּתַבוּ אִגְּרָא
חַדָּא עַל־יְרוּשְׁלֶם לְאַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא
מַלְכָּא כִּנְמָא: ט אֱדַיִן רְחוּם
בְּעֵל־טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא וּשְׁאָר
כְּנָוָתְהוֹן דִּינָיֵא וַאֲפַרְסַתְכָיֵא
טַרְפְּלָיֵא אֲפַרְסָיֵא אַרְכְוָיֵא ארכויא ק׳
בַבְלָיֵא שׁוּשַׁנְכָיֵא דֶּהָוָא דהיא קרי
עֵלְמָיֵא: י וּשְׁאָר אָמַיָּא דִּי הַגְלִי
אָסְנַפַּר רַבָּא וְיַקִּירָא וְהוֹתֵב הַמּוֹ
בְּקִרְיָה דִּי שֹׁמְרָיִן וּשְׁאָר עֲבַר־
נַהֲרָה וּכְעֶנֶת: יא דְנָה פַּרְשֶׁגֶן
אִגַּרְתָּא דִּי שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי עַל
אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא מַלְכָּא עַבְדָיִךְ יתירי
אֱנָשׁ עֲבַר־נַהֲרָה וּכְעֶנֶת: יב יְדִיעַ

ד ז וּבִימֵי אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא כָּתְבוּ בִּן
מַתִּתְיָה וְיֶתֶר הָעָם דְּבְרֵי שָׁלוֹם
וֶאֱמֶת אֶל אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא מֶלֶךְ פָּרָס
בָּאֵר הֵיטֵב בִּשְׁפַת אֲרַמִית כְּתֻבָה
וּכְלִשׁוֹנָה: ח רְחוּם הַמְזַכִּיר וְשִׁמְשַׁי
הַסּוֹפֵר שָׁלְחוּ אִגֶּרֶת אַחַת לַמֶּלֶךְ
אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא עַל יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר:
ט הֲנֵה רְחוּם הַמְזַכִּיר וְשִׁמְשַׁי
הַסּוֹפֵר וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתָּם הַבָּאִים
מִדִּי׳ן אָפַרְסָת תְּנָלַת פָּרַס אֶרֶךְ
בָּבֶל וְשׁוּשַׁן אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה:
י וּמְיֶתֶר הָעַמִּים אֲשֶׁר הֶגְלָה
סַנְחֲרִיב הַגָּדוֹל וְהַנְכְּבָד וַיֹּשֶׁב אֹם
לְעִיר שֹׁמְרוֹן וְלִשְׁאָר הֶעֲרִים אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַנָּהָר וְלִכְנַעַן: יא אֵלֶּה דִּבְרֵי
הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלְחוּ אֵלָיו אֶל הַמֶּלֶךְ
אַרְתַּחְשַׁשְׁתְּא עֲבָדֶיךָ אַנְשֵׁי עֵבֶר
הַנָּהָר וּכְנַעַן: יב יָדַע תֵּדַע הַמֶּלֶךְ

עזרת ישראל

ז בן טבאל. פרס הזה נזכר בישעיה סימן ז׳ אשר התנצח למלוך על ישראל ומולי פרס הזה הסתיר יהויס ומצר והציה לישראל ככל אשר מצא לו:

with you: for we seek your God, as ye *do;* and we do sacrifice unto him since the days of Esar-haddon king of Assur, which brought us up hither.

3 But Zerubbabel, and Jeshua, and the rest of the chief of the fathers of Israel, said unto them, Ye have nothing to do with us to build an house unto our God; but we ourselves together will build unto the Lord God of Israel, as king Cyrus the king of Persia hath commanded us.

4 Then the people of the land weakened the hands of the people of Judah, and troubled them in building.

5 And hired counsellors against them, to frustrate their purpose all the days of Cyrus king of Persia, even until the reign of Darius king of Persia.

6 And in the reign of Ahasuerus, in the beginnig of his reign, wrote they *unto him* an accusation against the inhabitants of Judah and Jerusalem.

7 And in the days of Artexerxes wrote Bishlam, Mithredath, Tabeel, and the rest of their companions, unto Artaxerxes king of Persia; and the writing of the letter was written in the Syrian tongue, and interpeted in the Syrian tongue.

8 Rehum the chancellor and Shimshai the scribe wrote a letter against Jerusalem to Artaxerxes the king in this sort:

9 Then *wrote* Rehum the chancellor, and Shimshai the scribe, and the rest of their companions; the Dinaites, the Apharsathchites, the Tarpelites, the Apharsites, the Archeviter, the Babylonians, the Susanchites, the Delavites, *and* the Elamites.

10 And the rest of the nations whom the great and noble Asnapper brougnt over, and set in the cities of Samaria, and the rest *that are* on this side the river, and at such a time

איהר אייער נאט זוכען, אונד מיר האבען צו איהם קרבנות מקריב נעווען פון דיא טעג אן ווען אסר חרון מלך פון אשור האט אונז דא אראפגעבראכט.

3 אבער זרובבל אונד ישוע, אונד דיא איבריגע ראשי האבות פון ישראל האבען צו זייא נעזאגט, מיר האבען נארנים מיט אייאנדרער צו טהון צו בויען דאם הויז פון אונזער נאט, נייערט מיר וועלען נאנץ אליין בויען צו נאט דעם נאט פון ישראל, אזוי וויא כורש המלך האט אונז נעבאטען.

4 אונד דאם פאלק פון דעם לאנד האט שלאף נעמאכט דיא הענד פון דעם פאלק פון יהודה, אונד זייא האבען זייא דערשראקען בייא דעם בויען.

5 אונד זייא האבען זיך נעדונגען עצה נעבערם כדי צו פערשטערען זייערע עצות אלע טעג פון כורש מלך פון פרס, ביז צו דעם מלכות פון דריוש מלך פון פרס.

6 אונד אין דעם אנהייב פון דער רעגירונג פון דעם מכך אחשורוש האבען זיי נעשריבען איין אנקלאג איבער דיא בעוואהנערס פון יהודה אונד ירושלים.

7 אונד אין דיא טעג פון ארתחששתא האבען בשלם, מתרדת, טבאל אונד דיא איבריגע פון זייגע חברים נעשריבען צו ארתחששתא מלך פון פרס, אונד דיא נעשריפט פון דעם בריעף איז נעווען אויף ארמית, אונד דער תרגם דערפון איז אויך נעווען אויף ארמית.

8 רחום דער בעל עצה אונד שמשי דער סופר האבען נעשריבען א בריעף קענען ירושלים צו ארתחששתא דעם מלך נאך דעם אופן.

9 דענסטמאל האט רחום דער בעל עצה אונד שמשי דער סופר אונד דיא איבריגע פון זייגע חברותה, דיא דינים, אונד דיא אפרסתכים, אונד דיא טרפלים, אונד דיא אפרסים, אונד דיא ארכוים, אונד דיא בבלים, אונד ריא שושנכים, אונד דיא דהוים, אונד דיא עלמים.

10 אונד דיא איבריגע פעלקער וואס דער נרויסער אונד טיירער אסנפר האט אריבערנעבראכט אונד האט זייא בעזעצט אין דיא שטעט פון שומרון, אונד דיא איבריגע וואס זענען אין דער זייט פון דעם טייך אונד בייא בענת.

כִּי הַיְהוּדִים הַבָּאִים אֵלֵינוּ יְרוּשָׁלַם
מִמַּמֶּת פְּנֵיהֶם מֶרֶד וָמָעַל לִבְנוֹת
הֲרִימוּתָה וְלַחֲזֹק בֶּדֶק: יג וְיַדַּעְתָּ
הַמֶּלֶךְ עַתָּה כִּי הִבָּנוֹת הָעִיר
הַזֹּאת וְהַחוֹמָד הַהֵיכָל לֹא יִתְּנוּ
כֹּפֶר פְּדְיוֹן נַפְשָׁם וּבְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ
תָּבֹא מְאֵרָה: יד וַאֲחֵרֵי אֲשֶׁר לֶחֶם
הַמֶּלֶךְ נֹלָחֶם וֶעֶרוַת הָאָרֶץ לֹא
נָאוָה לָרְאוֹת אָמַרְנוּ לִשְׁלֹחַ לְהַגִּיד
לַמֶּלֶךְ: טו לְהָבִיא אֶת סֵפֶר
הַזִּכְרוֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים וְיִהְיוּ
נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיִמָּצֵא בְּתוֹב
אֲשֶׁר הָעִיר הַזֹּאת הִיא עִיר הַמַּגְרַדַּת
עִיר הַמֶּרֶם נֶאֱמַר עָלֶיהָ לַהֲרוֹס
לְעָרוֹת וּלְחַבֵּל חֹבֶל נִמְרָץ מֵאָז
מֵעוֹלָם עַל כֵּן בָּא קְצָה אַמַּת
בָּצָעָה: טז מוֹדִיעִים אֲנַחְנוּ אֶת
הַמֶּלֶךְ כִּי אִם הָעִיר הַזֹּאת תִּבָּנֶה
וְחוֹמָתָהּ תִּכָּלֵל לָךְ אֵין חֵלֶק לְעֵבֶר
נָהָרָה: יז אֲזַי שָׁלַח הַמֶּלֶךְ דָּבָר
אֶל רְחוּם בְּעֵל טְעֵם וְאֶל שִׁמְשַׁי
הַסּוֹפֵר וְאֶל שְׁאָר בִּשְׁלָם וְאֶל
מִתְרְדָת וְטָבְאֵל וְאֶל שְׁאָר עֲמִיתָם
הַיּוֹשְׁבִים בְּשֹׁמְרוֹן וְיֶתֶר עֵבֶר
נָהָרָה שָׁלוֹם וְכָעֵת: יח הָאִגֶּרֶת
אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֵלֵינוּ נִקְרְאָה
בְּתַרְגֵּם וְנִקְרָאת לִפְנָי: יט וּמִמֶּנִּי
נִתַּן טְעֵם וַיְבַקְשׁוּ וַיִּמָּצֵא כִּי
הָעִיר הַזֹּאת מִיָּמִים קָמָה עַל
מְלָכִים וּמֶרֶד וּמַסָּה נַעֲשׂוּ בָּהּ:

לְהֱוֵא לְמַלְכָּא דִּי יְהוּדָיֵא דִּי סְלִקוּ
מִן־לְוָתָךְ עֲלִינָא אֲתוֹ לִירוּשְׁלֶם
קִרְיְתָא מָרְדָתָא וּבִאישְׁתָּא בְּנִין
וְשׁוּרָיָ ושוריא ק׳ אשכללו שכללו קרי
וְאֻשַּׁיָּא יָחִיטוּ: יג כְּעַן יְדִיעַ לֶהֱוֵא
לְמַלְכָּא דִּי הֵן קִרְיְתָא דָךְ תִּתְבְּנֵא
וְשׁוּרָיָא יִשְׁתַּכְלְלוּן מִנְדָּה בְּלוֹ
וַהֲלָךְ לָא יִנְתְּנוּן וַאֲפֹתָם מַלְכִים
תְּהַנְזֹק: יד כְּעַן כָּל־קֳבֵל דִּי־מְלַח
הֵיכְלָא מְלְחָנָא וַעֲרָוַת מַלְכָּא לָא
אָרִיךְ לָנָא לְמֶחֱזֵא עַל־דְּנָה
שְׁלַחְנָא וְהוֹדַעְנָא לְמַלְכָּא: טו דִּי
יְבַקַּר בְּסִפַר דָּכְרָנַיָּא דִּי אֲבָהָתָךְ
וְתַהַשְׁכַּח בְּסִפַר דָּכְרָנַיָּא וְתִנְדַּע
דִּי קִרְיְתָא דָךְ קִרְיָא מָרְדָא
וּמַהֲנִזְקַת מַלְכִין וּמְדִינָן וְאָשְׁתְּדוּר
עֲבְדִין בְּגַוָּהּ מִן־יוֹמָת עָלְמָא עַל
דְּנָה קִרְיְתָא דָךְ הַחְרֵבַת:
טז מְהוֹדְעִין אֲנַחְנָה לְמַלְכָּא דִּי הֵן
קִרְיְתָא דָךְ תִּתְבְּנֵא וְשׁוּרָיָא

עזרת ישראל

יד לפס המלך נלפס. תלוי הסלוסיות נפנים נקרמית ונימור כפול לפס. לפס לפכל ולפס להלפס ולערוך קרב נקוינים:

11 This *is* the copy of the letter that they sent unto him, *even* unto Artaxerxes the king; Thy servants the men on this side the river, and at Knaan.

12 Be it known unto the king, that the Jews which came up from thee to us, are come unto Jerusalem, building the rebellious and the bad city, and have set up the walls *thereof*, and joined the foundations.

13 Be it known now unto the king, that if this city be builded, and the walls set up *again, then* will they not pay toll, tribute, and custom, and *so* thou shalt endamage the revenue of the kings.

14 Now because we have maintenance from *the king's* palace, and it was not meet for us to see the king's dishonour, therefore have we sent and certified the king.

15 That search may be made in the book of the records of thy fathers: so shalt thou find in the book of the records, and know that this city *is* a rebellious city, and hurtful unto kings and provinces, and that they have moved sedition within the same of old time: for which cause was this city destroyed.

16 We certify the king that, if this city be builded *again,* and the walls thereof set up, by this means thou shalt have no portion on this side the river.

11 דאס איז דיא אפשריפט פון דעם בריעף וואס זייא האבען צו איהם נעשיקט, צו ארתחששתא דעם מלך; דיינע קנעכטע דיא מענער פון דער זייט פון דעם טייך און פון כנען.

12 לאז עס צו דעם טלך בעוואוסט זיין אז דיא יודען וואס זענען פון דיר ארויפגעקומען צו אונז זענען גענקומען נאך ירושלים דיא שכעכטע שטאט וואס האט מורד נעווען, דיא בויען זייא, אונד זייא האבען גאליגיט דעם גרונד פון דיא מויערען, אונד זייא האבען דעם גרונד צוואמען בעהאפט.

13 אצונד לאז עס בעוואוסט ווערען צו דעם מלך, אז וען דער גרונד פון דיא דאזיגע שטאט אונד דיא מויערן ווידער אויפגעשטעלט ווערען אזוי ווי זייא ניט וועלען בעצאלען דעם מס, פון איטליכען וואס נייט אויף דעם וועג, אונד אזוי וועט דער מס פאר דיא מלכים פערלוירען ווערען.

14 אצונד וויל מיר האבען איין אייגקומען פון דעם מלך'ס פאלאסט, אונד עס איז ניט רעכט אז מיר זאלען עס זעהען אונד דערצו שווייגען, דערביר האבען מיר גשיקט אונד האבען עס דעם מלך צו וויסען נעטהון.

15 אז מען וועט נאכפארשען אין דעם ספר זכרונות פון דיינע פעטער, אוי וועט מען נעפינען אין דעם ספר זכרונות, אונד דוא וועסט וויסען אז דיא דאזיגע שטאט האט מורד נעווען, אונד זיא האט שלעכטס נעטהון צו דיא מדינות, אונד אז מרידות זענען אין איהר נעטהון גנוארען פון דער אלטע צייט הער, איבער דעם איז דיא דאזיגע שטאט חרוב גנוארען.

16 מיר לאזען דעם מלך צו וויסען טהון, דאס וען דיא דאזיגע שטאט זאל ווידער אויף נעבויעט ווערען, אונד איהרע מויערן גענריגדעט ווערען, אז דוא וועסט וועגען דעם ניט מעהר האבען קיין חלק אן דיזער זייט פון דעם טייך.

יִשְׁתַּכְלְלוּן לֶקְבֵל דְּנָה חֶלָק בַּעֲבֵר
נַהֲרָא לָא אִיתַי לָךְ׃ יז פִּתְגָמָא
שְׁלַח מַלְכָּא עַל־רְחוּם בְּעֵל־טְעֵם
וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא וּשְׁאָר כְּנָוָתְהוֹן
דִּי יָתְבִין בְּשָׁמְרִין וּשְׁאָר עֵבֶר־
נַהֲרָא שְׁלָם וּכְעֶת׃ יח נִשְׁתְּוָנָא
דִּי־שַׁלַחְתּוּן עֲלֵינָא מְפָרַשׁ קֱרִי
קֳדָמָי׃ יט וּמִנִּי שִׂים טְעֵם וּבַקְרוּ
וְהַשְׁכְּחוּ דִּי קִרְיְתָא דָךְ מִן־יוֹמָת
עָלְמָא עַל מַלְכִין מִתְנַשְּׂאָה וּמְרַד
וְאֶשְׁתַּדּוּר מְתָעֲבֶד־בַּהּ׃ כ וּמַלְכִין
תַּקִּיפִין הֲווֹ עַל־יְרוּשְׁלֶם וְשַׁלִּיטִין
בְּכֹל עֵבֶר נַהֲרָה וּמִדָּה בְלוֹ וַהֲךָ
מִתְיְהֵב לְהוֹן׃ כא כְּעַן שִׂימוּ טְעֵם
לְבַטָּלָא גְּבַרַיָּא אִלֵּךְ וְקִרְיְתָא דָךְ
לָא תִתְבְּנֵא עַד־מִנִּי טְעֵמָא
יִתְשָׂם׃ כב וְזָהִירִין הֱווֹ שָׁלוּ
לְמֶעְבַּד עַל־דָּנָה לְמָה יִשְׁגֵּא
חֲבָלָא לְהַנָּזָקַת מַלְכִין׃ כג אֱדַיִן

הָוֶסֶד הַהֵיכָל יִפָּשְׁעוּ בָךְ יוֹשְׁבֵי עֵבֶר
הַנָּהָר׃ יז וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לַעֲנוֹת
לְרֶחוּם הַמַּזְכִּיר וְלִשְׁמְשַׁי הַסּוֹפֵר
וּלְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתָּם הַיּוֹשְׁבִים
בְּשֹׁמְרוֹן וּבְעֵבֶר הַנָּהָר שָׁלֵם וּכְעֵת׃
יח הַמִּכְתָּב הַנָּלוּי אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם לָי
נִקְרָא לְפָנַי עַד תָּמוֹ׃ יט אֲנֹכִי צִוִּיתִי
לְהָיוֹת בִּקֹּרֶת וְרָאָה וָה מָצָאתִי
יוֹשְׁבֶיהָ מֵאָז מֵעוֹלָם מִתְנַשְּׂאִים
לָכֹל לְרֹאשׁ מֹרְדִים וּפֹשְׁעִים׃
כ וּמְלָכִים אַדִּירִים הָיוּ בִירוּשָׁלַם
רֹדִים בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר וּמִשִּׂימִים
עַל יוֹשְׁבֵיהֶם מַס׃ כא עַתָּה
אֲלֵיכֶם לְהָפֵר עֲצַת הָאֲנָשִׁים לְבִלְתִּי
בְּנוֹת עוֹד אֶת הָעִיר עַד אֲשֶׁר יֵצֵא
דָּבָר מִלְּכוּת מִלְּפָנָי׃ כב רַק הִשָּׁמְרוּ
לָכֶם וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֵת אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם כִּי לָמָּה
כג וַיְהִי בְּהִקָּרֵא דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי

יֵרָחֵק חֶבֶל הַפֶּקַח מֵאֹצֶר הַמֶּלֶךְ׃

עזרת ישראל

יז שלח. שם העיר ירושלם לפניהם. כמו ותלכי נדק תלך שלח וכמו ויהי בשלח סכו.

17 *Then* sent the king an answer unto Rehum the chancellor, and *to* Shimshai the scribe, and *to* the rest of their companions that dwell in Samaria, and *unto* the rest beyond the river, Shalom and Knaan.

18 The letter which ye sent unto us hath been plainly read before me.

19 And I commanded, and search hath been made, and it is found that this city of old time hath made insurection against kings, and *that* rebellion and sedition have been made therein.

20 There have been mighty kings also over Jerusalem, which have ruled over all *countries* beyond the river; and toll, tribute, and custom, was paid unto them.

21 Give ye now commandment to cause these men to cease, and that this city be not builded, until *another* commandment shall be given from me.

22 Take heed now that ye fail not to do this: why should damage grow to the hurt of the kings?

17 אזוי האט דער מלך געשיקט איין ענטפער צו רחום דעם בעל־עצה, אונד צו שמשי דעם סופר, אונד צו דיא איבּ־ריגע פון זייַנע לייט וואס האבען געוואהנט אין שמרון, אונד צו דיא איבריגע וואס זענען אן דיזער זייט פון טייך, (אין) שכם אונד צו כנען.

18 דעם בריעף וואס איהר האט צו מיר געשיקט, איז בפירוש פאר מיר גע־לייענט געוואָרען.

19 איך האב געבאטען, אונד מען האט נאכגעפארשט, אונד מען האט געפונען אז דיא דאזיגע שטאט האט זיך פון אייביג אן רערהויבען קעגען מלכים, אונד האט מורד געווען אונד עם איז אין איהר א פערבונד געטהון געוואָרען.

20 אונד דיא שטארקע מלכים זענען געווען איבער ירושלים, אונד דאס זייא האבען געוועלטיגט איבער אלע לענדער פון דער אנדערער זייט פון דעם טייך, אונד זייא האבען צו זייא בעצאלט מכס אונד מס פון דיא וואס נייען אויף דעם וועג.

21 אצונד, מאכט א נעבאט אז מען זאל שטערען דיא דאזיגע מענער, אז דיא דאזיגע שטאט זאל ניט געבויעט ווערען, ביז איין אנדערעס נעבאט וועט פון מיר געגעבען ווערען.

22 אונד איהר זאלט אייך היטען אז איהר זאלט נוט אכטונג געבען אונד קיין פעהלער מאכען וועגען דעם, פאר וואס זאל דען א גרעסערער הזיק וואקסען פאר דיא מלכים.

רָחוּם וְלִפְנֵי שִׁמְשַׁי סַפְּרָא וְיֶתֶר
חֲבֶרֵיהוֹן דִּינָיֵא דִּי בְּעִלְמָא דִּי
אַרְפַּחְשַׁשְׁתְּא מַלְכָּא תַּקִּיפָא רְחוּם
אֲזַלוּ וּבְהֵילוּ לִירוּשְׁלֶם עַל־יְהוּדָיֵא
וּבְטִלוּ דְּמוֹ בִּאְדְרָע וְחֵיל׃
כד בֵּאדַיִן בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית־
אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וַהֲוַת בְּטֵלָא
עַד שְׁנַת תַּרְתֵּין לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ
מַלְכָּא פָּרָס׃ ה א וְהִתְנַבִּי חַגַּי
נְבִיאָה נביא קרי וּזְכַרְיָה בַר־עִדּוֹא
נְבִיאַיָּא עַל־יְהוּדָיֵא דִּי בִיהוּד
וּבִירוּשְׁלֶם בְּשֻׁם אֱלָהֵי
יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם׃ ב בֵּאדַיִן קָמוּ זְרֻבָּבֶל
בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ בֶּן יְהוֹצָדָק
וְהָחֵלוּ לִבְנוֹת אֶת בֵּית אֱלָהִים אֲשֶׁר
בִּירוּשְׁלֶם וּנְבִיאֵי יְיָ עִמְּהֶם עַל
יְדֵיהֶם׃ ג בַּהּ־זִמְנָא אֲתָא עֲלֵיהוֹן
תַּתְּנַי פַּחַת עֲבַר־נַהֲרָא וּשְׁתַר
בּוֹזְנַי וּכְנָוָתְהוֹן וְכֵן אָמְרִין לְהוֹם
מַן־שָׂם לְכוֹם טְעֵם בַּיְתָה דְנָה
לִבְנֵי וְאֻשַׁרְנָא דְנָה לְשַׂכְלְלָה׃

מן־די פרשגן נשתונא די
ארתחששתא מלכא קרי קדם־
רחום ושמשי ספרא וכנותהון
אזלו ובהילו לירושלם על־יהודיא
ובטלו דמו באדרע וחיל׃
כד באדין בטלת עבידת בית־
אלהא די בירושלם והות בטלא
עד שנת תרתין למלכות דריוש
מלך פרס׃ ה א והתנבי חגי
נביאה נביא קרי וזכריה בר־עדוא
נביאיא על־יהודיא די ביהוד
ובירושלם בשם אלהי
ישראל עליהם׃ ב באדין קמו זרבבל בר־
שאלתיאל וישוע בר יוצדק ושריו
למבנא בית אלהא די בירושלם
ועמהון נביאיא די־אלהא מסעדין
להון׃ ג בהּ־זמנא אתא עליהון
תתני פחת עבר־נהרא ושתר
בוזני וכנותהון וכן אמרין להם
מן־שם לכם טעם ביתה דנה
לבני ואשרנא דנה לשכללה׃

עזרת ישראל

ד ויעלו אתם לשמות האנשים. שלא תם היתה ולא ענוש עליה. לין מסיפין על

23 Now when the copy of king Astaxerxes' letter *was* read before Rehum, and Shimshai the scribe, and their companions, they went up in haste to Jerusalem unto the Jews, and made them to cease by force and power.

24 Then ceased the work of the house of God which *is* at Jerusalem. So it ceased unto the second year of the reign of Darius king of Persia.

5 1 Then the prophets, Haggai the prophed, and Zechariah the son of Iddo, prophesied unto the jews that *were* in Judah and Jerusalem in the name of the God of Israel, *even* unto them.

2 Then rose up Zerubbabel the son of Shealtiel, and Jeshua the son of Jozadak, and began to build the house of God which *is* at Jerusalem: and with them *were* the prophets of God helping them.

3 At the same time came to them Tatnai, governor on this side the river, and Shethar-boznai, and their companions, and said thus unto them. Who hath commanded you to build this house, and to make up their wall?

4 Then said we unto them after this manner. What are the names of the men that make this building.

23 דענסטמאל וען דיא אפשריפט פון דעם בריף פון דעם מלך ארתחששתא איז נעלייענט געוואָרען פאר רחום אונד שמשי הסופר אונד זייערע חברותה, אזוי זענען זייא געשווינד אהינגענאנגען נאך ירושלים צו דיא יהודים, אונד זייא האבען זייא געשטערט מיט מאכט אונד קראפט.

24 דענסטמאל האט דיא ארבייט פון נאט'ס הויז וואס איז אין ירושלים אויפגעהערט, בין צו דעם צווייטען יאהר פון דער רעגירונג פון דריוש מלך פון פרס.

ה 1 אונד דיא נביאים חני, אונד זכריה זוהן פון עדוא האבען נביאות געוואגט צו דיא יודען וואס זענען געווען אין יהודה אונד אין ירושלים, אין דעם נאמען פון דעם גאט פון ישראל, דהיינו צו זייא.

2 דענסטמאל איז אויפגעשטאנען זרבבל זוהן פון שאלתיאל, אונד ישוע זוהן פון יוצדק, אונד זייא האבען אנגעהויבען צו בויען נאט'ס הויז וואס איז אין ירושלים, אונד מיט זייא זענען געווען דיא נביאים פון גאט וואס האבען זייא געהאלפען.

3 אין דערזעלבינגער צייט איז צו זייא אנגעקומען תתני, דער גובערנאטאר פון דיעזער זייט פון דעם טייך, אונד שתר-בוזני אונד זייערע חברותה, אונד זייא האבען צו זייא אזוי געזאגט, ווער האט אייך געבאטען דאס דאזיגע הויז צו בויען, אונד דיא מויערן דערפון אויפצושטעלען?

4 דענסטמאל האבען מיר צו זייא געזאגט אזוי וויא דא·וויטער שטייט — וויא הייסען דיא מענער וואס בויען דעם בנין?

ד אֱדַיִן כְּנָמָא אֲמַרְנָא לְהֹם מַן־ אִנּוּן שְׁמָהָת גֻּבְרַיָּא דִּי דָנָה בִנְיָנָא בָּנִין: ה וְעֵין אֱלָהֲהֹם הֲוָת עַל־ שְׁבִי יְהוּדָיֵא וְלָא־בַטָּלוּ הֻמּוֹ עַד־ טַעְמָא לְדָרְיָוֶשׁ יְהָךְ וֵאדַיִן יְתִיבוּן נִשְׁתְּוָנָא עַל־דָּנָה: ו פַּרְשֶׁגֶן אִגַּרְתָּא דִּי־שְׁלַח תַּתְּנַי פַּחַת עֲבַר־ נַהֲרָה וּשְׁתַר בּוֹזְנַי וּכְנָוָתֵה אַפַּרְסָכָיֵא דִּי בַּעֲבַר נַהֲרָא עַל־ דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא: ז פִּתְגָמָא שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי וְכִדְנָה כְּתִיב בְּגַוֵּהּ לְדָרְיָוֶשׁ מַלְכָּא שְׁלָמָא כֻלָּא: ח יְדִיעַ לֶהֱוֵא לְמַלְכָּא דִּי־אָזַלְנָא לִיהוּד מְדִינְתָּא לְבֵית אֱלָהָא רַבָּא וְהוּא מִתְבְּנֵא אֶבֶן גְּלָל וְאָע מְתְשָׂם בְּכָתְלַיָּא וַעֲבִידְתָּא דָךְ אָסְפַּרְנָא מְהֵעְבְּדָא וּמְצְלַח בִּידֵהֹם: ט אֱדַיִן שָׁאַלְנָא לְשָׂבַיָּא אִלֵךְ כְּנָמָא אֲמַרְנָא לְהֹם מַן־שְׂם־ לְכֹם טְעֵם בְּיָתָא דְנָה לְמִבְנֵיָה

הַבְּנִים הָעֹשִׂים בְּמִלְאכָה: י וְעֵי אֱלֹהֵיהֶם הָיְתָה בְּזִקְנֵי הַיְּהוּדִים לְטוֹבָה לֹא הִפְרִיעוּם מַעֲבוֹדָתָם עַד אֲשֶׁר יִוָּדַע הַדָּבָר לְדָרְיָוֶשׁ וַעַד אֲשֶׁר יָגִיעוּ מַעֲנֵה הַמֶּלֶךְ וּתְשׁוּבָתוֹ: יא אֵלֶּה דִּבְרֵי הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר שָׁלְחוּ תַּתְּנַי פַּחַת עֲבַר הַנָּהָר שַׁר הַגְּפִית וְהָעָם וַאֲנָשֵׁי אֶפְרָת וְיוֹשְׁבֵי עֲבֶר הַנָּהָר אֶל הַמֶּלֶךְ דָּרְיָוֶשׁ: יב מִכְתָּב שָׁלְחוּ לוֹ וְכָתוּב כּוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה רַב שָׁלוֹם לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ: יג יָדַע תֵּדַע הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בְּמְדִינַת יְהוּדָה אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל וּמִתְבַּנֶּה אֶבֶן גְּלָלִים וְעֵצִים אֶבֶן שְׂלֻמָּה וְסָפוּ בָּאֲרָזִים וּבֶאֱמוּנָה הֵם עֹשִׂים לַמְּהֵר עֲבוֹדָה וּלְהָחִישׁ מְלָאכָה וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ יַצְלִיחוּ: יד וַנִּשְׁאַל הַזְּקֵנִים הָהֵם וַנֹּאמַר אֲלֵיהֶם מִי

עזרת ישראל

הקלקלה. לקלקל ולחיד רמזי הבונים למלך: ח זקני היהודים לטובה. לפי ה' יכנה בית אחד עתלו בונין בו. ומכלל לאו אתה שומע כן והמקום היה נעזרם:

5 But the eye of their God was upon the elders of the Jews, that they could not cause them to cease, till the matter came to Darius: and then they returned answer by letter concerning this *matter*.

6 They copy of the letter that Tatnai, governor on this side the river, and Shethar-boznai, and his companions the Apharsachites, which *were* on this side the river, sent unto Darius the king.

7 They sent a letter unto him, wherein was writen thus; Unto Darius the king, all peace.

8 Be it known unto the king, that we went into the province of Judea, to the house of tne great God, which is builded with great stones, and timber is laid in the walls, and this work goeth fast on, and prospereth in their hands.

9 Then asked we those elders, *and* said unto them thus, Who commanded you to build this house, and to make up these walls?

10 We asked their names also, to certify thee, that we might write the names of the man that *were* the chief of them.

5 אבער דאס אויג פון זייער גאט איז געווען איבער דיא עלצטע פון דיא יהודים, אז זיא זאלן זיא ניט קענען שטערען ביז דיא זאך איז פארנעקומען צו דריוש, אונד דערנאך האבען זיא ווידער א בריף נעשריבען וועגען דער זאך.

6 דאס איז דיא אפשריפט פון דעם בריף וואס תתני דער גובערנאטאר פון דיזער זייט פון דעם טייך, אונד שתר־בוזני אונר זייערע חברותה, דיא אפרסכיא וואס זענען אין דיזער זייט פון דעם טייך, האבען נעשיקט צו דריוש המלך.

7 זיא האבען צו איהם געשיקט א בריף, אונד אזוי איז דארין געשריבען געווען:— צו דריוש המלך זאל זיין דער נאנצער שלום.

8 לאז עס בעקאנט נעמאכט ווערען צו דעם מלך, דאס מיר זענען אהינגענאנגען צו דעם לאנד יהודה צו דעם הויז פון דעם נרויסען גאט, וואס איז געבויט מיט נרוסע מארמאר שטיינער, אונד מיט האלץ זענען דיא וועגד נעשטארקט, אונד דיא ארבייט ווערט נעטהון אונד איז מצליה אין זייערע הענד.

9 דענסטמאל האבען מיר אננעפרענט בייא דיא ראזינע עלצטע, אונד מיר האבען צו זייא אזוי נעזאגט, ווער האט אייך ערלויבענים נענעבען דאס דאזינע הויז אויפצובויען אונד דיא וועגד דערפון אויפצושטעלען?

10 אונד מיר האבען אויך נאכגעפרענט נאך די נעמען כדי דיר צו ווייסען צו טהון, אז מיר זאלען דיר אויפשרייבען דיא נעמען פון דיא מענער וואס זענען אן זייערע אויבערשטע.

הוא זֶה הָאוֹמֵר לָכֶם לִבְנוֹת הַבַּיִת וּלְיַסֵּד הַהֵיכַל׃ י עוֹד חֻעַמַּקְנוּ שְׁאָלָה לִשְׁמוֹת רָאשֵׁי הַבָּנִים הָלָבַשׁ מִי הֵמָּה וּלְהַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹתָם לְפָנֶיךָ׃ יא וַיָּשִׁיבוּ אֹתָנוּ דָּבָר לֵאמֹר הֵנָּה אֲנַחְנוּ עַבְדֵי יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בֹּנִים אֶת הַבַּיִת הֶהָיָה בָּנוּי בְּשָׁנִים קַדְמֹנִיוֹת אֲשֶׁר בָּנָה אֹתוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַגָּדוֹל לְתִפְאֶרֶת׃ יב וַיַּמְעֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מַעַל בֵּאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וַיִּתְּנֵם בְּיַדֵי נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הַכַּשְׂדִּי וַיִּשְׁרֹף אֶת הַבַּיִת וְאֶת הָעָם הֶגְלָה בָּבֶלָה׃ יג וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ בָּבֶל הֵעִיר יְיָ אֶת רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ בָּבֶל לִבְנוֹת הַבַּיִת הַזֶּה׃ יד וּכְלֵי בֵית יְיָ זָהָב וָכֶסֶף אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשָׁלַם וַיְבִיאֵם בָּבֶלָה בְּבֵית אוֹצָרוֹ הוֹצִיא הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מִבֵּית וְאִשַׁרְנָא דָנָה לְשִׁכְלָלָה׃ טו וְאַף שְׁמָהָתְהֹם שְׁאֵלְנָא רַ֫בְרְבָנַיָּא לְהוֹדָעוּתְךָ דִּי נִכְתֹּב שְׁמֹת־גַּבְרַיָּא דִּי בְרֵאשֵׁהֹם׃ טז וּכְנֵמָא פְּתַגְמָא דָּתִיבוּנָא לְמֵמַר אֲנַחְנָא הִמּוֹ עַבְדוֹהִי דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּבָנַיִן בֵּיתָא דִּי־הֲוָה בְּנֵה מִקַּדְמַת דְּנָה שְׁנִין שַׂגִּיאָן וּמֶלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל רַב בְּנָהִי וְשִׁכְלְלֵהּ׃ יז לָהֵן מִן־ דִּי הַרְגִּוּ אֲבָהָתָנָא לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא יַהַב הִמּוֹ בִּיַד נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ־ בַּבְלָיָא כשראה קרי וּבַיְתָהּ דְּנָה סַתְּרֵהּ וְעַמָּהּ הַגְלִי לְבָבֶל׃ יח בְּרַם בִּשְׁנַת חַדָּה לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא דִּי בָבֶל כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא שָׂם טְעֵם בֵּית־ אֱלָהָא דְּנָה לְבְנָיָא׃ יט וְאַף מָאנַיָּא דִּי־בֵית־אֱלָהָא דִּי דַהֲבָה וְכַסְפָּא דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר הַנְפֵּק מִן־הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְהֵיבֵל הִמּוֹ לְהֵיכְלָא דִּי בָבֶל הַנְפֵּק הִמּוֹ כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא מִן־הֵיכְלָא דִּי בָבֶל וְיִהִיבוּ

עזרת ישראל

ג מלך דנב. ודתחלת הספר הוא קורתו מלך פרס על שם עקר מלכותו:

11 And thus they returned us answer, saying, We are the servants of the God of heaven and earth, and build the house that was builded these many years ago, which a great king of Israel builded and set up.

12 But after that our fathers had provoked the God of heaven unto wrath, he gave them into the hand of Nebuchadnezzar the king of Babylon, the Chaldean, who destroyed this house, and carried the people away into Babylon.

13 But in the first year of Cyrus the king of Babylon, *the same* king Cyrus made a decree to build his house of God.

14 And the vessels also of gold and silver of the house of God, which Nebuchadnezzar took out of the temple that *was* in Jerusalem, and brought them into the temple of Babylon, those did Cyrus the king take out of the temple of Babylon, and they were delivered unto *one,* whose name *was* Sheshbazzar, whom he had made governor.

15 And said unto him, Take these vessels, go, carry them into the temple that *is* in Jerusalem, and let the house of God be builded in his place

11 אונד זייא האבען צו אונז נעענט־
פערט אזוי צו זאגען, מיר זענען דיא
קנעכט פון דעם גאט פון הימעל אונד
ערד, אונד מיר בויען אויף דאס הויז וואס
איז שוין פריהער פון פיקע יאהרען נע־
בויעט געוועזען, וואס א גרויסער מלך פון
ישראל האט נעבויעט אונד האט אויפ־
געשטעלט.

12 אונד ווייל אונזערע עלטערן האבען
דערצארנט דעם גאט פון דעם הימעל
אזוי האט ער זייא איבערגענטפערט אין
דיא האנד פון נבוכדנצר מלך פון בבל,
פון דיא כשרים, אונד ער האט דאס
דאזיגע הויז חרוב געמאכט, אונד דאס
פאלק האט ער פערטריבען נאך בבל.

13 אבער אין דעם ערשטען יאהר פון
כורש מלך פון בבל, האט כורש המלך
געגעבען א בעפעהל אז מען זאל דאס
זעלביגע גאט'ס הויזווידער אויפבויען.

14 אויך דיא כלים פון גאט'ס הויז,
פון גאלד אונד זילבער וואס נבוכדנצר
האט ארויסגעבראכט פון דעם היכל וואס
איז געוועזען אין ירושלים, אונד ער האט
זייא אריינגעבראכט צו דעם היכל וואס
אין אין בבל, זייא האט כורש המלך
ארויסגעבראכט אויס דעם היכל פון בבל
אונד ער האט זייא געגעבען אין דיא
האנד פון ששבצר, וועמען ער האט
געמאכט אלס גובערנאטאר.

15 אונד ער האט צו איהם געזאגט,
נעם דיא דאזיגע כלים, אונד גייא אונד
ברענג זייא אראפ צו דעם היכל וואס
איז אין ירושלים, אונד לאז גאט'ס הויז
ווידער אויפגעבויעט ווערען אין זיין ארט.

לְשֵׁשְׁבַּצַּר שְׁמֵהּ דִּי פְּחָה שְׁמֵהּ׃
טוַאֲמַר־לֵהּ אֲרַה יתיר׳ה מָאנָא שָׂא
אֵזֵל־אֲחַרְתְּ הִמּוֹ בְּהֵיכְלָא דִּי
בִירוּשְׁלֶם וּבֵית אֱלָהָא יְתִבְנֵא עַל־
אַתְרֵהּ׃ טוּ אֱדַיִן שֵׁשְׁבַּצַּר דֵּךְ
אֱתָא יְהַב אֲשָׁיָא דִּי־בֵית אֱלָהָא
דִּי בִירוּשְׁלֶם וּמִן־אֱדַיִן וְעַד־כְּעַן
מְתְבְּנֵא וְלָא שְׁלִים׃ יוּ וּכְעַן הֵן
עַל־מַלְכָּא טָב יִתְבַּקַּר בְּבֵית
גִּנְזַיָּא דִּי־מַלְכָּא תַּמָּה דִּי בָבֶל
הֵן אִיתַי דִּי־מִן־כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא שִׂים
טְעֵם לְמִבְנֵא בֵּית אֱלָהָא דֵךְ
בִּירוּשְׁלֶם וּרְעוּת מַלְכָּא עַל־דְּנָה
יִשְׁלַח עֲלֵינָא׃ ן א בֵּאדַיִן דָּרְיָוֶשׁ
מַלְכָּא שָׂם טְעֵם וּבַקְּרוּ בְּבֵית
סִפְרַיָּא דִּי גְנַזַיָּא מְהַחָתִין תַּמָּה
בְּבָבֶל׃ ב וְהִשְׁתְּכַח בְּאַחְמְתָא
בְּבִירְתָא דִּי בְמָדַי מְדִינְתָא מְגִלָּה
חֲדָה וְכֵן־כְּתִיב בְּגַוַּהּ דִּכְרוֹנָה׃

הָאוֹצָר אֲשֶׁר בְּבָבֶל וַיִּסְפְּרֵם
לְשֵׁשְׁבַּצַּר אֲשֶׁר עֲשָׂהוּ נְגִישׁ יְהוּדָה׃
טוַיֹּאמֶר אֲלֵיו קַח אֶת הַכֵּלִים
הָאֵלֶּה לֵךְ וְנָשָׂאתָ אֹתָם אֶל הַהֵיכָל
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וּבֵית יְיָ יִבָּנֶה
בִּמְקוֹמוֹ׃ טוּ וַיָּבֹא שֵׁשְׁבַּצַּר הַלָּז
וַיִּתֵּל הַבְּנִיָּה לְבֵית יְיָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם
וּמֵאָז וְעַד עַתָּה הַמְּלָאכָה עוֹד
מְרֻם כָּלָתָה׃ יז וְעַתָּה אִם עַל
הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דָבָר מַלְכוּת מִלָּפָנָיו
לְבַקֵּר בְּבֵית אוֹצַר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שָׁם
בְּבָבֶל אַחַר רְשׁוּן כּוֹרֶשׁ הַמֶּלֶךְ
לִבְנוֹת אֶת בֵּית יְיָ בִּירוּשָׁלַם וְרוּחַ
הַמֶּלֶךְ הַשּׁוֹבָה תַּנָּחָה אוֹתָנוּ׃
ן א וַיְצַו הַמֶּלֶךְ דָּרְיָוֶשׁ לְדָרֹשׁ בְּסִפְרֵי
הַזִּכְרוֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים אֲשֶׁר בְּבָבֶל׃
ב וַיִּמָּצֵא בַּחַמֶּת
הָאוֹצָר בְּבָבֶל׃ ב וַיִּמָּצֵא בַּחֲמֶת
הִיא עִיר בִּירַת מָדִינַת מָדַי מֵפֶר

עזרת ישראל

יד לפר עשסו. רש״י ז״ל סיו לו נקודות לחרות בפסוק זה. שלומר ונקרא שמו פחם. וידוע הדבר לפר פחם לינגו אם רק כנוי נשיא בלרמית: יז ורוח המלך. סתמו היהודים את דבריהם ולא פירשו אם כוונתם היתה להעצות רצון המלך כורש או רצון דריוש המלך:

16 Then came the same Sheshbazzar, *and* laid the fundation of the house of God which *is* in Jerusalem: and since that time even until now hath it been in building, and *yet* it is not finished.

17 Now therefore, if *it seem* good to the king, let there be search made in the king's treasure-house, which *is* there at Babylon, whether it be *so,* that a decree was made of Cyrus the king to build this hourse of God at Jerusalem, and let the king send his pleasure to us concerning this metter.

6 1 Then Darius the king made a decree, and search was made in the house of the rolls, where the treasures were laid up in Babylon.

2 And there was found at Achmetha, in the palace that *is* in the province of the Medes, a roll, and therein *was* a record thus writen.

3 In the first year of Cyrus the king, *the same* Cyrus the king made a decree *concerning* the house of God at Jerusalem, Let the house be builded, the place where they offered sacrifices, and let the foundations thereof be strongly laid; the height thereof threescore cubits, *and* the breadth thereof threescore cubits.

16 דענסטמאל וען דיעזער ששבצר איז אנגעקומען, אזוי האט ער געלייגט דעם גרונד פון נאט'ס הויז וואס איז אין ירושלם, אונד פון דענסטמאל אן ביז אצונד וועדט דאס הויז געבויעט, אונד עס איז נאך ניט פערטיג.

17 אונד אצונד וען עס נעפעלט דעם מלך, לאז עס אויס נעפארשט ווערען אין דעם אוצר הויז פון דעם מלך וואס איז דארט אין בבל, אויב עס איז אזוי, דאס כורש המלך האט אויסגענעבען א בעפעהל אז מען זאל אויפבויען נאט'ס הויז וואס איז אין ירושלים, אונד לאז דער וויללען פון דעם מלך איבער דיא זאך צו אונז צונעשיקט ווערען.

ך 1 דענסטמאל האט דריוש המלך בעפוילען, אונד מען האט נאכגעפארשט אין ביכער הויז וואו דיא אוצרות זענען דארט אין בבל.

2 אונד מען האט נעפונען אין אחמתא, אין דעם פאלאסט, אין דער מדינה פון מדי; א מגילה, אונד אין איהר איז אזוי נעשטאנען נעשריבען איין נעדענטענים.

3 אין דעם ערשטען יאהר פון כורש המלך, האט דערזעלביגער כורש המלך נעמאכט א געבאט וועגן נאט'ס הויז אין ירושלים, לאז דאס הויז אויפגעבויעט ווערען, דהיינו דער ארט וויא מען זאל מקריב זיין קרבנות, אונד לאזען דיא גרונד פעסטען דערפון שטארק נעמאכט ווערען, זייע הויך 60 איילען אונד זייע בריים 60 איילען.

זְכָרוֹן כָּתוּב בּוֹ לֵאמֹר׃ ג בִּשְׁנַת
אַחַת לְכוֹרֶשׁ הַמֶּלֶךְ הֶעֱבִיר כּוֹרֶשׁ
הַמֶּלֶךְ קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ לִבְנֹת
אֶת בֵּית יְיָ בִּירוּשָׁלַם הַבַּיִת אֲשֶׁר
שָׁם זָבְחוּ זְבָח וַיַּקְרִיבוּ אִשֵּׁה שִׁשִּׁים
אַמָּה קוֹמָתוֹ וְשִׁשִּׁים אַמָּה רָחְבּוֹ׃
ד וּשְׁלֹשָׁה טוּרִים אֲבָנִים יְקָרוֹת
גָּזִית וַאֲרָזִים חַדּוּר חָרְבִּיעִי וּמְאוֹצַר
הַמֶּלֶךְ יְעֻמַּד הַבַּיִת עַל מְכוֹנוֹ׃
ה וּכְלֵי בֵית יְיָ זָהָב וָכֶסֶף אֲשֶׁר
הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשָׁלַם וַיְבִיאֵם
בָּבֶלָה יוּשְׁבוּ וְיֵלְכוּ אֶל הֵיכָל אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלַם לִמְקוֹמָם בְּבֵית יְיָ׃
ו וְעַתָּה תַּתְּנִי נְשִׁיא עֶבֶר הַנָּהָר
שַׁר הַנָּפ֑ת וְהָעֶם וְהַפַּרְתָּמִים אֲשֶׁר
בֶּעֱבֶר הַנָּהָר רַחֲקוּ מִשָּׁם׃ ז הַנִּיחוּ
לִנְשִׁיא יְהוּדָה וּלְזִקְנֵי הַיְּהוּדִים וְאֵת
הַפְּרִיעוּם מַמַּעֲשֵׂיהֶם לִבְנ֑ת בֵּית
לְשֵׁם יְיָ׃ ח אַף זֹאת תַּעֲשׂוּ לְזִקְנֵי
הַיְּהוּדִים הַבְּנִים אֶת בֵּית יְיָ לַמַּהֲר
וּלְהָחִישׁ מַעֲשֵׂיהֶם בַּהֲרִימָם אֶת

ג בְּשְׁנַת חֲדָא לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא כּוֹרֶשׁ
מַלְכָּא שָׂם טְעֵם בֵּית־אֱלָהָא
בִּירוּשְׁלֵם בֵּיתָא יִתְבְּנֵא אֲתַר דִּי־
דַבְחִין דַּבְחִין וַאֲשׁוּהִי מְסוֹבְלִין
רוּמֵהּ אַמִּין שְׁתִּין פְּתָיֵהּ אַמִּין
שְׁתִּין׃ ד נְדַבָּכִין דִּי־אֶבֶן גְּלַל
תְּלָתָא וְנִדְבַךְ דִּי־אָע חַדַּת
וְנַפְקָתָא מִן־בֵּית מַלְכָּא תִּתְיְהֵב׃
ה וְאַף מָאנֵי בֵית־אֱלָהָא דִּי דַהֲבָא
וְכַסְפָּא דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר נְפַק מִן־
הֵיכְלָא דִּי־בִירוּשְׁלֵם וַהֲיֵבֵל לְבָבֶל
יַהֲתִיבוּן וְיֵהָךְ לְהֵיכְלָא דִּי־
בִירוּשְׁלֵם לַאֲתְרֵהּ וַתְּחֵת בְּבֵית
אֱלָהָא׃ ו כְּעַן תַּתְּנֵי פַּחַת עֲבַר־
נַהֲרָה שְׁתַר בּוֹזְנַי וּכְנָוָתְהוֹן
אַפַּרְסְכָיֵא דִּי בֶּעבר נַהֲרָה רְחִיקִין
הֲווֹ מִן־תַּמָּה׃ ז שְׁבָקוּ לַעֲבִידַת
בֵּית־אֱלָהָא דְּךְ פַּחַת יְהוּדָיֵא
וּסְׂבֵי יְהוּדָיֵא בֵּית־אֱלָהָא דְּךְ
יִבְנוֹן עַל־אַתְרֵהּ׃ ח וּמִנִּי שִׂים
טְעֵם לָמָה דִּי־תַעְבְּדוּן עִם־סָבֵי
יְהוּדָיֵא אִלֵּךְ לְמִבְנֵא בֵּית־אֱלָהָא
דְּךְ וּמִנְכְּסֵי מַלְכָּא דִּי מִדַּת עֲבַר

4 *With* three rows of great stones, and a row of new timber: and let the expenses be given out of the king's house.

5 And also let the golden and silver vessels of the house of God, which Nebuchadnezzar took forth out of the temple which *is* at Jerusalem, and brought unto Babylon be restored, and brought again unto the temple which *is* at Jerusalem, *every one* to his place, and place *them* in the house of God.

6 Now *therefore*, Tatnai, governor beyond the river, Shetharboznai, and your companions the Apharsachites, which *are* beyond the river, be ye far from thence.

7 Let the work of this house of God alone; let the governor of the Jews, and the elders of the Jews, build this house of God in his place.

8 Moreover, I make a decree what ye shall do to the elders of these Jews for the building of this house of God that of the king's goods, *even* of the tribute beyond the river, forthwith expenses be given unto these men, that they be not hindred.

9 And that which they have need of, both young bullobks, and rams, and lambs, for the burnt-offerings, of the God of heaveh, wheat, salt,

4 מיט דרייא צייַלען פון גרויסע מאַרמור שטיינער, אונד אין צייל פון נייַא האלץ, אונד דיא הוצאה דערפון זאל געבען וועדען אויס דעם קעניגליכען הויז.

5 אונד לאזען אויך דיא כלים פון גאט'ס הויז, דיא נאלדענע אונד זילבערנע, וואס נבוכדנצר האט אוועקגענומען אוים דעם היכל וואס אין ירושלים אונד האט זייא געבראכט נאך בבל, צוריקגענעבען וועדען אז מען זאל זייא ברענגען צו דעם היכל וואס אין ירושלים, אן זייער ארט, אונד אהינגעלייגט וועדען אין גאט'ס הויז.

6 אצונד, תתני, דוא גובערנאטאר פון דיעזער זייט פון דעם טייך, שתר-בוזנא אונד זייערע חברותה דיא אפרסכים, וואס זענען אן ענער זייט פון דעם טייך, איהר זאלט אייך דערווייטערן פון דארטען.

7 לאזט דיא ארבייט פון דעם דאזיגען גאט'ס הויז געמאכט וועדען; לאז דער אויבערשטער פון דיא יהודים, אונד דיא עלצטע פון דיא יהודים דאס דאזיגע גאט'ס הויז ווידער אויפבויען אויף זיין ארט.

8 אזנד דאס געבאט איז פון מיר געגעבען וויא איהר זאלט ארבייטען מיט דיא דאזיגע עלצטע פון דיא יהודים, כדי גאט'ס הויז אויפצובויען, אונד פון דעם קעניגליכען איינקומען, דהיינו פון דעם מס פון ענער זייט פון דעם טייך, זאל (ניך אונד) פינקטליך דיא הוצאה געגעבען וועדען צו דיא דאזיגע מענער, אז זייא זאלען ניט געשטערט וועדען.

9 אונד דאס וואס זייא וועלען ברויכען פון יונגע אקסען, אונד ווידער, אונד שאף פאר קרבן עולות פאר דעם גאט פון דעם הימעל, אויך ווייץ, זאלץ, ווין,

נַהֲרָה אָסְפַּרְנָא נִפְקְתָא תַּהֲוָא
מִתְיְהִבָא לְגַבְרַיָּא אִלֵךְ דִּי־לָא
לְכַטָּלָא׃ ס וּמָה חַשְׁחַן וּבְנֵי תוֹרִין
וְדִכְרִין וְאִמְּרִין לַעֲלָוָן לֵאֱלָהּ שְׁמַיָּא
חִנְטִין מְלַח חֲמַר וּמִשְׁח כְּמֵאמַר
כָּהֲנַיָּא דִּי־בִירוּשְׁלֶם לֶהֱוֹא מִתְיְהֵב
לְהֹם יוֹם בְּיוֹם דִּי־לָא שָׁלוּ׃ י דִּי־
לֶהֱוֹן מְהַקְרְבִין נִיחוֹחִין לֵאלָהּ
שְׁמַיָּא וּמְצַלַּיִן לְחַיֵּי מַלְכָּא וּבְנוֹהִי׃
יא וּמִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל־אֱנָשׁ דִּי
יְהַשְׁנֵא פִּתְגָמָא דְנָה יִתְנְסַח אָע
מִן־בֵּיתֵהּ וְזָקִיף יִתְמְחֵא עֲלֹהִי
וּבֵיתֵהּ נְוָלוּ יִתְעֲבֵד עַל־דְּנָה׃
יב וֵאלָהָא דִּי־שַׁכֵּן שְׁמֵהּ תַּמָּה
יְמַנַּר כָּל־מֶלֶךְ וְעַם דִּי יִשְׁלַח יְדֵהּ
לְהַשְׁנָיָא לְהַכְּלָה בֵּית־אֱלָהָא דְךְ
דִּי בִירוּשְׁלֶם אֲנָא דָרְיָוֶשׁ שָׂמְתִ
טְעֵם אָסְפַּרְנָא יִתְעֲבֵד׃ יג אֱדַיִן
תַּתְנַי פַּחַת עֲבַר־נַהֲרָה שְׁתַר
בּוֹזְנַי וּכְנָוָתְהוֹן כִּי־כְדִי דִּי
שְׁלַח דָּרְיָוֶשׁ מַהֲרוּ וְשִׂימוּ זְאת עַל־לֵב׃ יג וַיְמַהֲר תַּתְנַי

מָכֹם אַנְשֵׁי עֵבֶר הַנָּהָר לָאוֹצַר
הַמֶּלֶךְ וּלְקַחְתֶּם אֶת הַתְּרוּמָה
וּנְתַתֶּם אַתָּה אֶל הַיְּהוּדִים הָאֵלֶּה
לִבְלְתִּי הַשְּׁבִית הַמְּלָאכָה׃ ס וּפָרִים
בְּנֵי בָקָר וְאֵילִים וּכְבָשִׂים לְאִשֵּׁי
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְחִטִּים מֶלַח יַיִן וְשֶׁמֶן
עַל פִּי הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם
תִּתְּנוּ לָהֶם מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ אִישׁ לֹא
יָעֲדֶר׃ י לְמַעַן אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ אִשֵּׁי
רֵיחַ נִחֹחַ לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וּלְמַעַן
אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ לִשְׁלוֹם הַמֶּלֶךְ וּבָנָיו׃
יא וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יְעַשֶּׁה בְּזָדוֹן לְבִלְתִּי
שְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וּלְבִלְתִּי עֲשׂוֹת הַדָּבָר
הַזֶּה יִתָּלֶה עַל עֵץ אֲשֶׁר יִנָּתֵק מִבֵּיתוֹ
וּשְׁאָר הַבַּיִת יֻכֶּה רָסִיסִים׃ יב וֵיי
אֲשֶׁר הִשְׁכִּין שְׁמוֹ שָׁם יַכְרִית אֶת
הַמֶּלֶךְ וְאֶת הָעָם אֲשֶׁר יִשְׁלַח יָדָיו
לְבֵית יְיָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לַהֲרֹס אֹתוֹ

עזרת ישראל

יב המלך ולפי הענין. מוסב מקודם על דנר שקר כל מעשיו רשעים.

wine, and oil, according to the appointment of the priests which *are* at Jerusalem, let it be given them day by day without fail.

10 That they may offer sacrifices of sweet savours unto the God of heaven, and pray for the life of the king, and of his sons.

11 Also I have made a decree, that whosoever shall alter this word, let timber be pulled down from his house, and being set up, let him be hanged thereon; and let his house be made a dunghill for this.

12 And the God that hath caused his name to dwell there destroy all kings and people, that shall put to their hand to alter *and* to destroy this house of God which *is* at Jerusalem. I Darius have made a decree; let it be done with speed.

13 Then Tatnai, governor on this side the river, Shethar-boznai, and their companions, according to that which Darius the king had sent, so they did speedily.

14 And the elders of the Jews builded, and they prospered through the prophesying of Haggai the prophet and Zechariah the son of Iddo. And they builded, and finished *it*, according to the com-

אונד אויל, נאך דעם בעפעהל פון דיא כהנים וואס זענען אין ירושלים, דאס זאל צו זייא איטליכען טאג נענעבען ווערען, כדי עם זאל זייא נאר ניט פעהלען.

10 כדי זייא זאלען קענען מקריב זיין קרבנות מיט נחת צו דעם נאט פון דעם הימעל, אונד אז זייא זאלען בעטען פאר דעם מלך'ס לעבען אונד פאר זיינע קינ־דער.

11 אונד פון מיר נייט ארוים דער בע־פעהל, דאס איטליבער מענש וואס וועט פערענדערן דאס וואָרט, פון דעם זאל מען ארוימציהען א באלקען פון זיין הויז אונד מען זאל דערפון מאכען א תליה, אונד מען זאל איהם דאראוף אויפהענגען, אונד לאז זיין הויז נעמאכט וועדען צו א מיסטהויפען וועגען דער דאזינער זאך.

12 אונד דער נאט וואס האט נעמאכט זיין נאמען דארט רוהען, זאל פערדארבען איטליבען מלך אונד איטליבעם פאלק וואס וועט אויסשטרעקען זיינע האנד צו פערענדערן אונד צו פערדארבען דאס דאזינע הויז פון נאט וואס איז אין ירושלים, איך דריוש האב נעבאטען, אז עם זאל נעשווינד נעטהון וועדען.

13 דענסטמאל האבען תתני, דער גו־בערנאטאר פון דיזער זיים פון דעם טייך, שתר־בוזני אונד זייערע חברותה, וועז זיי האבען דערהאלטען דאס וואס דריוש המלך האט נעשיקט, אזוי האבען זייא עס נעשווינד נעטהון.

14 אונד דיא עלצטע פון דיא יהודים האבען נעבויעט אונד חאבען מצליח נעווע־זען נאך דער נבואה פון חגי הנביא, אונד זכריה זוהן פון עדוא, אונד זייא האבען נעבויעט, אונד פערטיג נעמאכט נאך דעם נעבאט פון דעם נאט פון ישראל;

נְשִׂיא עֵבֶר הַנָּהָר וְשֵׁר הַנָּפֹת וְהָעֲם
לְמַלְאֹת דִּבְרֵי דָּרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
שָׁלַח אֲלֵיהֶם וְאָשֶׁר צִוָּם לֵעֲשׂוֹת׃
יד וַיִּבְנוּ זִקְנֵי הַיְּהוּדִים וַיַּצְלִיחוּ בְּכָל
אֲשֶׁר בָּנוּ בְּאָשֶׁר נִבָּא עֵיהֶם חַגַּי
הַנָּבִיא וּזְכַרְיָה בֶּן עִדּוֹא וַיִּבְנוּ אֶת
הַבִּנְיָה בְּמִצְוַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וּכְמִצְוַת כּוֹרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ
וְאַרְתַּחְשַׁשְׂתָּא מֶלֶךְ פָּרָס׃ טו וּבַשָּׁנָה
הַשִּׁשִּׁית לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם
הַשְּׁלִישִׁי לְחֹדֶשׁ אֲדָר כָּלְתָה מָלֵאכֶת
הַבָּיִת׃ טז וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְיֶתֶר בְּנֵי הַגּוֹלָה חֲנֻכַּת
חֲנֻכַּת בֵּית אֱלֹהִים׃ יז וַיַּקְרִיבוּ
לַחֲנֻכַּת בֵּית אֱלֹהִים פָּרִים מֵאָה
אֵלִים מָאתַיִם כְּבָשִׂים אַרְבַּע
מֵאוֹת וּשְׁעִירֵי עִזִּים לְחַטַּאת עַל
יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר כְּמִסְפַּר שִׁבְטֵי

בּוֹזְנַי וּכְנָוָתְהוֹן לָהֲבֵל דִּי־שְׁלַח
דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא כְּנָמָא אִסְפַּרְנָא
עִבְרוּ׃ יד וְשָׁבֵי יְהוּדָיֵא בְּנַיִן
וּמַצְלְחִין בִּנְבוּאַת חַגַּי נְבִיָּאָה
וְזְכַרְיָה בַר־עִדּוֹא וּבְנוֹ וְשַׁכְלִלוּ
מִן־טַעַם אֱלָהּ יִשְׂרָאֵל וּמִטְעֵם
כּוֹרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ וְאַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא
מֶלֶךְ פָּרָס׃ טו וְשֵׁיצִיא יתיר א׳ בַּיְתָה
דְנָה עַד יוֹם תְּלָתָה לְיַרַח אֲדָר
דִּי־הִיא שְׁנַת־שֵׁשׁ לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ
מַלְכָּא׃ טז וַעֲבַדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
כָּהֲנַיָּא וְלֵוָיֵא וּשְׁאָר בְּנֵי־גָלוּתָא
חֲנֻכַּת בֵּית־אֱלָהָא דְנָה בְּחֶדְוָה׃
יז וְהַקְרִבוּ לַחֲנֻכַּת בֵּית־אֱלָהָא
דְנָה תּוֹרִין מְאָה דִּכְרִין מְאַתַּיִן
אִמְרִין אַרְבַּע מְאָה וְצִפְּרֵי עִזִּין
לְחַטָּיָא לחטאה ק׳ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
תְּרֵי־עֲשַׂר לְמִנְיַן שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
יח וַהֲקִימוּ כָהֲנַיָּא בְּפִלְגָתְהוֹן
וְלֵוָיֵא בְּמַחְלְקָתְהוֹן עַל־עֲבִידַת

עזרת ישראל

יד ודריוש וארתחששתא מלך לפני דריוש והזכירו בתחרונים כי שם דריוש נזכר לפניו למעלה בפרשה ד׳ ורגל על לשונו׃

mandment of the God of Israel, and according to the commandment of Cyrus, and Darius, and Artaxerxes king of Persia.

15 And this house was finished on the third day of the month Adar, which was in the sixth year of the reign of Darius the king.

16 And the children of Israel, the priests, and the Levites, and the rest of the children of the captivity, kept the dedication of this house of God with joy.

17 And offered at the dedication of this house of God an 100 bullocks, 200 rams, 400 lambs; and for a sin-offering for all Israel, 12 hegoats, according to the number of the tribes of Israel.

18 And they set the priests in their divisions, and the Levites in their courses, for the service of God, which *is* at Jerusalem; as it is written in the book of Moses.

19 And the children of the captivity kept the passover upon the 14 *day* of the first month.

20 For the priests and the Levites were purified together, all of them *were* pure, and killed the passover for all the children of the captivity, and for their brethren the priests, and for themselves.

אונד נאך דעם נעבאט פון כורש אונד דריוש, אונד ארתחששתא מלך פון פרס.

15 אונד דאס דאזיגע הויז איז פערטיג געווארען אין דעם דריטען טאג פון דעם חדש אדר, וואס איז נעווען דאס 6טע יאהר פון דער רעגירונג פון דריוש המלך.

16 אונד דיא קינדער פון ישראל, דיא כהנים, אונד דיא לוים, אונד דיא איבריגע פון דעם גלות, האבען מחנך געווען זען דאס דאזיגע נאט'ס הויז מיט א שמחה.

17 אונד זייא האבען מקריב געווען צו דעם מחנך זיין פון נאט'ס הויז, 100 רינדער, 200 ווידער אונד 400 שאף, אונד טכפר צו זיין פאר- נאנץ ישראל פאר א קרבן חמאת, 12 ציגען־בעק, נאך דער צאל פון דיא שבטים פון ישראל.

18 אונד זייא האבען אננעשטעלט דיא כהנים אין זייערע אפטיילונגען, אונד דיא לוים אין זייערע אפטיילונגען, פאר דעם נאטעם דינסט וואס אין ירושלים, נאך דעם וואס שטייט געשריבען אין דעם ספר תורת משה.

19 אונד דיא פון דעם גלות האבען געמאכט דאס קרבן פסח אין דעם 14טען טאג פון דעם 1טען חדש.

20 וואריין דיא כהנים אונד דיא לוים האבען זיך אלע מיט איינאנדער גערייניגט, אונד זייא האבען געשאכטען דאס קרבן פסח פאר אלע וואס זענען נעווען אין גלות, אונד פאר זייערע ברידער דיא כהנים, אונד פאר זיך אליין.

אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם כִּכְתַב סִפַּר משֶׁה: יט וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־הַגּוֹלָה אֶת־ הַפָּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן: כ כִּי הִטַּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם כְּאֶחָד כֻּלָּם טְהוֹרִים וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח לְכָל־בְּנֵי הַגּוֹלָה וְלַאֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים וְלָהֶם: כא וַיֹּאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַשָּׁבִים מִן־הַגּוֹלָה וְכֹל הַנִּבְדָּל מִטֻּמְאַת גּוֹיֵי־הָאָרֶץ אֲלֵהֶם לִדְרֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כב וַיַּעֲשׂוּ חַג־הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׂמְחָה כִּי־שִׂמְּחָם יְהוָה וְהֵסֵב לֵב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עֲלֵיהֶם לְחַזֵּק יְדֵיהֶם בְּמְלֶאכֶת בֵּית־הָאֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ז א וְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ־ פָּרַס עֶזְרָא בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה: ב בֶּן שַׁלּוּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־ אֲחִיטוּב: ג בֶּן־אֲמַרְיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־מְרָיוֹת: ד בֶּן־זַרְחְיָה בֶּן־עֻזִּי בֶּן־ בֻּקִּי: ה בֶּן־אֲבִישׁוּעַ בֶּן־פִּנְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָרֹאשׁ:

ישְׂרָאֵל: יח וַיַּעֲמִידוּ הַכֹּהֲנִים עַל מִשְׁמְרוֹתָיהֶם וְהַלְוִיִּם עַל מַחְלְקוֹתֵיהֶם עַבֹדַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה:

עזרת ישראל

כא לאיכס לדרוש. כל הלא המנסים לשר נגדלו מטמאות **סנריס**. **המתגרו** עם בני ישראל שבי גולה ודרשו בלאיכס: **כב** מלך לשור. **מלך שוד** וכשר **ויסר** לשר חסן נשוער היסודים ונסללת בני ישראל. ופירוש מלת לשור **כוש כמו** לשרו חמן. תומכים מלשר. בלשרי כי לשרוני. לו בלור לשר פס כוש **מלשון נעד** ומדרך כף רגל. כמו תמוך לשרי במעגלותיך. כלומר לך המלך בהסך עליהס לטובה להיטיב להס בכל לשר יהללו. ועינו נוכים בכל נעדיהס להללוהס בכל לשר יפנו. ולחזק ידיהס בעזותס מלאכתס מלאכת הקודש:

ז ג בן עזריה בן מריות. עזריה לא היה בן מריות ובשם דורות הסדרים כאן. ככתוב בדברי הימים א' כרשם ס'. מריות הוליד את אמריה ואמריה הוליד את אחיטוב. ואחיטוב הוליד את צדוק וצדוק הוליד את אחימעץ. ואחימעץ הוליד את עזריה. ועזריה הוליד את יוחנן. ויוחנן הוליד את עזריה הוא לשר כהן:

21 And the children of Israel, which were come again out of captivity, and all such as had separated themselves unto them from the filthiness of the heathen of the land, to seek the Lord God of Israel, did eat.

22 And kept the feast of unleavened bread 7 days with joy: for the Lord had made them joyful, and turned the heart of the king of Assyria unto them, to strengthen their hands in the work of the house of God, the God of Israel.

7 1 Now after these things, in the reign of Artaxerxes king of Persia, Ezra, the son of Seriah, the son of Azariah, the son of Hilkiah.

2 The son of Shallum, the son of Zadok, the son of Ahitub.

3 The son of Amariah, the son of Azariah, the son of Meraioth.

4 The son of erahiah. the son of Uzzi, the son of Bukki.

5 The son of Abishua, the son of Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the chief priest.

6 This Ezra went up from Babylon; and he *was* a ready scribe in the law of Moses, which the Lord God of Israel had given: and the king granted him all his request, according to the hand of the Lord his God upon him.

21 אונד דיא קינדער ישראל וואס זעען צוריקגעקומען פון גלות האבען דערפון געגעסען, אונד אויך אלע וואס האבען זיך צו זייא אפגעשיידט פון דעם אומריינעם פון דיא גוים פון דעם לאנד, כדי צו פארשען דעם גאט פון ישראל.

22 אונד זייא האבען געהאלטען דעם חג המצות 7 טעג מיט א שמחה, ווארין גאט האט זייא דערפריים, אונד ער האט צו זייא געקעהרט דאס הארץ פון דעם מלך פון אשור, כדי זייערע הענד צו שטארקען אין דיא מלאכה פון גאט'ס הויז דעם גאט פון ישראל.

ז 1 אונד נאך דיא דאזיגע זאכען, אין דער רעגירונג פון ארתחשסתא מלך פון פרס איז נעקומען עזרא זוהן פון שריה, זוהן פון עזריה, זוהן פון הלקיה.

2 זוהן פון שלום, זוהן פון צדיק, זוהן פון אהיטוב;

3 זוהן פון אמריה, זוהן פון עזריה, זוהן פון מריות.

4 זוהן פון זרחיה, זוהן פון עוזי, זוהן פון בוקי.

5 זוהן פון אבישע, זוהן פון פינחס, זוהן פון אלעזר, זוהן פון אהרן הכהן הגדול.

6 דאס איז דער עזרא וואס איז ארויפגענאנגען פון בבל, אונד ער איז נעווען א געשווינדער סופר אין תורת משה, וואס דער גאט פון ישראל האט נעגעבען, אונד דער מלך האט צו איהם געגעבען זיין גאנצעם פערלאנגען, אזוי וויא דיא האנד פון זיין גאט איז אויף איהם געווען.

ו הוּא עֶזְרָא עָלָה מִבָּבֶל וְהוּא סוֹפֵר מָהִיר בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר־נָתַן
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֶּן־לוֹ הַמֶּלֶךְ כְּיַד־יְהוָה אֱלֹהָיו עָלָיו כֹּל
בַּקָּשָׁתוֹ׃ ז וַיַּעֲלוּ מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים
וְהַשֹּׁעֲרִים וְהַנְתִינִים אֶל־יְרוּשָׁלַם בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְאַרתַחְשַׁסְתְּא הַמָּלֶךְ׃
ח וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הִיא שְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לַמֶּלֶךְ׃ ט כִּי
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא יָסַד הַמַּעֲלֵה מִבָּבֶל וּבְאֶחָד לַחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי בָּא אֶל־יְרוּשָׁלַם כְּיַד־אֱלֹהָיו הַטּוֹבָה עָלָיו׃ י כִּי עֶזְרָא
הֵכִין לְבָבוֹ לִדְרשׁ אֶת־תּוֹרַת יְהוָה וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֹק
וּמִשְׁפָּט׃ יא וְזֶה פַּרְשֶׁגֶן הַנִּשְׁתָּוָן אֲשֶׁר נָתַן
הַמֶּלֶךְ אַרתַחְשַׁסְתְּא לְעֶזְרָא הַכֹּהֵן
הַסֹּפֵר סֹפֵר דִּבְרֵי מִצְוֹת־יְהוָה וְחֻקָּיו
עַל יִשְׂרָאֵל׃ יב אַרתַחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ
הַמְּלָכִים לְעֶזְרָא הַכֹּהֵן סֹפֵר מָהִיר
בְּתוֹרַת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם בְּכָנְוָן׃
יג מֵאתִי הֻתְּמָה שָׂמָה בְּכָל מַלְכוּתִי
אֲשֶׁר כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר רוּחוֹ לָלֶכֶת יְרוּשָׁלַיִם
אִתֶּךָ יֵלֵכוּ׃ יד וְאַתָּה הִנְּךָ שָׁרַח
מִאֵת הַמֶּלֶךְ וְשִׁבְעַת הַפָּרִיסִים

עזרת ישראל

ו המלך כיד ה׳. המקרא מסורס וכיוצא המלך לארתחשסתא מלך נקשת עזרא מפני יד
ה׳ שהיתה עליו: ט יסד המעלה. תחלת העלי׳ היתה בח׳ כרתמון נכיסן הוא המזומן להם:

7 And there went up *some* of the children of Israel, and of the priests, and the Levites, and the singers, and the porters, and the Nethinims, unto Jerusalem, in the 7th year of Artaxerxes the king.

8 And he came to Jerusalem in the 5th month, which *was* in the 7th year of the king.

9 For upon the first *day* of the 1st month began he to go up from Babylon, and on the 1st *day* of the 5th month came he to Jerusalem, according to the good hand of his God upon him.

10 For Ezra had prepared his heart to seek the law of the Lord, and to do *it*, and to teach in Israel statutes and judgments.

11 Now this *is* the copy of the letter that the king Artaxerxes gave unto Ezra the priest, the scribe, *even* a scribe of the words of the commandments of the Lord, and of his statutes to Israel.

12 Artaxerxes, king of kings, Unto Ezra the priest, a scribe of the law of the God of heaven, perfect *peace.* and at such a time.

13 I make a decree, that all they of the people of Israel, and *of* his priests and Levites, in my realm, which are minded of their own free will to go up to Jerusalem, go with thee.

14 Forasmuch as thou art sent of the king, and of his 7 counsellors, to inquire concerning Judah and Jerusalem, according to the law of thy God which *is* in thine hand.

7 אונד עס זענען ארויפגענאנגען פון דיא קינדער ישראל, אונד פון די כהנים, אונד דיא לוים, אונד דיא זינגערס, אונד דיא טויער היטערס, אונד דיא נתינים נאך ירושלים, אין דעם זיבעטען יאהר פון ארתחשסתא המלך.

8 אונד ער איז אננעקומען אין ירושלים אין דעם 5טען חדש, דאס איז געווען דאס 7טע יאהר פון דעם מלך.

9 ווארין אין דעם 1טען טאג פון דעם 1טען חדש, דאס איז געווען דער אנהייב פון דעם ארויפגיין פון בבל, אונד אין דעם 1טען טאג פון דעם 5טען חדש איז ער אנגעקומען נאך ירושלים, נאך דער גוטער האנד פון זיין גאט אויף איהם.

10 ווארין עזרא האט אנגעבריט זיין הארץ נאכצופארשטען גאט'ס תורה, אונד צו טהון, אונד צו בעלעהרען ישראל דיא געזעץ אונד דיא משפטים.

11 אונד דאס איז נעווען דיא בעשריבענים פון דעם בריף וואס דער מלך ארתחשסתא האט נענעבען צו עזרא הכהן, דעם סופר, וואס האט געשריבען דיא ווערטער פון דיא מצות פון גאט אונד זיינע געזעץ ויענען ישראל.

12 ארתחשסתא, דער מלך איבער מלכים צו עזרא הכהן דעם סופר פון דער תורה פון דעם גאט פון דעם הימעל, נאנצען שלום, אין אזוי א צייט (וויא דאס איז).

13 פון מיר איז דאס נעבאט, אז איטליכער אין מיין קעניגרייך פון דעם נאציען פאלק ישראל אונד פון דיא כהנים אונד לוים וואס זענען וויליג מיט דיר ארויפצוגיין נאך ירושלים זאלען גיין.

14 דערווייל דוא ביזט ארויסגעשיקט געווארען פון דעם מלך אונד זיינע זיבען עצה־געבערס, כדי אויסצופארשען פוו וועגען יהודה אונד ירושלים, נאך דער תורה פון דיין גאט וואס איז אין דיינע האנד.

מַשְׁתַּדְּרִים אֶת פָּנָיו לְפַקֵּד לִשְׁלוֹם
אַחֵיךְ בְּנֵי יְהוּדָה וּשְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם
עַל פִּי תוֹרַת אֱלָהֵיךְ אֲשֶׁר בְּיָדֵיךְ׃
טו וּלְהוֹבִיל שַׁי לַמּוֹרָא כֶּסֶף וְזָהָב
אֲשֶׁר נָדְבוּ הַמֶּלֶךְ וְשָׁרָיו לֵאלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הַשֹּׁכֵן בִּירוּשָׁלַם׃ טז וְכָל
הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר יִמְצָאוּן לְךָ
בְּמְדִינוֹת בָּבֶל וַאֲשֶׁר יִדְּבוּ לִבָּם
הָעָם וְהַכֹּהֲנִים לְבֵית אֱלָהֵיהֶם אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלַם׃ יז עַתָּה מֵאַתָּם וּתְמַהֵר
לִקְנוֹת בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב פָּרִים אֵילִים
וּכְבָשִׂים וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
וְהַקְרַבְתָּם עַל מִזְבַּח בֵּית אֱלָהֵיכֶם
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם׃ יח וּכְשָׁאַר הַכֶּסֶף
וְהַזָּהָב תַּעֲשֶׂה כְּטוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ
וְכִעֵינֵי אַחֵיךָ וּכְרַעְיֹנֶיךָ עֲשׂוֹת׃
יט וְנֶם הַכֵּלִים הַנְּתֻנִים לָךְ לַעֲבֹדַת בֵּית
אֱלָהֶיךָ הַקְרֵב לִפְנֵי אֱלָהֵי יְרוּשָׁלַם׃
כ וְאִם חֲסַר הוּא הַכֶּסֶף
דִּי לְכָל הֶעְבָּדָה בְּבֵית יְיָ וְיִסְפֹּק
עָלָיו מֵאוֹצַר הַמֶּלֶךְ׃ כא וּמִנִּי

וְלִירוּשְׁלֶם בִּרְתַ אֱלָהָךְ דִּי בִידָךְ׃
טו וּבְהִיבָה כָּסַף וּדְהַב דִּי־מַלְכָּא
וְיַעֲטוֹהִי הִתְנַדְּבוּ לֶאֱלָהָ יִשְׂרָאֵל
דִּי בִירוּשְׁלֶם מַשְׁכְּנֵהּ׃ טו וְכֹל
כַּסַף וּדְהַב דִּי תְהַשְׁכַּח בְּכֹל
מְדִינַת בָּבֶל עִם הִתְנַדְּבוּת עַמָּא
וְכָהֲנַיָּא מִתְנַדְּבִין לְבֵית אֱלָהֲהֹם
דִּי בִירוּשְׁלֶם׃ יז כְּלֶכְבֵל דְּנָה
אֲסַפְרְנָא תֵּקְנָא בְּכַסְפָּא דְנָה
תּוֹרִין דְּכָרִין אִמְּרִין וּמִנְחָתְהוֹן
וְנִסְכֵּיהוֹן וּתְקָרֵב הַמּוֹ עַל־מַדְבְּחָא
דִּי בֵית אֱלָהֲכֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם׃
יח וּמָה דִּי עֲלֵיךְ יתיר יַעֲבֵד
אַחָיִךְ יתיר יִטַב בִּשְׁאַר כַּסְפָּא
וּדְהַבָּה לְמֶעְבַּד כִּרְעוּת אֱלָהֲכֹם
תַּעְבְּדוּן׃ יט וּמָאנַיָּא דִּי־מְתְיַהֲבִין
לָךְ לְפֻלְחַן בֵּית אֱלָהָךְ הַשְׁלֵם
קֳדָם אֱלָהָ יְרוּשְׁלֶם׃ כ וּשְׁאַר
מַשְׁחוּת בֵּית אֱלָהָךְ דִּי יִפֶּל־לָךְ
לְמִנְתַּן תִּנְתַּן מִן־בֵּית גִּנְזֵי מַלְכָּא׃
כא וּמִנִּי אֲנָה אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מַלְכָּא
שִׂים טְעֵם לְכֹל גִּזְבְּרַיָּא דִּי בְּעֵבֶר
נַהֲרָה דִּי כָל־דִּי יִשְׁאֲלָנְכוֹן עֶזְרָא

15 And to carry the silver and gold, which the king and his counsellors have freely offered unto the God of Israel, whose habitation *is* in Jerusalem.

16 And all the silver and gold that thou canst find in all the province of Babylon, with the free-will-offering of the people, and of the priests, offering willingly for the house of their God which in Jerusalem.

17 That thou mayest buy speedily with this money bullocks, rams, lambs, with their meat-offerings and their drink-offerings, and offer them upon the altar of the house of your God which *is* in Jerusalem.

18 And whatsoever shall seem good to thee, and to thy brethren, to do with the rest of the silver and the gold, that do after the will of your God.

19 The vessels also that are given thee for the service of the house of thy God, *those* deliver thou before the God of Jerusalem.

20 And whatsoever more shall be needful for the house of thy God, which thou shalt have occasion to bestow, bestow *it* out of the king's treasure-house.

21 And I, *even* Artaxerxes the king, do make a decree to all the treasurers which *are* beyond the river, that whatsoever Ezra the priest, the scribe of the law of the God of heaven, shall require of you, it be done speedily.

22 Unto an 100 talents of silver, and to an 100 measures of wheat, and to an 100 baths of wine, and to an 100 baths of oil, and salt without prescribing *how much*.

15 אונד ארויפצוברענגען דאס זילבער אונד דאס גאלד וואס דער מלך אונד זיינע עצה געבערס האבען מנדב נעווע־זען צו דעם נאט פון ישראל, וואס זיין וואהנונג איז אין ירושלים.

16 אונד אלעס זילבער אונד גאלד וואס דיא קענסט נעפינען אין אלע מדינות פון בבל מיט דיא נדבות פון דעם פאלק אונד פון דיא כהנים וואס זענען מנדב פאר דעם הויז פון זייער נאט אין ירושלים.

17 כדי דוא זאלסט קענען נעשווינד קויפען פאר דעם דאזיגען געלד, רינדער, וידער, שאף, אונד פאר זייערע שפיין־אפפער אונד זייערע טרינק־אפפער, אונד אז דוא זאלסט זייא מקריב זיין אויף דעם מזבח פון אייער נאט, וואס איז אין ירושלים.

18 אונד דאס וואס נעפעלט דיר אונד דיינע ברידער נוט צו טהון מיט רעם איב־ריגען נאלד אונד זילבער, דאס זאלסט דוא טהון נאך דעם ווילען פון אייער נאט.

19 אונד דיא כלים וואס זענען צו דיר נעגעבען נעווארען צו דעם דינסט אין דעם חויז פון דיין נאט, דיא זאלסט איבער־ליפערן פאר דעם נאט פון ירושלים.

20 אונד וואס דוא ווערסט נאך מעהר ברויכען צו דעם הויז פון דיין נאט, דאס דוא ווילסט דיר אנשאפען, דאס זאל דיר אויך נעגעבען ווערען פון דעם מלך'ס אוצרות.

21 אונד איך אפילו ארתחשסתא המלך, מאד דאס נעבאט צו אלע אוצרות וואס זענען אן דער אנדערער זייט פון דעם טייך, דאס איטליכע זאך וואס עזרא הכהן דער סופר פון דער תורה פון דעם נאט פון דעם הימעל, וועט פערלאנגען פון אייך, דאס זאל נעשווינד געטהון ווערען.

22 ביז א 100 צענטנער זילבער, אונד א 100 כור וויץ, אונד 100 בת ווין, אונד 100 בת אייל, אונד זאלץ אהן בעשרייבונג.

בַּהֲנָא סָפַר דָּתָא דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא
אָסְפַּרְנָא יְתַעְבַּד׃ כב עַד־כְּסַף
כִּכְּרִין מְאָה וְעַד־חִנְטִין כּוֹרִין
מְאָה וְעַד־חֲמַר בַּתִּין מְאָה וְעַד־
בַּתִּין מְשַׁח מְאָה וּמֶלַח דִּי־לָא
כְתָב׃ כג כָּל־דִּי מִן־טַעַם אֱלָהּ
שְׁמַיָּא יְתַעְבַּד אַרְזְדָּא לְבֵית אֱלָהּ
שְׁמַיָּא דִּי־לְמָה יְהֵוֵא קְצַף עַל־
מַלְכוּת מַלְכָּא וּבְנוֹהִי׃ כד וְלָכֻם
מְהוֹדְעִין דִּי כָל־כָּהֲנַיָּא וְלֵוָיֵא
זַמָּרַיָּא תָּרְעַיָּא נְתִינַיָּא וּפָלְחֵי בֵּית
אֱלָהָא דְּנָה מִנְדָּה בְלוֹ וְהַלָּךְ לָא
שְׁלִיט לְמִרְמֵא עֲלֵיהֹם׃ כה וְאַנְתְּ
עֶזְרָא כְּחָכְמַת אֱלָהָךְ דִּי־בִידָךְ
מָנֵי שָׁפְטִין וְדַיָּנִין דִּי־לְהֵון דָּאנִין
דיינין קרי כָּל־עַמָּא דִּי בַּעֲבַר
נַהֲרָה לְכָל־יָדְעֵי דָתֵי אֱלָהָךְ וְדִי
לָא יָדַע תְּהוֹדְעוּן׃ כו וְכָל־דִּי־לָא

אַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ יָצָא צַו לְכָל
הַסְּכָנִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנָּהָר לְמֵהַר
עֲשׂוֹת אֵת כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר אֲלֵיכֶם
עֶזְרָא הַכֹּהֵן סֹפֵר תּוֹרַת אֱלֹהֵי
הַשָּׁמָיִם׃ כג עַד מְאַת כִּכַּר כֶּסֶף
וְעַד מְאַת כּוֹר חִטִּים וְעַד מְאַת
בַּת יַיִן וְעַד מְאַת בַּת שֶׁמֶן וּמֶלַח
אֵין מִסְפָּר׃ כג כְּכֹל אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם יֵעָקוּם וַעֲבָדַי יִהְיוּ
מֵעִיר לָעִזּוֹר וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף עַל
מַמְלָכָה הַמֶּלֶךְ וּבָנָיו מִפְּנֵי בֵּית
אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם׃ כד וְלֹא תִקְחוּ כֹּפֶר
מִכָּל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם הַמְשׁוֹרְרִים
הַשֹּׁעֲרִים נְתִינִים וְהָעֹבְדִים בְּבֵית
יְיָ וּמִס לֹא תָשִׂימוּ עֲלֵיהֶם וְתוֹרָה
לֹא תָרִימוּ מֵהֶם׃ כה וְאַתָּה עֶזְרָא
כְּחָכְמַת יְיָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה אֲשֶׁר
עָלֶיךָ תִּתֵּן לְךָ שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים וְשָׁפְטוּ אֵת כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנָּהָר
וְשָׁפְטוּ בֵּין צַדִּיק לָרָשָׁע וְהוֹדִיעוּם אֵת הַתּוֹרָה וְאֵת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר

עזרת ישראל

כב נת יין. נת היא שם מדת הלח. כמו תלכיס נת יכיל:

23 Whatsoever is commandet by the God of heaven, let it be diligently done for the house of the God of heaven: for why should there be wrath against the realm of the king and his sons?

24 Also we certify you, that touching any of the priests and Levites, singers, porters, Nethinims, or ministers of this house of God, it shall not be lawful to impose toll, tribute, or custom, upon them.

25 And thou, Ezra, after the wisdom of thy God, that *is* in thine hand, set magistrates and judges, which may judge all the people that *are* beyond the river, all such as know the laws of the God; and teach ye them that know *them* not.

26 And whosoever will not do the law of thy God, and the law of the king, let judgment be executed speedily upon him, whether *it be* unto death, or to banishment, or to confiscation of goods, or to imprisonment,

27 Blessed *be* the Lord God of our fathers, which hath put *such a thing* as this in the king's heart, to beautify the house of the Lord which *is* in Jerusalem.

28 And hath extended mercy unto me before the king, and his counsellors, and before all the king's mighty princes. And I was strengthened as the hand of the Lord my God *was* upon me, and I gathered together out of Israel chief men to go up with me.

8 1 These *are* now the chief of their fathers, and *this is* the genealogy, of them that went up with me from Babylon, in the reign of Artaxerxes the king.

2 Of the sons of Phinehas; Gershom: of the sons of Ithamar; Daniel: of the sons of David; Hattush.

23 אלעס וואס איז נעבאטען געווארען פון דעם נאט פון דעם הימעל, זאל נעטהון ווערען צום הויז פון נאט פאר וואס זאל דער צארן פון נאט זיין איבער דעם מלכות פון מלך אונד איבער זיינע זיהן?

34 אונד מיר זענען אייך אויך מודיע, דאס עס זאל ניט ערלויבט זיין צו נעמען מם פון כהנים אונד לוים, זינגערם, טויער היטער, אונד נתינים, אדער פון אנדערע משרתים וואס דינען אין נאט'ס הויז.

25 אונד דוא עזרא, נאך דער חכמה פון דיין נאט וואס איז אין דיינע הענד זאלסט דוא אנשטעלען שופטים אונד דינים, וואס זאלען משפט'ן דאס פאלק וואס איז אויף יענער זייט טייך, מיט אלע וואס קענען דיא תורה פון דיין נאט, אונד זאלסט וואס קענען ניט זאלט איהר זייא בעלעהרען.

26 אונד איטליכער וואס וועט ניט וועלען טהון דאס נעזעץ פון מלך, זאל מען משפט'ן לויט דעם דין, ענטוועדער צום טויט, אדער אוועקשיקען פון דעם לאנד, אדער זיין פערמעגען אוועק צו נעמען, אדער אין דיא תפיסה איינזעצען.

27 נעבענשט איז דער נאט פו אונזער עלטערן, וואס האט נענעבען אין דעם הארץ פון דעם מלך, צו בעשיינען נאט'ס הויז אין ירושלים.

28 אונד ער האט אויף מיר נענייגט זיין חסד פאר דעם מלך אונד זיינע עצה נעבערם, אונד פאר אלע פירשטען פון דעם מלך, אונד איך האב מיך נעשטארקט, אונד איך האב פערזאמעלט דיא אויבערשטע פון ישראל מיט מיר ארויפצוגיין.

ח 1 אונד דיא דאזינע זענען עווועזען דיא אויבערשטע פון זייערע אבות, אונד זייער יחוס, וואס זענען מיט מיר ארויפגעקומען פון דעם מלכות ארתחשסתא המלך פון בבל.

2 פון דיא זיהן פון פנחס גרשום, פון דיא זיהן פון איתמר דניאל, פון דיא זיהן פון דוד חטוש.

יְעַשׂוּן׃ כו וְכָל־מַה־דָּת אֱלָהָךְ וְדָת מַלְכָּא לֶהֱוֵא עָבֵד דִּינָא
אֱלָהָיִם לַאֲשֶׁר לֹא יַעֲבָדוּ וְאֶת דָּתֵי דִּי־אֱלָהָךְ וְדָתָא
הַמַּלְכוּת אֵינֵנוּ עֹשֶׂה וּמִשְׁפָּטוֹ מִתְעֲבֵד מִנֵּהּ הֵן לְמוֹת הֵן
מִלְּפָנֵיהֶם יֵצֵא אִם לַמָּוֶת אוֹ לְשִׁבְיָה לְשָׁרְשׁוּ לשרשי קרי הֵן לַעֲנָשׁ נְכְסִין
אוֹ לְכֶפֶר אוֹ לַמַּהֲפֶכֶת׃ וְלֶאֱסוּרִין׃ כז בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר נָתַן כָּזֹאת בְּלֵב

הַמֶּלֶךְ לְפָאֵר אֶת בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָם׃ כח וְעָלַי הִטָּה־חֶסֶד
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹעָצָיו וּלְכָל־שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַגִּבּוֹרִים וַאֲנִי הִתְחַזַּקְתִּי כְּיַד־
יְהוָה אֱלֹהַי עָלַי וָאֶקְבְּצָה מִיִּשְׂרָאֵל רָאשִׁים לַעֲלוֹת עִמִּי׃ ח א וְאֵלֶּה
רָאשֵׁי אֲבוֹתֵיהֶם וְהִתְיַחְשָׂם הָעֹלִים עִמִּי בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא
הַמֶּלֶךְ מִבָּבֶל׃ ב מִבְּנֵי פִנְחָס גֵּרְשֹׁם מִבְּנֵי אִיתָמָר דָּנִיֵּאל מִבְּנֵי דָּוִיד
חַטּוּשׁ׃ ג מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה מִבְּנֵי פַּרְעֹשׁ זְכַרְיָה וְעִמּוֹ הִתְיַחֵשׂ לִזְכָרִים מֵאָה
וַחֲמִשִּׁים׃ ד מִבְּנֵי פַחַת מוֹאָב אֱלְיְהוֹעֵינַי בֶּן־זַרְחְיָה וְעִמּוֹ מָאתַיִם
הַזְּכָרִים׃ ה מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה בֶּן־יַחֲזִיאֵל וְעִמּוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַזְּכָרִים׃ ו וּמִבְּנֵי
עָדִין עֶבֶד בֶּן־יוֹנָתָן וְעִמּוֹ חֲמִשִּׁים הַזְּכָרִים׃ ז וּמִבְּנֵי עֵילָם יְשַׁעְיָה בֶּן־
עֲתַלְיָה וְעִמּוֹ שִׁבְעִים הַזְּכָרִים׃ ח וּמִבְּנֵי שְׁפַטְיָה זְבַדְיָה בֶּן־מִיכָאֵל
וְעִמּוֹ שְׁמֹנִים הַזְּכָרִים׃ ט מִבְּנֵי יוֹאָב עֹבַדְיָה בֶּן־יְחִיאֵל וְעִמּוֹ מָאתַיִם
וּשְׁמֹנָה עָשָׂר הַזְּכָרִים׃ י וּמִבְּנֵי שְׁלוֹמִית בֶּן־יוֹסִפְיָה וְעִמּוֹ מֵאָה
וְשִׁשִּׁים הַזְּכָרִים׃ יא וּמִבְּנֵי בֵבָי זְכַרְיָה בֶּן־בֵּבָי וְעִמּוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה
הַזְּכָרִים׃ יב וּמִבְּנֵי עַזְגָּד יוֹחָנָן בֶּן־הַקָּטָן וְעִמּוֹ מֵאָה וַעֲשָׂרָה הַזְּכָרִים

עזרת ישראל

י ומבני שלומית בן יוסיפיה. שלומית הוא שם האשה. כמו שלומית בת דברי. ומתני
סיותה לשם תשובה נקראת המשפחה על שמה. ונשמט כאן שמו של בן יוסיפיה מרקאנוך:

3 Of the sons of Shechaniah, of the sons of Pharosh; Zechariah: and with him were reckoned by genealogy of the males 150.
4 Of the sons of Pahath-moab; Elionoenai the son of Zerahiah, and with him 200 males.
5 Of the sons of Shechaniah; the son of Jahaziel, and with him 300 males.
6 Of the sons also of Adin; Ebed the son of Jonathan, and with him 50 males.
7 And of the sons of Elam; Jeshaiah the son of Athaliah, and with him 70 males.
8 And of the sons of Shephatiah; Zebadiah the son of Michael, and with him 80 males.
9 Of the sons of Joab; Obadiah the son of Jehiel, and with him 218 males.
10 And of the sons of Shelomith; the son of Josiphiah, and with him 160 males.
11 And of the sons of Bebai; Zecharian the son of Bebai, and with him 28 males.
12 And of the sons of Azgad; Johanan the son of Hakkatan, and with him an 110 males.
13 And of the last sons of Adonikam, whose names *are* these, Eliphelet, Jeiel, and Shemaiah, and with them 60 males.
14 Of the sons also of Bigvai; Uthai, and Zabbud, and with them 70 males.
15 And I gathered them together to the river that runneth to Ahava; and there abode we in tents three days: and I viewed the people, and the priests, and found there none of the sons of Levi.

3 פון דיא זיהן פון שכניה, אין פרעוש זכריד, אונד מיט איהם נאך זיין יחוס 150 זכרים.
4 פון דיא זיהן פון דעם נובערנאטאר פון מואב אליהועני זוהן פון זרחיה, אונד מיט איהם 200 זכרים.
5 פון דיא זיהן פון שכניה זוהן פון יחזיאל, אונד מיט איהם 300 זכרים.
6 אונד פון דיא זיהן פון עדין עבד זוהן פון יונתן, אונד מיט איהם 50 זכרים.
7 אונד פון דיא זיהן פון עיכט ישעיה זוהן פון עתליה, אונד מיט איהם 70 זכרים.
8 אונד פון דיא זיהן פון שפטיה, זכריה, זוהן פון מיכאל, אונד מיט איהם 80 זכרים.
9 אונד פון דיא זיהן פון יואב עובדיה זוהן פון יחיאל, אונד מיט איהם 218 זכרים.
10 אונד פון דיא זיהן פון שלומית זוהן פון יוספיה, אונד מיט איהם 160 זכרים.
11 אונד פון דיא זיהן פון בבי זכריה זוהן פון בבי, אונד מיט איהם 28 זכרים.
12 אונד פון דיא זיהן פון עזגד יוחנן זוהן פון הקטן, אונד מיט איהם 110 זכרים.
13 אונד פון דיא זיהן פון אדוניקם דיא לעצטע, דיא דאזינע זענען זייערע נעמען, אליפלט, יעיאל, אונד שמעיה, אונד מיט זייא 60 זכרים.
14 אונד פון דיא זיהן פון בגוי, עותי, אונד זבוד, אונד מיט זייא 70 זכרים.
15 אונד איך האב זייא פערזאמעלט צו דעם טייך וואס קומט נאך אהוא, אונד מיר האבען דארט נערוהט 3 טעג, אונד איך האב בעטראכט דאס פאלק אונד דיא כהנים, אונד איך האב צווישען זייא דארט נית נעפונען קיינעם פון דיא בני לוי.

יג וּמִבְּנֵי אֲדֹנִיקָם אַחֲרוֹנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם אֱלִיפֶלֶט יְעִיאֵל וּשְׁמַעְיָה
וְעִמָּהֶם שִׁשִּׁים הַזְּכָרִים׃ יד וּמִבִּגְוַי בִּגְוַי עוּתַי וַזַּבּוּד וזכור קרי וְעִמָּהֶם
שִׁבְעִים הַזְּכָרִים׃ טו וָאֲקַבְּצֵם אֶל הַנָּהָר הַבָּא אֶל אַהֲוָא וַנַּהֲנֶה שָׁם
יָמִים שְׁלֹשָׁה וָאָבִינָה בָעָם וּבַכֹּהֲנִים וּמִבְּנֵי לֵוִי לֹא מָצָאתִי שָׁם׃
טז וָאֶשְׁלְחָה לֶאֱלִיעֶזֶר לַאֲרִיאֵל לִשְׁמַעְיָה וְיָרִיב וְלֶאֱלְנָתָן וְלִנָתָן וְלִזְכַרְיָה וְלִמְשֻׁלָּם רָאשִׁים וְלִיוֹרֵב וְלֶאֱלְנָתָן מְבִינִים׃ יז וָאֲצַוֶּה ואצוה קרי אוֹתָם עַל־אִדּוֹ הָרֹאשׁ בְּכָסְפְיָא הַמָּקוֹם וָאָשִׂימָה בְפִיהֶם דְּבָרִים לְדַבֵּר אֶל־אִדּוֹ אָחִיו הַנְּתוּנִים הנתינים קרי בְּכָסְפְיָא הַמָּקוֹם לְהָבִיא־לָנוּ מְשָׁרְתִים לְבֵית אֱלֹהֵינוּ׃ יח וַיָּבִיאוּ לָנוּ כְּיַד־אֱלֹהֵינוּ הַטּוֹבָה עָלֵינוּ אִישׁ שֵׂכֶל מִבְּנֵי מַחְלִי בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל וְשֵׁרֵבְיָה וּבָנָיו וְאֶחָיו שְׁמֹנָה עָשָׂר׃ יט וְאֶת־חֲשַׁבְיָה וְאִתּוֹ יְשַׁעְיָה מִבְּנֵי מְרָרִי אֶחָיו וּבְנֵיהֶם עֶשְׂרִים׃ כ וּמִן־הַנְּתִינִים שֶׁנָּתַן דָּוִיד וְהַשָּׂרִים לַעֲבֹדַת הַלְוִיִּם נְתִינִים מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים כֻּלָּם נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת׃ כא וָאֶקְרָא שָׁם צוֹם עַל־הַנָּהָר אַהֲוָה לְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה לָנוּ וּלְטַפֵּנוּ וּלְכָל־רְכוּשֵׁנוּ׃ כב כִּי בִשְׁתִּי לְשְׁאוֹל מִן־הַמֶּלֶךְ חַיִל וּפָרָשִׁים לְעָזְרֵנוּ מֵאוֹיֵב בַּדֶּרֶךְ כִּי־אָמַרְנוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר יַד־אֱלֹהֵינוּ עַל־כָּל־מְבַקְשָׁיו לְטוֹבָה וְעֻזּוֹ וְאַפּוֹ עַל כָּל־עֹזְבָיו׃ כג וַנָּצוּמָה וַנְּבַקְּשָׁה מֵאֱלֹהֵינוּ עַל־זֹאת וַיֵּעָתֶר לָנוּ׃ כד וָאַבְדִּילָה מִשָּׂרֵי הַכֹּהֲנִים שְׁנֵים עָשָׂר לְשֵׁרֵבְיָה חֲשַׁבְיָה וְעִמָּהֶם מֵאֲחֵיהֶם עֲשָׂרָה

עזרת ישראל

יג ומבני אדניקם אחרונים. מכלל שהיו ראשונים אצר מקום ללכת אחר עזרא. ולפי שפשר בפרט שנבי אדניקם הנזכרים בפרשה היו שאחרונים ללכת מפני רוב התעלומות שהיו עלים להלוך מקודם. לפי כן היה לו להכתוב לשבי שאחרי זה לומר ומבני בנוי עותי וזכור שאחרוני שאחרונים:

16 Then sent I for Eliezer, for Ariel, for Shemaiah, and for Elnathan, and for Jarib, and for Elnathan, and for Nathan, and for Zechariah, and for Meshullam, chief man; also for Joiarib, and for Elnathan, men of understanding.

17 And I sent them with commandment unto Iddo the chief at the place Casiphia, and I told them what they should say unto Iddo, *and* to his brethren the Nethinims, at the place Casiphia, that they should bring unto us ministers for the house of our God.

18 And by the good hand of our God upon us they brought us a man of understanding, of the sons of Mahli, the son of Levi, the son of Israel; and Sherebiah, with his sons and his brethren, 18.

19 And Hashabiah, and with him Jeshaiah of the sons of Merari, his brethren and their sons, 20.

20 Also of the Nethinims, whom David and the princes had appointed for the service of the Levites, 220 Nethinims, all of them were expressed by name.

21 Them I proclaimed a fast there, at the river of Ahava, that we might afflict ourselves before our God, to seek of him a right way for us, and for all our substance.

22 For I was ashamed to require of the king a band of soldiers and horsemen to help us against the enemy in the way: beccause we had spoken unto the king, saying. The hand of our God *is* upon all them for good that seek him; but his power and his wrath *is* against all them that forsake him.

23 So we fasted and besought our God for this: and he was entreated of us.

24 Them I separated 12 of the chief of the priests, Sherebiah, Hashabiah, and 10 of their brethren with them.

16 אזוי האב איך אהיננעשיקט צו אליעזר, צו אריאל, צו שמעיה, אונד צו אלנתן, אונד צו יריב, אונד צו אלינתן, אונד צו נתן, אונד צו זכריה, אונד צו משולם דיא אויבערשטע, אונד צו יויריב אונד צו אלנתן ריא פערשטענדינע.

17 אונד איך האב צו זייא נעבאטען וועגען אדו דעם אויבערשטען אין דעם ארט אין כספיא, אונד איך האב אין זייער מויל נעטהון וועלטער צו רעדען צו אדו זיין ברודער, דיא נתינים אין דעם ארט אין כספיא, כדי צו אונז צו ברענגען משרתים פאר דעם הויז פון אונזער נאט.

18 אונד זייא האבען צו אונז נעברענגט א קלוגען מאן פון דיא זיהן פון מחלי זוהן פון לוי זוהן פון ישראל, אונד שרביה אונד זיינע זיהן אונד ברידער, 18.

19 אונד דעם השביה אונד מיט איהם ישעיה פון דיא זיהן פון מררי, זיינע ברידער אונד זיינע זיהן, 20.

20 אונד פון דיא נתינים וואס דוד אונד דיא פירשטען האבען אננעשטעלט צו דעם דינסט פין דיא לוים, 220.

21 אונד איך האב דארט אויסגערופען א פאסט־טאג בייא דעם טייך אהוא כדי מען זאל זיך דעמיטיגען פאר אונזער נאט אונד פון איהם צו בעטען א רעכט־פארטיגען וועג פאר אונז אונד פאר אונזער קלייניע קינדער.

22 וואריין איך האב מיך נעשעמט צו בעטען פון דעם מלך חיל כדי אונז צו העלפען פון דעם פיינד אויף דעם וועג, וואריין מיר האבען נעזאגט צו דעם מלך דאס דיא האנד פון אונזער נאט איז צום גוטען איבער אלע וואס בעטען צו איהם, איבער זיינע שטארקהייט אונד צארן איז קעגען אלע וואס פערלאזען אי'הם.

23 אונד מיר האבען נעפאסט, אונד מיר האבען נעבעטען אונזער נאט וועגען דעם.

24 אונד איך האב אפגעשייט פון דיא אויבערשטע פון דיא כהנים 12 און 10 פון זייערע ברידער,

כה וָאֶשְׁקְלָה יתיד ו׳ לָהֶם אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים תְּרוּמַת
בֵּית־אֱלֹהֵינוּ הַמֶּלֶךְ וְיֹעֲצָיו וְשָׂרָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים׃
כו וָאֶשְׁקְלָה עַל־יָדָם כֶּסֶף כִּכָּרִים שְׁשׁ־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּכְלֵי כֶסֶף
מֵאָה לְכִכָּרִים זָהָב מֵאָה כִּכָּר׃ כז וּכְפִרֵי זָהָב עֶשְׂרִים לַאֲדַרְכֹנִים אֶלֶף
וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מְצָהָב טוֹבָה שְׁנַיִם חֲמוּדוֹת כַּזָּהָב׃ כח וָאֹמְרָה אֲלֵהֶם
אַתֶּם קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַכֵּלִים קֹדֶשׁ וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב נְדָבָה לַיהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיכֶם׃ כט שִׁקְדוּ וְשִׁמְרוּ עַד־תִּשְׁקְלוּ לִפְנֵי שָׂרֵי הַכְּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְשָׂרֵי־הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם לִלְשְׁכוֹת בֵּית יְהוָה׃ ל וְקִבְּלוּ
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מִשְׁקַל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים לְהָבִיא לִירוּשָׁלַם לְבֵית
אֱלֹהֵינוּ׃ לא וַנִּסְעָה מִנְּהַר אַהְוָא בִּשְׁנֵים עָשָׂר לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לָלֶכֶת
יְרוּשָׁלַם וְיַד אֱלֹהֵינוּ הָיְתָה עָלֵינוּ וַיַּצֵּלֵנוּ מִכַּף אוֹיֵב וְאוֹרֵב עַל־
הַדָּרֶךְ׃ לב וַנָּבֹא יְרוּשָׁלַם וַנֵּשֶׁב שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה׃ לג וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי
נִשְׁקַל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ עַל יַד־מְרֵמוֹת בֶּן־
אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ אלעזר בֶּן־פִּינְחָס וְעִמָּהֶם יוֹזָבָד בֶּן־יֵשׁוּעַ וְנוֹעַדְיָה
בֶּן־בִּנּוּי הַלְוִיִּם׃ לד בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל לַכֹּל וַיִּכָּתֵב כָּל הַמִּשְׁקָל בָּעֵת
הַהִיא׃ לה הַבָּאִים מִהַשִּׁבְי בְּנֵי הַגּוֹלָה הִקְרִיבוּ עֹלוֹת לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
פָּרִים שְׁנֵים־עָשָׂר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֵילִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה כְּבָשִׂים
שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה צְפִירֵי חַטָּאת שְׁנֵים עָשָׂר הַכֹּל עוֹלָה לַיהוָה׃

עזרת ישראל

כז וכלי נחשת מצהב טובה שנים חמודות כזהב. זכר ונקבה משמשין בערבונית. לפי זכר נחשת הוא נקבה וזהב הוא זכר. מצהב משב לזהב וטובה שוה לנחשת. שנים תואר לכלים בלשון רבים ממין זכר. והמלה חמודות יוצאה מן הכלל וכנר נקרא בניחל נה: כט שקדו ושמרו חלוק גרדפות. זו היא שקידה זו היא שמירה. וכפל הדבר לחזק הענין. כמו שוא שקד שומר:

25 And weighed unto them the silver, and the gold, and the vessels, *even* the offering of the house of our God, which the king, and his counsellors, and his lords, and all Israel *there* present, had offered.
26 I even weighed unto their hand 650 talents of silver, and silver vessels an 100 talents, *and* of gold an 100 talents.
27 Also 20 basons of gold, of a 1000 drams; and 2 vessels of fine copper, precious as gold.
28 And I said unto them, Ye *are* holy unto the Lord; the vessels *are* holy also; and the silver and the gold *are* a free-will-offering unto the Lord God of your fathers.
29 Watch ye, and keep *them*, until ye weigh *them*, before the chief of the priests and the Levites, and chief of the fathers of Israel, at Jerusalem, in the chambers of the house of the Lord.
30 So took the priests and the Levites the weight of the silver, and the gold, and the vessels, to bring *them* to Jerusalem, unto the house of our God.
31 Then we departed from the river of Ahave on the 12 *day* of the 1st month, to go unto Jerusalem: and the hand of our God was upon us, and he delivered us from the hand of the enemy, and of such as lay in wait by the way.
32 And we came to Jerusalem, and abode there 3 days.
33 Now on the 4 day was the silver and the gold and the vessels weighed in the house of our God by the hand of Meremoth the son of Uriah the priest; and with him *was* Eleazar the son of Phinehas; and with them *was* Jozabed the son of Jeshua, and Noadiah the son of Binnui, Levites.
34 By number *and* by weight of every one: and all the weight was written at that time.

25 אונד איך האב צו זייא אפגעוואוי־
גען דאס זילבער, אונד דאס גאלד, אונד
דיא כלים, אונד דיא תרומת פון אונזער
גאט'ס הויז, דאס נעשענק פון דעם מלך
אונד פון זיינע עצה-נעבערס אונד זיינע
פירשטען, אונד פון גאנץ ישראל וואס
זענען אין בבל.
26 אונד איך האב אין זייערע הענד
אפגעוואויגען 650 צענטער זילבער, אונד
100 זילבערנע כלים, אונד 100 צענטנער
גאלד.
27 אונד 20 גאלדענע בעכער, וועלט
א1000 דרכונים, אונד 2 גוט נעלייטערטע
קופערנע כלים, אזוי קאסטבאר וויא גאלד.
28 אונד איך האב צו זייא נעזאגט,
איהר זענט הייליג צו גאט, אונד דיא כלים
זענען אויך הילי, אונד דאס גאלד איז
א גרבה צו גאט פון אייערע עלטערן.
29 היט אונד וואכט דאריבער ביז איהר
וועט עס אפוועגען פאר דיא כהנים אונד
דיא לוים. אונד דיא אבות פון ישראל אין
ירושלים, אונד דיא קאמערן פון נאטס הויז.
30 אונד די כהנים אונד די לוים האבען
איבערגענומען דאס אפגעוואויגענע זילבער
אונד גאלד, אונד דיא כלים, כדי זייא צו
ברענגען נאך ירושלים צו דעם הויז פון
אונזער גאט.
31 אונר אוי האבען מיר אוועקגעצויגען
פון דעם טייך אהוה אין דעם 12טען טאג
פון דעם 1טען חודש, כדי צו גיין נאך
ירושלים, אונד דיא האנד פון אונזער גאט
איז איבער אונז געוועזען, אונד ער האט
אונז מציל געוועזען אויס דער האנד פון
רעם פיינד אויף דעם וועג.
32 אונד מיר זענען אנגעקומען אין ירר־
שלים, אונד מיר זענען דארטען געוועסען
3 טעג.
33 אונד אין דעם 4טען טאג האבען מיר
אפגעוואויגען דאס זילבער אונד דאס גאלד
אונד דיא כלים אין דעם הויז פון אונזער
גאט, דורך דיא האנד פון מרמות זוהן פון אוריה הכהן, אונד מיט איהם איז געוועזען
אלעזר זוהן פון פינחס, אונד מיט זייא יוזבד זוהן פון ישוע, אונד נועדיה זוהן פון בנוי
דיא לוים.
34 אלעם איז געוועזען נאך דער צאל אונד געוויכט, אונד דאס נאנצע געוויכט איז
געוועזען איינגעשריבען אין דערועלבינער צייט.

ט א וַיִּתְּנוּ אֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּפַחֲוֹת עֵבֶר הַנָּהָר
וְנִשְׂאוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים׃ ב וּכְכַלּוֹת אֵלֶּה נִגְּשׁוּ אֵלַי
הַשָּׂרִים לֵאמֹר לֹא־נִבְדְּלוּ הָעָם יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מֵעַמֵּי
הָאֲרָצוֹת כְּתֹעֲבֹתֵיהֶם לַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הַפְּרִזִּי הַיְבוּסִי הָעַמֹּנִי הַמּוֹאָבִי
הַמִּצְרִי וְהָאֱמֹרִי׃ ג כִּי נָשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם וְהִתְעָרְבוּ זֶרַע
הַקֹּדֶשׁ בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וְיַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הָיְתָה בְּמַעַל הַזֶּה
רִאשׁוֹנָה׃ ד וּכְשָׁמְעִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה קָרַעְתִּי אֶת־בִּגְדִי וּמְעִילִי
וָאֶמְרְטָה מִשַּׂעַר רֹאשִׁי וּזְקָנִי וָאֶשְׁבָה מְשׁוֹמֵם׃ ה וְאֵלַי יֵאָסְפוּ כֹּל
חָרֵד בִּדְבְרֵי אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עַל מַעַל הַגּוֹלָה וַאֲנִי יֹשֵׁב מְשׁוֹמֵם עַד
לְמִנְחַת הָעָרֶב׃ ו וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קַמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי וּבְקָרְעִי בִגְדִי
וּמְעִילִי וָאֶכְרְעָה עַל־בִּרְכַּי וָאֶפְרְשָׂה כַפַּי אֶל־יְהוָה אֱלֹהָי׃ ז וָאֹמְרָה
אֱלֹהַי בּוֹשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי לְהָרִים אֱלֹהַי פָּנַי אֵלֶיךָ כִּי עֲוֹנֹתֵינוּ רָבּוּ
לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵינוּ גָּדְלָה עַד לַשָּׁמָיִם׃ ח מִימֵי אֲבֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ
בְּאַשְׁמָה גְדֹלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּבַעֲוֹנֹתֵינוּ נִתַּנּוּ אֲנַחְנוּ מְלָכֵינוּ כֹּהֲנֵינוּ
בְּיַד מַלְכֵי הָאֲרָצוֹת לַחֶרֶב לַשְּׁבִי וְלַבִּזָּה וְלִבְשֶׁת פָּנִים כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃
ט וְעַתָּה כִּמְעַט־רֶגַע הָיְתָה תְחִנָּה מֵאֵת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַשְׁאִיר לָנוּ
פְּלֵיטָה וְלָתֶת־לָנוּ יָתֵד בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ לְהָאִיר עֵינֵינוּ אֱלֹהֵינוּ וְלִתְּתֵנוּ
מִחְיָה מְעַט בְּעַבְדֻתֵנוּ׃ י כִּי־עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדֻתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ
אֱלֹהֵינוּ וַיַּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס לָתֶת לָנוּ מִחְיָה לְרוֹמֵם אֶת־
בֵּית אֱלֹהֵינוּ וּלְהַעֲמִיד אֶת־חָרְבָתָיו וְלָתֶת־לָנוּ גָּדֵר ׀ בִּיהוּדָה
וּבִירוּשָׁלָם׃ יא וְעַתָּה מַה־נֹּאמַר אֱלֹהֵינוּ אַחֲרֵי־זֹאת כִּי עָזַבְנוּ מִצְוֹתֶיךָ׃
יב אֲשֶׁר צִוִּיתָ בְיַד־עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים
לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ נִדָּה הִיא בְּנִדַּת עַמֵּי הָאֲרָצוֹת בְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר

35 *Also* the children of those that had been carried away, which were come out of the captivity, offered burnt-offerings unto the God of Israel 12 bullocks for all Israel, 96 rams, 77 lambs, 12 he-goats *for* a sin-offering: all *this was* a burnt-offering unto the Lord.

36 And they delivered the king's commissions unto the king's lieutenants, and the governors on side the river: and they furthered the people, and the house of God

9 1 Now when these things were done, the princes came to me, saying, The people of Israel, and the priests, and the Levites, have not separated themselves from the people of the lands, *doing* according to their abominations, *even* of the Canaanites, the Hittites, the Perizzites, the Jebusites, the Ammonites, the Moabites, the Egyptians, and the Amorites.

2 For they have taken of their daughters for themselves, and for their sons: so that the holy seed have mingled themselves with the people of *those* lands: yea, the hand of the princes and rulers hath been chief in this trespas.

3 And when I heard this thing, I rent my garment and my mantle, and plucked off the hair of my head and of my beard, and sat down astonied.

4 Then were assembled unto me every one that trembled at the words of the God of Israel, because of the transgression of those that had been carried away; and I sat astonied until the evening sacrifice.

5 And at the evening sacrifice I arose up from my heaviness; and having rent my garment and my mantle, I fell upon my kness. and spread out my hands unto the Lord my God.

6 And said, O my God, I am ashamed and blush to lift up my

35 אונד דיא בני הגולה וואס זענען צוריקגעקומטען פון דער געפאנענשאפט, האבען מקריב געווועזען עולות צו גאט פון ישראל, 12 אקסען פאר גאנץ ישראל, אונד 96 ווידער, אונד 77 שאף, אונד 12 יונגע ציקעלער פאר א קרבן חטאת, דאס אלעס איז געווועזען א קרבן עולה פאר גאט.

36 אונד זיי האבען איבערגענעבען דיא נעווען פון דעם מלך צו דיא הארען פון דעם מלך, אונד דיא גובערנאטארס פון דיזעזיר זייט פון רעם טייך, אונד זייא האבען דערהויבען דאס פאלק אונד דאס הויז פון גאט.

ט 1 אונד וען דאס דאזיגע איז פערלענט געווארען, האבען זיך צו מיר גענענט דיא אויבערשטע אונד האבען גזאגט, דאס פאלק ישראל, דיא כהנים אונד דיא לוים האבען זיך ניט אפגעשייט פון דיא פעלקער פון דיא לענדער, זייא טהון דיא אומווערדיגקייטען פון כנעני, חתי, פריזי, יבוסי, עמוני, מואבי, מצרי, אונד אמורי.

2 זייא האבען זיך גענומען פון זייערע טעכטער פאר זיך אונד פאר זייערע זיהן, אונד האבען פערמישט דעם הייליגען נאמען זייא פעלקער פין דיא לענדער, אונד דיא אויבערשטע, אונד דיא הארען האבען אין רעם דאזיגען נעזינדיגט.

3 אונד וועו איך האב געהערט דיא דאזיגע זאך, האב איך צוריסען מיינע קלייידער, אונד האב אויסגעריסען מיינע האר פון קאפ און פון מיין בארט, אונד איך בין גיזעסען וויא פערוויסט.

4 אונד עס האבען זיך צו מיר פערזאמעלט אלע וואס ציטערן פאר די ווערטער פון דעם גאט פון ישראל, וועגען רער זינד פון דיא לייט פון גלות, אונד איך בין גיזעסען וויא פערוויסט ביז מנחה צייט.

5 אונד צו מנחה צייט בין איך אויפגעשטאנען פון מיין פאסטען, אונד מיט מין צוריסען קלייד, אונר איך האב מיך אניהערגעקניעט, אונד האב אויסגעשפרייט מיינע העגד צו מיין גאט.

6 אונד איך האב גזאגט, אוי מיין גאט! איך שעם מיך צו דיר מיין פנים

עזרא ט י

מִלְּאוֹתָהּ מִפֶּה אֶל־פֶּה בְּטֻמְאָתָם׃ יג וְעַתָּה בְּנוֹתֵיכֶם אַל־תִּתְּנוּ
לִבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם אַל־תִּשְׂאוּ לִבְנֵיכֶם וְלֹא־תִדְרְשׁוּ שְׁלֹמָם וְטוֹבָתָם
עַד־עוֹלָם לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ וַאֲכַלְתֶּם אֶת־טוּב הָאָרֶץ וְהוֹרַשְׁתֶּם לִבְנֵיכֶם
עַד־עוֹלָם׃ יד וְאַחֲרֵי כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים וּבְאַשְׁמָתֵנוּ
הַגְּדֹלָה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ חָשַׂכְתָּ לְמִטָּה מֵעֲוֹנֵנוּ וְנָתַתָּה לָנוּ פְּלֵיטָה
כָּזֹאת׃ טו הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֹתֶיךָ וְלְהִתְחַתֵּן בְּעַמ�ֵּי הַתֹּעֵבוֹת הָאֵלֶּה
הֲלוֹא תֶאֱנַף־בָּנוּ עַד־כַּלֶּה לְאֵין שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה׃ טז יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל צַדִּיק אַתָּה כִּי־נִשְׁאַרְנוּ פְלֵיטָה כְּהַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּנוּ לְפָנֶיךָ
בְּאַשְׁמָתֵינוּ כִּי אֵין לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ עַל־זֹאת׃ ו א וּבְהִתְפַּלֵּל עֶזְרָא
וּכְהִתְוַדֹּתוֹ בּוֹכֶה וּמִתְנַפֵּל לִפְנֵי בֵּית הָאֱלֹהִים נִקְבְּצוּ אֵלָיו מִיִּשְׂרָאֵל
קָהָל רַב־מְאֹד אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וִילָדִים כִּי־בָכוּ הָעָם הַרְבֵּה בֶּכִי׃
ב וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶּן־יְחִיאֵל מִבְּנֵי עוֹלָם עילם קרי וַיֹּאמֶר לְעֶזְרָא אֲנַחְנוּ
מָעַלְנוּ בֵּאלֹהֵינוּ וַנֹּשֶׁב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה יֶשׁ־מִקְוֶה
לְיִשְׂרָאֵל עַל־זֹאת׃ ג וְעַתָּה נִכְרֹת־בְּרִית לֵאלֹהֵינוּ לְהוֹצִיא כָּל־
נָשִׁים וְהַנּוֹלָד מֵהֶם בַּעֲצַת אֲדֹנָי וְהַחֲרֵדִים בְּמִצְוַת אֱלֹהֵינוּ וְכִתּוֹרָה
יֵעָשֶׂה׃ ד קוּם כִּי־עָלֶיךָ הַדָּבָר וַאֲנַחְנוּ עִמָּךְ חֲזַק וַעֲשֵׂה׃ ה וַיָּקָם
עֶזְרָא וַיַּשְׁבַּע אֶת־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר
הַזֶּה וַיִּשָּׁבֵעוּ׃ ו וַיָּקָם עֶזְרָא מִלִּפְנֵי בֵּית הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ אֶל־לִשְׁכַּת יְהוֹחָנָן
בֶּן־אֶלְיָשִׁיב וַיֵּלֶךְ שָׁם לֶחֶם לֹא־אָכַל וּמַיִם לֹא־שָׁתָה כִּי מִתְאַבֵּל עַל־
מַעַל הַגּוֹלָה׃ ז וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בִּיהוּדָה וִירוּשָׁלַם לְכֹל בְּנֵי הַגּוֹלָה
לְהִקָּבֵץ יְרוּשָׁלָם׃ ח וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים בַּעֲצַת
הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יֶחֱרַם כָּל־רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה׃
ט וַיִּקָּבְצוּ כָּל־אַנְשֵׁי־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן יְרוּשָׁלַם לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הוּא חֹדֶשׁ

face to thee, my God: for our iniquities are increasec over *our* head, and our trespass is grown up unto the heavens.

7 Since the days of our fathers *have* we *been* in a great trespass unto this day; and for our iniquities have we, our kings *and* our priests been delivered into the hand of the kings of the lands, to the sword, to captivity, and to a spoil, and to confusion of face, as *it is* this day.

8 And now for a little space grace hath been *shewed* from the Lord our God, to leave us a remnant to escape, and to give us a nail in his holy place, that our God may lighten our eyes, and give us a little reviving in our bondage.

9 For we *were* bond-men; yet our God hath not forsaken us in our bondage, but hath extendet mercy unto us in the sight of the kings of Persia, to give us a reviving, to set up the house of our God, and to repair the desolations thereof, and to give us a wall in Judah and in Jerusalem.

10 And now; O our God, what shall we say after this? for we have forsaken thy commandments.

11 Which thou hast dommanded by the servants the prophets, saying, The land unto which ye go to possess it; is an unclean land with the filthiness of the people of the lands, with their abominations, which have filled it from one end to another with their uncleannes.

12 Now therefore give not your daughters unto their sons, neither take their daughters unto your sons nor seek their peace or their wealth for ever: that ye may be strong, and eat the good of the land, and leave *it* for an inheritance to your children for ever.

אויפצוהייבען, ווארין אונזערע זינד זענען העכער פון אונזער קאפ, אונד אונזער שולד איז גרעסער ווי׳א ביז צום הימעל.

7 סון דיא טעג פון אונזערע עלטערן אן ביז צו דעם היינטיגען טאג זענען מיר אין גרויסע שולד, אונד פון וועגען אונזערע זינד זענען מיר, אונזערע מלכים אונד אונזערע כהנים איבערגעגעבען געווארען אין דיא הענד פון דיא קעניגע פון דיא כעגדער, אונד מיר זענען געפאלען דורך דעם שווערד, אונד דורך געפאנגענשאפט, אונד דורך פעראכטונג, אונד מיר זענען מיט א בושת פנים נאך ביז צו דעם היינטיגען טאג.

8 אונד אצונד איז איינע רגע דערבארמונג געווען פון גאט, אז ער האט צו אונז איבערגעלאזט איינע ענטרינונג, אונד ער האט אונז געגעבען א ביסעל דערקוויקונג אין אונזערע ארבייט.

9 ווארין מיר זענען דאך נאר קנעכט, אונד אפילו אין אונזער דינסט האט אונז גאט אויך ניט פערלאזען, נייערט ער האט צו אונז צוגעניגט חסד פאר דיא מלכים פון פרס, כדי צו אונז צו געבען א דערנעהרונג, אונד צו דערהייבען דאס הויז פון אונזער גאט, אונד ווידער אויפצושטעלען זיינע חורבות אין יהודה אונד אין ירושלים.

10 אונד אצונד, וואס זאלען מיר נאך זאגען, נאך דעם דאזיגען? ווארין מיר האבען פערלאזען דיינע מצות.

11 וואס דוא האסט געבאטען דורך דיינע קנעכט דיא נביאים, אזוי צו זאגען, דאס לאנד וואס איהר קומט אהין צו ירשנ׳ן איז איין אומריינעס לאנד, דורך דיא אונריינקייט פון דיא פעלקער פון דיא לענדער, וואס זיי האבען פול געמאכט פון אינער זיים ביז צו דער אנדערער זייט.

12 אונד אצונד זאלט איהר ניט מעהר געבען אייערע טעכטער צו זייערע זיהן, אונד זייערע טעכטער זאלט איהר ניט נעמען פאר אייערע זיהן, אונד איהר זאלט אויך ניט נאכפרעגען נאך זייער שלום אויף אייביג, כדי איהר זאלט עסען דאס גוטע פון דעם לאנד, אונד אייערע קינדער זאלען עס ירשנ׳ן-אויף אייביג.

עזרא י

הַתְּשִׁיעִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ וַיֵּשְׁבוּ כָל־הָעָם בִּרְחוֹב בֵּית הָאֱלֹהִים
מְרַעִדִים עַל־הַדָּבָר וּמֵהַגְּשָׁמִים׃ י וַיָּקָם עֶזְרָא הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם אַתֶּם מְעַלְתֶּם וַתֹּשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת לְהוֹסִיף עַל־אַשְׁמַת
יִשְׂרָאֵל׃ יא וְעַתָּה תְּנוּ תוֹדָה לַיהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֵיכֶם וַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ
וְהִבָּדְלוּ מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וּמִן־הַנָּשִׁים הַנָּכְרִיּוֹת׃ יב וַיַּעֲנוּ כָל־הַקָּהָל
וַיֹּאמְרוּ קוֹל גָּדוֹל כֵּן כִּדְבָרֶיךָ יתיר עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת׃ יג אֲבָל הָעָם
רָב וְהָעֵת גְּשָׁמִים וְאֵין כֹּחַ לָעֲמוֹד בַּחוּץ וְהַמְּלָאכָה לֹא־לְיוֹם אֶחָד
וְלֹא לִשְׁנַיִם כִּי־הִרְבִּינוּ לִפְשֹׁעַ בַּדָּבָר הַזֶּה׃ יד יַעַמְדוּ־נָא שָׂרֵינוּ
לְכָל־הַקָּהָל וְכָל אֲשֶׁר בְּעָרֵינוּ הַהֹשִׁיב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת יָבֹא לְעִתִּים
מְזֻמָּנִים וְעִמָּהֶם זִקְנֵי־עִיר וָעִיר וְשֹׁפְטֶיהָ עַד לְהָשִׁיב חֲרוֹן אַף־
אֱלֹהֵינוּ מִמֶּנּוּ עַל דָּבָר הַזֶּה׃ טו אַךְ יוֹנָתָן בֶּן־עֲשָׂהאֵל וְיַחְזְיָה בֶּן־
תִּקְוָה עָמְדוּ עַל־זֹאת וּמְשֻׁלָּם וְשַׁבְּתַי הַלֵּוִי יַעְזְרֵם׃ טז וַיַּעֲשׂוּ־כֵן
בְּנֵי הַגּוֹלָה וַיִּבָּדְלוּ עֶזְרָא הַכֹּהֵן אֲנָשִׁים רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְבֵית אֲבֹתָם
וְכֻלָּם בְּשֵׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי לְדָרְוֹשׁ הַדָּבָר׃
יז וַיְכַלּוּ בְכֹל אַנְשִׁים הַהֹשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת עַד יוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן׃ יח וַיִּמָּצְאוּ מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת
מִבְּנֵי יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְאֶחָיו מַעֲשֵׂיָה וֶאֱלִיעֶזֶר יָרִיב וּגְדַלְיָה׃ יט וַיִּתְּנוּ
יָדָם לְהוֹצִיא נְשֵׁיהֶם וַאֲשֵׁמִים אֵיל־צֹאן עַל־אַשְׁמָתָם׃ כ וּמִבְּנֵי אִמֵּר
חֲנָנִי וּזְבַדְיָה׃ כא וּמִבְּנֵי חָרִם מַעֲשֵׂיָה וְאֵלִיָּה וּשְׁמַעְיָה וִיחִיאֵל וָעֻזִּיָּה׃
כב וּמִבְּנֵי פַּשְׁחוּר אֶלְיוֹעֵינַי מַעֲשֵׂיָה יִשְׁמָעֵאל נְתַנְאֵל יוֹזָבָד וְאֶלְעָשָׂה׃

עזרת ישראל

מז לדרוש. כלומר לדרוש׃ יז ויכלו בכל מכשיס. כפי הנראה המלה בכל מיותרת מנוקדת כראוי ונראית להיות בכל בקמץ׃ תם.

13 And after all that is come upon us for our evil deeds, and for our great trespass, seeing that thou our God hast punished us less than our iniquities *deserve,* and hast given us *such* deliverance as this.

14 Should we again break thy commandments, and join in affinity with the people of these abominations wouldest not thou be angry with us till thou hadst consumed *us,* so that *there should be* no remnant nor escaping?

15 O Lord God of Israel, thou *art* righteous: for we remain yet escaped, as *it is* this day; behold, we *are* before thee in our trespasses; for we cannot stand before thee because of this.

10 1 Now when Ezra had prayed, and when he had confessed, weeping and casting himself down before the house of God, there assembled unto him out of Israel a very great congregation of men and women and children: for the people wept very sore.

2 And Shechaniah the son of Jehiel, *one* of the sons of Elam, answered and said unto Ezra, We have trespassed against our God, and have taken strange wives of the people of the land: yet now there is hope in Israel concerning this thing.

3 Now therefore let us make a covenant with our God to put away all the wives, and such as are born of them, according to the counsel of my lord, and of thouse that tremble at the commandment of our God; and let it be done according to the law.

4 Arise; for *ihis* matter *belongeth* unto thee: we also *will be* with thee: be of good courage, and do *it.*

5 Then arose Ezra, and made the chief priests, the Levites, and all Israel, to swear that they shoule do according to this word. And they sware.

13 אונד נאך דעם אלעם וואס איז איבער אונז געקומען דורך אונזערע שלעכטע מעשים, האסט דאך פערמיטען נאך דעם מאס פון אונזערע זינד, אונד דיא האסט אונז נענעבען איינע ענטרינונג,

14 זאלען מיר נאכמאל דיינע מצות פערשטערן? אונד אונז מתחתן זיין מיט דיא דאזיגע אומווערדיגע פעלקער? וועסט דוא דען ניט איבער אונז צארנען ביז מיר וועלען אים נאנצען פערלעגט זיין, דאס עס זאל ניט מעהר זיין איינע איבערבליבונג איינע ענטרינונג.

15 אוי נאט פון ישראל! דוא ביזט נערעכט, ווארין מיר זענען נאר איבערגעבליבען איינע ענטרינונג אזוי וויא עס איז דעם היינטיגען טאג, אונד זעה, מיר זענען פאר דיר מיט אונזער שולד.

10 1 אונד וען עזרא האט אזוי געבעטען אונד האט מתודה געווען, האט ער געווינט אונד איז אנידערגעפאלען פאר נאט'ס הויז, אונד עס האבען זיך צו איהם פערזאמעלט פון ישראל, א זעהר גרוס צאהל, מענער, וייבער אונד קינדער, ווארין דאס פאלק האט געווינט מיט א שטארק געוויין.

2 אזוי האט שכניה זוהן פון יהיאל, פון דיא זיהן פון עילם נעזאגט צו עזרא, מיר האבען נעזינדיגט קעגען אונזער נאט וויבער פון דיא פעלקער פון דעם לאנד, אבער אצונד איז נאך פערהאנדען א האפענונג צו ישראל וועגען דער דאזיגע זאך.

3 לאמער אצונד כורת ברית זיין מיט אונזער נאט, אוועקצוטהון אלע פרעמדע וויבער, אונד אויך דיא קינדער וואס זענען פון זיא געבוירען נעווארען, נאך דער תורה זאל עס געטהון ווערען.

4 שטייא אויף, ווארין מיר זענען מיט דיר, זיא שטארק אונד טהוא עס.

5 אזוי איז עזרא אויפגעשטאנען, אונד האט בעשוואירען דיא אויבערשטע פון דיא כהנים, דיא לוים, אונד גאנץ ישראל, צו טהון נאך דעם דאזיגען ווארט, אונד זיא האבען נעשוואירען.

כג וּמִן־הַלְוִיִּם יוֹזָבָד וְשִׁמְעִי וְקֶלָיָה הוּא קְלִיטָא פְּתַחְיָה יְהוּדָה
וְאֱלִיעֶזֶר׃ כד וּמִן־הַמְשֹׁרְרִים אֶלְיָשִׁיב וּמִן־הַשֹּׁעֲרִים שַׁלּוּם
וְטֶלֶם וָאוּרִי׃ כה וּמִיִּשְׂרָאֵל מִבְּנֵי פַרְעֹשׁ רַמְיָה וְיִזִּיָּה וּמַלְכִּיָּה וּמִיָּמִן
וְאֶלְעָזָר וּמַלְכִּיָּה וּבְנָיָה׃ כו וּמִבְּנֵי עֵילָם מַתַּנְיָה זְכַרְיָה וְיחִיאֵל
וַעַבְדִּי וִירֵמוֹת וְאֵלִיָּה׃ כז וּמִבְּנֵי זַתּוּא אֶלְיוֹעֵינַי אֶלְיָשִׁיב מַתַּנְיָה
וִירֵמוֹת וְזָבָד וַעֲזִיזָא׃ כח וּמִבְּנֵי בֵבָי יְהוֹחָנָן חֲנַנְיָה זַבַּי עַתְלָי׃
כט וּמִבְּנֵי בָנִי מְשֻׁלָּם מַלּוּךְ וַעֲדָיָה יָשׁוּב וּשְׁאָל יְרָמוֹת וּרמות קרי׃
ל וּמִבְּנֵי פַחַת מוֹאָב עַדְנָא וּכְלָל בְּנָיָה מַעֲשִׂיָּה מַתַּנְיָה בְּצַלְאֵל
וּבִנּוּי וּמְנַשֶּׁה׃ לא וּבְנֵי חָרִים אֶלִיעֶזֶר יִשִּׁיָּה מַלְכִּיָּה שְׁמַעְיָה שִׁמְעוֹן׃
לב בִּנְיָמִן מַלּוּךְ שְׁמַרְיָה׃ לג מִבְּנֵי חָשֻׁם מַתְּנַי מַתַּתָּה זָבָד אֱלִיפֶלֶט
יְרֵמַי מְנַשֶּׁה שִׁמְעִי׃ לד מִבְּנֵי בָנִי מַעְדַי עַמְרָם וְאוּאֵל׃ לה בְּנָיָה בֶדְיָה
כְּלוּהִי כלוהו קרי׃ לו וַנִיָּה מְרֵמוֹת אֶלְיָשִׁיב׃ לז מַתַּנְיָה מַתְּנַי
וְיַעֲשָׂו ויעשי קרי׃ לח וּבָנִי וּבִנּוּי שִׁמְעִי׃ לט וְשֶׁלֶמְיָה וְנָתָן וַעֲדָיָה׃
מַכְנַדְבַּי שָׁשַׁי שָׂרָי׃ מא עֲזַרְאֵל וְשֶׁלֶמְיָהוּ שְׁמַרְיָה׃ מב שַׁלּוּם
אֲמַרְיָה יוֹסֵף׃ מג מִבְּנֵי נְבוֹ יְעִיאֵל מַתִּתְיָה זָבָד זְבִינָא יַדּוֹ ידי קרי
וְיוֹאֵל בְּנָיָה׃ מד כָּל אֵלֶּה נָשְׂאוּ נשאו קרי נָשִׁים נָכְרִיּוֹת וְיֵשׁ מֵהֶם
נָשִׁים וַיָּשִׂימוּ בָּנִים׃

בשלימות נגמר ספר עזרא. בעזרת האל הגדול והנורא.

6 Then Ezra rose up from before the house of God, and went into the chamber of Johanan the son of Eliashib: and *when* he came thither, he did eat no bread, nor drink water: for he mourned because of the transgression of them that had ben carried away.

7 And they made proclamation throughout Judah and Jerusalem unto all the children of the captivity, that they should gather themselves togetheruntoJerusalem

8 And that whosoever would not come within 3 days, according to the counsel of the princes and the elders, all his substance should be forfeited, and himself separated from the congregation of those that had been carried away.

9 Then all the men of Judah and Benjamin gathered themselves togather unto Jerusalem within 3 days. It *was* the 9 month, on the 20 *day* of the month; and all the people sat in the street of the house of God, trembling because of *this* matter, and for the great rain.

10 And Ezra the priest stood up, and said unto them, Ye have transgressed, and have taken strange wives to increase the tsespass of Israel.

11 Now therefore make confession unto the Lord God of your fathers, and do his pleasure: and separate yourselves from the people of the land, and from the strange wives

12 Then all the congreflation answered and said with a loud voice, As thou hast said, so must we do.

13 But the people *are* many, and *it is* a time of much rain, and we are not able to stand without, neither *is this* a work of one day or two: for we are many that have transgressed in this thing.

6 אונד עזרא איז אויפגעשטאנען אונד יאיז אריינגענאנגען אין דער קאמער פון יוחנן זוהן פון אלישיב, ער האט קיין ברויט נעגעסען אונד קיין וואסער נעטרונקען, ווארין ער האט נעטרויערט וועגען דער זינד פון דיא וואס זענען געווועזען אוועקגעפיהרט.

7 אונד זיי האבען נעלאזט אויסרופען אין יהודה אונד אין ירושלים צו אלע וואס זענען צוריקגעקומען פון גלות, אז זיי זאלען זיך פערזאמלען נאך ירושלים.

8 אונד איטליכער וואס וועט ניט קומען אין 3 טעג נאך דער עצה פון דיא פירשטען אונד דיא זקנים, זיין גאנץ פערמעגען זאל אין חרם נעלייגט ווערען, אונד ער אליין זאל אפגעשייט ווערען פון דעם קהל פון דיא וואס זענען צוריקגעקומען פון גלות.

9 אזוי האבען זיך אלע מענער פון יהודה אונד בנימין פערזאמעלט נאך ירושלים אין 3 טעג, דאס איז געווועזען אן דעם 20טען טאג פון דעם 9טען חודש, אונד דאס גאנצע פאלק איז נעזעסען אויף דער גאס פון גאט'ס הויז, אונד האבען נעציטערט וועגען דיעזער זאך אונד וועגען דעם רעגען.

10 אונד עזרא הכהן איז אויפגעשטאנען, אונד ער האט צו זיי נעזאגט, איהר האט נעזינדיגט וויבער איהר האט געוואוינט מיט פרעמדע וויבער.

11 אונד אצונד זייט מתודה צו גאט פון אייערע פעטער, אונד טהוט זיין ווילען אונד שייט אייך אפ פון פרעמדע וויבער.

12 אונד דאס גאנצע קהל האט געענטפערט, ויא! אזוי וויא דוא האסט געזעט אזוי מוזען מיר טהון.

13 אבער דאס פאלק איז פיל, אונד עס איז א רעגען־צייט, אונד מיר האבען קיין כח דרויסען צו שטיין, אונד דאס איז ניט איינע ארבייט פאר איין טאג.

14 לאזען דאך אונזערע אויבערשטע פון דעם גאנצען קהל שטייז, אונד לאזען אלע וואס האבען נעוואוינט מיט פרעמדע ווי־בער קומען אין דיא בעשטימטע צייטען, אונד מיט זייא דיא עלצטע פון איטליכער שטאט, אונד איהרע שופטים, ביז עס וועט זיך פון אונז צוריקקעהרען דער גרימ־צארן פון אונזער נאט וועגען דער דאזי־גער זאך.

15 בלויס יונתן זוהן פון עשהאל. אונד יחזיה זוהן פון תקוה האבען זיך וועגען דער זאך אויפגעשטעלט, אבער משולם אונד שבתי הלוי האבען זייא געהאלפען.

16 אונד דיא בני הגולה האבען אזוייא געטהון; אונד עזרא הכהן אונד געוויסע מענער פון דיא ראשי האבות, אונד אלע איינגעשריבענע מיט דיא נעמען האבען זיך אפגעשייט, אונד זייא זענען נעזעסען אין דעם 1טען טאג פון דעם 10טען חודש אז זיי זאלען נאכפארשען דיא זאך.

17 אונד זיי האבען פערלענט מיט אלע מענער וואס האבען נעוואוינט מיט פרעמ־דע ווייבער ביז צו דעם 1טען טאג פון דעם 1טען חודש.

18 אונד צווישען דיא זיהן פון די כהנים זענען נעפונען נעווארען מענער וואס הא־בען נעוואוינט מיט פרעמדע ווייבער. דהיינו, פון דיא זיהן פון ישוע זון פון יוצדק אונד זיינע ברידער מעשיה, אונד אליעזר, אונד יריב, אונד נדליה.

19 אונד זייא האבען נענעבען זייערע הענד אז זייא וועלען אוועקטהון זייערע ווייבער, אונד ווייל זיי זענען שולדיג נע־וועזען האבען זייא מקריב נעווען א וי־דער פאר זייערע שולד.

20 אונד פון דיא זיהן פון אמר, חנני אונד זכריה.

21 אונד פון דיא זיהן פון חרים, מעשיה, אונד אליה, אונד שמעיה, אונד יחיאל, אונד עזיה.

22 אונד פון דיא זיהן פון פשחור, אליועני, מעשיה, ישמעאל, נתנאל, יוזבד, אונד אלעשה.

23 אונד פון דיא לויים, יוזבד אונד שמעי, אונד קליה דאס איז קליטה, פתחיה יהודה אונד אליעזר. 24 אונד פון דיא זינגערם, אלישיב, אונד פון דיא טויער־היטער, שלם, אונד טלם, אונד אורי.

25 אונד פון ישראל, פון דיא זיהן פון

14 Let now our rulers of all the congregation stand, and let all them which have taken strange wives in our cities come at appointed times and with them the elders of every city, and the judges thereof, until the fierce wrath of our God for this matter be turned from us.

15 Only Jonathan the son of Asahel and Jahaziah the son of Tikvae were employed about this *mattes;* and Meshullam and Shabbathai the Levite helped them.

16 And the children of the captivity did so. And Ezra the priest, *with* certain chief the fathers, after the house of their fathers, and all of them by *their* names, were separated, and sat down in the 1st day of the tenth month to examine the matter.

17 And they made an end with all the men that had taken strange wives by the first day of the first month,

18 And among the sons of the priests there were found that had taken strange wives: *namely*, of the sons of Jeshua the son of Jozadak, and his brethren; Maaseiah, and Eliezar, and Jarib, and Gedaliah.

19 And they gave their hands that they would put away their wives; and *being* guilty, *they offered* a ram of the flock for their trespass.

20 And of the sons of Immer; Hanani, and Zebadiah.

21 And of the sons of Harim; Maaseiah, and Elijah, and Shemaiah, and Jehiel, and Uzziah.

22 And of the sons of Pashur; Elioenai, Maaseiah, Ishmael, Nethaneel, Jozabad, and Elasah.

23 Also of the Levites: Jozabad, and Shimei, and Kelaiah (the same *is* Kelita,) Pethahiah, Judah, and Eliezer

24 Of the singers also; Eliashib: and of the porters; Shallum, and Telem, and Uri.

25 Moreover, of Israel: of the

sons of Parosh; Ramiah, and Jeziah, and Malchiah, and Miamin, and Eleazar, and Malchijah, and Benaiah.
26 And of the sons of Elam; Mattaniah, Zechariah, and Jehiel, and Abdi, and Jeremoth, and Eliah.
27 And of the sons of Zattu; Elioenai, Eliashib, Mattaniah, and Jeremoth, and Zabad, and Aziza.
28 Of the sons of Bebai; Jehohanan, Hananiah, Zabbai *and* Athlai.
29 And of the sons of Bani; Meshullam, Malluch, and Adaiah, Jashub, and Sheal, and Ramoth.
30 And of the sons of Phath-moab, Adna, and Chelal, Benaiah, Maaseiah, Mattaniah, Bazaleel, and Binnui, and Manaseh.
31 And *of* the sons of Harim; Eliezer, Ishijah, Malchiah, Shemaiah, Shimeon.
32 Benjamin, Malluch, *and* Shemariah.
33 Of the sons of Hashum; Mattenai, Mattathah, Zabad, Eliphelet, Jeremai, Manasseh, *and* Shimei.
34 Of the sons of Bani: Maadai, Amram and Uel.
35 Benaiah, Bedeiah, Chelluh.
36 Vaniah, Meremoth, Eliashib.
37 Mattaniah, Mattenai and Jassau.
38 And Banai, and Binnui, Shimei.
39 And Shelemiah, and Nathan, and Adaiah.
40 Machnadebai, Shashai, Sharai.
41 Azareel, and Shelemiah, Shemariah.
42 Shallum, Amarian *end* Joseph.
43 Of the sons of Nebo; Jeiel, Mattithiah, Zabad, Zebina, Jadau, and Joel, Benaiah.
44 All these had taken strange wives: and *some* of them had wives by whom they had children.

פרעוש, רמיה אונד יזיה, אונד מלכיה, אונד מימין, אונד אלעזר, אונד מלכיה, אונד בניה.
26 אונד פון דיא זיהן פון עלם, מתניה, זכריה אונד יחיאל, אונד עבדי, אונד ירמות, אונד אליה.
27 אונד פון דיא זיהן פון זתוא, אליועני, אלישיב, מתניה, אונד ירמות, אונד זבד, אונד עזיזא.
28 אונד פון דיא ויהן פון בבי, יהוחנן, חנניה, זבי עתלי,
29 אונד פון דיא זיהן פון בני, משלם, מלוך, אונד עדיה, ישוב, אונד שאל אונד ירמות.
30 אונד פון דיא קינדער פון פחת-מואב, עדנא אונד כלל, בניה, מעשיה, מתניה, בצלאל' אונד בנוי, אונד מנשה.
31 אונד פון דיא זיהן פון חרם, אליעזד ישיה, מלכיה, שמעיה, אונד שמעון.
32 בניימין, מלוך שמריה.
33 פון דיא זיהן חשים, מתני, מתתה, זבד, אליפלט, ירמי, מנשה אונד שמעי.
34 פון דיא זיהן פון בני, מעדי, עמרם אונד אואל.
35 בניה, בריח אונד בכוהו.
36 וינה, מרמות אונד אלישיב.
37 מתניה, מתני אונד יעשי.
38 אונד בני, אונד בנוי, אונד שמעי.
39 אונד שלמיה, אונד נתן אונד עדיה.
40 מכנדבי, ששי אונד שרי.
41 עזראל, אונד שלמיה אונד שמריה.
42 שלוה, אמריה אונד יוסף.
43 פון דיא זיהן פון נבו, יעיאל, מתתיה, זבד, זבינא, ידי, אונד יואל אונד בניה.
44 אלע דיא דאזינע האבען גענומען פרעמדע וויבער, און עטליכע פון זיא האבען מיט דיא וויבער אויך געהאט קינדער.

וזאת התעודה בישראל לכים כל דבר

סמיכה מאת הגאון הצדיק יסוד עולם הרב רשכבה"ג בש"ת אלכסנדר משה לפידות

כבוד ה' המופלג כ' כ"ט מוה"ר נחמן העללער בעהמה"ס רב נחמן בר יעקב.

הנה בחהמ"ס העבר קבלתי ספרו רנב"י ואחרי אשר כברני בו ראיתי לחובה להשיב לו תורה, אבל לא באר כראוי האדרעססע שלו; ולאשר כתבתי אז להנ' האב"ד, הרב ר' שמואל מאהיליווער, רשמתי בשוליו מזכרת תודה לו; עתה הגיעני מכתבו, ובתוך כך נקרה לפה הרה"ג מוה' צבי ר"מ במתניכם בעהמח"ס צבי וחמיד, ואינני מופנה להשיב על כל הערותיו ושלא לבוא -ריקם אציג אפס קצהו.

יישר חילו לאורייתא ולבח אמיץ הנהו ללחום מלחמת התורה ביתרון הכשר ושאר רוח, יורה יורה, ידין ידין, וכל מן דין סמוכו לנא, ומי יתן יהיו כל עם ה' נביאים כי יעיר ח' את רוח תורתו עליהם והוא יהיה מופת לרבים ואות ועוז לבני הנעורים ולתהלה בארץ.

ע"ד מ"ש בספרו להקשות בתו"י ריש קדושין מן ותלפה אסתר, נ"ל דה"ט דריש"ל ורש"א דנרסי ול"כ כי תקה, אך דתלקח נמי מדעתה משמע כמו נקנית דלעיל, והיינו משום דנושא המאמר מוסב עליה, אך בתו' ד"ה אי תנא כו' דניקנית משמע מדעתה ומשמע בע"כ כמו ביבמה. וה"ג תלקח, ואין להאריך ואו"ש.

הבו"ח אלכסנדר משה בלא"א מו"ה צבי זצלה"ה לפידות זאן חוב"ק ראסין יצ"ו.

ב"ה יום ב' כ"ח תשרי ח—פרט שנה.

מכתב — תהלה

מאת החכם החוקר הבלשן ד״ר אברהם אליהו הרכבי.

Herrn Nachman Heller.

שלום לך צעיר לימים וקנה חכמה הרבה.

בתודה רבה קבלתי מחברתך הנכבדה „רב נחמן", ואקוה כי תוסיף ימים ותוסיף דעת בתורה וחכמה לעלות מעלה בסולם שחכמי ישראל ונדוליו עולים ויורדים בו, וגם יפוצו מעינותיך חוצה וישמעותיך יהיו מבדרן בעלמא, וכל מה שדבר ה׳ הוא יותר יקר בימינו אלה יותר ויותר נעים המחזה מבחורי ישראל אחוזי חרב התורה ומלומדי מלחמת ההכמה האמתית, לא ההכמה הפרוצה המופקרת אשר כעת ברחובות התן קולה.

ואתה בחור חמד קח נא את ברכתי ברכת החיים והשלום מאת מכבדך ומקוה ממך נדולות.

א. א. הרכבי.

ב״ה פטרבורג א״ח סכות שנת ת״ת—ר״ס לפ״ק.

מכתב — תהלה

מאת הרב החכם הרופא מעתיק התלמוד ד״ר ישראל מיכל ראבינאוויץ ז״ל.

ב״ה יום א׳ פ׳ לך לך

Paris 4 Novembre. Monsieur Nachman Heller.

קבלתי ספרך היקר רב נחמן בר יעקב ונהניתי בו מאד על רוב בקיאותך וצחות הלשון אשר מצאתי בשיריך. גם אנכי שלחתי לך היום העתקת מכ׳ בבא מציעא.

ירידו הדו"ש ישראל מיכל בהרב המנוח משה צבי זצלל"ה,
Dr. Rabinowitz, rue de Seine No. 63.

מכתב — תהלה

מאת הרב הגדול מאיר איש שלום.

Herrn Nachman Heller.

כ"ה

כבא ספרו לידי אמרתי בלבי מי זה הוא יכבדני בו אין זה כי אם הבחור אשר למד בבית—המדרש, ובבוא אגרתו ראיתי כי יפה דנתי.

ואחר מכתוב לו עד עתה כי לא רציתי להשיב לו דבר טרם אקרא ספרו, ועתה כי מצאתי לו פנאי לקרא, הנני אומר יישר חיכך לאורייתא והיה פריך הלולים קדש לה' ולעמו.

דברי האוהב עמו ובזרע ישראל יתכבד עבד לעבדי התורה.

מאיר איש שלום.

ווינא עש"ק חיי שרה מר"דת לפ"ק.

ב"ה

אך טוב וסלח לבר לבב; אב בחכמה ורך בשנים, מו"ה נחמן העלערר.

שמחתני בפעלך, רב נחמן בר יעקב אשר באני בהושענא רבה, בדרך מחקרך בו מה אניל מאד, על כן לקחתי מועד להנות בו בשום שכל ולשפטו מישרים גם כי הנני תמיד אחוז בסבך עבודות שונות.

הוסף דעת והוסף חקור בדרך אשר החכות ללכת בו, וד' יברך את ספר בינתך שיהיה לרצון לפני כל הדורשים אחרי האור והאמת ובסודם גם אני דו"ש.

יעקב רייפמאנן

שעברשין ע"ש בראשית תרמ"ד

מה מספרי יש אתך?

רב נחמן בר יעקב.

רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב נֶעֱצַר מַטָּעִי,
עֲשִׂיתִיהוּ, מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר,
בּוֹ תּוֹרָתִי, חָכְמָתִי וּמַדָּעִי,
כָּתַבְתִּי אַף חָרַתִּי הֵיטֵב בָּאֵר.
צְדָקַת רַב נַחְמָן כִּשְׁפָתַי סִפַּרְתִּי
כִּי נַחְמָן שְׁמִי אָנִי לְבֶן שְׁמִי שׁוֹרַרְתִּי.—

הַתַּלְמוּד כְּלִי חֶפְצִי הִנּוֹ הִנֵּהוּ,
מִיַּלְדוּתִי לִלְמוֹד אוֹתוֹ תָּאַבְתִּי,
לָמַרְתִּי לָדַעַת אֶת כָּל עָלֶיהוּ,
חָכְמָה וּתְבוּנָה מִמֶּנּוּ שָׁאַבְתִּי,
שָׁאַבְתִּי מֵימֵיהוּ בְּשָׂשׂוֹן וּבְרִנָּה,
מִכָּל צַד, מִכָּל עֵבֶר, מִכָּל פִּנָּה.

הַתַּלְמוּד בַּר נְרָחָב הִנּוֹ הִנֵּהוּ,
דְּבָרָיו הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וָצֶדֶק,
הַשּׂוֹכִים לְפָעָמִים אִישׁ מֵרֵעֵהוּ,
הוֹרְשִׁים לִתְקוֹן מְעָוֹת וּלְחַזֵּק בְּדֶרֶךְ,
אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה אָנֹכִי יָצַרְתִּי,
בְּרַ״ב נַחְמָן״ אֲשֶׁר אִמְרוֹתָיו אָצַרְתִּי.

בחורש מרחשון תרמ״ד.

נ״ה.

שְׁנָתַיִם אַחַר הָרַעַשׁ.

(מכתב לידידי החכם וכו' מה"ר נה זאבלודאווסקי נ"י
בעיר שעמיאנאווסקע; הנכתב ביום ט"ז לירח בול תרמ"ה)

כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל
ועל ארבעה לא אשיבנו (עמוס ב', ו')־

I.

רֵעַי הַנִּכְבָּד וּמְלִיצִי הַיָּקָר
מִזְבַּח אַהֲבָתֵנוּ הִנֵּה עָרַכְתָּ,
לֹא אַיִל הִקְרַבְתָּ, לֹא פַּר בֶּן בָּקָר,
אֲבָל מִכְתַּב יְדִידוּת אֲלַי שָׁלַחְתָּ:
אָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ וְךָ אֶשְׁלָחֵנוּ
וּבְתוֹר מַעֲנֶה, יְדִידִי, אָנָא קַחְנֵנוּ.

II.

עַל מִכְתָּבְךָ הַנִּכְבָּד הַבָּא אֵלַי
קוֹדֶם הַסְּבּוֹת בְּיוֹרַח הָאִיתָנִים,
בּוֹ בִּקַּשְׁתַּנִי לְמַשֵּׁשׁ אֶת כָּל כֵּלַי,
לִמְצֹא בָּם שִׁירִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים,
אֲשֶׁר עוֹד אוֹתָם לֹא רָאוּ עֵינֶיךָ
וּלְשַׁלְּחָם, אֲהוּבִי, יָשָׁר אֵלֶיךָ.

לַחְפֹּשׂ חֵפֶשׂ מְחָפֶשׂ אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה
לֹא יָכֹלְתִּי לְאַבֵּד עִתִּי וּזְמָנִי,
עָבוֹדָתִי רַבָּה בַּעֲבוֹדָה אֵלֶּא
קַחַת עֵט סוֹפְרִים לֹא עוֹד סוֹפֵר אָנִי;
אָרְכָה הַדַּמָּה. דוּמְיָה אֲיוּמָה,
וְיָדִי לִשְׁלוֹחַ לֹא הָיָה מְאוּמָה.

IV.

זֶה הַיּוֹם יוֹם־הֻלַּדְתִּי בָּא וַיָּאַת,
יָמִים מִקֶּדֶם בַּהֲגִינִי זָכַרְתִּי —
זֶה שְׁתֵּי שָׁנִים, עֵת הַלַּיְלָה הִשְׁלִיךְ דָּס,
שָׁרְתִי שִׁיר, מִמֶּנּוּ סֵפֶר חִבַּרְתִּי;
הַסֵּפֶר הַזֶּה אַךְ יָצָא בָּאָרֶץ
וַיִּרְבּוּ מְבַקְרָיו וַיִּשְׁרְצוּ כַּשָּׁרֶץ.

V.

"הַמֵּלִיץ" יוֹשֵׁר לְיִשְׂרָאֵל עַמֵּהוּ
וּמַגִּיד פְּשָׁעֵיהֶם שְׁלֹא פָּשָׁעוּ,
הַמִּתְהַפֵּךְ מִסִּבּוֹת בְּתַחְבֻלוֹתֵיהוּ

כִּי שָׁנוּ הַעִתִּים, חֲדָשׁוֹת בָּאוּ;
בְּכָל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ יָשִׂים תְּהִלָּה
וְצַלַּחְתּוֹ כֶּסֶף עוֹד יְמַלְאוּן בִּגְלָלָהּ.

VI.

הוּא בִּקֵּר סִפְרִי וַיְנַתְּחוֹ לִנְתָחָיו,
וַיֵּעָשַׂן אַפּוֹ וַחֲמָתוֹ נִתְּכָה —
בְּבָאוּר מִקְרָא לֹא הָלַכְתִּי בְּדַרְכָּיו
וַיִּשְׁאַל: עַל מַה זֶּה עָשִׂיתִי כָּכָה?
לָמָּה חִבַּרְתִּי סֵפֶר, זֹאת מִי בִּקֵּשׁ?
וַיִּגְרַע בְּזָדוֹן וְהַיְשָׁרָה בּוֹ עִקֵּשׁ.

VII.

שְׁאֵלַת "מִי בִּקֵּשׁ" הִיא שְׁאֵלָה עֲמוּקָה,
אַף לֹא עַל נָקְלָה יֵשׁ מַעֲנֶה עָלֶיהָ,
לֹא אַעֲבִיד אֶת רֹאשִׁי עַל זֹאת הַחָקָה,
אַךְ אָחוֹר אָשִׁיבֶנָּה לַאֲדוֹנֶיהָ:
מִי בִּקֵּשׁ מִנּוּ לְאוֹר הוֹצִיא עָלֶיהוּ
וּלְהוֹצִיא כֶּסֶף מִיָּדִי אֲדוֹנֶיהוּ.

VIII.

וַאֲנִי חֵן לֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי
אֶת סִפְרֵי חִבַּרְתִּי לִיחִידֵי סְגוּלָה,
בְּצַע כֶּסֶף וּמְחִיר לֹא לָקְחָה יָדִי,
אַתָּה, יְדִידִי, הֲלֹא יָדַעְתָּ כֻּלָּה;
סִפְרֵי לָרַבִּים שָׁלוּחַ הֲנֵהוּ
אָם לֹא לָרָצוֹן הוּא לָאִישׁ—אָחוֹר יְשִׁיבֵהוּ.

IX.

"הַמִּזְרָח"*) הַזּוֹרֵחַ לְמוֹרְדֵי הָאוֹר,
הַשּׁוֹכֵן בָּעֲרַפֶּל וּרְכוּבוֹ עֲבִים,
לֹא לְיִשְׂרָאֵל הוּא כִּי אִם לְאוֹהֲבֵי הַדְּרוֹר
הַהוֹלְכִים בּוֹ מַעֲדַנּוֹת, רָצִים וְשָׁבִים;
הוּא יִשְׁנָא אֶת הַתַּלְמוּד, תַּכְלִית שִׂנְאָה,
יְקַלֵּל לוֹ בְּכָל עֶבְרָה, יָבוּז בְּכָל פִּנָּה.

X.

חֲבָלִים לִי חָלַק בְּאַפּוֹ, בַּחֲמָתוֹ,
כִּי תַלְמוּד לָמַדְתִּי—סֵפֶר חִבַּרְתִּי.

*) Woschod.

וַיָּבִיא בְּכִלְיוֹתַי אֶת בְּנֵי אַשְׁפָּתוֹ,
כִּי תַחַת נֶרֶץ לִלְמוֹד פִּיוּט אָמַרְתִּי.
וַיּוֹסֶף לְחָרְפָּה אוֹתִי וְאֶת תּוֹרָתִי,
כִּי הַתַּלְמוּד הָיָה . . . וְזֹאת נִחָמָתִי.

XI.

זֹאת הִיא נֶחָמָתִי—עִבְרִי אָכְבִי,
אֹהַב אֶת הַתַּלְמוּד, אֹהַב שְׁפָתֵנוּ,
אֲבָל לֹא מָשַׁכְתִּי אַבִּירִים בְּכֹחִי
מִסִּפְרֵי נֶרֶץ וּמִדִּבְרֵי יָמֵינוּ:
אַךְ טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל שְׁנֵי הַתַּלְמוּדִים,
סִפְרֵי הָחָכָם נֶרֶץ גַּם הַפִּיּוּטִים.

XII.

לֹא כֵן הַמְּזֹרָח דַּעְתּוֹ הִיא שׁוֹבָתוֹ,
מַחְשְׁבוֹתָיו פִּגּוּל וְדַרְכָיו אֱמוֹרִי,
הִשְׁתַּמֵּר חֻקּוֹת הַגּוֹי מַטָּרָתוֹ,
לֹא לָנוּ הוּא כִּי אִם לְשֵׁעִיר הַחוֹרִי;
אֵין קָהָמָה קְנֶגְדּוֹ, אֵין עֵצָה וְאֵין תְּבוּנָה,
הוּא יִגְבַּר בָּאָרֶץ, אַךְ לֹא לֶאֱמוּנָה.

XIII.

"הָעִבְרִי"*) מִבְּטֶן וּמֵהֲרָיוֹן

וּלְלֵב אֶחָיו הָעִבְרִים יִשְׁלַח חִצָּיו,

יַהֲפוֹךְ אוֹר לְחוֹשֶׁךְ, שׁוֹאָה וּמַשָּׁאוֹן

וְלָכָל דָּבָר מוֹעִיל בַּצָּר הוּא נִצָּב;

שָׁעִיר זֶה בְּחֵיל קָרָא אֶל רֵעֵהוּ

וַיָּבֹא יְהוֹשָׁעַ מִזֶּה אֵלֵיהוּ.

XIV.

בְּעִבְרִי... מָצָא קִנְהוּ,

זַרְזִיר אֵצֶל עוֹרֵב לְחָנָם לֹא הָלַךְ,

לָתֵת דּוֹפִי בְּסִפְרֵי הֶעָיז פָּנֵיהוּ,

וַיְחָרְפוֹ וַיְנַדְּפוֹ וְהָרֶסֶן שָׁלַח

בְּעָפָר לַעְפְּרוֹ, בְּמֵי בְצָה וַיִּרְפַּשׁ

וַיִּשְׂחָק וַיִּלְעַג לוֹ בִּשְׂאָט בְּנֶפֶשׁ.

XV.

חֵלֶף כָּל הַחֲסָדִים עִמּוֹ עָשִׂיתִי

בְּהָיוֹתוֹ פֹּה בְּלִי מַכִּיר וּבְלִי מוֹדֵעַ,

פְּעָמִים אֵין סְפוֹרוֹת הֲרִיקוֹתִי כִּיסִי

*) עלה נדף אשר יצא לחשך בבראדי

וָאֶתֵּן לוֹ כֶּסֶף בְּלִי קַחַת תּוֹדָה;
אֲנִי עֲזַרְתִּיו בְּשִׁפַּל הַמַּצָּבָה
וְהוּא קָיֵם: מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה.

XVI.

"הַיְהוּדִי הָרוּסִי"*) הַמְּכֻנֶּה בְּצֶדֶק
"הַיְהוּדִי הַכְּתִי" בְּחוֹבְרֶת "הַשַּׁחַר",
יָשְׂרוּ בַּמְּסוּבָה, טוֹבָתוֹ בַּחֲדֶק,
כִּי תְּהִלָּתוֹ וּכְבוֹדוֹ יִתֵּן לְאַחַר;
יֹאבֶה כִּי נִהְיֶה עִם הָרוּסִים אֶחָד
בְּעֵת אֲשֶׁר יְמָאֲנוּ כִּי בְקִהָלָם נֵחַד.

XVII.

מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חֶרֶב מְחֻדָּדִים אֵימָה,
בַּקָּטוֹן כַּגָּדוֹל קָמִים עָלֵינוּ,
גַּם עֶבֶד, גַּם שִׁפְחָה, חַיָּה וּבְהֵמָה
כֻּלָּמוֹ עוֹמְדִים הָכֵן לְכַלּוֹתֵנוּ,
כֻּלָּמוֹ חֻפְּצִים לְבַלְּעֵנוּ חַיִּים
וְלִמְחוֹת שְׁמֵנוּ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם.

XVIII.

הַיְהוּדִי הָרוּסִי יוֹעֵץ עוֹדֵנוּ

*) Ruski Ewrej

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲחָיו, בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ
לִשְׁמוֹר אֶת מִצְוֹתָיו וְלִלְמוֹד מִמֶּנּוּ
לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ וּלְמַלְאוֹת מִשְׁלַחְתּוֹ:
בָּרוּסִים לְהִתְבּוֹלֵל בִּבְנֵי הָאָרֶץ
עַתָּה אַחֲרֵי בֹּא עָלֵינוּ הַקֵּרֶץ!

XIX.

בַּעַל מַחֲשָׁבוֹת אֵלֶּה חָשַׁב וְטָעָה
שׁוּרוֹת אֲחָדוֹת מִסִּפְרֵי בְּהַעֲתִיקוֹ,
לֹא קָרָא, לֹא הִתְבּוֹנֵן אַף לֹא רָאָה,
סִפְרֵי בְלִי תְּפוּנָה לֹא כָתַק אֶל חִכּוֹ:
וְדִבְרֵיו לָעוּ יַעַן כִּי הֵם גְּנוּבִים,
אֵין בָּם אֱמֶת וָצֶדֶק, כֻּלָּם נְבוּבִים.

XX.

גַּם אֶת זֶה לָעֲמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים,
מוּל אֵלֶּה מַגִּידֵי רוֹעַ מַעֲלָלָיו
מָצָאתִי כֹּפֶר, גִּבֹּרִים מֵעַל גִּבֹּרִים
שָׂחֲקוּ לִי תּוֹדוֹת וַיִּרְבּוּ מֵהַלָּלָיו—
בְּפֶטֶרְבּוּרְג הַמַּעֲטִירָה, בְּפַרִיז וּבְוִין,
בְּרֶסְלִין פֶּקֶד קָוְנָא, בְּשֶׁבְּרֶשִׁין מְחוֹז לוּבְלִין.

נבי"ה.

שואל ומשיב.

להרב הגי החכם וכו' הר' נחמן העלבער.

שלום וברכה. רב נכבד ומאד נעלה! נחוץ להשבית המלאכה ולחכות עד אשר יתקן כת"ר את העמוד האחרון של רניאל בדבר הקץ.

ואשאר ידידו מוקירו ומכבדו כרוב ערכו א. ח. ראזענבערג.

להחכם הנדול הנכבד והנעלה כש"ת אברהם חיים ראזענבערג.

שלום טובה וברכה, חכם ערוף מנביא! בדבר דקץ אשר אמרתי עם הספר וטעיתי בחשבוני, לרעתו לא אשנה ולא אתקן מאומה. וכבר קדמוני הכמי התלמוד באמרם: „מלכות פרס בפני הבית שלשים וארבע שנה, מלכות יון בפני בית מאה ושמונים שנה, מלכות חשמונאים בפני הבית מאה ושלש, מלכות בית הורדוס מאה ושלש וכו' עשרין ושית שנין קמו בהימנותיהו בהדי ישראל וכא אישתעבדו בהו ואמטו להכי לא קא חשיב להו כשפשטה מלכות הרשעה על ישראל" (עבודה זרה דף ט' ע"א). עוד אמרו: „ראוים היו ישראל לעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שנרם החטא" (רש"י) ולא הלכו אלא ברשות כורש וכל ימי מלכי פרס נשתעבדו להם לכורש ולאחשורוש ולדריוש האחרון (ברכות דף ד' ע"א). מכל אלה נראה בעליל כי אף שלא היתה נאולת אבותינו שלמה, ומלכים רבים וממשלות שונות מלכו על אבותינו ומשלו בהם. מפני החטא אשר נרם להם והיתה הנסבה לצרותיהם הרבות והרעות, בכל זאת ישבו על אדמתם ארבע מאות ועשרים שנה, עשו חיל והצליחו להקרא בשם גוי וממלכה, על אף שוטניהם וצריהם. נם בעתנו הזאת החטא נורם, רוח אפינו, משיח ה' נלכד בשחיתותם, דר. טהאדאר הערציל אשר אמרנו בצלו נחיה בנוים, מת בלא עתו ונפל שדוד על במתי ישראל, וישראל עושה חיל בארצו הקדושה, בונה בתים ונוטע כרמים בכרמל ובשרון, למרות כל המכשולים והמעצורים, אלה הם ימי הנאולה, בא הקץ והקיץ כישן עם עתיק יומין, כנבור מתרונן מיין, ימי המשיח באים כתומם ובעקבותיו ירדפו כל שלמי אמוני ישראל:

והנני ידידו באמת ובתמים

הק' נחמן העללער.

השמטות ומראה מקומות

לפסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל הנזכרים בפירוש "רחמים בדין" ובבאור "עזרת ישראל".

דניאל.

קאפיטעל א' פסוק ג': הנוטריקן הזה לא מצא חן בעיני החכם ד"ר מרדכי יאסטראווז"ל, ולא עלי תלונתו כי אם על רב סעדיה גאון הממציא את ההשערה הזאת ראשונה.

פסוק ד': ובמקום אחר (בראשית כ"ב, י"ב) "ואל תעש לו מאומה' האי' והה' יתירות, ופירושו הוא "מום", ואברהם צוה במפגיע לבלתי עשות מום לנער ליצחק.

פסיק ז': חבקוק ג', ד'.

פסוק ח': מלאכי א', ז'.

פסוק ט': בראשית מ"ג, י"ד.

קאפיטל ב' א': ירמיה ל"א, כ"ח.

פסוק ל"ז: זבחים ק"ב, א'.

קאפיטל ג', פסוק א': יחזקאל ל"ו.

פסוק ח': בראשית כ"ב, כ"ב.

פסוק י"ח: עירובין נ"ג, א'.

פסוק כ"ה: בראשית ו', ב'.

קאפיטל ד' פסוק ג': סנהדרין צ"ד, א'.

פסוק ט"ז: שמות ה', ט'.

קאפיטל ה' פסוק א': תהלים קי"ט, ק"ס.

פסוק י': שם צ"ד, ט"ו.

פסוק ט"ו: הושע י"ג, א'.

קאפיטל ו', פסוק ב': מגילה ט"ו, א'.

פסוק ד': "וכל אשר יעשה יצליח" תהלים א', ג'.

פסוק י"א: במדבר כ"ה, ד'.

קאפיטעל ז', פסוק ב': מדרש רבה בראשית פרשה צ"א, י"ב.
פסוק כ': דברי הימים ב' א', א'.
קאפיטעל ח' פסוק ח': „כי תאנה הוא מבקש" (שופטים י"ד, ד') „הן תנואות עלי ימצא" (איוב ל"ג, י').
פסוק י"א: דף כ"ו עמוד ב'.
קאפיטעל ט': אחר „ממצותיך" חסר הציון י"א.
בד"ה וסור „מקור" חסרה ה' וצ"ל המקור.
בפסוק זה: שמות ל"ב, ח'; איכה ב' ד'; שמות ט', כ"ד.
קאפיטעל י', פסוק מ"ה: תהלים מ"ה, ט'.
קאפיטעל י"א, פסוק א': שמות ל"ח' ח'.
פסוק ג': ויעבור מרדכי, אמר רב שהעביר יום ראשון של פסח בתעניית" (מגילה ט"ו, א'). פסוק י"ב: מלכים א' ב', כ"ו.
קאפיטעל י"ב, פסוק ג': פרק א', משנה י'; בראשית ג', י"ט.
פסוק ו': שם א', ב'.
פסוק ז': שמות ט"ו, ג'; בראשית ד', כ"ג.

עזרא.

קאפיטעל א', פסוק ד': אסתר ג', א.
קאפיטעל ב', פסוק י"ט: בראשית מ"ו, כ"ג.
פסוק כ"א: שם ד', י"ז.
פסוק כ"ג: ישעיה י', כ"ח; רב נחמן בר יעקב צד 18.
פסוק ג"ט: הושע ב', כ"ב. פסוק ס"ט: ויקרא ו' ה'.
קאפיטעל ג', פסוק ז': תהלים כ"א, ג'.
קאפיטעל ד', פסוק ו': זכריה ג', א'.
פסוק י"ז: בראשית י"ד, י"ח; תהלים ע"ו, ג'.
קאפיטעל ו', פסוק כ"ב: ישעיה א', י"ד; משלי ג', י' ח: בראשית ל' י"ג; תהלים י"ז, ה'.
קאפיטעל ז' פסוק כ"ב: מלכים א' ז' כ"ו.
קאפיטעל ח', פסוק י': ויקרא כ"ד, י"א.
פסוק כ"ט: תהלים קכ"ו, א'.

This, the XI Chapter of Daniel, failed to appear in its proper place, and is given herewith.

1 In the third year of Cyrus king of Persia a thing was revealed unto Daniel whose name was called Belteshazzar; and the tning *was* true, but the time appointed *was* long: and he understood the thing, and had understandig of the vision.

2 In those days I Daniel was mourning three full weeks.

3 I ate no pleasant bread, neither came flesh nor wine in my mouth neither did I anoint myself at all, til three whole weeks were fulfilled.

4 And ih the 24 day of the first month, as I was by the side of the great river, which *is* Hiddekel.

5 Then I lifted up mine eyes, and looked, and behold, a certain man clothed in linen, whose loins *were* girded with fine gold of Uphaz.

6 His body also *was* like the beryl, and his face as the appearance of fire, and his arms and his feet like in color to polished brass, and the voice of his words like the voice of a multitude.

7 And I Daniel alone saw the vision: for the men that were with me saw not the vision; but a great quaking fell upon them, so that they fled to hide themselves.

8 Therefore I was left alone, and saw this great vision, aud there remained no strength in me: for my comeliness was turned in me into corruption and I retained no strength.

9 Yet heard I the voice of his words: and when I heard the voice of his words, then was I in a deep sleep on my face, and my face toward the ground.

10 And behold, an hand touched me, which set me upon my knees and *upon* the palms of my hands.

11 And he said unto me, O Daniel, a man greatly beloved, understand the words that I speak unto thee, for unto the am I now sent. And when he had spoken this word unto me, I stood trembling.

דיעזע 11טע קאפיטעל פון דניאל
איז פערפעהלט געווארין צו דרוקען אין
ריכטיגען פלאטץ, און מען דרוקט עס היר.

1 אין דעם 3טען יאהר פון כורש מלך
פון פרס, איז א זאך ע:טפלעקט געווארען
צו דניאל, אן אמת, וועניג גרויסע חיילות.
אונד ער האט דאס בעטראכט אונד
פערשטאנען די נבואה.

2 דעמסטמאל בין איך דניאל טרויריג
געווועזען א צייט פון 3 וואכען.

3 איך האב קיין נלוסטיגעס ברויט ניט
געגעסען, אונד קיין פלייש אונד קיין ווין
איז ניט אריינגעקומען אין מיין מויל, אונד
איך האב מיך אויך ניט געזאלבט, ביז
די 3 וואכען זענען דערפיליט געווארען.

4 אונד אין דעם 24טן טאג פון דעם
ערשטען חודש, וועו איך בין געווועזען אין
דער זייט פון דעם גרויסען טייך, דאס
איז חדקל.

5 אזוי האב איך אויפגעהויבען מיינע
אויגען אונד געזען א מאן אנגעקליידט מיט
לייגענע קלייד־ער, אונד זיינע לענדען אנ־
גענארטעלט מיט פיין־נאלד פון אופז.

6 אונד זיין גוף אזוי ווי א כריסטאל'ס
אונד זיין פנים אזוי ווי די נעשטאלט פון
א בליץ, אונד זיינע אויגען אזוי ווי פייער
פלאמען, אונד זיינע ארעמס אונד זיינע
פיס אזוי ווי די פארב פון אויסגענלאנצ־
טעם קופער, אונד דאס קול פון זיינע
ווערטער אזוי ווי פון א נעשריי.

7 אונד איך דניאל, האב אליין נעזעהן
די נעשטאלט, אונד די מענער וואס זע־
נען מיט מיר נעווועזען האבען ניט נעזעהן
די נעשטאלט, נייערט נרויסע ציטערניס
איז איבער זיי נעפאלען, אונד זיי זענען
ענטלאפען נעווארען אונד זיך בעהאלטען.

8 אונד איך בין אליין איבערנעבליבען,
אונד וועו איך האב נעזעהן די דאזיגע
גרויסע נעשטאלט, איז אין מיר קיין כח
ניט מעהר איבערגעבליבען, אונד מיינע
שיינהויט איז פערוארבען נעווארען.

9 אבער איך האב נעהערט דאס קול
פון זיינע ווערטער, אונד האב איין נע־
שלאפען מיט מיין פנים אויף דער ערד.

10 אונד זעה, א האנד האט מיך אננעריהרט אונד האט בעווענט מיינע קניען
אונד מיינע הענד.

11 אונד ער האט צו מיר נעזאגט, דניאל! דוא ביזט א נעליבטער מאן, פערשטיין
די ווערטער וואס איך רעד צו דיר, אונד שטיי אויף דיין שטעל. ווארין איך בי צו
דיר נעשיקט נעווארען, אונד וועו ער האט נערעט בין איך נעשטאנען אונד נעציטערט.

12 Then said he unto me, Fear not, Daniel: for from the 1st day that thou didst set thine heart to understand, and to chasten thyself before thy God, thy words were heard, and I have come for thy words.

13 But the prince of the kingdom of Persia withstood me 21 days: but lo, Michael, one of the chief princes, came to help me; and I remained there with the kings of Persia.

14 Now I have come to make thee understand what shall befall thy people in the latter days: for yet the vision *is* for *many* days.

15 And when he had spoken such words unto me, I set my face toward the ground, and I became dumb.

16 And behold, *one* like the similitude of the sons of men touched my lips: then I opened my mouth, and spake, and said unto him that stood before me, O my lord, by tne vision my sorrows are turned upon me, and I have retained no strength.

17 For how can the servant of this my Lord talk with this my Lord? for as for me, straightway there remained no strength in me, neither is there breath left in me.

18 Then there came again and touched me *one* like the apperance of a man, and he strengthened me.

19 And said, O man greatly beloved, fear not: peace *be* unto thee, be strong, yea, be strong. And when he had spoken unto me, I was strengthened, and said, Let my lord speak; for thou hast strengthened me.

20. Then said he. Knowest thou wherefore I come unto thee? and now will I return to fight with the prince of Persia: and when I am gone forth, lo, the prince of Grecia shall come.

21 But I will shew thee that which is noted in the Scripture of truth: and *there is* none that holdeth with me in these things, but Michael your prince.

12 אונד ער האט צומיר נעזאגט, האב
נית קיין מורא, דניאל, ווארין פון דעם
1טען טאג אן אז דוא האסט אהינגענע-
בען דיין הארץ צו פערשטיין, אונד דיך
צו פייניגן פאר דיין גאט, זענען דיינע
זוערטער געהערט געווארען, אונד איך בין
געקומען וועגן זיי.

13 אבער דער פירשט פון דעם מלכות
פון פרס האס זיך קעגען מיר געשטעלט
שוין 21 טעג, און זעה, מיכאל, איינער
פון די אויבערשטע פירשטען איז געקומען
מיר צו העלפען, אונד איך בין דארטען
איבערגעבליבען מיט די קעניגע פון פרס.

14 אונד בין איך געקומען כדי דיך
פערשטיין צו מאכען דאס וואס ווערט דיין
פאלק אנטרעפען אין די לעצטע טעג.

15 אונד וען ער האט מיט מיר זאלכע
ווערטער גערעט, האב איך מיין פנים נע-
לייגט אויף דער ערד אין דער שטיל.

16 אונד זעה, איינער אזוי ווי די נע-
שטאלט פון א מענשען האט אנגעריהרט
מיינע ליפען, אזוי האב איך אויפגעמאכט
מיין מויל אונד האב גערעט, אונד האב
נעזאגט צו דעם וואס איז פאר מיר נע-
שטאנען, מיין האר, פון דער זעהונג הא-
בען זיך מיינע צרות פערמעהרט, אונד
האב קיין כח אויסצוהאלטען.

17 אונד ווי אזוי קען דער קנעכט רע-
דען מיט מיין האר? פון אצונד אן איז
שוין ניט דא קיין כח, אונד קיין נשמה
איז אין מיר איבערגעבליבען.

18 אונד ער האט מיך נאך א מאל
אנגעריהרט אונד געשטארקט.

19 אונד ער האט צו מיר נעזאגט, דוא
זאלסט קיין מורא האבען, דוא ביזט א
בעליבטער מאן, שלום צו דיר, שטארק
ריך, אונד זיי שטארק! אונד וען ער האט
מיט מיר גערעט אזוי בין איך געשטארקט
נעווארען, אונד האב נעזאגט, לאז דאך
מיין האר רעדען.

20 אונד ער האט נעזאגט, וויסט דוא
פאר וואס איך כין צו דיר נעקומען? אונד
אצונד וועל איך צוריקקעהרען מלחמה צו האלטען מיט דעם פירשט פון פרס; אונד
אזוי באלד ווי איך וועל ארויסגיין, זעה, אזוי וועט דער פירשט פון יון קומען.

21 אבער איך וועל דיר אנזאגען וואס עס איז אונטערגעשריבען אין דעם אמת'ן
כתב; אבער קיינער האלט מיט מיר נייערט מיכאל אייער האר.

Philip Weinstein
H. M. Wien

WESTFIELD, MASS.

Morris Pomerantz
Philip Saffer

WEST RUTLAND, VT.

Solomon Levy
Max Meyers
Sam Myers
Abraham Pomerantz
Mr. & Mrs. Myer Rosen

WHEELING, W. VA.

Rabbi Abram Brill

WILKESBARRE, PA.

Synagogue B'nai Jacob
Synagogue Holchei Yosher
Rabbi David Ginsburg
Rabbi Marcus Saltzman

WILLIAMSPORT, PA.

Temple Beth Hasholom
Rev. Harris Malkin
Harry A. Savitz
Kalman Staiman
Ida, Carrie & Tillie Strasburger
Chas M. Tambler

WILLIMANTIC, CONN.

Synagogue B'nai Israel
Rev. Max Levin

WINOOSKI, VT.

Jacob L. Bloomenthal
Mayer H. Epstein
Samuel Z. Melnik

WOONSOCKET, R. I.

Synagogue B'nai Israel
Rev. Meyer Levinson
Marcus Baker
Mr. & Mrs. Sam Blankstein
Adolph Cole
Isaac L. Daniels
Louis Darman
Abraham Diamond
Nathan Falk
Morris Freeman
Max Goldfine
Mitchel Greenberg
Mrs. Ida Greenberg
Louis Helfand
Samuel Helfand
Harris Hirshberg
Bernard H. Kahan
Moses Mayerson
Eduard Rabinovitz
Joseph Schwartz
Oscar Shapiro
Isaac Shatter
Ely Sherman
Jacob Sisel
Joseph M. Terkel
Mrs. Miriam Terkel
Mrs. Albert Turkel
Nathan Tickton
Benjamin Yaroshewsky

ZANESVILLE, OHIO.

Rev. Harris Rosenberg
Louis Weber

UTICA, N. Y.

Rev. David Rudofsky
H. Horwitz
Joseph Slakter

WALLINGFORD, CONN.

Synagogue Hebrew Association
S. Ginsburg
H. Goldman
Herman S. Michelson
Joseph Michelson

WARRENSBURG, N. Y.

Joseph Lavine

WASHINGTON, D. C.

Rev. Dr. Abram Simon
Rabbi Louis I. Egelson
Rev. M. Becker
Lazarus Katz
Simon Wolf

WASHINGTON, PA.

Rev. Jacob Goldfarb

WATERBURY, CONN.

Synagogue Beth Israel, Study Circle
Shelter, Julius Fabricant, pres.
Rabbi David B. Swiren
Dr. J. Gancher
Lewis Albert
Jacob Arbes
Sam J. Bear
Ike Block
Joseph Danen
H. Davidoff
Meyer Fannick
P. Feitelson
Chas. A. Fine
Harris Fine
Benjamin Frankel
Simon Freedman
Solomon Freedman
Abraham Goldberg
Rubin W. Gordon
Mr. & Mrs. Jacob Greenblatt
Isaac Grusky
Edward M. Herzenberg
Samuel Karpelman
Mrs. Yetta Minna Kassel
Mr. & Mrs. Jacob Katzman
Joseph Labenson
D. Litsky
Morris Morgan
Jacob Margolis
Mrs. Gussie Matzkin
Joseph Meyerowitz
Mr. & Mrs. Barney Miller
Mr. & Mrs. Moses Mitkowsky
Samuel Rosenbaum
Adolph Sanditz
B. Schwartz
B. L. Seligson
M. Selig
Mr. & Mrs. S. Shore
Matthew Soroch
Mrs. Pearl Stoffer
Abraham Tandiller
Mrs. Rachel Tanenbaum
E. Udelowitz
Julius Weinberg

Harry Goodwin
William Josem
Morris Navasky
Barney Poley
Samuel Roodner
David A. Rosen
Max L. Rosen
Samuel Schwartz
Abe Tarlov

SPRINGFIELD, MASS.

Rabbi Samuel Rappoport
Rev. Meyer Kowalsky
Morris Bilsky
M. Brooslin
Moses Ehrlich
A. Fine
Joseph Goldin
J. A. Gorden
Isaac Hutner
Mrs. Ida Katz
Mr. & Mrs. David Liberman
Isaac Miller
A. E. Palmer
Harry Tanenbaum
Israel K. Weinstein

STEUBENVILLE, OHIO.

Rev. I. Caplan
Rev. M. S. Peiros
Harry Cohen
Ralph B. Cohen
Joseph Cooper
Ben Danenberg
Abe Endich
Morris Endich
A. S. Esakovich
Joseph R. Freifield
Ralph Levinson
Ostrow Bros.
Rosenbloom & Goldberg

SUNBURY, PA.

L. Freedman

SYRACUSE, N. Y.

Rev. Dr. Adolph Gutman
Rabbi Max Drob
Rabbi Jacob Richman
Harris Barrinson
N. Cohen
Nathan Finklestein
David Heimlich
T. Aaron Levy
Bernard G. Rudolph
Frank Schwartz
Isaac Shreiber
S. D. Solomon
Benjamin Stoltz
Moses Weinstein

TROY, N. Y.

Rabbi H. M. Lasker
Rabbi Jacob S. Raisin

UNION CITY, CONN.

Edward Baurer
Morris B. Dobkin
Morris Rosenthal
Samuel Rubin
Morris Segal

J. Posner
Harris Priceman

RUTLAND, VT.

Moses Goldman
S. Kalstein
Harry Mintzer
Jacob Mintzer
Joseph Mintzer
Abraham I. Newman
H. H. Wolk

SARATOGA SPRINGS, N. Y.

Synagogue Shaarei Tephilah
Rev. & Mrs. Solomon H. Jacobson
I. Berkowitz
Simon Gold
Moses Green
B. Kaufman
Mrs. Frida Levine
Israel Lietzky
Samuel Pletman
S. Silverhard
Rev. Israel Wolkowitz

SCHENECTADY, N. Y.

Rabbi Pizer W. Jacobs
Dr. Saul Dushman
A. Morris Cohen
Isaac Cohen
Lewis Cohen
Fred Davidson
Benjamin Engelbard
Leo Friedlander
Friedman Bros.
M. Frumkin
Israel Goldberg
H. Goldblatt
Samuel Graubart
Joseph Grosberg
M. Handelman
S. H. Hertzberg
Philip G. Horwitz
M. Krause
E. Lifschitz& Son
Samuel Meyerhoff
J. S. Nachman
N. Naumoff
Philip S. Naumoff
W. S. Naumoff
David Rosenberg
H. J. Turtellaube

SEYMOUR, CONN.

Harry Drier
Joseph Popiel
Max Prosko
Mayer Rogol
Mayer Shermer
Mr. & Mrs. Harry Vogel

SHAMOKIN, PA.

Abner Braude

SHELTON, CONN.

Abraham Kreiger

SOUTH NORWALK, CONN.

Rev. Solomon Kassel
Samuel Abramson
Dickman & Schenkman
I. Feinsod
Louis Golden

Hyman Katz
David Kelman
Joseph Kessler
Simon Klein
David Kopelowitz
Mrs. Sarah Kopelowitz
Shea Large
Mayer Levet
Samuel H. Levinson
Hyman Lisker
Charles Manshel
Joseph Marcus
Joseph Margolyes
Max Markensohn
Joe Miller
Samuel H. Millman
Mrs. Caesar Misch
Max Mittleman
Benjamin Mittler
Ed. Norman
Simon Perlman
M. H. Plainfield, M. D.
Dr. Albert J. Pobirs
Barnet Priest
Samuel Priest
Geo Pullman
Herman Rand
Leo Raphael
Jacob A. Robinson
A. J. Rose
Isaac Rose
H. Rosenblat
Nathan Rouslin
Morris L. Sackin
Royal Sales Co.
Geo. Sandperil
Abraham S. Sapovitz
Louis Shatkin
Sam Shore
Archibald Silverman
Charles Silverman
Simon Silverman
S. H. Simon
Simon Slepsky
Abraham J. Slivkin
Samuel Snell
David Solomon
Mrs. Mary Spivack
Morris Steiner
Albert H. Sydney
David Tabrisky
Noah Temkin
Abraham L. Weiner
Mendel Zavatsky
Seliz Zavatsky
Allie Zura
Max Zura

READING, PA.

Rabbi Julius Frank

ROCHESTER, N. Y.

Synagogue Waad Hakolel
Rabbi Solomon Sadowsky
Rabbi Paul Chertoff
Samuel Askin
H. J. Goldman
Morris Lefkowitz
Jacob Marcus
Moses Mazer

David Horowitz
M. Kaplan
Samuel Kaplan
C. L. Klein
Louis Klein
W. Klein
Mrs. Lena Lackey
H. Lazarus
Max Lener
Jos. H. Levin
K. Levinson
Joe Liepshutz
Wm. Martin
P. Marvin
M. Meirowitz
Abe M. Michelman
David Minsky
Meyer Minsky
Sol. Molner
Arthur Poch
S. Rabinowitz
Leon Rosenberg
Morris Rosenblum
O. J. Rosenfeld
M. Rosenthal
Jacob L. Selikowitz
P. Selikowitz
Samuel Shubert
Mr. & Mrs. Morris Simon
Joseph Sluboveiz
Morris Weinberg

PROVIDENCE, R. I.

Synagogue Ahavath Sholom,
Rabbi David H. Bachrach

Albert Abrams
Max Abrams
Myer S. Alper
Gedaliah Altshuler
A. Bachman & Son
Jacob Baker
Samuel Bashlow
Kiva Bazaar
Abraham Berlinsky
Simon Berson
Simon Brady
Max Bromberg
George B. Brooks
Antin Burke
Jacob D. Charren
Moses Chorney
Jacob S. Cohen
Morris Dluty
Mr. and Mrs. Nathan Druker
Dr. Ph. P. Epstein
Barnet Fain
Jacob Feinstein
Chas. Firestein
Michael Fish
Morris Flink
Moses Frank
Max Gertsacov
Samuel Goldberger
Abraham Golden
Bernard Goldstein
Wm. Grad
Morris Hollender
Harry Hornstein
Simon Hornstein

Jacob Gordon
George Greenberger
Abraham J. Kadesh
Samuel Kadesh
Levine Bros.
M. Lubchansky
Leon Sachner
Mr. & Mrs. Louis Sardinsky
Abner Schwartz
Max Schwartz
Isaac Segal
Charles Slosberg
Samuel Solomon
P. Strom
Harvey Yerman
Samuel Taylor

ORANGE, N. J.

Harris Rabinowitz

OSWEGO, N. Y.

Rev. Isaac Meltzer
Aaron Cohen
H. Kapron

PAWTUCKET, R. I.

Synagogue Ahavath Sholom
Abe Berick
Edle Cohen
Abraham Goodman
Louis S. Law
David L. Levenson
Max S. Pearl
Alexander Plotkin
Morris R. Schwartz
Samuel Sutton
Samuel H. Zucker

PHILADELPHIA PA.

Rabbi Simon Fyne
Isaac Bloch
Harris Cohen
David Goldenberg
B. Z. Jesser
Joseph Heller
Julius Heller

PITTSBURGH, PA.

Rev. Dr. Rudolph I. Coffee
Rev. Dr. J. Leonard Levy
Max Topolsky
Victor Weinstein

PITTSFIELD, MASS.

Rev. Zanwil Kantrowitz
A. L. Berkowitz
Harry Blank
A. Boyer
Mrs. Herman S. Braun
S. Diamond
A. S. Dorfman
S. H. Frumkin
Abraham M. Goldberg
M. Goldstein

Wm Heller
A. L. Kass
Arnold Kushes
Joseph Lipnik
M. Lurie
Lazar Lurie
Louis Saphirstein
Morris Wessoleck

NIAGARA FALLS, N. Y.

Rabbi Jacob B. Pollack
Joseph Goldstein
Ely Ureles
A. Wallens

NORFOLK, VA.

Rabbi L. D. Mendoza

NORTH ADAMS, MASS.

Synagogue Beth Israel
Rev. Hyman Fine
Rev. Aaron Kassell
Rev. S. Morduck
Jacob Cohen
H. Entin
Robert Green
Louis Jacobs
Herman Jacobs
Abraham Jaffe
Morris Kaliner
Morris Manes
A. Melcher
Samuel Michaelson
Solomon Richton
David Rosenthal
L. Rudman
Barnet Safro
Jacob Shapiro
A. D. Shimkin
P. Solomon
Nathan Taskin

NORTHAMPTON MASS.

A. Barger
Samuel Carlson
Marcus Cohn
Isaac Michelman

NORTHUMBERLAND, PA.

Harry Brown
Jacob Teitelbaum

NORWICH, CONN.

Synagogue Achei Joseph
Rabbi Baruch Davidson
Rabbi Joseph N. Rosenberg
Rabbi Max Stamm
Rev. Samuel Sobel
Herman Alofsin
John Bloom
A. Cramer
Peter Davis
Moses Goldfaden
David N. Gordon

NEWBERRY, PA.

Mr. & Mrs. N. L. Shapiro

NEW BRIGHTON, PA.

Ely Bram

NEW HAVEN, CONN.

Synagogue B. C. B'nai Abraham
Rev. Dr. David Levy
Rabbi Jacob A. Frommer
William Alderman
Israel Blechman
Jacob Cohen
Morris Cohen
Joshua Gold
Samuel Gradzinsky
Israel Hershman
Joseph Kaiser
Selig Kaletzky
Harris Kasden
I. L. Kleiner
H. S. Kugel
Mr. & Mrs. Meyer Levine
Max Sachs
Miss Eva Schneider
Benjamin Svirsky
Dan Weller

NEW LONDON, CONN.

Hebrew School of New London
Dr. Leon Kopelovitch
Rev. Lazar Kahn
Mr. & Mrs. Harry Alexander
M. Baratz
L. Brodsky
Iman Elionsky
B. Gorchow
A. Gordon
Abraham J. Levinson
Mr. & Mrs. Morris Manowitz
H. Millson
Kuppel Sisenwein
J. Solomon
Caleb Soltz
D. Wool
M. Zimmer

NEW YORK, N. Y.

Rev. Dr. Bernard Drachman
Rev. Dr. H. Pereira Mendes
Rev. Dr. F. de Sola Mendes
Rev. Dr. Samuel Schulman
Rev. Dr. Stephen S. Wise
Rabbi Solomon Schwartz
Rev. Herman Benmoshe
Rev. Simcha Kaplan
Dr. Abraham Asen
Joseph Abramson
Louis Cohen
Joseph Freidkin
Harry Heller.
Miss Marguerite Heller

NAUGATUCK, CONN.

Jacob Baurer
S. Enanberg
Charles Frank
Morris Freedman
Sam Kievman
Philip Rubin
John Weisman

NEWARK, N. J.

Synagogue Ain Jacob
Synagogue Anshei Russia
Talmud Torah of Newark
Rabbi Hyman Brodsky
Rabbi Elias Scher
Rev. A. Gittleman
Rev. Joseph Sabul
Rev. Joe Schulman
S. Alboum
Bernard Apple
Philip Apter
Mr. & Mrs. Lazar Barish
Alex. M. Bell
Israel Cohen
Selig Eisenberg
Kalman Feldblum
L. Fleishman
Max Goller
Adolph Hollander
Mrs. Sarah Kaplan
B. Karalunsky
Jos. Karrakis
Julius L. Katchen
Jacob Krilow
Benzion Krohn
Harris Levy
Charles Loebel
Moses Mendelson
Bernard Nausbaum
Jacob Plaxe
Wolf Portugese
Abbey Potowsky
Morris Press
Myer Rosenzweig
Sam Rubin
Isaac Sabludowsky
Abraham Schless
Judah Schwartz
Herman Seibel
Hyman Siskind
Aaron Slonim
Meyer Snyder
Sam Stifelman
Isadore M. Tabenkin
H. Taplitzky
N. Weinberg
Israel Moses Weiner
Moses White
Max Yatkowsky
Kalman Yellin

HUNTINGTON, W. VA.

Temple Ohef Sholom

Joseph Cohen

IRONTON, OHIO.

M. E. Edelson

KINGSTON, N. Y.

Nathan Markson

KINGSTON, PA.

Isaac Rosenheim

LANCASTER, PA.

Rabbi Isidore Rosenthal

Meyer Cohn

LANSDALE, R. I.

Louis Bolotow

MERIDEN, CONN.

The Temple, Oscar Frank president

Rev. Abraham Siskind

Rev. Jacob M. Kolbin

M. Abrahams

A. Barris

Nathan Becker

Mrs. Bertha Biber

Alex. Bush

Mr. & Mrs. Herman Cohen

Mr. & Mrs. Michael Cohen

E. Direcktor

S. Fightlin

Abraham M. Garfinkel

H. Glasser

Ely Hertzmark

Asher Katz

S. Kennedy

G. Koble

Benjamin Krentzman

P. Levin

M. Orentlich

Solomon Rosenberg

B. Rosenblatt

Samuel Sheiman

S. White

M. Wilder

MIDDLETOWN, CONN.

Rev. S. L. Wiernikoff

Harry Frank

Mr. & Mrs. Max Frank

Yale Gordon

Israel Mittelman

Bernard Press

Harry Press

Meyer J. Poliner

J. A. Shapiro

MONTGOMERY, W. VA.

Mendel Pushkin

S. Waterstone

MONTPELIER, VT.

Synagogue B'nai Jacob

Rev. Joseph W. Braude

Jacob L. Gordon

L. Gould

W. J. Goldstein
J. Hurwitz
Jacob Katz
L. Katz
J. Littman
Ellik Nirenstein
Baruch Satter
Mrs. Sarah Satter
J. Shenker
Abraham Stern
Meyer Yellin

HERKIMER, N. Y.

Myer Alpert

HOLYOKE, MASS.

Rev. A. Saltzman
Max Abramson
Abraham Barowsky
D. H. Barowsky
H. Baume
L. Breslaw
S. Burstein
Max Carlinsky
Max Epstein
Jacob B. Fine
Benjamin Gold
Harry Gold
Louis Gold
J. Goldwater
J. S. Gordon
M. Judelson
William Kaplinsky
A. Levine
Philip Levine
J. W. Levinson
M. Liberman
Simon Marks
Lewis M. Potolski
Frank Roberts
Jacob Solin
Mrs. Fannie Solin
M. Stein
Moses Wolman

HOOSICK FALLS, N. Y.

Rev. Bernard Avirom
David Samuel Daniel
Abe Dinner
J. Karp

HUDSON, N. Y.

Synagogue Anshei Yosher
Synagogue Anshei Emeth
Rev. M. Freinberg
Rev. H. J. Musnitzky
Morris Abel
Israel Berman
Julius Cohen
Max Diamond
Solomon Ginsberg
Harry Leipshutz

Rabbi Charles J. Freund
Abraham Abramson
Benjamin Abrams
Lewis Baturin
Morris Baturin
Miss Fannie Cohen
Jacob Cohen
Louis Cohen
Max Cohen
Henry C. Claster
Joseph Claster
Abraham Cooper
David Cooper
Simon Cooper
Nathan Freidberg
Wolf Friedman
David Furman
Abraham Garner
David Garonzik
David Goldberg
Eli Goldstein
Meyer Gross
Barney Handler
Samuel Handler
H. Herberts
Adolph Katzman
Meyer Katz
Moses Katzman
Louis W. Kay
Solomon Kerson
Joseph Klein
Hyman Koplowitz
Simon Krentzman
Charles Krouse
Frank Lack
Max Levin
Samuel Levi
Moses Mall
Abraham Michlowitz
Philip Michlowitz
Simon Michlowitz
Robert Rosenberg
Aaron Rubin
David Sherman
David Shulman
Simon Tur
Max Williams
Max E. Winfield
Louis Zacks
Harry Zuckerman

HARTFORD, CONN.

Synagogue Agudath Achim
Rabbi Isaac S. Hurewitz
Rev. G. Vinick
S. Altshuler
Samuel Antupitzky
Mrs. Sarah Becker
Chas. Cohen

DERBY, CONN.

Rev. Bernard Glich
Mrs. A. Barron
Harry J. Barron
Mrs. Louis E. Benneth
Bernard Bergner
Mayer Cohen
Morris Davidoff
Samuel Eckhard
Solomon Eckhard
Solomon Emple
K. Goldberg
Davis Goodman
Abraham H. Opotzner
J. Schancupp
Mrs. A. Morris Shield
Henry Spero

EASTON, PA.

Abraham B. Grollman

ELMIRA, N. Y.

Synagogue Shomrei Hadath
Synagogue Talmud Torah
Rabbi Abraham Borvick
Rabbi Jacob Marcus
E. Davidson
Levi J. Paltrowitz

FULTON, N. Y.

Rev. Phinehas Levin
Isaac Alderman
Samuel Levy

GLENS FALLS, N. Y.

Synagogue Shaarei Tephilah
Shelter of Strangers
Rev. Jacob Kopelowitz
H. Cominsky
Aaron Garlik
Louis Kaplan
Jacob Solomon Kugel
Isaac Malatsky
Solomon Marcus
H. Seaman
H. B. Seaman
G. Solomon
Joseph S. Yaffee

GLOVERSVILLE, N. Y.

H. Lazarus
Samuel Lipson
Jacob Lurie
Simon Madare
P. I. Sackheim

GREENFIELD, MASS.

Mark Levy
B. J. Michelman

GREYSTONE, CONN.

Davis Cohen
A. Kramer

HARRISBURG, PA.

Rabbi Louis Silver
Rabbi Samuel Friedman

Kalman Mizel
B. M. Mogilevkin
Thos. Rosenfeld
Barney Sentler
Israel Silvar

CENTER RUTLAND, VT.

Louis Rosen
Mrs. Seema Rosen

CHICOPEE, MASS.

M. D. Kantor
M. Solin

CINCINNATI, OHIO.

Professor Dr. Gotthard Deutsch
B. Manischewitz

COLCHESTER, CONN.

Synagogue Ahabath Achim
Synagogue Pitchei Teshubah
Rev. Aaron Kantrowitz
Rev. Abraham I. Super
Rev. Israel Susman
L. Broder
Pincus Cutler
Abraham Elgart
David Elgart
Harry Elgart
Elias Glaubinger
Mrs. Sarah R. Levin
Menachem Pessah Mintz
L. Rattner
Mr. & Mrs. Samuel L. Stern

COLUMBUS, OHIO.

Rabbi Joseph S. Kornfeld
Rabbi Morris N. Taxon

DANBURY, CONN.

Synagogue B'nai Israel
Rev. Abraham Krakow
Rev. Isaac Kaufman
Max Cohen
Louis Dick
Mrs. Ida Feinson
Joseph Ginsburg
Sol. M. Gross
Mrs. Jennie Katz
Philip J. Katz
Harry Kellar
Jacob Krakow
Jacob Lashin
Max Levy
Samuel Olstein
Asher Papish
Joseph Perl
Jacob T. Rickles
Mayer Scheinuk
Harry Schoenberg
David Susnitzky
Abraham Vogel

DANVILLE, PA.

Jacob Engle

Herman Klee
Jacob D. Levin
J. Morris

CHARLESTON, W. VA.

Abraham Abramowitz
W. Beckenstein
Louis Berman
Myer Berman
Sam Berman
Mrs. Jennie Boiarsky
Mrs. Mary Boiarsky
I. P. Borstein
Jacob Borstein
David Blumberg
Z. Cantor
H. Cohen
I. M. Cohen
Miss Mildred Cohen
Nehemiah Cohen
Harry Davidson
Jacob Davis
Ben Davis
Gerson Epner
Hyman Galpern
Nathan Gilinsky
Isaac J. Hark
Mrs. Mary Levy
Aaron Lopinsky
Mrs. Carrie Lopinsky
H. J. Lopinsky
Israel Marks
Miss Jennie Nearman
Julius Nearman
Louis Nearman
Max Nearman
Philip Nearman
Isaac Padlibsky
A. I. Polan
Wolf Ramsey
Abram Rosen
I. J. Rubin
Moses Schieffer
Philip Silverstein
Yale Simon
Max Slatnik
Ben Swillinger
Jacob Wells
Philip Wells

CENTER FALLS, R. I.

Rev. Noah Bogin
Joseph August
Isaac Brown
Hyman Corenbaum
Harry Fabricant
Samuel Horovitz
Chas Kalman
B Korenbaum
John Marks

Mrs. Annie R. Berkman
Benjamin Cohen
Paul Dietz
Harris Dolid
Morris & Jacob Feldman
Harry Gellis
Samuel Goldman
Wolf Goldman
Abraham Goldstein
George Goldstein
George Goron
Abraham Greenspon
Abraham Heller
Joseph T. Horin
Jacob Bros.
Jacob Katz
Robert Krentzman
Jacob H. Lusher
Charles Mellitz
Mrs. Chaie Orlin
Louis Orlin
Reuben Phillips
Samuel Pisetsky
Morris Polsky
David Pressman
Max Richekoph
Morris Salit
Abraham Schloss
Louis Silverstone
Louis Sortman
Samuel Wallen

BROOKLYN, N. Y.

Rabbi E. Inselbuch
Rabbi Wolf Gold
Benjamin Chorost
Solomon Greenstein

BURLINGTON, VT.

Rabbi Hyman Papkin
Rabbi W. Sacks
Rev. Abraham Mowsovitz
Joseph Agel
Harris Buman
Louis Colodny
Michael Dorn
Zelig Feinberg
Mr. & Mrs. Joseph Frank
A. M. Gladstone
Charles Levin

BYESVILLE, OHIO.

Bennie Davis
A. Schultz

CAMBRIDGE, OHIO.

H. Rosenberg

CANNONSBURG, PA.

Rev. Hyman Lebeau
Samuel Burg
Jacob Cahen
Joseph Klahr

Louis Ginburg
Jacob L. Horowitz
Max Jacobs
Samuel Karlins
C. Levy
Kalman Lurie
Mr. & Mrs. Morris Olderman
Mr. & Mrs Wm. Reich
Herman Rosenthal
Yale Rubin
Isaac Savitzky
Max Scharmett
Morris Solovey
Mr. & Mrs. Louis Spector
Samuel Traurig
Morris Turkoff

ASHLAND, KENTUCKY.

I. Hassel

ASHLEY, PA.

Abraham Yochelowitz

BALTIMORE, MD.

Rev. Dr. Wm. Rosenau
Rev. Dr. S. Shaffer
Israel Abrams
Emanuel Robinson
Tanchum Silverman

BARRE, VT.

Joe Kovalsky
M. S. Levin

BEAVER FALLS, PA.

Simon Samuels
Myer Solomon

BELLAIRE, OHIO.

Rev. L. Tagress
Israel Capner
Samuel D. Cohen
Hyman Immerman
Joseph H. Landau
Reuben Martin
J. L. Mendelson

BENNINGTON, VT.

Rev. Isaac Leader
B. Cantor
H. Harry Levin
M. Margolin
N. Noveck
Abraham Satter
Nathan Satter

BETHLEHEM, CONN.

Henry Jacobson

BRADDOCK, PA.

Rev. Jacob M. Basel
Harry Grossman

BRIDGEPORT, CONN.

Rabbi Wolf Wittenstein
Rev. Hyman Kotler
Rev. Isaac E. Schwartz
Louis Baumrind

HONORARY LIST

of Gentlemen and Ladies, who subscribed to the publication of DANIEL and EZRA, and advenced their monetary contribntions, so as to further the progress and assist in the good cause.

ADAMS, MASS.

S. Brodinsky
I. Goldman
M. Schiff & Sons
M. Schwartz & Sons
A. Stein

AMSTERDAM, N. Y.

Synagogue B'nai Israel
Rabbi Joseph H. Stolz
Rev. Samuel Shubin
B. Glass
Louis Goldmeer
Max Gray
Solomon Holzheimer
A. Mark
Julius Morris
David M. Myers
Abram Nathan
Myer Raphael
Samuel Siegel
Jacob L. Wagenheim
David Wasserman
Julius Wasserman
A. Weisbrod

ANSONIA, CONN.

A. S. Aaronson
Max Argoff
H. G. Bellin
Max Berkowitz
Isaac E. Blumenthal
Morris Cohen
Oscar Cohen
Philip Cohen
Harry Comen
Mr. & Mrs. N. Comen
Murray A. Crossman
Jacob Dolinsky
Morris Galanti

XI.

The Book of Ezra

The Book of Ezra as well as the Books of Chronicles are accredited to the works and manipulations of Ezra. The Apocryphal Books of Esdras, accepted in the Canon by the Greek Septuagint and the Latin Vulgate, are also ascribed to the scriptory faculties of Ezra the scribe, the assumption of the appellation of Esdras notwithstanding. It is a curious fact and a strange act, indeed, how Jewish scholars reject Talmudical theories and Rabbinic hypotheses, accepting instead surmises and suppositions of recent critics and late investigators, forgetting as these scholars do that the Rabbis of the Talmud and the sages of the Midrash were nearer and closer to Biblical authorities and Scriptural personages than the men of the Renaissance and the critics of the Nineteenth Century. Modern scholars would not grant Solomon the authorship of Ecclesiastes, though they gladly take him as the father of Solomonic Wisdom, a booklet in the Apocryphal collection. They, likewise, doubt Ezra's conection with the Book of Chronicles, their contention being based on the beginning of Ezra corresponding with the end of Chronicles, yet Chronicles close the Canonic Books. But then, good Jews have been instructed to subscribe to the issue if there "Is no first or last in the inoculation of the Law" (Pessahim f. 6, b), like God Himself who is Eternal.

NACHMAN HELLER, The Translator.

X.

EZRA.

Ezra, the son of Serayah, according to his own statement (Ezra vii., 1), the brother of Jehozadak (Chronicles v., 40), though his name does not appear in the latter Book, his supposed authorship of the Chronicles notwithstanding (Baba Bathra f. 15, a), scribe and priest, was unassuming and modest, leaving the High Priesthood to his nephew Joshua (Zecharia iii., 1), resembling thus the first redeemer Moses (Berachoth f. 4, a), who made his brother Aaron High Priest (Exodus xxviii., 1). He redeemed Israel from Babylonian bondage, Zerubabel was given the leadership over the people, as an offshoot of David, Ezra being but the teacher and reader for his people (Ezra viii., 1-13). The man towers indeed above his contemporaries from his shoulders and upwards, devoting his life and ambition for his people, ameliorating their conditions and allaying their sufferings, continually proving both a friend in need and a friend indeed. Abhorring the notion of monuments and discarding the idea of statues, the Jews reserved, nevertheless, the name of Ezra, the priest and scribe in their abundant literature and multifarious writings, accrediting Ezra with innumerable rules, regulations and doctrines for Israel's benefit and his people's advancement, progress and profit (Baba Kamma f. 82, a). For this and similar examples, the Rabbis promulgated the following formula: "No monuments are erected unto the righteous, their words perpetuate their memory".—(Shekels f 7, a), which has its double in the Latin proverb of "Impensa monumenti supervacua est; memoria nostra durabit si vita meruimus."

guages, confusion of sentences and the introduction of proper names for Heavenly Beings, the Palmoni, Messiah the Prince, Michael and Gabriel (Daniel viii., 13 and 16; ix., 25; x., 21) are responsible for the diversity in opinions and variety in suggestions of the writer or writers of the Book of Daniel. A slight rebuke was tendered the author for his accepting Babylonian names for the archangels, by the Midrashic Rabbis (Genesis Rabba xlviii., 9). Relating of the Canonical Books and their compilers, the Rabbis of the Talmud name the Fathers of the Great Synagogue as the authors of Daniel (Baba Bethra f. 15. a). Rashi wonders at Daniel and other worthies for leaving posterity meddle with their affairs instead of writing themselves their own books. The reason is obvious. Daniel as a member of the Great Synagogue merely asked his colleagues to render him assistance in his somewhat complicated work, bookish facilities and writing materials being then at a premium and professional scribes and authoritative writers being far and few.

The usage of the Aramaic in the greater parts of the Book is ostensible. Numerous Israelites could not understand the Hebrew, the native Chaldean had to be resorted to as a subterfuge. Portions of Hebrew, on the other hand, were included in the Book, as payments of homage and rendering of tribute to the chosen few, who clung to the Hebrew language and reserved the ancestral lingo. May the Book of Daniel with its doubled forces and multiplied efforts impress and inspire modern Israelites and present-day Hebrews to study the tongue of the Bible, in addition to their knowledge of the Chaldean, the languages of their respective countries of adoption and lands of nativity.

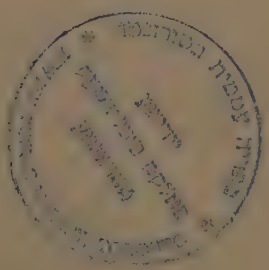

and be sent to remote antiquity? Ithamar then, like his neighbor, turns a contemporary of Ezra, to the discount and chagrin of the patriarchic Ithamar. Why then make a priest out of him? Why not recognize the entire number of men in the given chapter as mere Israelites? Ezra, one ventures to remark, never crowned them with priestly ornaments. And if one wants to have turned Ezra's men into Aaron's descendants, Daniel of the Book of Daniel may, indeed, go along and follow suit. Wondering at the contradictory remarks in Mordecai's biography, being described both as a Judaite and a Benjamite, the Talmud offers a compromise, the maternal side of Jehudah, while the paternal lineage was traced to Benjamin (Megillah f. 12, b). Daniel, similarly might have derived from Aaron, on his father's side, his mother's pedigree being that of David (Sanhedrin f. 93, b).

By the way, Eduard Koenig in the Jewish Encyclopedia and A. H. Rosenberg in Otzar Hashemoth multiply the number of Daniels exceedingly, the former into two and the latter into three. If one is desirous of enlarging the numbers of Israel by means of figures and methods of computation, why not increase it to five, extending each one a record in a different book, Ezekiel (xiv., 14 and xxviii., 3), Ezra, Nehemiah, Sossanah and Daniel. There, however, being but one Daniel, whose wisdom, piety and intellect superseded hundreds of other Daniels, and whose name turned a source for inspiration and a pabulum for reflection to civilized mankind, in all ages and stages, times and climes, generations and nations.

The Book of Daniel

Theologians and Scriptural savants do not agree on the author of the Book of Daniel and the time of its construction. The mixture of lan-

bravely, without fear or dread, proving indeed a prince in the midst of his people, a scion of David and a friend of God, sanctifying His name openly, publicly, universally. He was certainly rewarded, God never forsaking His true children, neither despising any offer, nor forgetting their sacrifices.

Critics wonder at the failure of contemporaneous prophets, scribes and historians to mention Daniel, his book, plights, vicissitudes and achievements. A. H. Rosenberg, the veteran scholar and accomplished Biblicist, discovered a new America and added fuel to the flames of the Higher criticism, pointing in his encyclopedian Otzar Hashemoth towards Ben Sirax who never recorded the name of Daniel among the names of his coterie of friends and co-workers, Zerubabel, Nehemiah and Joshua, the son of Jehozadak. On the other hand, another Apocryphal Book, the Booklet of Sosannah chronicles with large type the man Daniel and his glorious accomplishments. One, indeed, wants to be guided by the Talmudical altruism of "The words of the Law are meagre in one instance and abounding in the other" (Jerushalmi Rosh Hashanah iii., 5). Firmly believing in Talmudic traditions and Rabbinic sayings, the writer ventures a hypothesis, Daniel of the Book by his name is the very one who signed Israel's Covenant (Nehemiah x., 6). Herr Marcus Jost in his Geschichte des Judenthum's identifies the signers of the Covenant with the Fathers of the Great Synagogue and Rosenberg substantiates this statement by a quotation from the Jerusalemic Talmud, while Maimonides includes Daniel in the list of the Fathers of the Great Synagogue. Again, the Daniel that followed Ezra from Babylonian Exodus (Ezra viii., 2) might have, likewise, been identfied with our Daniel. The bone of contention would have risen with the theory of Ezra's Daniel being a priest of the dynasty of Aaron, because his father Ithamar the son of the first High Priest, father in this case alluding to Pater Familias. But then, the following David could not belong to the Aaronitic tribe, there being, to all hints and purposes, a David of priestly lineage, the very father of his son Hattush, chronicled in the Ezraic record. Why then should Ithamar quarrel with David

VI.

Introductory Remarks

DANIEL AND EZRA,

THE MEN AND THE BOOKS.

DANIEL

The birth, descent, parentage, training and youth of Daniel are mysteriously obscured. Having captured Jehoiakim, the king of Judah, and the vessels of God's house, Nebuchadnezzar, the king of Babylon, carried them into the house of his gods and treasuries. There and then, Nebuchadnezzar wanted to secure the services of the children of Israel, the royal family and the nobility, evidently to keep company with the imprisoned king of Judah and take charge of the costly utensils. Daniel and his companions from the children of Judah were pressed into the king's active service. Though, assuming a Chaldean name, at the expense of his Hebraic one, Daniel, nevertheless, would not dispense with his religious tenets and traditional traits, continuing to praise his God, the God of Israel, thrice daily, at the open windows, defying thus public opinion and in spite of neighboring bigotry. Daniel, moreover, refused to partake from the forbidden food and would not taste the royal victuals, dispensing with the use of meat entirely, living on mere vegetables, only.

Daniel, however, took to his studies, acquired the Chaldean tongue and pondered on its wisdom, progress and subtleties to such an extent as to become prophet, seer and interpreter of dreams, manifesting thus God's gifts, Israel's greatness and Jewish perseverence. Condemned to his eternal doom, being cast into the lions' den, as a punishment for observing his own religion and its forms and customs, Daniel faces his fate

V.

A NEW TRANSLATION BY RABBI HELLER.

Rev. Nachman Heller, a Hebrew scholar and an acknowledged authority on Biblical lore, whose contributions to the Post-Telegram have heen widely read and have met with the approval of appreciative readers and discerning critics, has translated the Aramic sections of Daniel and Ezra into Biblical, classical Hebrew. We hope that in the future the esteemed doctor will be justly compansated, As a matter of fact, the Hebrew scholar meditaing Dr. Heller's rendition will undoubtedly accept it as a part and parcel of the history written by the prophets of an early period, wiz: Joshua, Samuel, etc.; whiie others may assume a speculative theory, that the Rabbi unearthed the primordial manuscripts of the prophets Daniel and Ezra.

Repudiating the latter supposition we agree with the former, inasmuch as Dr. Heller's knowledge of Hebrew, Rabbinics, philosophy and pedagogics ic almost unsurpassed.

At the age of 20, Dr. Heller published a Hebrew poem with a supplement of a Talmudic discourse under the unique title of "Rabbi-Nachman-bar-Jacob," which attracted the attention of Old World scholars. His recent Biblical translation is floridly embellished with valuable foot notes, in which, as a philologue, he interprets the idol "Bal" (Daniel vi: 15), as a profound scholar, he prophecies the Russian losses (ibid viii: 21), and as a staunch Zionist, he predicts the goal of the Zionistic strivings, which will have been reached in a short time hence (xii 12), a rebuke to Professor Totten, of New Haven.

MONDAY, MAY 23, 1904.

CAMDEN, POST-TELEGRAM.

IV.

Indorsements by Professor Dr. GOTTHARD DEUTSCH in the American Israelite, January 25th, 1906.

Dr. Nachman Heller publishes in his book the text of the Biblical books of Daniel and Ezra, with a brief commentary, and he translates the Armaic portions into Hebrew. There are some interesting supplements, a few poems of the author, partly of polemical nature, and a few letters addressed to the author by prominent rabbis and authors, amongst which three written by the late Jacob Reifman are of literary interest. Dr. Heller's Hebrew is very fluent and his poetry highly readable. His commentary consists mostly of short explanatory notes, ignoring the questions of Biblical Criticism altogether. Even within these limitations, drawn by the author himself, his work will meet with objections on the part of modern exegetes, as the author experienced in the case of Dr. Jastrow, who did not relish the acceptance of Saadjah's etymology of Partemim. No less an objection will be raised to Dr. Heller's interpretation of the "three kings" whom God will abase (VII. 24), as the Czar of Russia, because he is ruler over three kingdoms (p. 28). For unknown reasons Dr. Heller has changed the order of his chapters, Chapter VII of the Bible being Chapter V in his book.

III.

LETTERS OF PRAISE.

1.

By President Theodor Roosevelt.

White House,
Washington,
October 27, 1904

My dear Sir;

Your letter of the 26th instant, with enclosures, has been received, and the President thanks you heartily for your good wishes.

Very truly yours,

W. LOEB,
Secretary to the President.

Rev. Dr. NACHMAN HELLER,
314 Catharine Street,
Philadelphia, Pa.

2.

By President William Howard Taft

The White House,
Washington,
June 27th, 1910.

My Dear Sir.

The President wishes me to acknowledge the rece ipt of the pamphlet which you left here for him, and to thank you cordially for your courtesy.

Very truly yours
CHARLES D. NORTON,
Secretary to the President

Dr. NACHMAN HELLER,
Rabbi Kesher Israel,
Harrisburg, Pennsylvania.

APPRECIATION AND GRATEFULNESS.

It affords one great pleasure and abundant satisfaction to specially mention and chronicle particularly with sincere thanks and intense gratitude the kind tendencies and generous disposition of the following gentlemen, Messrs. Philip Silverstein, Henry J. Lopinsky, Jacob Wells, all three of Charleston, West Virginia, and Max Cohen of Harrisburg, Pennsylvania. May God in his mercy shower bliss and blessng upon these noblemen and their respective families, make nappiness their shares and prosperity their portions, and widely extend the quarters of the above stated quarret.

THE AUTHOR.

DANIEL and EZRA

the Canonized Aramaic Text,

TRANSLATED INTO

Hebrew, Yiddish and English,

and supplemented with

footnotes and marginal comments

BY

NACHMAN HELLER.

NEW YORK, 5673.

Press of A. H. Rosenberg, 131 Henry St.

Copyright by the Author 1905.

#4316

(ב'3'ג) תנ"ך

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT 21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

PLEASE ADVISE CHANGE OF ADDRESS

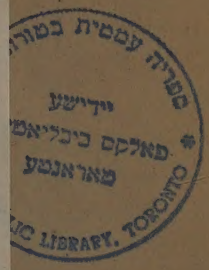

(ב'3"ג) תנ"ך

#4316

APR 2 '72

APR 28 '72

OCT 6 '78

MAY 27 '80

NOV 15 '81

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO